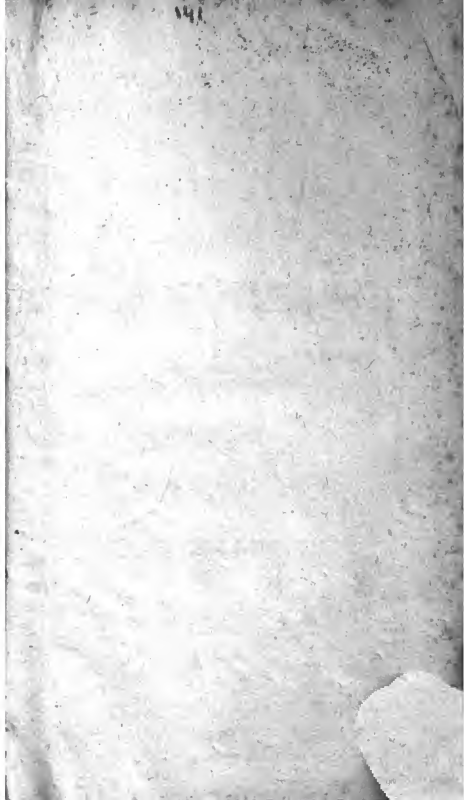








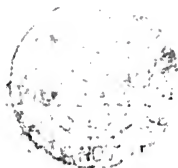
9.3
011388.aa 9.

C. VALERII
CATULLI,
ALBII
TIBULLI,
ET
SEXTI AURELII
PROPERTII
SELECTA, ET CASTA CARMINA
NOTIS ILLUSTRATA.



VENETIIS,
MDCCLV.

EX TYPOGRAPHIA REMONDINIANA
SUPERIORUM PERMISSU, ac PRIVILEGIO.



LECTORI INTERPRES.

CUM minimum septenas horas quotidie in libris evolutandis utpote publicæ Bibliothecæ muneri addictus insumam, fieri haud potest, quin ingenium litteris intentum sile at agatque quietem, ea propter ut longiores horas, postquam sanioribus curis & laboribus assatim satisfactum est, fallam, ad amœniores musas & poeticas oblectationes operam advertere solemne mihi est.

Lectitanti autem mihi Catullianos lepores quasi Atricos, & Tibulli nativam elegantiam venustatemque, atque omnigenæ eruditionis plenam *Propertii* majestatem in Grammaticos mecum ipse plerumque exarsi, qui pueris instituendis Ovidianam scribendi effusam facultatem, vel Martialeam scurrilem mordacitatem, aliorumque poetarum sequioris memoriæ imitationem patienter oggerunt & inculcant, trium poetarum nostrorum ne nomina quidem edocent, cum eorundem lectionis diuturnæ nocturnæque desiderium acuendum sit & incendendum.

Cum autem Præceptorum auribus pæne importunus obstreperem, ut pueros horum trium virorum explanatione exercerent, responsum est, se etiam Augustæ ætatis auctorum elegantiam presentiscere atque obolere: sed ab Catullo, Tibullo, & Propertio explicandis semper se præpeditos esse, ne adolescentium mores ingenui, & mens candida liberiori poesi obscuraretur; tum etiam, cum trium poetarum carmina fabellis ex Latio, Græcia, Asiaque petitis undique circumfluant, hi sane nisi ex maximis commentariis paucis selectis illustrentur, quod etiam eruditioribus philologis accideret, ut intelligant, sæpe incipitare. Quare optandum foret ut poetæ nostri libertate decembri perpurgarentur & facilibus brevibusque notis non ad tædium usque protractis, ut ad manus haberi possint, adornarentur, exposularunt.

Porro visum est duplicem hanc difficultatem non esse minimi ducendam, quare, ut morum integritati

4
adolescentium consultum irem, in animum induxi, ut selectis horum trium virorum carminibus, quæ nullam labem juvenilibus animis inferrent, (verum o mores! multi instar *καὶ ὁ δὲ πρὸς τὸν νεωτερίαν* irruunt, qua facile obvolvuntur, & cujus gustu miserrime tenerentur) in hunc libellum aggererem, quæ sane casta carmina tot invenientur, ut dubio procul adolescentium indoles imbui, atque ad veram & veluti masculam poesim sese conformari posse videatur.

Commentariis autem perbrevisbus adornare Poetas institui, collatis non expenitioribus virorum clarissimorum elucubrationibus, qui non tam ut luce auctores inspergant toti sunt, sed ut nomini suo & laboribus litterariis famam parent; quare poetæ optimi qui ad voluptatem carmina concinnarunt ad eam interdum molem increscunt, ut vix eorum codicem notis æternis mactatum manus capiant & sustineant, & si non statim obvia cujusdam versus sententia inspestanda sit, prius volumen commentariorum perlectiandum sit. Et sane poësis, quæ ad voluptatem & otium comparata est, satietatem jam creat & laborem. Quare ipse nec omnigenam eruditionem Morellii, Passeratii, Mureti, Josephi Scaligeri, Simonis Abbessii, Vossii, & Vulpil, & in primis Jani Broukussii, qui ad Tibullum & Propertium expoliendum omnium maxima apparatione accessit corgerere volui sed satis opere me facturum censei nostrorum poetarum sententiam clara luce adspargere, facillimisque commentatiunculis ex simplici Grammaticorum farragine corraisis, non vero politioribus & exoticis animadversionibus onerare; præsertim cum hic libellus fere quoad mediocritatem mactus sit, nec ad captandam eruditionis lauream, sed ut adolescentium captivi obviam lretur, & eorundem solum manibus attereretur coarctatus & refertus sit. In poetis enim vel ad imitationem vel ad voluptatem evolvendis eorum elegantia necesse est ut primas agat, emicetque tamquam in triumpho: commentatio vero philologica sit pedissequia, ne nimium cothurnata, & illustris ad se duntaxat legentium oculos convertat.

Nemo autem mihi molestus sit, si dimidiatum trium poetarum opus & veluti accisum ad lucis usuram protulerim, & quæ fortasse erant carmina nitidiora & selectiora occupaverim, quippe quæ cecinere trium viri æstro feliciori, & musis jucundioribus agitantibus, enim vero abunde responsum est, memoribus adolescentium provisum fuisse, quorum tenerimus a-

nimus & indolens, tamquam Horatiāna testa, in
 quam quicquid antea infuderis æternum oluerit ne-
 cessum est. Præterea exemplis illustrioris notæ viro-
 rum usus sum, qui id genus poetarum veluti dimi-
 nutiones ad tironum usum conclinarunt: opponant
 auctoritatem Harmanni Buschii, qui *Plautinas deci-
 mationes* cum scholiis ad scholasticorum profectum ad-
 ornavit: quem præcessit Rob. Stephanus, qui festi-
 vum admodum delectum edidit sententiarum & pro-
 verbiorum ex eodem Plauto, Terentio, Virgilio, O-
 vido, Horatio, Juvenale, Persio &c. Idipsum, quod
 Stelipanus, ex solo Plauto & Terentio collegit Geor-
 gius Fabritius. Huc etiam spectat *Sapientia Romanæ
 scenæ*, cum notis nuper edita a V. C. Christoph. Au-
 gusto Heumanno Isenacci 1716. Præterea Terentii An-
 dria sæpe ad tironum gratiam seorsim excusa est,
 quam & philologica expositione illustravit Vvillhelmus
 Lymbergerius. Idipsum Gallica interpretatione, &
 Latina commentatione singularium phrasium perfecit
 Carolus Stephanus. Denique norunt omnes *Casta Car-
 mina* Catulli a Raphaele Egrino Iconio selecta Franc.
 1606.

Hæc autem vestigia, & viros doctos secuto mihi
 minime verendum est, ut tenuem laborem in seligen-
 dis ex hoc triumviratu poetarum castis carminibus
 universi æqui bonique faciant, atque a quibusdam ne-
 quaquam succenseatur, quod meliora presserim & de-
 forme quid discerpraque trium poetarum membra com-
 pegerim; notisque frustra adornare sategerim: cum
 mihi caveam idipsum in aliorum poetarum opesibus
 ab illustrissimi nominis hominibus factitatum esse: id
 duntaxat sibi proponentibus ut litteratis adolescen-
 tium studiis optime mererentur, non ut perfectum
 opus ac limatum exantlarent.

Unicuique ex nostris Poetis præmittendam duxi per-
 brevem illorum patriæ, vitæ, ætatis, & operis noti-
 tiam ex Joannis Fabritii Bibliotheca Latina, viri de
 utraque lingua & re philologica omnium benemeren-
 tissimi allatam, quippe qui & utiliora digessit, & ex
 sexcentis auctoribus, quæ sibi certiora visa sunt de Ca-
 tullo, Tibullo & Propertio in medium attulit. Ita
 adolescentes una cum selectissima poesi etiam trium
 poetarum principum subactam minimam licet histo-
 riam delibabunt.

Initio singulorum carminum & elegiarum argumen-
 tum nunc primum appositum est, quo per compen-
 dium totius carminis materies, & in antecessum ab

lectoribus percipiatur, quod adeo utile visum est, ut ex ipso argumento sæpe adolescentes sine commentationum adjumento poetæ mentem assequi valeant, & purum poetice jucunditatis fontem uno veluti hau-
 stu absorbere sibi videantur.

Variarum lectionum ariditatem eo duntaxat usurpavi, scilicet, si sententiam auctorum nostrorum nitidior emicaret; quando enim tironibus opus inferbitur, & quæ eorum solum intersunt, & quæ eisdem coaptantur apparanda sunt. Mihi autem vix semel aut iterum copia sumpta est vel unam vocem in textu minime Christianam pietatem præferentem immutandi, vel particulam apponendi, si carmen ob eandem rationem paucis versibus diminutum adscribere necessitas adegerit, attamen poetarum cum fide & nitide conficit sententia verbaque, ita ut & carmen integerri-
 mum & apprime perfectum elucescat.

Ceterum optarem ut bonæ frugi adolescentes non solum sæpius perlegerent triumvirorum carmina, verum & menti mandarent secumque versarent, ut ad eorumdem instar quoad fieri possit suas cogitationes expromant, & nativam Græcorum suavitatem; qua undique poetæ nostri exundant, & quam antea Ennius vetustus pater, nostrique deinceps triumviri sistentes pæne bibisse visi sunt, imitentur, sed nequaquam ad servilem modum; & interdum per me liceat ut honeste etiam susurrentur. Atque præceptores obstrepant & inculcent tironibus eos, si in epigrammatis & endecasyllabis lepores Græcos priscamque venustatem Catulli pone sequantur, & Tibulli miram suavitatem tersamque elegantiam, atque Propertii lyricam plane majestatem mentemque in elegiis usurpent, Poetice jucunditatis fontes gustantes denatam duobus post sæculis Augustei temporis poesim ad Sannazarii, Pontani, Vidæ, Fracastorii aliorumque novorum poetarum exemplar facile excitaturos.

C. VALERII

CATULLI

VERONENSIS

I. *Ætas*. II. *Carmina*. III. *Reperta a Francisco quodam Veronensi*. IV. *Quæ male eidem referuntur*. V. *Carmina deperdita*.

I. **C**. Valerius Catullus natus urbis conditæ an. no 668. claro genere in peninsula Sirmione lacus Benaci, in agro Veronensi, Poeta lepidus, & prisca suavitate venustus, Sapphonis non infelix imitator. Obijt Romæ, cum jam Julii Cæsaris magna esset in Rep. auctoritas circa an. u. c. 705. quo bellum civile Pompejo, ac reip. funestum cœpit, anno ante natum Christum 49. Catullus carmine 53. meminit consulatus Vatini, quem gessit ille suffectus an. u. c. 707. Itaque ad illud saltem tempus Catullus supervixit.

Catullus Romam perductus fuit a Manlio, ad quem plura Catulli epigrammata directa exstant. A Gellio *elegantissimus poetarum* 7. 20. dicitur, ubi verborum collocationem in eo commendat. Laudant Nepos in vita Attici, Vellejus lib. 2. c. 36., Martialis 10. 78. &c. Appellationem vero *docti* unde tulerit ab Ovidio 3. Amor. eleg. 9. Tibullo 3. 6. Martiale 1. 62. 7. 98. 8. 73. &c. non debuerat fateri, se nescire Jul. Cæsar Scalliger, cum *docti* poetæ proprie a Latinis dicti sint, qui non tantum ingenio valebant, & intacti carminis auctores erant, sed qui se ad imitationem Græcorum componebant: ut erudite demonstrat V. C. Petrus Burmannus.

II. Exstat liber *Epigrammatum, variorumque*

poematum non uno carminis genere scriptorum, dicatus Cornelio Nepoti; in quo etiam occurrunt epithalamia perquam amœna, & sæculare cœrmen; & nonnulla a Sapphone versa, ac Cal. limacho; tum elegia, qua fratris mortem tenerimo adfectu luget, denique Galliambi in A-
tyn.

III. Catulli quæ habemus, in Gallia primus reperta fuisse, notat Scaliger ex noto epigrammate.

Ad patriam venio longe de finibus exsul,

Causa mei reditus compatriota fuit:

Scilicet a calamis, tribuit cui Francia nomen,

Quique notat turbæ prætereuntis iter:

Quo licet ingenio vestrum celebrate Catullum,

Quovis sub modio clausa papyrus erat:

sed hoc epigramma non aliam interpretationem recipit, quam a Francisco quodam repertum, & forte in horreo, codicem Catulli: Hæc Pignorius ep. 16. Hoc detestabile hexasticon Joam. Baptistam Guarinum filium, non patrem, habere videtur auctorem secundum Burmannum.

IV. Immerito *Ciris* Catullo tribuitur ab Egli-
no, neque verius a quibusdam carmen de *Vere*
seu *pervigilium Veneris*.

V. Dubitandum minime est, opus Catulli ad nos lacerum pervenisse; longe enim plura scripsisse, testes sunt veteres Grammatici, qui de ejus poematis ea producent, quæ hodie non exstant: quæ enumerat Josephus Scaliger. Carmen Catulli *de incantamentis* citat Plinius l. 32. c. 2. *Ithyphallica* memorat Terentianus Maurus,

(1) C. VALERII
CATULLI
VERONENSIS
AD CORNELIUM NEPOTEM
LIBER.

Cui dono lepidum novum libellum,
(2) Arida modo pumice expolitum?
(3) Corneli, tibi; namque tu solebas
Meas esse aliquid putare nugas,
Jam tum, cum ausus es unus Italorum
Omne ævum (4) tribus explicare chartis
Doctis, Juppiter, & laboriosis.
Quare habe tibi quidquid hoc libelli est
Qualecumque: quod, o (5) patrima Virgo,
Plus uno maneat perenne sæclo.

AD VENERES, ET AMORES,

*Ut celebrent funus passeris, cujus obitum querelis in
mortem jactis Poeta lamentatur.*

Lugete o Veneres, Cupidinesque,
Et (6) quantum est hominum venustiorum;
Passer mortuus est meæ (7) puellæ,
Passer deliciæ meæ puellæ,
Quem (8) plus illa oculis sui amabat.
Nam (9) mellitus erat, suamque norat
Ipsam tam bene, (10) quam puella matrem.

A Nec

(1) Valeria gens antiquissima: existant tres poetæ ejus nominis, Catullus, Valerius Flaccus, Valerius Martialis & unus historicus, Valerius Maximus. Valerius Antias Scriptor historiarum a Liv. laudatur sæpissime.

(2) Arida, al. arido. Pumicem usus est in lavigandis corporibus, usque etiam libris, ait Plin. Martialis item Aspero morsu pumicis aridi, Lib. 1. 30.

(3) Hic est Cornelius Nepos, in Hostilia natus, vico Veronensi, scriptor Latini sermonis pari, ac succincta elegantia laudatissimus: obiit urb. cond. 724. ante Christum natum 30. De Corneliis brevi lucem videbit diatriba eruditionis plena viri doctissimi, qui

mutilum Campani amphitheatri titulum mire explicavit, exornavitque.

(4) Tribus chartis, ob brevitatem commendat Nepotem.

(5) Patrimi dicuntur, quibus mater solum decesserit, quibus solum pater, marimi: Minerva eleganter matrima, quæ tantum patrem habebat Jovem.

(6) Quantum est &c. h. e. quot quot sunt homines venusti.

(7) Lesbicæ scilicet.

(8) h. e. carissimum habebat; nihil enim est oculis carius,

(9) Dulcis, & graciosus, translatione a melle desumpta.

(10) Lepide sane, cum nemo certius cognoscatur, studiosusque, præsertim a pueris, quam mater.

Tuo stetit in cacumine,
 Tuo imbuisse palmulas in æquore:
 Et inde tot per impotentia freta
 Herum tulisse, læva, siue dextera
 Vocaret aura, siue utrumque (1) Jupiter
 Simul secundus incidisset in (2) pedem:
 Neque ulla vota litoralibus Deis
 Sibi esse facta, quum veniret a mari
 Novissimo hunc ad usque limpidum lacum.
 Sed hæc prius fuere: nunc recondita
 Sener quiete, seque dedicat tibi,
 (3) Gemelle Castor, & gemelle Castoris.

V E R A N I O

Gratulatur reditum ex Hispania.

(4) **V**eranni omnibus e meis amicis
 Antistes mihi millibus trecentis:
 Venisti ne domum ad tuos penates,
 Fratresque unanimos, tuamque matrem?
 Venisti? o mihi nuntii beati!
 Visam te incolumem, audiamque (5) Hiberum
 Narrantem loca, facta, nationes,
 Ut mos est tuus: applicansque collum,
 Jucundum os, oculosque suaviabor.
 O quantum est hominum beatiorum,
 Quid me lætius est beatusve?

A D F U R I U M , E T A U R E L I U M .

(6) **F**uri, & Aureli comites Catulli,
 Siue in extremos penetrabit Indos,
 Longe ubi ritus resonante (7) Eoa
 Tunditur unda:
 Siue in (8) Hircanos, (9) Arabasque molles,
 Siue (10) Sacas, sagittiferosque Parthos.
 Siue qua septemgeninus colorat

A 6

Æquo-

(1) *Iupiter*, idest *venus secundus*.

(2) *Pes* in navi *estima pars veli*: duo pedes sunt *dexter*, & *sinister*: *facere pedem*, est *vela facere*: *Virg. Una omnes fecere de-*

(3) *Castor*, & *Pollux* fratres *gemini*.

(4) *Verannius* fuit *antistes*, seu *princeps* inter omnes *amicos Catulli*, ex *Hispania* *redux*, ubi *questor* fuerat.

(5) *Hiberi* dicti *Hispani* ab *Ibe-*

ro fluvio, vulgo *Ebro*.

(6) *Furius Bibaculus* inter *Jambicos* *Scriptores* numeratur a *Quinto Aurelio* *Cotta* *prætor* fuit.

(7) *Eoa*, i. e. *Oceano* *Orientali*.

(8) *Hircania* *Asia* *regio*, *tigribus* *noxa*.

(9) *Arabes molles* propter *cæli* *temperiem*: *Tibullus*, *Quos tenet a terra divites mittit Arabi*.

(10) *Saca* *Scythia* *Asiatica* *populi*.

Æquora Nilus:

Sive trans altas gradietur Alpes,

Cæsaris visens monumenta magni,

(1) Gallicum Rhenum, horribiles, & ultimosque Britannos &c.

A D A S I N I U M

Linteorum furem.

(2) **M** Arrucine Asini, manu sinistra
Non belle uteris in joco, atque vino.
Tollis linteæ negligentiorum.
Hoc falsum esse putas? fugit te inepte,
Quamvis sordida res, & invenusta est.
Non credis mihi? crede Pollioni
Fratri, qui tua furta vel talento
(3) Mutari velit: est enim leporum
Disertus puer, ac facetiarum.
Quare aut hendecasyllabos trecentos
Exspecta, aut mihi linteum remitte,
Quod me non movet æstimatione,
Verum est (4) mnemosynum mei sodalis.
Non sudaria (5) Setaba ex Hiberis
Miserunt mihi muneri Fabullus,
Et Veranius; hoc amem necesse est,
Et Veraniolum meum, & Fabullum.

F A B U L L U M

Ad cœnam invitat.

COEnabis bene, mi Fabulle, apud me
Paucis, si tibi Dii favent, diebus:
Si tecum attuleris bonam, atque magnam
Cœnam:
Hanc si, inquam, attuleris, venuste noster,
Cœnabis bene: nam tui Catulli
Plenus (6) sacculus est aranearum:
Sed contra accipies meros amores,
Seu quid suavius, elegantiusve est.
Num (7) ungentum dabo,

Quod

(1) *Gallicus*, quia Gallos a Germanis dirimit.

(2) *Asinius* dictus *Marrucinus* per compendium: frater *Asinii* Pollionis, cui primas eloquentiæ partes post *Cic.* tribuit *Quintil.*

(3) *Redimi* velir.

(4) *Græcum* vocabulum, i. e. pignus.

(5) *Setaba*: *Setabis* est urbs cæterioris Hispaniæ, ubi nascitur linum exquisitum.

(6) *Pere* item inquit *Afranius* apud *Festum*, *tamne* arcula tua plena est aranearum?

(7) *Veteres* uncti discumbebant, quod nos docent sæpius *Hor.* & *Martial.*

Quod cum olfactes, Deos rogabis,
Totum ut te faciant, Fabulle, nasum.

A D C A L V U M L I C I N I U M

*Insignem oratorem, & poetam, qui Catullo per jocum
miserat carmina obscuriorum poetarum,*

NI te plus oculis meis amarem,
Jucundissime Calve, munere isto
Odifsem te odio (1) Vatiniāno.
Nam quid feci ego, quidve sum locutus,
Cur me tot male perderes poetis?
Isti Dii mala multa dent clienti,
Qui tantum tibi misit impiorum.
Quod si, ut suspicor, hoc novum, ac (2) repertum
Munus dar tibi (3) Sulla litterator:
Non est (4) mi male, sed bene, ac beate,
Quod non dispereunt tui labores.
Dii magni, horribilem, & sacrum libellum,
Quem tu scilicet ad tuum Catullum
Misti, continuo ut die periret
Saturnalibus (5) optimo dierum.
Non non hoc tibi, (6) false, sic abibit.
Nam (7) si luxerit, ad librariorum
Curram scrinia, (8) Cæsios, Aquinos,
Suffenum, omnia colligam (9) venena,
Ac te his suppliciis remunerabor.
Vos hinc interea valete, abite
Illuc, unde malum pedem tulistis
Sæcli incommoda pessimi poetæ.

A D C O L O N I A M,

*Quam rogat, ut de suo ponte jam labante Veronensem
quemdam civem in præceps dejiciat.*

(10) **O** Colonia, quæ cupis ponte ludere longo,
Et (11) salire paratum habes: sed vereris inepta
(1) Cru-

(1) Odio, quo pop. Rom. profectus est Vatiniū. Vid. Cic. orat. in Var.

(2) I. e. recens repertum.

(3) Sulla Grammaticus: ira vocabantur interpretes poetarum.

(4) Non male tibi est, mi amice &c.

(5) Ut Catullus perderet diem auspiciatissimum Saturnaliū, quibus Romani joci, ac lusus degiti quinque, vel septem diebus

mens. Dec. genio indulgebant: vid. Macrobi.

(6) O facete.

(7) Simul ac diluxerit.

(8) Videntur fuisse maledici, ac mordaces carminum scriptores.

(9) Omnes poetarum pestes.

(10) Quæ sit hæc colonia, non satis liquet. Scaligero est novum Comum ad lacum Lariū situm.

(11) Quæ optas lustrare, & saltare in ponte tuo præsto es.

(1) Crura ponticuli adsulitantis, irredivivus
 Ne supinus eat, cavaque in palude recumbat:
 Sic tibi (2) bonus ex tua libidine fiat,
 In quo vel (3) Salisubfili sacra suscipiunto:
 (4) Munus hoc mihi maximi da, colonia, risus.
 Quemdam (5) municipem meum de tuo volo ponte
 Ire præcipitem in lutum per caputque, pedesque:
 Verum (6) torius ut lacus, putidæque paludis.
 Lividissima, maximeque est profunda vorago.
 Insulsiſſimus est homo, nec sapit pueri instar
 Bimuli, tremula patris dormientis in ulna.
 Talis iste meus (7). stupor nil videt, nihil audit,
 Ipse qui sit, utrum sit, an non sit; id quoque nescit.
 Nunc cum volo de tuo ponte mittere pronum,
 (8) Si pote stolidum repente excitare veternum,
 Et supinum animum in gravi derelinquere cæno
 Ferream ut soleam tenaci in voragine mula.

(9) AD HORTORUM DEUM.

Hunc lucum tibi dedico, consecroque, (10) Priape.
 (11) Qua domus tua Lampſaci est, quaque silva Priape.
 Nam te præcipue in suis urbibus colit ora
 Helleſpontia, ceteris ostreosior oris.

H O R T O R U M D E U S ,

Custos prædiali, quæ sibi litantur, viatori exposcit.

Ego hæc, ego arte fabricata rustica,
 (12) Ego arida; o viator, ecce populus,
 Agellulum hunc (13) sinistra, tute quem vides,
 Herique villulam, hortulumque pauperis
 (14) Tuor, malasque furis arceo manus.

Mihi

(1) Times sublicas ligneas tremuli pontis minus firmas, ne idem pons irreparabilis præcepti ruat.

(2) Ita tibi pons validus fiat ex tua sententia.

(3) Ita validus, ut sacra Martis fieri possint. Mars Salisubſſulus dictus est, cujus sacra celebrabantur, ancilla Salis ejusdem Dei sacerdotibus magnis tripudiis, & salrationibus circumportantibus. Vid. Liv. & Dionys. Halicarnass.

(4) Da mihi hoc spectaculum, o Colonia, maximi soci.

(5) Veronensem civem.

(6) Sed ea parte, qua vorago est.

(7) Vitium pro vitioso; ira Te. ventius: ubi illis est scelus, qui me perdidit.

(8) Si forte potest.

(9) Hoc, & deo sequentia epigrammata Catullo tribuuntur ab eruditioribus propter Rili adſinitatem.

(10) Priapus Bacchi filius, hortorum Deus: & custos, Lampſaci ad Helleſpontum Troadis in urbe non ignobili natus, Deus antiquissimus, idem ac Sol, & Bacchus, ut scribit Orpheus: vide Huetium.

(11) Qua domus &c. sive teneat te domus, quæ Lampſaci est, sive silva, i. e. vineta uberrima apud Helleſpontum.

(12) Ego eram populus arida.

(13) Sinistra, i. e. quem cernis ab hac parte

(14) Tuor pro tuor.

Mihi corolla picta vere ponitur:
 Mihi rubens arista Sole fervido:
 Mihi virente dulcis uva pampino:
 Mihique glauca duro oliua frigore.
 Meis capella delicata pascuis
 In urbem adulta lacte portat ubera:
 Meisque pinguis agnus ex ovilibus
 Gravem domum remittit ære dexteram:
 Tenerque, matre mugiente, vaccula
 Deum profundit ante templa sanguinem.
 Proin viator hunc Deum vereberis,
 Manumque forsium habebis: hoc tibi expedit.

I D E M H O R T O R U M D E U S

*Facundum reddit agellum, si a domino colatur assidue:
 arceatque in hortum vicinum fures pueros.*

Hunc ego juvenes locum, villulamque palustrem.
 Testam vimine junceo, caricisque manipulis
 (1) Quercus arida, rustica conformata securi,
 Nutriui, magis & magis ut (2) beata quotannis.
 Hujus nam domini colunt me, deumque salutant,
 Pauperis tugurit pater, filiusque:
 Alter assidua colens diligentia, ut herba
 Dumosa, asperaue a meo sit remota facello:
 Alter parva ferens manu semper munera larga.
 (3) Florido mihi ponitur picta vere corolla
 (4) Primitu, & tenera virens spica mollis arista:
 Luteæ violæ mihi, luteumque papaver,
 Pallentesque cucurbitæ, & suave olentia mala:
 Uva pampinea rubens educata sub umbra.
 Sanguine hanc etiam mihi (sed (5) tacebitis) aram
 Barbarus linet hirculus, cornipesque capella.
 Pro queis omnia honoribus hæc necesse Priapo
 Præstare, & domini hortulum, vineamque tueri.
 Quare hinc, o pueri, malas abstinete rapinas:
 (6) Vicinus prope dives est, negligensque Priapus:
 Inde sumite: semitas hæc deinde vos feret ipsa.

A D

(1) Ego, qui eram quercus ari-

da.

(2) Ut sit fertilis.

(3) Corollis ex spicis, & ex

uvis gaudenti.

(4) Primo.

(5) Tacendum hunc honorem

maistri hirci, ne ceteri Dii ma-

iores inuideant, quibus victimis

litabant, non lacte, uti Diis mi-

norum gentium. Virgilius Ecl.

7.

(6) Vicinus hortus est dives: &

custos est negligens. & incutia-

sus: ex hoc sumite &c.

A D V A R R U M.

De Suffeno ineleganti versuum scriptore, alias venusto, & festivo.

Suffenus iste, Varre, quem probe nosti,
Homo est venustus, & dicax, & urbanus,
Idemque longe plurimos facit versus.
Puto esse ego illi millia aut decem, aut plura
Perscripta: nec sic, ut fit, in (1) palimpsesto
Relata: (2) chartæ regiæ, novi libri,
Novi (3) umbilici, lora rubra, (4) membrana
Directa plumbo, & pumice omnia æquata.
Hæc cum legas, tum bellus ille, & urbanus
Suffenus, unus (5) caprimulgus, aut fossor
Rursus videtur: tantum (6) abhorret, ac mutat.
Hoc quid putemus esse? qui modo scurra,
Aut si quid hac re tritius videbatur,
Idem inficeto est inficetior (7) rure,
Simul poemata attigit: neque idem umquam
Æque est beatus, ac poema cum scribit:
Tam gaudet in se, tamque se ipse miratur.
Nimirum idem omnes fallimur: neque est quisquam,
Quem non in aliqua re videre Suffenum
Possis. Suus cuique attributus est error:
Sed non videmus, (8) manticæ quod in tergo est.

F U R I U M

Insectatur, ejusque pauperiem multis commodis instructam esse facete contendit.

Furi, cui neque servus est, neque arca,
Nec (9) cimex, neque araneus, neque ignis:
Verum est & pater, & noverca, quorum
Dentes vel silicem comesse possunt:
Est pulchre tibi cum tuo parente,
Et cum conjuge (10) lignea parentis;

Nec

(1) in charta doletitia, quæ sæpe spongia abradi possit. Cic. ep. ad fam.

(2) Opponuntur plebejis: charta regalibus dicitur etiam hieratica, & augusta.

(3) Umbilicus, claviculi quidam, & ornamenta volumini absoluto addita.

(4) Pelles, quibus tegebantur libri: & a lamina tenui ex plumbo in rotundum formata dicta etiam *præductile*, in directum conformabantur.

(5) Tum contra videtur esse capriarius, & fossor.

(6) Dissimilis a seipso. *Mutat, & lii, mutat.*

(7) Rur pro rustico, uti scelus pro fæsto.

(8) Adludit ad Æsopi fabellam de duobus manticis.

(9) Neque lectus, neque domus, neque focus: Tibullus.

Me mea paupertas vixit vacuat inertis,

Dum meus assiduo luceat ignis focus.

(10) Lignea, i. e. tenuis, Græcos imitatus: ita Lucretius de puella arido corpore, *Nervosa, & ligata Dorcas.*

Nec mirum: bene nam valetis omnes,
Pulchre concoquitis, nihil timeris,
Non incendia, non graves ruinas,
Non facta impla, non dolos veneni,
Non casus alios periculorum.
Atqui corpora sicciora cornu;
Aut si quid magis aridum est, habetis,
Sole, & frigore, & esuritione:
Quare non tibi sit bene, ac beate?
A te sudor abest, abest saliva,
Muccusque, & mala pituita nassi.
Hæc tu commoda tam beata, Furi,
Noli spernere, nec putare parvi.
Et (1) sestertia, quæ soles precari,
Centum, desine: nam sat es beatus.

AD FURIUM.

Poeta videtur innuere villam suam oppigneratam esse.

FURI, villula nostra non ad (2) Austri
Flatus (3) opposita est, nec ad Favoni,
Nec sævi Boreæ, aut (4) Apeliotæ:
Verum ad (5) millia quindecim, & ducentos.
O ventum horribilem, atque pestilentem.

AD PUERUM SUUM,

Ut optimum vinum ingerat.

MINISTER vetuli puer (6) Falerni,
(7) Inger mi calices amariotes,
Ut lex (8) Posthumia jubet magistræ,
(9) Ebriosa actæ ebrioris.
At vos quo lubet hinc abite lymphæ,

Vini

(1) *Sestertium* in neutro genere significat mille sestertios: *sestertius*, quasi *semitertius*, valebat duobus assibus æris, & semisse, idemque erat quod nummus. Centum sestertia sunt centena millia sestertiorum, quorum singuli fere æquant quartam partem denarii Neapolitani.

(2) commemorat quatuor ventos cardinales.

(3) *Lusus* est in verbo *opposita*: nam *opponere* significat etiam *oppignerare*. Furius forte quasi fecerat, cui vento villa esset opposita.

(4) Est *ventus* a Latinis *subfolanus* dictus spirans ab ortu contra octasum.

(5) Quidam de sestertiis, quidam de variis ventis intelligunt.

(6) Falernum, a Campaniæ agro dictum: *veteris vini amaritudo placet*, inquit Cicero.

(7) Pro *ingere*, alii, *infer*.

(8) *Posthumia* fuit mulier vinofissima Carulli ævo: a veteribus talis fortiebatur, qui *Rex*, & *magister* vini esset: Hor. *Regna vini sortire satis lib. 1. od. 4. eratque Rex ille, qui Venerem talis depictam jecisset*. Idem alibi *lib. 2. od. 7. quem Venus arbitrum dicit bibendi*.

(9) i. e. quæ Posthumia erat ebrioris acinis refertis: *acina* dixit in femin. alias *acinum* neutro genere profertur.

Vini perniciēs, & ad severos
Migrate; hic metus est (1) Thyonianus :

AD VERANNIUM, ET FABULLUM,

*Qui Pisonem in Hispaniam secuti, cum eo nihil
lucri fecerant.*

(2) **P**isonis comites, (3) cohors inanis,
(4) Aptis sarcinulis, & expeditis,
Veranni optime, tuque mi Fabulle,
Quid rerum geritis? Satisne cum isto
(5) Vappa, frigoraque, & famem tulistis?
Ecquidnam in tabulis patet (6) lucelli
Expensum? ut mihi, qui meum secutus
(7) Prætozem, refero datum lucello.
At vobis mala multa Dii, Deæque
Dent, opprobria, (8) Romuli, Remique.

AD ALPHENUM.

Quod illius promissa in vanum, & frustra sint.

(9) **A**lphene immemor, atque unanimis false sodalibus
Jam te nil miseret, dure, tui dulcis amiculi:
Jam me prodere, jam non dubitas fallere perfide.
Nec facta impia fallacum hominum cælicolis placent,
Quæ tu negligis, ac me miserum deseris in malis.
Heu heu quid faciant, dic, homines, cuiq; habeant fidem?
Certe (10) tute jubebas animam tradere, inique me
Inducens in amorem, quasi tuta omnia mi forent.
Idem nunc retrahis te, ac tua dicta omnia, factaque
Ventos irrita ferre, & nebulas aereas sinis.
Si tu oblitus es, at Dii meminerunt, meminit (11) Fides,
Quæ, te ut pœniteat postmodo facti, faciet, tui.

PE-

(1) i. e. Bacchichus. Bacchus
dictus Thyoneus a matre ipsius
Thyone.

(2) De Pisonē vid. Sallust.

(3) Commilitones inutiles.

(4) Jocosē perstringit paupe-
riem comitum Pisonis, quod non
multos utensilium fasciculos ha-
bebant.

(5) i. e. homine vili, ac for-
dido: vappa est vinum acidum.

(6) i. e. quid lucri patet in ve-
stris rationibus?

(7) C. Memmium, cui Lucre-
tius opus suum scripsit, quem in

Bithynia secutus Catullus nihil
lucri fecit.

(8) Romanorum proceres ap-
pellantur Romuli, Remique a pœ-
tis: alii dicunt esse in genit. ca.
su. Corripit mores nobilium Ro-
manorum.

9. Ex arte sutoria factus Ju-
reconsultus, & consul: Horat.
Sat. 3. l. 1.

10. Tu cohebas me tibi com-
mittere animam inique, i. e. fal-
laciēter.

11. Fides est Dea, cujus tem-
plum prope Capitolium.

PENINSULÆ SIRMIONIS LAUDES.

PEninsularum (1) Sirmio, insularumque
 Ocelle, quascumque in liquentibus stagnis;
 Marique vasto (2) fert (3) uterque Neptunus:
 Quam te libenter, quamque lætus in viso,
 Vix mi ipse credens (4) Thyniam, atque Bithynos.
 Liquisse campos, & videre te (5) in tuto.
 O quid (6) solutis est beatius curis?
 Cum mens onus reponit, ac peregrino
 Labore fessi venimus larem ad nostrum,
 Desideratoque adquiescimus lecto.
 Hoc est, quod unum est pro laboribus tantis.
 Salve, o venusta Sirmio, atque hero gaude,
 Gaudete vosque (7) Lydiæ lacus undæ:
 Ridete quidquid est domi cachinnorum.

(3) CARMEN SÆCULARE.

Ad Dianam.

Dianæ sumus in fide,
 (9) Puellæ, & pueri integri:
 Dianam pueri integri,
 Puellæque canamus.
 (10) O Latonia maximi
 Magna progenies Jovis,
 Quam mater prope (11) Dellam
 (12) Deposivit olivani,
 Montium domina ut fores,
 Silvarumque virentium,
 Saltuumque reconditorum
 Anniumque sonantum.
 Tu Lucina dolentibus
 Juno dicta puerperis:
 Tu potens (13) trivialis, & (14) notho es,

Dicta

(1) Sita est ad lacum Benacum, præscriptum.
 vulgo *Lago di Garda*.

(2) s. e. habet.

(3) Mare superum, & mare inferum.

(4) Insula juxta fauces Ponti.

(5) In tranquillo.

(6) Expeditis curis.

(7) O vos aquæ lacus Lydiæ.
 Hermus, & Pætholus auriferi Lydiæ omnes: ideo Sirmionem
 illis aquis comparat.

(8) Ita dictum, quod transacto
 centum annorum spatio sanere-
 zur Dianæ, & Apollini pro sa-
 lute imperii Romæ, ad Sibyllæ

(9) Ter novem pueri, totidemque
 virgines carmina concinebant lu-
 dis sæcularibus. Hor. l. 1. od. 24.

(10) A matre Latona dicta *La-*
tonia.

(11) Appellavit *olivani* *Dellam*,
 nam mater in Delo *Ægæi* maris
 insula Dianam peperit.

(12) Pro deposuit: ita etiam Plau-
 rus.

(13) Dicitur *trivialis*, nam Luna
 polo, Diana solo, Proserpina æ-
 verno.

(14) Cum Luna alieno lumine
 luceat.

Dicta lumine luna.

Tu cursu, Dea, menstruo
Meriens iter annuum,
Rustica agricolæ bonis
Tecta frugibus explēs.

Sis quocumque tibi placet
Sancta nomine, Romulique,
(1) Ancique, ut solita es, bona
Sospites ope Gentem.

C Æ C I L I U M

Amicum suum Veronam arcessit.

(2) **P**oetæ tenero meo sodali
Velim Cæcilio, papyre, dicas:
Veronam veniat, Novi relinquens
Comi mœnta, (3) Lariumque litus.
Nam quasdam volo cogitationes
Amici accipiat sui, melque.
Quare, si sapiet viam vorabit.

C O R N I F I C I O

Succenset, quod male acceperit puerum suum.

Male est, (4) Cornifici, tuo Catullo,
Male est, mehercule, & laboriose:
Magisque, & magis in dies, & horas
Iraſcor tibi: sic meos (5) amores?
(6) Quem tu, quod minimum, facillimumque est,
Qua solatus es adlocutione?
Paullum quidlibet adlocutionis (7),
Mœstius lacrimis (8) Simonideis.

E G N A -

(1) *Bomulus, & Ancus Romæ Reges, ille primus, hic quartus.*

(2) *Varij fuere Cæcilij, quos inter duo celebres, alter Rhetor, alter Comicus, sed superiores tempore hoc Cæcilio Veronensi, poetæ Catulli amico.*

(3) *Litus Larium, i. e. Lacus Larius vulgo Lago di Como, ita dictus a fulicarum multitudine, id enim Græce significat Laron.*

(4) *Cornificius poeta eloquens, & eruditissimus: ejus eclogia o-*

pere usus est Augustus in bello Siculo.

(5) *i. e. puerum meum valetudine laborantem sic accepisti?*

(6) *Vox. Quem refer ad puerum, suæ delicias.*

(7) *Adhibuisti.*

(8) *Simonides ex Græcia insula, poeta insignis: testatur Fabius eum in tristium rerum tractatione excelluisse. Hor. l. 1. od. 1.*

Græci retractiles munera nenie

E G N A T I I

Hispani ineptiam exagitat usquequaque ridentis, ut dentium candorem, quem spurcis lavacris parabat, ostentaret.

EGnatus, quod candidos habet dentes,
 (1) Renidet usquequaque: seu ad rei ventum est
 (2) Subsellium, cum orator excitat fletum,
 Renidet ille: seu pii ad rogum filii
 Lugetur, orba cum fiet unicum mater,
 Renidet ille: quidquid est, ubicumque est,
 Quodcumque agit, renidet: hunc habet morbum
 Negue elegantem, ut arbitror, neque urbanum.
 Quare monendus es mihi, bone Egnati,
 Si (3) urbanus esses, aut Sabinus, aut (4) Tiburs,
 Aut (5) porcus UMBER, aut obesus Etruscus,
 Aut (6) Lanuvinus ater; atque dentatus;
 Aut (7) Transpadanus, ut meos quoque attingam,
 Aut quilibet, qui puriter lavit dentes:
 Tamen renidere usquequaque te nollem:
 Nam risu inepto res ineptior nulla est.
 Nunc (8) Celtiber in Celtiberia terra
 Quod quisque minxit, hoc solet sibi mane
 Dentem, atque (9) russam defricare gingivam.
 Ut quo iste vester expolitior dens est,
 Hoc te amplius bibisse prædicet lotii.

A G R O S U O

Gratulatur, quod in eo tussi liberatus sit, quam apud Sextium contraxerat, cum orationem quamdam inter canam audivisset.

OFunde noster, seu Sabine, seu Tiburs,
 Nam te esse (10) Tiburtem autumant, quibus non esse
 Cordi, Carullum lædere: at quibus cordi est,
 Quo-

(1) Adridet omni loco, & tem-
 pore.

(2) *Ad sellium rei*, i. e. sive
 Egnatius venit ad iudicium, ut mu-
 nere advocati fungatur.

(3) Quicumque es, etiamsi Roma-
 nuset &c.

(4) *Tiburs*, & *Tibur* dicitur.

(5) Umbri Italiae populi quorum
 luxus a multis incessit Scripto-
 ribus.

(6) Lanuvinus niger Lanuvium
 oppidum Latii.

(7) Verona poetæ nostri patria
 est trans Padum.

(8) Populus Hispanus dicitur Cel-
 tiber ob Iberum fl., & Celtas.

(9) Rubrem abstergere gingi-
 vam, uti mos Celtiberorum: quia
 etiam lotio totum corpus la-
 vabant (vide Diodor. Sic. l. 5. &
 Strabonem l. 3.) quod in cister-
 nis servabant.

(10) Mavult poeta fundum suum
 esse Tiburtem, cuius loci ameni-
 tas celebrior esset. Hor. eam sedem
 optat od. 6. l. 2. *Tibur*. . .
Sis mea sedes atinam fenestra:
 non Sabinum nam Sabini Latii ppe-
 ruli fines habent angustos.

Quovis Sabinum pignore esse contendunt)
 Sed sem Sabine, siue verius Tiburs,
 Fui libenter in tua suburbana
 Villa, malamque pectore exspul tussim:
 Non immerenti quam mihimeus venter,
 Dum sumptuosas adpeto, esse (1) dedit, cœnas.
 Nam Sextianus dum volo esse conviva,
 Orationem in Artium (2) petitozem,
 Plenam veneni, & pestilentia legi.
 Hic me (3) gravedo frigida, & frequens tussis
 Quassavit, usquedum in tuum sinum fugi,
 Et me procuravi ocimoque, & urtica.
 Quare refectus maximas tibi grates
 Ago, meum quod non es ulta peccatum.
 Nec (4) deprecor jam, si nefaria scripta
 Sexti (5) recepto: quin gravedinem, tussim
 Non mi, sed ipsi Sextio ferat frigus,
 Qui tunc vocat me, cum malum legi librum.

C A T U L L U S E B I T H Y N I A

*Decedens, ubi hiems erat, substitit in Troade
 ob fratris obitum.*

JAM ver (6) egelidos refert tepores,
 Jam cœli furor æquinoctialis
 Lucundis Zephyri silescit auris.
 Linquantur (7) Phrygii, Catulle, campi,
 (8) Niceæque ager uber æstuosæ.
 Ad claras Asiæ volemus (9) urbes.
 Jam mens prætrepidans avertat vagari,
 Jam læti studio pedes vigescunt.
 O dulces comitum valete cœtus,
 Longe quos simul a domo profectos,
 Diversos variæ viæ reportant.

C I-

(1) *Dedit*, i. e. adtulit.

(2) *Petit oras* dicebantur, qui eundem magistratum adpetebant.

(3) Morbus capitis est, cum humor crassior e cerebro defluens movet tussim siccam, & frequentem.

(4) Nec recuso.

(5) Pro recepero.

(6) i. e. tepidos, ita Sueton. in

Augusto: Perfundebatur aqua egelida, aut sole multo calefacta.

(7) Phrygia est pars Asiæ minoris.

(8) Urbs Bithyniæ primaria; dicitur æstuosa, quod æstivis tempore non sit saluber.

(9) De Asiæ minoris urbibus loquitur, quæ sunt Ephesus, Smyrna, Colophon, Miletus.

CICERONI

Modeste agit gratias ab patrocinium in aliqua causa.

Disertissime Romuli nepotum,
 Quot sunt, quotque fuere, Marce Tulli,
 Quotque post aliis erunt in annis:
 Gratias tibi maximas Catullus
 Agit pessimus omnium poeta:
 Tanto pessimus omnium poeta,
 Quanto tu optimus (1) omnium patronus.

LICINII CALVI

Poeta, & oratoris eximii consuetudinem, & collectionem sibi esse carissimam, venustissime scribit.

Hesterno, Licini, die otiosi
 Multum (2) lusimus in meis tabellis,
 Ut convenerat esse (3). Delicatos
 Scribens versiculos uterque nostrum,
 (4) Ludebat numero modo hoc, modo illoc,
 (5) Reddens mutua per jocum, atque vinum.
 Atque illinc abii, tuo lepore
 Incensus, Licini, facetiisque,
 Ut nec me miserum cibus juvaret,
 Nec somnus tegeret quiete ocellos:
 Sed toto indomitus furore lecto
 Versarer, cupiens videre lucem,
 Ut tecum loquerer, simulque ut essem.
 At defessa labore membra postquam
 Semimortua lectulo jacebant,
 Hoc, jucunde, tibi (6) poema feci,
 Ex quo perspiceres meum dolorem.
 Nunc audax, cave, sis; precesque nostras,
 Oramus, cave despuas (7) ocello,
 Ne pœnas (8) Nemesis reposcat a te.
 Est vehemens Dea; lædere hanc caveto.

IN

(1) Cicero omnium patronus vul. 78.
 go dicebatur: ita etiam Aus.
 lus Cæcina vocat ep. ad fam. 7.
 lib. 8.

(2) i. e. per lulum conscripsi-
 mus.

(3) i. e. exquisitor; ita Cic. in
 Pisonem: *Delicatisimæ versibus*
supprimere omnia conviviæ gentis

(4) Ludebamus versibus nunc iſto,
 nunc illo modo.

(5) Rependentes ultro, citroque
 carmina.

(6) Poema, i. e. epigramma.

(7) Tuo supercilio despicias pre-
 ces.

(8) Dea malefactorum ultrix.

IN NONIUM, ET VATINIUM.

Quid est, Catulle, quid moraris emori?
 (1) Sella in curia (2) Struma Nonius sedet:
 Per consulatum (3) pejerat (4) Vatinius.
 Quid est, Catulle, quid moraris emori?

D E C A L V I

Eloquentia, & corporis exiguitate.

Risi nescio quem modo incorona,
 Qui, cum mirifice (5) Vatiniā
 Meus crimina (6) Calvus explicasset,
 Admirans ait hæc, manusque tollens:
 Dii magni, (7) salaputium disertum.

I N C A M E R I U M

Queritando, quo loco lateat, jocosè exponit, quantum sudarit.

ORamus, si forte non molestum est,
 Demonstres uti sint tuæ tenebræ.
 Te (8) campo quæxivimus minore,
 Te in (9) circo, te in omnibus (10) libellis,
 Te in (11) templo superi Jovis sacrato,
 In (12) Magni simul ambulatione:
 Sed te jam quærere Herculis labos est
 Tanto te in fastu (13) negas, amice.
 Dic nobis, ubi sis futurus, ede hæc
 Audaciter: committe, crede luci.
 Si linguam clauso tenes in ore,
 Fructus projicies (14) amoris omnes.

Non

(1) Propria erant majorum magistratum, Consulatum, Prætorum, & Aedilium, qui vehebantur curru sella eburnea ornato.

(2) Fuit prætor: hunc Antonius proseripit, ut haberet opalium eius, sesteritius vocat. Allusum, qui erat gemma prætiostissima.

(3) Falso jurat consulatum suum.

(4) In hunc iniquissimæ vitæ hominem exiit Cic. oratio acerbissima.

(5) De Vatiniio homine sceleris iam supra.

(6) Orator disertissimus, cui etiam summam elegantissimam tribuit Cic.

(7) Locus hic obscurissimus: vox Salaputium est nutritum pueris blandientium: a sale, & pusillæ

composita dicitur: pusillius autem, pusillus, & pusio, notant puerum. Cum Calvus esset exigua statura, admirans quæ ejus eloquentiæ salis plenam in Vatiniū scripserat putavit esse puellam, exclamavitque more nutriculum: Dii magni &c.

(8) Campus minor est Cælius campus: ibi ludi Circenses fiebant: Ovid. 3. Fastor. Calius accipias pulcherrimos equos.

(9) In circo maximos tres Romanæ fuisset Circi feruere.

(10) Tabernis libralis.

(11) In templo Capitolino.

(12) In Pompeii porticu: Ovid. de art. am. Tu modo Pompeii lectas spaciata sub umbra.

(13) c. celas.

(14) Amoris in me.

Non (1) custos si fingar ille Cretum,
 Non si Pegaseo ferat volatu,
 Non (2) Ladas si ego, pennipesve (3) Perseus,
 Non (4) Rhesi niveæ, citæque bigæ:
 Adde huc (5) plumipedes, volatilesque,
 Ventorumque simul require cursum,
 Quos junctos, Camerî, mihi dicarçs:
 Defessus tamen omnibus medullis,
 Et multis languoribus peresus
 Essem, te, mi amice, quæritando.

JULIÆ, ET MANLI TORQUATI

Epitalamium.

COLLIS o (6) Helicônei
 Cultor, Urania genus,
 Qui rapis teneram ad virum
 Virginem, o Hymenæe Hymen,
 O (7) Hymen Hymenæe.
 Cinge tempora floribus
 Suavolentis amaraci.
 (8) Flammeum cape: lætus huc
 Huc veni, niveo gerens
 Luteum pede soccum.

Excitusque hilari die,
 Nuptialia concinens
 Voce carmina tinnula,
 Pelle humum pedibus: manu
 (9) Pineam quate rædam.

Namque Julia Manlio,
 Qualis Idalium colens
 Venit ad (10) Phrygium Venus
 Judicem, bona cum bona
 Nubit alite virgo:

Floridis velut enitens

B

Myr-

(1) *Custos* Cretensium, i. e. Dædalus Micionis filius: vide mythologos.

(2) *Ladas* fuit cursor Alex. Magni, tanta velocitate pedum, ut nec vestigia in arena relinqueret.

(3) Filius Jovis, & Danaei hic talaria, & peusum a Mercurio accepit.

(4) *Rhesus* Thraciæ Rex equos habuit velocissimos.

(5) i. e. vel aves, vel Zetum, in Calam Coreæ famulos mihi dixerat.

(6) *Helicon* Bœotiæ mont Apollini, & Musis sacer.

(7) *Hymen* nuptiarum præses, filius *Uranie* musæ, cultor *Heliconis* collis.

(8) *Erat flammeum* velum lutei coloris, nudo nuptæ faciem tegebant.

(9) *Pineam* vel *spingem*: utramque rædam fuisse adhibitam nuptiis constat: vid. Ovid. Fast. lib. 6.

(10) *Phrygiæ* judex est Paris pastor in Ida, qui pomum pichnionis deæ adjudicavit.

Myrtus (1) Asia ramulis,
Quos Hamadryades Deæ
(2) Ludicrum sibi roscido
Nutriunt humore.

Quare age, huc aditum ferens
Perge linquere (3) Thespiæ.
Rupis Aonios specus,
Lympha quos super irrigat
Frigerans (4) Aganippe.

Ac domum dominam voca
Conjugis cupidam novi,
Mentem amore revinciens,
Ut tenax hedera huc & huc
Arborem implicat errans.

Vos item sinu! integræ
Virgines, quibus advenit
Par dies, agite, (5) in modum
Dicite: o Hymenæe Hymen,
Hymen o Hymenæe.

Quis Deus magis ah magis
Est petendus amantibus?
Quem colent homines magis
Cælitum? o Hymenæe Hymen,
Hymen o Hymenæe.

Nulla quit sine te domus
Liberos dare, nec parens
Stirpe jungit: at potest,
Te volente: Quis huic Deo
Compararier ausit?

Quæ tuis careat sacris,
Non queat dare (6) præfides
Terra finibus: at queat,
Te volente. Quis huic Deo
Compararier ausit?

Claustra pandite januæ:
Virgo adest: viden, ut (7) faces
Splendidas quatiant comas?
Sed moraris, abit dies,
(8) Prodeas nova nupta,
Tardat ingenuus pudor,

Quæ

(1) *Myrtus Asia*. Asia hic est
adjectivum paludis in Mysia, myr-
ti feracissima.

(2) Ad oblectationem.

(3) *Thespiæ* oppidum Boeotiae
prope Heliconem.

(4) Boeotiae font, fons Pegasi

equi alati ungula.

(5) In numerum canite.

(6) i. e. rectores finium alicujus
loci.

(7) Faustum conjugii augu-
rium.

(8) Procede.

Quæ tamen magis audiens
Flet, quod ire necesse sit.
Sed moraris, abit dies,
Prodeas nova nupta.

Flere desine: non tibi,
(1) Aurunculeja, periculum est,
(2) Ne qua femina pulchrior
Clarum ab Oceano diem
Viderit venientem.

Talis in vario solet
Divitis domini hortulo
Stare flos Hiacynthinus.
Sed moraris, abit dies,
Prodeas nova nupta.

Prodeas, nova nupta sis:
(3) [Jam videtur] ut audias
Nostra verba: (viden? faces
Aureas quatiunt comas).
Prodeas nova nupta.

Tollite; o pueri, faces,
(4) Flammeum videor venire.
Ite, concinite in modum,
Io Hymen Hymenæe io,
Io Hymen Hymenæe.

En tibi domus ut potens,
Et beata viri tui,
Quæ seni tibi serviet:
Io Hymen Hymenæe io,
Io Hymen Hymenæe.

Usque dum tremulum moyens
Cana (5) tempus anilitas
Omnia omnibus (6) adnuit.
Io Hymen Hymenæe io,
Io Hymen Hymenæe.

Transfer omne (7) cum bono:
Limen aureolos pedes;
(8) Rasilemque subi forem.
Io Hymen Hymenæe io,
Io Hymen Hymenæe.

B 2

(1) Tor-

(1) Cognomen novæ sponsæ.
(2) Ita acclamabant veteres
novæ nuptæ: nulla te hodie femi-
na pulchrior.

(3) Jam incipit apparere sponsas
(4) Flammeum, i. e. velum nu-
ptiale.

(5) i. e. tempora cana.

(6) Adnuit pro adnuit, sicuti e-
dim, ix, ii. Senibus tremulum est
caput, ita ut videantur omnibus
omnia adnuere.

(7) Insaustum omen, si nuptæ
in limen offenderent.

(8) Politem.

(1) Torquatus volo parvulus,
Matris e gremio suæ
Porrigens teneras manus,
Dulce rideat ad patrem,
Semihiliante Nabello.

Sit suo similis patri
Manlio & facile insciis
Noscitur ab omnibus,
Et pudicitiam suæ
Matris indicet ore.

Talis illius a bona
Matre laus genus adprobet;
Qualis unica ab optima
(2) Matre Telemacho manet
Fama Penelopeo.

Claudite ostia virgines,
Lusinus satis; at boni
Conjuges bene vivite.

(3) C A R M E N N U P T I A L E,

Fortasse in ejusdem Juliae, & Manlii nuptiis.

(4) **V**esper adest, juvenes (5) consurgite: vesper Olympo
Exspectata diu vix tandem lumina tollit.
Surgere jam tempus, jam pingues linquere mensas,
Jam veniet virgo, jam dicetur Hymenæus.

(6) Hymen, o Hymenæe Hymen ades, o Hymenæe.
Cernitis innuptæ juvenes? consurgite contra.

Nimirum æthereos ostendit Noctifer ignes.
Sic certe: viden, ut (7) perneciter exsiluere?
Non temere exsiluere: cavent, quo jure parent se.
Hymen, o Hymenæe Hymen ades, o Hymenæe.

Non facilis nobis, (8) æquales, palma parata est.
Adspicite, innuptæ secum ut meditata requirant.
Non frustra meditantur: habent (9) memorabile quod sit.

(1) Nos

(1) Ita Virg. l. 4. parvulus la-
deris *Æneas*.

(2) Telemacho Penelope filio
ingens fuit gloria ob maris casti-
tatem, quæ absente Ulyssæ per 20
ann. pudicitiam servavit.

(3) Hinc incipit altera pars o-
peris Catulliani. Absolutis Iyri-
cis in prima parte, in secunda al-
tiori stilo carmen heroicum ag-
greditur: in eo puellæ, & ado-
lescentes juvenes de commodis,

& incommodis nuptiarum con-
tendunt.

(4) *Vesper*, i. e. fidus Veneris.

(5) A mensa.

(6) Hic versus est intercalaris:
in hoc poeta æmulatus est Theo-
critum eidyll. 18.

(7) Ut juvenes contra nos exsi-
luere, hoc decet a nobis vinci.

(8) O sodales.

(9) Quod sit dignum memora-
tu.

(1) Nos alio mentes, alio divisimus aures.

Jure igitur vincemur: amat victoria curam.

Quare nunc animos saltem (2) committite vestros:

Dicere jam incipient, jam respondere decebit:

Hymen, o Hymenæe Hymen ades, o Hymenæe.

Hesperere, qui cælo fertur crudelior (3) ignis?

Qui natam possis complexu avellere matris,

Complexu matris retinentem avellere natam,

Et juveni ardenti castam donare puellam?

Quid faciant hostes capta crudelius urbe?

Hymen, o Hymenæe Hymen ades, o Hymenæe.

Hesperere, qui cælo lucet jucundior ignis?

Qui desponsa (4) tua firmes connubia flamma?

Quod pepigere viri, pepigerunt ante parentes:

Nec junxere prius, quam se tuus extulit ardor,

Quid datur a Divis felici optatus hora?

Hymen, o Hymenæe Hymen ades, o Hymenæe.

Hesperus e nobis, æquales abstulit unam.

Namque (5) tuo adventu vigilat custodia semper.

Nocte latent fures, quos idem sæpe revertens,

Hesperere, (6) mutato comprehendis nomine eisdem.

At lubet innuptis (7) ficto te carpere questu.

Quid tum si carpunt, tacita quem mente requirunt?

Hymen, o Hymenæe Hymen ades, o Hymenæe.

Ut flos in septis secretus nascitur hortis,

Ignotus pecori, nullo contusus aratro,

Quem mulcent auræ, firmat Sol, educat imber:

Multi illum pueri, multæ optavere puellæ:

Idem cum tenui carptus defloruit ungui,

Nulli illum pueri, nullæ optavere puellæ:

Sic virgo, dum intacta manet, tum cara suis; sed

Cum castum amisit polluto corpore florem,

Nec pueris jucunda manet, nec cara puellis.

Hymen, o Hymenæe Hymen ades, o Hymenæe.

Ut vidua in nudo vitis quæ nascitur arvo,

Numquam se extollit, numquam mitem educat uvam,

Sed tenerum prono deflectens pondere corpus,

Jam jam contingit summi radice (8) flagellum,

Hanc nulli agricolæ, nulli accolluere juvenci:

At si forte eadem est ulmo conjuncta marito,

Multi illam agricolæ, multi accolluere juvenci.

Sic virgo, dum intacta manet, dum inculta senescit

B 3

Cum

(1) Nos alia advertimus mentes, & aures.

(2) Componite.

(3) Igitur pro stella.

(4) Confirmabatur connubium Hespero exoriente.

(5) Te exoriente.

(6) Post occasum solis Hesperus, ante ortum Lucifer vocaris, & deprehendis fures, i. e. amantes.

(7) Placet puellis, te increpare fictis querelis.

(8) Flagellum est summitas ramorum cujuseunque arboris.

Cum par connubium maturo tempore adepta est,
Cara viro magis, & minus est invisa parenti.

At tu (1) ne pugna cum tali conjugē virgo;
Non æquum est pugnare, pater cui tradidit ipse,
Ipse pater cum matre, quibus parere necesse est.
Virginitas non tota tua est, ex parte parentum est.
Tertia pars matri data, pars data tertia patri,
Tertia sola tua est: noli pugnare duobus,
Qui genero sua jura simul cum dote dederunt.
Hymen, o Hymenæe Hymen ades, o Hymenæe.

A T Y S A D O L E S C E N S .

*Dea Cybelæ numine impellente, furore correptus se mul-
tilat, in eidemque Deæ sacro nemore, & famulatu,
totum vitæ tempus consecrat.*

Super alta vestus (2) Atys celeri rate maria
Phrygium nemus citato cupide pede tetigit,
Adiitque opaca silvis redimita loca Deæ.
Stimulatus ubi furenti rabie, (3) vagus animi,
(4) Devolvit illa acuta sibi pondera (5) silice.
Itaque, ut relicta sensit sibi membra (6) sine viro,
Et jam recente terræ sola sanguine maculans,
Niveis (7) citata cœpit manibus leve tympanum;
Tympanum, tubam, Cybele, tua, mater, (8) initia:
Quatiensque (9) terga tauri teneris cava digitis,
Canere hoc suis adorta est tremebunda comitibus:
Agite, ite ad alta, (10) Gallæ, Cybeles nemora simul,
Simul ite, (11) Dindymenæ dominæ vaga pecora,
Aliena quæ petentes, velut exules, loca
Sectam meam (12) exsecutæ duce me, mihi comites
Rapidum salum tulistis, truculentaque pelagi,
Et corpus evrastris Veneris nimio odio.
Hilarate excitatis erroribus animum.
Mora tarda mente cedat, simul ite: sequimini
Phrygiam ad domum, Cybeles Phrygia ad nemora Deæ;
Ubi (13) cymbalum sonat vox, ubi tympana reboant,
Tibi-

(1) Ne resiste.

(2) De *Athy* vide Ovid. l. 10.
Metamorph.

(3) Mentis inops.

(4) Abscidit Virilia.

(5) Hic silex dicebatur etiam
Phrygius culter, quo etiam ute-
bantur Judæi: Josue c. 5.

(6) Sine viriliare.

(7) *Girars* gen. fem. Athys vi-
debat: esse femin.

(8) *Initia* sunt ipsa mysteria,
& sacra: sic Varro, *initia Ceresis*.

dixit pro sacrificiis.

(9) *Terga* pro *urgera cava*, "i.
e. tympana concava.

(10) *Galla* ita appellat suos fo-
dales eviratos gen. fem. Galli
vocabantur Sacerdotes Cybelæ a
fluv. *Gallo* prope Phrygiam: vid.
Ovid. 4. Fast.

(11) A Dyndimo monte dicta
Cybele: Dyndimena, qui est in
Phrygi.

(12) Doctrinam meam secutæ.
(13) *Cymbalorum*.

Tibicen ubi canit Phryx curvo (1) grave calamo ;
 Ubi capita (2) Mænades vi jaciunt hederigeræ ;
 Ubi sacra sancta acutis ululatus agitant ;
 Ubi fœvit illa divæ volitare vaga cohors ;
 Quo (3) nos decet citatiſ celerare tripudiis .
 (4) Simul hæc comitibus Atys cecinit nova mulier ;
 (5) Thiaſus repente linguis trepidantibus ululat ,
 Leve tympanum remugit , cava cymbala receperant .
 Viridem citus adit Idam properante pede chorus .
 Furibunda ſimul anhelans vaga vadit (6) animo egens ,
 Comitata tympano Atys per opaca nemora dux ,
 Veluti juvenca vitans onus indomita jugi .
 Rapidæ ducem ſequuntur Gallæ pede propero ,
 Itaque , ut domum Cybeles tetigere laſſulæ ,
 Nimio e labore ſomnum capiunt (7) ſine Cerere .
 Piger his labante languore oculos ſopor operit .
 Abit in quiete molli rabidus furor animi .
 Sed ubi oris aurei Sol radiantibus oculis
 Luſtravit æthera album , ſola dura , mare ferum ;
 Pepulitque noctis umbras (8) vegetis ſonipedibus ,
 Ibi ſomnus excitum Atyn fugiens citus abiit .
 Trepidantem cum recepit Dea (9) Paſithea ſinu .
 Ita de quiete molli rabida ſine rabie
 Simul ipſa pectore Atys ſua facta recoluit ,
 Liquidæque mente vidit , (10) ſine queis , ubique foret ,
 Animo æſtuante ruſſum (11) reditum ad vada retulit .
 Ibi maria vaſta viſens lacrimantibus oculis ,
 Patriam adlocuta voce eſt ita mæſta miſeriter :
 Patria o mea creatrix , patria , o mea genitrix ,
 Ego quam miſer relinquens , dominos ut heriſugæ
 Famuli ſolent , ad Idæ retuli nemora pedem .
 Ut apud (miſer) ſerarum gelida ſtabula forem ,
 Et ut omnia earum adirem furibunda latibula .
 Ubinam , aut quibus locis te poſitam , patria , rear ?
 Cupit ipſa pupula ad te ſibi dirigere aciem ,
 Rabie fera carens dum breve tempus animus eſt .
 Egone a mea remota hæc ſerar in nemora domo ?
 Patria , bonis amicis , genitoribus abero ?
 Abero foro , palæſtra , ſtadio , & gymnafiis ?
 Miſer , ah miſer ! querendum eſt etiam , atque etiam animæ .

B 4

Quod

- (1) Gravem ſonitum edit .
 (2) Mænades : Bercyntiæ ſacriſſimæ impetû capita quatiebant , uti in ſacris Bacchi .
 (3) Quo etiam nos dices &c .
 (4) Cum hæc Atys nova femina &c .
 (5) Thiaſus eſt cohors , quæ A. rym ſequatur .
 (6) Mentis inops .
 (7) Ter. ſine Cerere , & Baccho .
 (8) Vividis equis .
 (9) Eſt Dea , quam in uxorem ſomno promiſit Juno , ſi Jovem ſopieſſet : vide Homer . Jure igitur excipit trepidantem ſomnum .
 (10) Sine quibus rebus , & ubi foret .
 (11) Redit ad mare , ut in patriam remearet .

Quod enim genus figuræ est, ego non quod habuerim?
 Ego puber, ego adolefcens, ego ephebus, ego puer:
 Ego gymnastii fui flos, ego eram (1) decus olei;
 Mihi (2) januæ frequentes, mihi limina (3) tepida,
 Mihi floridis (4) corollis redimita domus erat,
 Linquendum ubi esset orto mihi Sole cubiculum.
 Egone Deum ministra, & Cybeles famula ferar?
 Ego Mænas, ego mei pars, ego vir sterilis ero?
 Ego viridis algida Idæ nive amicta loca colam?
 Ego vitam agam sub altis Phrygiæ (5) columinibus,
 Ubi cerva silvicultrix, ubi aper nemorivagus?
 Jam jam dolet, quod egi, jam jamque pœnitet.
 Roseis ut huic labellis (6) palans sonitus abiit,
 Ibi (7) juncta juga resolvens Cybele leonibus,
 Gemina (8) eorum ad aures nova nuntia ferens,
 Lævumque (9) pecoris hostem stimulus ita loquitur:
 Agendum, inquit, age ferox, i, face, (10) ut hinc furoribus,
 Face, ut hinc furoris ictu reditum in nemora ferat,
 Mea, liber ah nimis, qui fugere imperia cupit.
 Age, cæde terga cauda; tua verbera (11) patere:
 Face, cuncta mugienti fremitu loca reponent,
 Rutilam ferox (12) torosa cervice quate jubam.
 Ait hæc minax Cybele, religatque juga manu.
 Ferus ipse sese adhortans rapidum incitat animum:
 Vadit, fremit, refringit virgulta pedes vago
 At ubi ultima albicantis loca litor adit,
 Tenerumque vidit Atyn prope marmora pelagi:
 Facit impetum, Ille demens fugit in nemora fera.
 Ibi semper omne vitæ spatium famula fuit.
 Dea, magna Dea, Cybele, Dindymi dea, domina,
 Procul a mea tuus sit furor omnis hera, domo:
 Alios age incitatos, alios age rabidos.

P E-

(1) *Palestrita* solabant oleo un-
 gi in lustris: Horat. *Laetamus A-*
thletis fortius unctis.

(2) Janua mea frequentata ami-
 corum cætu.

(3) Galent loca, quæ frequen-
 tantur. Cic. *calant nudina.*

(4) *Perfius* e contrario, *Limina frige-*
scant. Quamplurimus habebam
 amantissimos.

(5) Mors erat, amiferes corum
 prout floribus.

(6) Culminibus.

(7) Vaga verba.

(7) Dea Cybeles sinistrum sui
 currus leonem resolvit, immittit-
 que ad Atym, ut in patriam co-
 gitantem, sortemque suam la-
 mentantem teneret: & in silvam
 reduceret.

(8) Eorum leonum.

(9) Lævum pecoris hostem. i. e.
 sinistrum leonem.

(10) *Hinc*, i. e. a litore maris.

(11) Face, patiaris verbera tua
 cauda.

(12) Tori dicuntur musculi: un-
 de torosus pro robusto;

Nuptias celebraturus Poeta, ab Argonautica expeditione orditur; describensque regium nuptiarum apparatus, ad Theseum, & Ariadnen digreditur: deinde ad scopum reversus, Parcas carmen nuptiale canentes, & Achilles fata prædicantes inducit. (1)

- (2) **P** Eliaco quondam prognatæ vertice pinus
 Dicuntur liquidas Neptuni nasle per undas
 (3) Phasidos ad fluctus, & fines Ætæos:
 Cum lecti juvenes Argivæ robora pubis,
 Auratam optantes Colchis avertere pellem,
 Ausi sunt vada falsa cita decurrere puppi:
 Cæcula verrentes abiegnis æquora palmis;
 (4) Diva quibus retinens in summis urbibus arces,
 Ipsa levi fecit (5) volitantem flamine currum,
 Pineæ conjungens inflexæ texta carinæ.
 Illa rudem cursu prima imbuit (6) Amphitriten.
 Quæ simul ac rostro ventosum proscidit æquor,
 Totaque remigio spumis incanuit unda,
 Emergere feri, candenti e gurgite vultus,
 Æquoræ monstrum Nereides admirantes;
 (7) Illaque, atque alia videntur luce marinas
 Mortales oculi nudato corpore Nymphas,
 Nutricum (8) tenus exstantes e gurgite cano,
 Tum Thetidis Peleus incensus fertur amore,
 Tum Thetis humanos non despexit hymenæos,
 Tum (9) Thetidi (10) pater ipse jugandum Peleæ sensit.
 O nimis optato sæclorum tempore nati
 Heroes, salvet, Deum genus, o bona mater:
 Vos ego sæpe meo vos carminæ compellabo,

B 5 Teque

(1) Male inscribitur hoc poema *Argonautica*: nam solum initium versatur circa Chalcicam expeditionem; ceterum nuptias canere agereditur.

(2) *Pelion* Thessaliæ mont: Jason juxta Pelion navim ædificavit.

(3) *Phasis* est fluvius Chalcidicæ, ab Armenia in Euxinum illabens. *Ætæi* facti: in Chalcidicæ Asia regione regnavit Rex *Bucyrus*: huc Jason cum *lecta* pube navigavit, & Medææ Regis filiarum tibus vellus ex auro inde exportavit: de hac fabula vid. Diod. Sic. Ovid. &c.

(4) i. e. Minerva, cui arces consecrabantur. Virg. *Ecl.* 2. *Pallas*, quas condidit arces, ipsa colas.

(5) *Vol. cur.*, i. e. navim, meta phorice.

(6) Amphitrite fuit Neptuni uxor: unde, sapius pro mari sumi-

tur. Navim *Argo* primam omnium mare imbuat, i. e. docuit navigationem.

(7) *Illæ luctæ, atque alia*, i. e. quotidie.

(8) Oberum tenus.

(9) Alia est *Tethys*, alia est *Thetis*: de hac loquitur Catul. *Ambræ maris* Deæ: hæc nupsit *Peleo*, & *Achillem* peperit: unde *Polides* *Achillon* dicitur. *Peleus* *Æaci*, & *Æginæ* filius, *Jovis* nepos, *Achilles* pater.

(10) i. e. *Jupiter* *Thetidem* hæc *Peleo* nepoti suo ducendam concessit: licet ipse eam desperiret; nam a *Nereæ* audierat, ab illa oriturum filium, qui patrem e calo ejiceret: sicur ipse *Saturnum* exturbavit: unde *Statius*: *Magnanimum* *Æacidem*, formidatamque tonantem *Progeniem*, & *parvo* veritatem succedat ex'o. Vid. *De Met.* 11.

Teque adeo eximie tædis felicibus aucte,
 Thessaliæ columnen, Peleu, cui Jupiter ipse,
 Ipse suos Divum genitor concessit amores.
 Tene Thetis tenuit pulcherrima (1) Neptunine?
 Tene suam (2) Tethys concessit ducere neptem?
 Oceanusque, mari totum qui amplectitur orbem?
 Quæ simul optatæ finito tempore luces
 Advenere, domum conventu tota frequentat
 Thessalia: oppletur lætanti regia cœtu.
 Dona ferunt: præ se declarant gaudia vultu.
 Deseritur (3) Scyros: linquunt (4) Phrïotica Tempe
 Grajugenasque domus, ac inœnia (5) Larissæa.
 (6) Pharsalon coeunt, Pharsalia recta frequentant.
 Rura colit nemo, mollescunt colla juvencis,
 Non humilis curvis purgatur vinea rastris:
 Non glebam prono convellit vomere taurus:
 Non falx adtenuat frondatorum arboris umbram.
 Squallida desertis rubigo infertur aratris.
 (7) Ipsi, at sedes, quacumque opulenta recessit
 Regia, fulgenti splendent auro, atque argento.
 Candet ebur solis, collucent pocula mensæ:
 Tota domus gaudet regali splendida gaza.
 (8) Pulvinar vero divæ geniale locatur
 Sedibus in mediis, Indo quod dente politum
 Tincta regit roseo (9) conchylis purpura fuco.
 Hæc vestis, priscais hominum variata figuris,
 Heroum mira virtutes indicat arte.
 (10) Namque fluentifono prospectans litore Diæ,
 Thesea cedentem celeri cum classe tuetur,
 Indomitos in corde gerens Ariadna furores.
 Necdum etiam sese, quæ visit, visere credit.
 Utpote fallaci quæ tum primum excita somno,
 Desertam in sola miseram se cernit arena.

Immo-

(1) *Neptunius*, i. e. *Thetis* filia
 Neptuni: hunc Catullus confundit
 cum Nereo: ita Virg. *Nerine*
Galathea.

(2) Hæc *Tethys*, prima syllaba
 producta, est uxor & soror oceani,
 mater Doridis, quæ ex Nereo
 genuit Thetidem, Tethyos,
 & Oceani neptem.

(3) *Ægei* maris insula, Phœniæ
 te olim dicta, & Homeri sepulcro
 veneranda, & Achillis ortu clara.

(4) Sic dicta ab urbe vicina
 Phœniæ.

(5) Plures fuere Larissæ: hæc
 est urbs Thessaliæ: unde *Larissæ*
 & *Achilles*.

(6) Pharsalus oppidum Thessæ.

liæ: hic duorum bellorum civi-
 lium procella detonuere inter
 Cæs., & Pomp., & inter Augustum,
 & percussoribus Cæs. Brutum, & Cass.

(7) i. e. Regia Pelei quacumque
 patet &c.

(8) *Leæulæ* genialis Thetidis.
 (9) *Muricis*.

(10) Longior est hæc digressio,
 quam ferri possit: sed poetarum
 lyricorum, ut Catulli, & Pindari
 alia est agendi ratio. Narrat
 hic Ariadnes fabulam in eo tape-
 te depictam. *Litore Diæ*, i. e.
Naxos insula *Ægei*; huc appulit
 Theseus occiso Minotauræ & Cre-
 ta rediens, & immemor beneficii
 hic Ariadnem dereliquit.

Immemor at juvenis fugiens pellit vada remis,
 Irrita ventosæ linquens promissa procellæ.
 Quem procul ex alga mæstis (1) Minois ocellis,
 Saxea ut effigies bacchantis prospicit (2) Evoc,
 Prospicit, & magnis curarum fluctat undis,
 Non flavo retinens subtilem vertice mitram,
 Non contexta levi velatum pectus amictu,
 Non tereti (3) strophio lactantes vincta papillas:
 Omnia quæ toto delapsa e corpore passim
 Iosius ante pedes fluctus salis adlidebat.
 Sed neque tum mitræ, neque tum fluitantis amictus
 Illa vicem curans, toto te pectore, Theseu,
 Toto animo, tota prodebat perditâ mente.
 Ah miseram adsiduis quam luctibus (4) exsternavit,
 Spinosas (5) Erycina ferens in pectore curas!
 Illa tempestate ferox, & tempore Theseus
 Egressos curvis e litoribus (6) Piræi
 Attigit injusti Regis (7) Gortynia tecta.
 Nam perhibent olim crudeli peste coactam,
 (8) Androgeonæ pœnas exsolvere cædis,
 Electos juvenes simul, & decus innuptarum
 (9) Cecropiam solitam esse dapem dare Minotauro.
 Quels augusta malis cum mœnia vexarentur,
 Ipse (10) suum Theseus pro caris corpus Athenis
 Projicere optavit potius, quam talia Cretam
 (11) Funera Cecropiæ, nec funera portarentur.
 Atque ita nave levi nitens, ac lenibus auris,
 Magnanimum ad Minoa venit, sedesque superbas.
 Hunc simulac cupido conspexit lumine (12) virgo
 Regia, quam suaves expirans castus odores
 Lectulus in molli complexu matris alebat:
 Quales (13) Eurotæ progignunt flumina myrtos,
 Aurave distinctos educit verna colores:

B-6

Non

(1) i. e. Ariadnæ dicitur Minois: erat enim Cretæ Regis filia.

(2) Evoc i. e., uti Bacchantis Menadis effigies.

(3) Non fascia tumentes mamillas vinciens.

(4) i. e. extra se posuit, mente alienavit.

(5) Venus Erycina in Eryce monte colebatur.

(6) Non ex Piræo Athenarum portu, sed ex Phalero solvisse Thesea, scribit Diodor. & Pausan.

(7) i. e. Cretenses domos. Gortyna urbs Cretæ Insulæ: hic labyrinthus injusti Regis Minois jussu constructus fuisse dicitur.

(8) Androgeos filius fuit Regis

Minois, ab Atheniensibus invidia occisus. Minos, pater Athenienses devicit, & septem adolescentes, & totidem puellas a Minotauro devorandas mittere in Cretam coegit.

(9) Urbs Athenarum dicta Cecropia a Cecrope primo Rege.

(10) Hoc monstrum labyrinthi inclusum Theseus filio, quod devoraverat Ariadna, interfecit.

(11) Funera, nec funera: sic Cic. dixit Phil. 1. *insepulta sepultura*, & Manil. l. 5. de Andromeda: *Virginis & viva rapitur sine funere funus*.

(12) Ariadnæ Minois filia.

(13) Eurotas est fl. Laconiz. Sparta adluens, myrtus conficitur.

Non prius ex illo flagrantia declinavit
 Lumina, quam cuncto concepit pectore flammam
 Funditus, atque imis exarsit tota medullis.
 Heu misere exagitans immiti corde furores,
 Sancte (1) puer, curis hominum qui gaudia misces,
 (2) Quæque regis Golgos, quæque Idalium frondosum,
 Qualibus incensam iactastis mente puellam
 Fluctibus, in flavo sæpe hospite suspirantem?
 Quantos illa tulit languenti corde timores?
 Quantum sæpe magis fulgore expalluit auri,
 Cum sævum cupiens contra contendere monstrum,
 Aut mortem oppeteret Theseus, aut præmia laudis?
 Non ingrata, tamen frustra, munuscula Divis
 Promittens, tacito suspendit vota labello.
 Nam velut in summo quatientem brachia (3) Tauro
 Quercum, aut conigeram sudanti cortice pinum,
 Indomitus turbo contorquens flamine robur
 Eruit: illa procul radicibus exturbata
 Prona cadit, lateque, & cominus obvia frangit:
 Sic domito sævum prostermit corpore Theseus,
 Nequidquam vanis iactantem cornua ventis.
 Inde pedem sospes multa cum laude reflexit,
 Erra unda regens tenui vestigia filo,
 Ne labyrinthis e flexibus egredientem
 Testi frustraretur inobservabilis error.
 Sed quid ego, a primo digressus carmine, plura
 Commemorem? Ut linquens gentitoris (4) filia vultum,
 Ut consanguineæ complexum, ut denique matris,
 Quæ misera ingrata vixit deperdita tela:
 Omnibus his Thesei dulcem præoptarit amorem?
 Aut ut vecta ratis spumosa ad litora Diæ;
 Aut ut (5) eam tristi devictam lumina somno
 Liquerit immemori discedens pectore conjux.
 Sæpe illam perhibent ardenti corde furentem,
 Clarifonas imo fuisse e pectore voces.
 Aut tum præruptos tristem concedere montes,
 Unde aciem in pelagi vastos protenderet æstus:
 Tum tremuli salis adversas procurrere in undas,
 Mollia nudatæ tollentem tegmina furæ:
 Atque hæc extremis mæstam dixisse querelis,
 Frigidulos udo singultus ore cientem:
 Siccine me patriis abvectam, perfide, ab oris,
 Perfide, deserto liquisti in litore, Theseu?

Sicci-

- (1) Cupidinem adloquitur.
 (2) Venus, quæ apud Golgos, & Idalium in Cypro colebatur.
 (3) In summo Tauro, monte totius Asiæ maximo.
 (4) Ariadne quomodo genitorem, sororem Pædran, & matrem Pasiphaen deseruit.
 (5) Quomodo Ariadnem, tristem somnum dormientem, reliquerit Theseus.

Siccine discedens neglecto numine Divum
 Immemor ah! devota domum perjuria portas?
 Nullane res potuit crudelis flectere mentis
 Consilium? Tibi nulla fuit clementia praesto,
 Immite ut nostri vellet miserescere pectus?
 At non hæc quondam nobis promissa dedisti
 Voce: mihi non hoc miseræ sperare jubebas:
 Sed connubia læta, sed optatos hymenæos;
 Quæ cuncta aerii discerpunt irrita venti.
 Tum jam nulla viro juranti femina credat:
 Nulla viri speret sermones esse fideles:
 Qui, dum aliquid cupiens animus prægestit apisci,
 Nil metuunt jurare, nihil promittere parcunt:
 Sed simul ac cupidæ mentis satiata libido est,
 Dicta nihil metuere, nihil perjuria curant.
 Certe ego te in medio versantem turbine leri
 Eripui, & potius (1) germanum amittere crevi,
 Quam tibi fallaci supremo in tempore deessent.
 Pro quo dilaceranda feris dabor, alitibusque
 Præda, neque injecta tumultabor mortua terra.
 Quemnam te genuit sola sub rupe læna?
 Quod mare conceptum spumantibus exspuit undis?
 Quæ Syrtis, quæ Scylla vorax, quæ vasta Charybdis,
 Talia qui reddis pro dulci præmia vita?
 Si tibi non cordi fuerant connubia nostra,
 Sæva quod horrebas (2) præsci præcepta parentis:
 Attamen in vestras (3) potuisti ducere sedes,
 Quæ tibi jucundo famularer serva labore,
 Candida permulcens liquida vestigia lymphis,
 Purpureave tuum consternens veste cubile.
 Sed quid ego ignaris nequidquam conqueror auris,
 Externata malo, quæ nullis sensibus auctæ,
 Nec missas audire queunt, nec reddere voces?
 Ille autem prope jam mediis versatur in undis,
 Nec quisquam apparet vacua mortalis in (4) alga.
 Sic nimis insultans extremo tempore sæva
 Fors etiam nostris (5) invidit questibus aures.
 Jupiter omnipotens, utinam nec tempore primo
 (6) Gnosia Cecropiæ tetigissent litora puppes:
 Indomito nec dira ferens (7) stipendia tauro,
 Perfidus in Cretam (8) religasset navita funem:

Nec

(1) Minotaurum fratrem meum.

(4) Vacuo in hoc litore.

(2) Præsci parentis, i. e. Cecropis, qui leges, & præcepta connubiorum primus Atheniensibus dederat.

(5) Negovit.

(6) Cretensia, ab urbe Gnosia dicta Gnosia.

(7) Saltem poterat in tuam patriam me perducere.

(7) Diræ vestigalia juvenum, & puellarum.

(8) Solvisset funem versat Cretam.

Nec malus (1) hic, celans dulci crudelia forma
 Consilia, in nostris requiescer sedibus hospes.
 Nam quo me referam? Quali spe perditam nitam?
 (2) Idæosne petam montes, ah (3) gurgite lato
 Discernens pontum truculentum tibi dividit æquor!
 An patris auxilium sperem, quemne ipsa reliqui
 Respersum (4) juvenem fraterna cæde secuta?
 Conjunctis an fido consolet memet amore,
 Qui refugit lentos incurvans gurgite remos?
 Præteream litus? nullo sola insula tecto.
 Nec patet egressus pelagi cingentibus undis.
 Nulla fugæ ratio, nulla spes, omnia muta,
 Omnia sunt deserta, ostendant omnia letum.
 Non tamen ante mihi languescent lumina morte,
 Nec prius a fesso secedent corpore sensus,
 Quam justam a Divis exposcam prodita multam,
 Cælestumque fidem postrema comprecser hora.
 Quare facta virum multantes vindice pœna
 (5) Eumenides, quibus anguineo redimita capillo
 Frons expirantis præportat (6) pectoris iras,
 Huc huc adventate, meas audite querelas,
 Quas ego, vix miseræ, extremis proferre medullis,
 Cogor inops, ardens, amenti cæca furore.
 Quæ quoniam vere nascuntur pectore ab imo,
 Vos nolite pati, nostrum vanescere luctum:
 Sed quali solam Theseus me mente reliquit,
 Tali mente, Deæ, funestet seque, suosque.
 Has postquam mæsto profudit pectore voces,
 Supplicium sevis exposcens anxia factis:
 Adnuit invicto cælestum numine rector,
 Quo tunc & tellus, atque horrida contremuerunt
 Æquora, concussitque micantia sidera mundus.
 Ipse autem cæca mentem caligine (7) Theseus
 (8) Constitus, oblito demisit pectore cuncta,
 Quæ mandata prius constanti mente tenebat:
 Dulcia nec mæsto sustollens signa parenti,
 Sospitem, & ereptum se ostendit visere portum.
 Namque ferunt, olim classi cum mœnia Divæ

Lin-

(1) Theseus crudelem animum
 celans sub blanda specie.

(2) Ida omnium montium Cre-
 tensium altissimus.

(3) Mare sævum vasto freto
 separat me a patria.

(4) Theseum cruentatum cæde
 Minotauri fratris mei.

(5) Eumenides furia, Tispho-
 ne, Megæra, Alesto.

(6) Hominis expirantis.

(7) Theseus oblitos est manda-
 ta patris, ut, si victor occiso Mi-
 notauris evaderet, domum rediens
 candida vela extolleret, nigris,
 quibus in Cretam navigabat, o-
 mnino depositis, quæ quidem non
 extulit Theseus: unde Ægeus pater,
 arbitratus filium interfectum,
 in mare se præcipitem dedit, un-
 de dictum mare Ægeum.

(8) Constitus, i. e. correptus.

Linquentem gnatum ventis concrederet Ægeus,
 Talia complexum juveni mandata dedisse:
 Gnate mihi longa jucundior unice vita,
 Gnate, ego quem in dubios cogor dimittere casus,
 Reddite in (1) extremæ nuper mihi sine senectæ,
 Quandoquidem fortuna mea, ac tua fervida virtus
 Eripit invito mihi te, cui languida nondum
 Lumina sunt gnati cara saturata figura:
 Non ego te gaudens lætanti pectore mittam,
 Nec te ferre sinam fortunæ (2) signa secundæ.
 Sed primum multas expromam mente querelas,
 Canitiem terra, atque infuso pulvere fœdans:
 Inde (3) infecta vago suspendam lintea malo,
 Nostros ut luctus, nostræque incendia mentis
 (4) Carbasus obscura dicat ferrugine Hibera.
 Quod tibi si sancti concesserit (5) incola Itoni,
 Quæ nostrum genus, ac sedes descendere sueta
 Adnuar, ut tauri respergas sanguine dextram,
 Tum vero facito, ut memori tibi condita corde
 Hæc vigeant mandata, nec ulla obliteret ætas:
 Ut simul ac nostros invisent lumina colles,
 Funestam antennæ deponant undique vestem,
 Candidaque intorti sustollant vela rudentes:
 Quamprimum cernens ut læta gaudia mente
 Agnoscam, cum te reducem ætas prospera sistet.
 Hæc mandata prius constanti mente tenentem
 Thesea, ceu pulsæ ventorum flamine nubes
 Aerium nivei montis liquere cacumen.
 At pater, ut summa prospectum ex arce petebat,
 Anxia in adfidos absumens lumina fletus,
 Cum primum inflati conspexit lintea veli,
 Præcipitem sese scopulorum e vertice jecit,
 Amissum credens immitti Thesea fato.
 Sic funesta domus ingressus testa paterna
 Morte ferox Theseus, qualem (6) Minoidi luctum
 Obtulerat (7) meure innemori, talem ipse recepit.
 (8) Quæ tamen, adspectans cedentem inæsta carinam,
 Multiplices animo volvebat faucia curas.

(1) At

(1) Theseus apud avum educatus fuit, unde vidit patrem, cum jam adolevisset.

(2) Velum candidum, quod meliori fortunæ congruit, Catul. sup. fulsere quondam candidi tibi Solus.

(3) Infecta, i. e. nigra, unde infectores.

(4) Carbasus Hibera: ex Hispania optima vela hæc demonstrantem matrem meum.

(5) Dea sancti Itoni est Pallas: hæc est urbs Boeotiz, ubi templum Minervæ antiquissimum.

(6) Ariadne.

(7) Ingrato animo.

(8) Ariadne.

(1) At parte ex alia florens volitabat Iacchus,
 Cum (2) thiaso Satyrorum, & (3) Nyfigenis Silenis,
 Te quærens, Ariadna, tuoque incensus amore:
 Qui tum alacres passim lymphata mente furebant,
 (4) Evocæ bacchantes, evocæ capita inflectentes.
 Horum pars tecta quatiebant cuspide thyrsos:
 Pars e divulso raptabant (5) membra juvenco.
 Pars sese tortis serpentibus incingebant:
 Pars (6) obscura cavis celebrabant orgia cistis,
 Orgia quæ frustra cupiunt audire profani.
 Plangebant aliæ proceris tympana palumis,
 Aut tereti tenues tinnitus ære ciebant.
 Multi raucifonis efflabant cornua bombis,
 Barbaraque horribili stridebat tibia cantu.
 Talibus amplifice vestis decorata figuris
 Pulvinar complexa suo velabat amictu.
 Quæ postquam cupide spectando Thessala pubes
 Expleta est, sanctis cœpit (7) decedere Divis.
 (8) Hic qualis flatu placidum mare matutino
 Horrificans Zephyrus proclives incitat undas,
 Aurora exoriente, vagi sub lumina Solis:
 Quæ tarde primum clementi flamine pulsæ
 Procedunt, leni resonant plangore (9) cachinni:
 Post, vento crescente, magis magis increbrescunt,
 Purpureaque procul (10) nantes a luce refulgent:
 Sic tum vestibuli linquentes regia tecta,
 A se quisque vago passim pede discedebant.
 Quorum post abitum, princeps e vertice Pelii
 Advenit (11) Chiron portans silvestria dona.
 Nam quotcumque ferunt campi, quos Thessala magnis
 Montibus ora creat, quos propter fluminis undas
 Aura parit flores, tepidi secunda Favoni,
 Hos indistinctis plexos tulit ipse corollis,
 Queis (12) permulsa domus jucundo risit odore.

Con-

(1) i. e. ex alia parte vestis, quæ
 lectum Thetidis contegebat, de-
 pingebatur Bacchus superveniens
 Ariadna, de Thesi perfidia con-
 querentis poeta nimium in hujus-
 modi stragula nuptialis deseri-
 ptione immoratur, veluti nuptia-
 rum Pelei, & Thetidis oblitus.
 (2) *Thiasus* est turba saltantium.
 (3) *Silenus* comes Bacchi; de
 fab. Sileni cum asello, vide Di-
 ctionar. P. Calmet in verbo *Silo*.
 Silenus natus cum Baccho in ur-
 be Nyse in India.

(4) *Evocæ* quare iuclament, vide
 P. Calmet in eodem Dictionar. in
 verbo *Evocæ*, & verbo *Serpens*.

(5) Carnes erudas vocabant.

(6) *Orgia obscura*, festa Bacchi
 erant obscura; & mystica in cistis
 vimineis reponbantur.

(7) i. e. cœpit cedere Diis ve-
 nerandis advenientibus.

(8) Poeta hic canit modum di-
 scedendi eorum, qui ad visendas
 nuptias accesserant.

(9) Metaphorice sonitum un-
 darum appellat *cachinnos*.

(10) *Nantes* undæ, i. e. labentes
 refulgent &c.

(11) *Chiron* centaurus, Achillis
 præceptor venit a Pelio altissimo
 Thessaliæ monte.

(12) Quisq; imbuta regia do-

Confestim (1) Peneos adest, viridantia Tempe,
 Tempe, quæ silvæ cingunt super impendentes,
 (2) Nessonidum linquens claris celebranda choreis,
 Non vacuus, namque ille tulit radicitus altas
 Fagos, ac recto proceras stipite laurus,
 Non sine nutanti platano, (3) lentaque sorore
 Flammæ Phaethontis, & aëria cupressu.
 Hæc circum sedes late contexta locavit,
 Vestibulum ut molli velatum fronde vireret.
 Post hunc consequitur solerti corde (4) Prometheus,
 Extenuata gerens veteris vestigla pœnæ,
 Quam quondam silici restrictus membra catena
 Perfolvit, pendens e verticibus præruptis.
 Inde (5) pater Divum sancta cum conjuge, natisque
 Advenit cælo, te solum, Phœbe, relinquens,
 Unigenamque simul (6) cultricem montibus Idæ.
 Pelæa nam tecum pariter soror adspersa est,
 Nec Thetidis tædas voluit celebrare jûgales.
 Qui postquam niveos flexerunt sedibus artus,
 Large multiplici constuctæ sunt dapæ mensæ.
 Cum interea, (7) infirmo quatientes corpora motu,
 Veridicos Parcæ cœperunt edere cantus.
 His corpus tremulum complectens undique vestis
 Candida purpurea talos intexerat ora.
 (8) At roseo niveæ residebant vertice vittæ,
 Æternamque manus carcebant rite laborem.
 Læva colum molli lana retinebat amictum;
 Dexterâ tum leviter deducens fila supinis
 Formabat digitis, tum prono in pollice torquens
 Libratum reretî versabat (9) turbine fustum;
 Atque ita decernens æquabat semper opus dens,
 (10) Laneaque aridulis hærebant morfa labellis,
 Quæ prius in leni fuerant exstantia filo.
 Ante pedes autem candentis mollia lanæ
 Vellera virgati custodibant calathifci.
 Hæc tum clarifona pellentes vellera voce,

Talia

mus suaviter fragavit.

(1) Peneos fl. Thessaliæ super omnes clarus.

(2) Nessonides nymphæ, dictæ a palude Nessonide prope Tempe, quæ harum nympharum celebrabantur choreis.

(3) Lenta sorore Phaëtonis, i. e. populo. Sororum Phaëtonis nomina sunt fabella.

(4) Prometheus prudentissimus nuptiis Pelæi interfuit ferens indicia diminuta pœnæ, nam solutus erat a monte Caucasus.

(5) Jupiter, & Juno.

(6) Non interficere Phœbus, & Diana, cum Diana semper casta conjugio in festa sit, & futurum esset, ut Apollo Achillem filium Pelæi, & Thetidis interficeret.

(7) Infirma, i. e. debili motu.

(8) Hic poeta habitum Parcarum canentium, & opus tam graphice expressit, ut nullus unquam prius mulieres nentes expingeret.

(9) In gyrum versabat, adpessio pallio versas opus Tibul. l. 2. el. 7.

(10) Lenta fila.

Talia divino fuderunt carmine fata,
Carminē, perfidiæ quod post nulla arguet ætas :

O decus eximium, magnis virtutibus augens,
Emathiæ columen Peleu, clarissime natu :

Accipe, quod læta tibi pandunt luce sorores,
Veridicum oraculum : sed vos, (1) quæ fata sequuntur,
Currite ducentes subtemina, currite fusi.

Adveniet tibi jam portans optata maritis
Hesperus : adveniet fausto cum sidere conjux.
Currite ducentes subtemina, currite fusi.

Nascetur vobis expers terroris Achilles,
Hostibus haud tergo, sed forti pectore notus :
Qui persæpe vago victor certamine cursus,
Flammea prævertet celeris vestigia cervæ.
Currite ducentes subtemina, currite fusi.

Non illi quisquam bello se conferet heros,
Cum Phrygii Teucro manabunt sanguine rivi :
Troicaque obsidens longinquo mœnia bello
(2) Perjuri Pelopis vastabit tertius hæres.

Currite ducentes subtemina, currite fusi.

Illius egregias virtutes, claraque facta
Sæpe fatebuntur gnatorum in funere matres,
Cum cinere incanos solvent a vertice crines,
Putridaque infirmis variabunt pectora palmis.
Currite ducentes subtemina, currite fusi.

Namque velut densas præsternens cultor aristas
Sole sub ardenti flaventia demetit arva :
Trojugenum infesto prosterne corpora ferro.
Currite ducentes subtemina, currite fusi.

Testis erit magnis virtutibus (3) unda Scamandri,
Quæ passim rapido diffunditur Hellesponto :
Cujus iter cæsis angustans corporum acervis
Alta (4) tepefaciet permixta flumina cæde.
Currite ducentes subtemina, currite fusi.

(5) Denique testis erit morti quoque reddita præda,
Cum teres excelsō coacervatum aggere bustum
Excipiet niveos percussæ virginis artus.
Currite ducentes subtemina, currite fusi.

Nam simul ac fessis dederit fors copiam Achivis,

(1)

(1) Vos o fusi, a quibus pendet fata, *currere* &c.

(2) Agamemnon intelligitur, filius Pelopis: dicitur *perjurus*, Myrtillo enim aurigæ fidem non servavit, sed in mare præcipit: vitæ nota est fabula.

(3) *Scamander* fl. qui Xentus etiam dicitur, & quo Troja irrigatur.

(4) In *tepefacier* produxit secundam syllabam :

(5) Achilli mortuo data Polyxena, quasi pars prædæ, quæ viro promissa fuerat: capta Troja cum virgo illa Pyrrho Achillis filio obligisset, eam ad patris bustum amandavit.

(1) Urbis Dardaniæ Neptunia solvere vincla :
Alta Polyxenia madefient cæde sepulcra .
Quæ velut ancipiti succumbens victima ferro ,
Projiciet truncum summisso poplite corpus .
Currite ducentes subtemina , currite fusi .

Quare agite optatos animi conjungite amores :
Accipiat conjux felici frædere Divam :
Dedatur cupido jam dudum nupta marito .
Currite ducentes subtemina , currite fusi .

Non illam nutrix orienti luce revisens
(2) Hesternum collum poterit circumdare filo .
Currite ducentes subtemina , currite fusi .

Anxia nec mater (3) discordis mæsta puellæ
Secubitu , caros mittet sperare nepotes .
Currite ducentes subtemina , currite fusi .

Talia præfantes quondam felicia Pelei
Carmina divino cecinerunt omine Parcæ .
Præfentes namque ante domos invisere castas
Sæpius , & sese mortali ostendere cœtu
Cælicolæ , nondum (4) spreta pietate , solebant .
Sæpe pater Divum templo in fulgente revisens ,
Annua dum festis venissent sacra diebus ,
Conspexit terra (5) centum procurrere currus .

Sæpe vagus (6) Liber Parnassi e vertice summo
Thyadas effusis evantes crinibus egit :

Cum (7) Delphi tota certatim ex urbe ruentes
Acciperent læti (8) Divum fumantibus aris .

Sæpe in letifero belli certamine Mavors ,
Aut rapidi (9) Tritonis Hera , aut (10) Rhamnusa virgo
Armatas hominum est præfens hortata catervas :
Sed postquam tellus scelere est imbuta nefando ,
Justitiamque omnes cupida de mente fugarunt :
Persudere manus fraterno sanguine fratres :

Destitit extinctos natus lugere parentes :

Optavit genitor primævi funera nati :

Omnia fanda , nefanda malo permixta furore

Justificam nobis mentem avertere Deorum .

Quare nec tales dignantur visere cœtus ,

Nec se contingi patiuntur lumine claro .

OR-

(1) *Trojanarum*, i.e. compages murorum : appellantur *Neptunia*, a Neptuno ædificata .

(2) Credebant veteres post nuptias collum fieri latius .

(3) *Discordis puella*, i.e. mater anxiosa , & mæsta discessu Thetidis filii a se proficiscentis spe nepotum consolabatur , Fluvius discordis dicitur (Hor.) qui se dissinit in duas partes .

(4) Nondum spreta virtute ab hominibus .

(5) Fortasse hi sunt ludii Olympici , aut Circenses .

(6) Unum Parnassi calmen Baccho sacrum , alterum Phœbo .

(7) *Delphi* est oppidum sub Parnaso .

(8) *Divum*, i.e. Bacchum .

(9) *Triton* fluvius Bæotiarum , in quo nata est Pallas .

(10) *Rhamnusa* virgo est Ne-

Sese excusat Catullus, quod fratris morte impeditus, Gracam Elegiam de Coma Berenices, quam in Latinum verterat, non antea miserit.

(1) **E** T si me assiduo confectum cura dolore
Se vocat a doctis, (2) Ortale, (3) virginibus:
Nec potis est dulces Musarum expromere fetus
Mens animi, tantis fluctuat ipsa malis:
Namque mei nuper (4) Lethæo gurgite fratris
Pallidulum manans adluit unda pedem,
(5) Troja Rhæteo quem subter litore tellus
Ereptum nostris obterit ex oculis.
Adloquar? audierone umquam tua verba loquentem?
Numquam ego te, vita frater amabilior,
Adspiciam posthac? at certe semper amabo,
Semper mæsta tua carmina morte legam:
Qualia sub densis ramorum concinit umbris
(6) Daulias, absumpti fata gemens Ityli.
Sed tamen in tantis mæroribus, Ortale, mitto
Hæc excerpta tibi carmina (7) Battiadæ:
Ne tua dicta vagis nequidquam credita ventis
Effluxisse meo sorte putes animo.
Ut missum sponsi (8) furtivo munere malum
Procurrit casto virginis e gremio:
Quod miseræ oblitæ molli sub veste locatum,
Dum adventu matris profilit, excutitur,
Atque illud prono præceps agitur decursu:
Huic manat tristi conscius ore rubor.

(9) D E C O M A B E R E N I C E S

O Mnia qui magni (10) dispexit lumina mundi,
Qui stellarum ortus comperit, atque obitus:

Flam-

mesis dicta ab *Rhamno* Atticæ pa-
go, scelerum ultrix.

(1) Qui Catullianos labores in
varias partes dispecunt, hinc ter-
tiam partem exordiri volunt,
Elegiis, & Epigrammatis constan-
tem.

(2) Nescitur, quisnam sit hic
Ortalus.

(3) A Musis.

(4) Lethæ est fluvius infero-
rum.

(5) Troja in litore Rhæteo te-
git.

(6) *Daulias*, i. e. *Philomela*,
ita dicta a regione *Daulia* prope
Atticam: more suo Catullus *Ityon*
appellat *Itylion*: nota est fabella.

(7) *Battiadæ*, i. e. *Callimachi*.

Vide Gell. Noc. Att. lib. 7. c. ult.

(8) Malum missum a proco,
quem hic vocat sponsum Catul-
lus.

(9) *Ptolemæus Evergetes* Bere-
nicem duxit, & paullo post con-
tra Assyrios profectus est: Uxor
crinem *Veneri* vovit, si vit ses-
pes, victorque rediret. Voti com-
pos facta in *Veneris* templo cri-
nem appendit: qui cum postea
die non appareret, Regina id
molestè ferente, *Canon mathematicus* in sidus conversum fois-
se edixit. De hoc sidere loquitur
Callimachus, sed *Elegia* non ex-
stat, principium legitur in *Arato*
interpretare.

(10) *Disquisivit*.

Flammæus ut rapidi Solis nitor obscuratur,
 Ut cedant certis sidera temporibus,
 Ut (1) Triviam furtim sub Latmia saxa relegans
 Dulcis amor gyro devocet aerio:
 Idem me ille Conon cælesti lumine vidit
 E Bereniceo vertice cæsariem
 Fulgentem clare; quam multis illa Deorum
 Levia (2) protendens brachia pollicita est,
 Qua Rex tempestate novo auctus Hymenæo
 Vastatum fines iverat Assyrios.
 Et tu non orbem (3) luxisti deserta cubile,
 Sed (4) fratris cari flebile dissidium:
 Cum penitus quæstas exedit cura medullas.
 Ut tibi tunc toto pectore sollicitæ
 Sensibus ereptis mens excidit? Atqui ego certe
 Cognoram a parva virgine (5) magnanimam.
 Anne bonum oblita es facinus, quod regium adepta es
 Conjugium? quo non fortius aust (6) alis?
 Sed tum mæsta virum mittens, quæ verba locuta es?
 Jupiter, ut (7) tersti lumina sæpe manu.
 Quis te mutavit tantus Deus? an quod amantes
 Non longe a caro corpore abesse volunt?
 At quæ ibi, proh, cunctis pro dulci conjugæ Diis
 Non sine taurino sanguine pollicita es?
 Si reditum retulisset is, aut in tempore longo
 Captam Asiam Ægypti finibus adjiceret?
 Quis (8) ego pro factis cælesti reddita cœtu
 Pristina vota novo munere dissoluo.
 Invita, o regina, tuo de vertice cessi,
 Invita, adjuro teque, tuumque caput.
 (9) Digna ferat, quod si quis inaniter adjuravit.
 Sed qui se ferro postulet esse (10) parem:
 Ille quoque everfus (11) mons est, quem maximum in origi
 (12) Progenies Phthiæ clara supervelitur:

Cum

(1) Lunam tres phases habentem, quæ ad montem Latinum in Caria situm descendere ferebatur, dum sileret, ut suum puerum Eudymionem inviseret.

(2) Manus ad cælum tollens.

(3) Luxisti.

(4) Prolemæus erat frater, & sponsus Berenices: *dissidium*, i. e. discessum.

(5) *Magnanimam*, quia bellatrix sæpe fuerat, hostesque fugaverat. Vid. Hygin.

(6) *Alis* pro aliis: sic aliud pro aliud dixere veteres.

(7) Pro tergisti.

(8) Coma loquitur: ego addita stellarum choro.

(9) Pœnas dignas perjurio dabit.

(10) Quis ferre resistere speret?

(11) Mons Athos a Xerxis exercitu excisus est: ille in Thracia altissimus erat.

(12) Hæc *progenies Phthiæ*, i. e. Thessaliæ: quidam interpretantur Xerxis exercitum.

Cum (1) Medi properare novum mare: (2) cumq. juventis
Per medium classi barbara navit Athon.

Quid facient crines, cum ferro talia cedant?

Jupiter, ut (3) Chalybum omne genus pereat:

Et qui principio sub terra quærere venas

Institit, ac ferri frangere duritiem.

Abruptæ paullo ante comæ mea fata (4) sorores

Lugebant, cum se (5) Memnonis Æthiopis

Unigena impellens nutantibus aera pennis;

Obtulit Arsinoes Chloridos ales equus.

Isque per æthereas (6) me tollens advolat umbras,

Et Veneris casto collocat in gremio.

Ipse suum (7) Zephyritis eo famulum legarat,

Grata (8) Canopæis incola litoribus.

Scilicet in vario ne solum lumine cæli

Aut (9) Ariadneis aurea temporibus

Fixa corona foret: sed nos quoque fulgeremus

Devoræ flavi verticis exuviæ.

Vividulo adflatu cedentem (10) ad templa Deum me

Sidus in antiquis Diva novum posuit.

(11) Virginis & sævi contingens namque leonis

Lumina, Callisto juncta Lycaoniæ,

Vertor in occasum tardum (12) dux ante Booten,

Qui vix sero alto mergitur Oceano.

Sed quamquam me nocte premunt vestigia Divum,

Luce autem (13) canæ Tethyi restitutor:

(Pace tua fari hæc liceat (14) Rhamnusia virgo:

Nam-

(1) Medi (Asiae populi Persis vicini) transire seſſinarunt.

(2) Hæc historia clara est ex Herod. Plin. Justin. &c.

(3) Chalybes Scythiæ populi: sensus est, Chalybum omne genus pereat, qui ferrum invenerunt.

(4) Coma sorores, nempe quæ in Regiæ capite remanserant sortem meam lugebant.

(5) Equus alarus Chloridos, frater unigena Memnonis Æthiopis obtulit se mihi in urbe Arsinoes &c., i. e. Zephyrus, quo vehitur Chloris, hujus venti uxor, frater est Memnonis, nam Aurora utrumque genuisse fertur. Venus dicta est Arsinoes, templum enim habebat in hac urbe in Cyrenaica Africae regione, ubi appensa est Coma Berenices.

(6) Me Comam.

(7) Zephyritis famulum suum misit, i. e. Venus ita dicta a Zephyro, quem legarat, & a quo

colebatur.

(8) Canopus urbs Ægypti, in qua templum Veneris.

(9) Ut non tantum corona ex Ariadneis capite decerpta fixa cælo fulgeret: nota est fabella coronæ Ariadneæ ex Ovid.

(10) Templa Deorum est cælum: vividulo adflatu cedentem, i. e. flentem me, dum discederem a Regiæ capite.

(11) Commemorat Coma locum, & sidera sibi vicina, nempe prope Virginem, & Leonem, & prope Callisto, quæ est Ursa, & Booten tardum, quia sero videtur occidere, nam est in minimo circulo circa polum.

(12) Dux, i. e. prior Boote pigro.

(13) Canx Tethyi, i. e. maris Oceani, in quem astra mergiducuntur.

(14) Est Dea Nemesis scelerum ultrix, a Rhamnunte pago, ubi colebatur.

Namque ego non ullo vera timore tegam,
 Non si me infestis discerpant sidera dictis,
 Condita quin veri pectoris evoluam.)
 Non his tam lætor rebus, quam me abfore semper,
 Abfore me a dominæ vertice discrucior:

- (1) Quicum ego, cum virgo quondam fuit, omnibus expers
 Unguentis, una millia multa bibi.
 (2) Tu vero, Regina, tuens cum sidera Divam
 Placabis festis luminibus Venerem
 (3) Sanguinis expertem, non votis esse tuam me,
 Sed potius largis effice muneribus.
 (4) Sidera cur retinent? utinam coma regia fiam!
 (5) Proximus Hydrochoi fulgeret Oarion.

J A N U A M

Cum popularibus aliquot loquentem poeta inducit.

- (6) **O** Dulci jucunda viro, jucunda parenti,
 Salve, teque bona Jupiter aucter ope,
 Janua, quam (7) Balbo dicunt servisse benigne
 Olim, cum sedes ipse senex tenuit,
 Quamque ferunt rursus (8) voto servisse maligno,
 Postquam est porrecto facta marita sene.
 Dic agetum nobis, quare mutata feraris
 In dominum veterem deseruisse fidem?
 (9) Non (ita Cæcilio placeam, cui tradita nunc sum)
 Culpa mea est, quamquam dicitur esse mea.
 Nec peccatum a me quisquam pote dicere quidquam.
 (10) Verum isti populo Janua quidque facit:
 Quin quacumque aliquid reperitur non bene factum,
 Ad me omnes clamant: Janua, culpa tua est,
 (11) Non istuc satis est uno te dicere verbo:
 Sed facere, ut quivis sentiat, & videat.
 Qui possum, nemo quærit, nec scire laborat,
 Nos volumus: nobis dicere ne dubita.

A D

(1) Sola exhausti millia unguen-
 torum: dum vero Virgo fuit,
 carui unguentis.

(2) Convertit se ad Reginam,
 ut non votis, sed donis Venerem
 inducat, ut iterum in caput, unde
 abscessa fuerat, redire patia-
 tur.

(3) Veneri Paphia non vixi-
 mis, sed floribus, & tunc sacrifi-
 cabarur.

(4) Quid me retinent astra?

(5) Non curabo ordinem side-
 rum, & utrum Aquarius, græce
Hydrochous, & Orion, græce *Oa-
 rion*, quamvis invicem distent;
 inter se conjungantur.

(6) Græa marito, ejusque patri,
 te Jupiter augeat auxilio suo.

(7) Senex hic Balbus quis fuerit,
 cui bene Janua famulata est, o-
 mnino nescitur.

(8) *Porrecto* Balbo, i. e. mor-
 tuo, & elato: ante enim vesti-
 bulum efferendos collocabant.
 Janua desiderio maligno inservit
 alteri viro nuptia.

(9) Respondet Janua jurans per
 Cæciliū dominum suum, accu-
 sans janitorem.

(10) Si populum audias, Janua
 admittit quodcumque crimen.

(11) Respondet viator: Janua
 reponit: *Quomodo possum &c.*

A D M A N L I U M ,

In cujus gratiam epitalamium superius scripserat. Hic, cum amisisset morte uxorem, rogaverat Catullum, ut carmina consolatoria sibi scriberet, & libellos quosdam mitteret legendos; hac elegia jucunda, & politissima se excusat poeta, quod oppressus dolore ex fratris morte, non possit alios consolari, & libellos Romæ reliquerit. Deinde mire extollit Manlii in se collata officia, qui dedit ei fundum, & sponsam, quam Laodamia comparat, cujus fabellam eleganter narrat, inque Trojam invehitur; demum fausta Manlio adprecatur.

Quod mihi fortuna, casuque oppressus acerbo,
 Conscriptum hoc lacrimis mittis (1) epistollum:
 Naufragum ut ejectum spumantibus æquoris undis
 Sublevem, & a mortis limine restituum,
 Quem veterum dulci scriptorum haud carmine Musæ
 Oblectant, cum mens anxia pervigilet:
 Id gratum est mihi, me quoniam tibi dulcis amicum;
 Muneraque, & Mutarum hinc petis, & Charitum.
 Sed, tibi ne mea sint ignota incommoda, Manli,
 Neū me odisse putes hospitis officium.
 Accipe, queis merfer fortunæ fluctibus ipse,
 Ne amplius a misero dona beata petas.
 Tempore, quo primum (2) vestis mihi tradita pura est,
 Jucundum cum ætas florida ver ageret,
 Multa satis lusi: non est Dea nescia nostri,
 Quæ dulcem curis miscet amaritiem.
 Sed totum hoc studium luctu fraterna mihi mors
 Abscidit. O misero frater adempte mihi.
 Tu mea, tu moriens fregisti commoda frater:
 Tecum una tota est nostra sepulta domos:
 Omnia tecum una perierunt gaudia nostra,
 Quæ tuus in vita dulcis alebat amor,
 Cujus ego interitu tota de mente fugavi
 Hæc studia, atque omnes delicias animi.
 Ignoscas igitur, si, quæ mihi luctus ademit,
 Hæc tibi non tribuo munera, cum nequeo.
 Nam quod scriptorum non magna est copia apud me,
 Hoc sit, quod Romæ vivimus: illa domus,
 Illa mihi sedes, illic mea carpitur ætas:
 (3) Huc una ex multis capsula me sequitur.
 Quod cum ita sit, nolim statuas, me mente maligna
 Id facere, ait animo non satis ingenuo:

Quod

(1) Parva epistola dicitur epistollum, uti Pacuvius dixit prologium.

(2) Veste pura, seu toga viri induebantur, qui negotiis publi-

cis erant idonei.

(3) Ex multis scriptorum capsis, unam & exiguam Roma Veronam convenerat.

Quod tibi non utriusque petiri copia facta est:

Utro ego deferrem, copia si qua foret;

Non possum reticere, Deæ, qua Manlius in re

Juverit, aut quantis juverit officiis:

Ne fugiens sacris obliuiscens ætas

Illius hæc cæca nocte regat studium.

Sed dicam vobis: vos porro dicite multis

Millibus; & facite hæc charta loquatur. (1) annis.

Omnibus inque locis celebretur fama sepulti,

Notescatque magis mortuus, atque magis:

Ne tenuem texens (2) sublimis aranea telam

Deserto in Manlii nomine opus faciat:

Nam mihi quam dederit (3) duplex Amathusia curam,

Scitis, & in quo me torruerit genere:

Cum tantum arderem, quantum (4) Trinacria rupes,

Lymphaque in (5) Oetæis Malia Thermopylis:

Mæsta neque assiduo tabescere lumina fletu

Cessarent, tristisque imbre madere genæ:

Qualis in aerii pellucens vertice montis

Rivus, muscoso prosilit e lapide,

Qui cum de prona præceps est valle volutus,

Per medium densi transit iter populi,

Dulce viatori lasso in sudore levamen,

Cum gravis exustos æstus hiulcat agros.

Ac velut in nigro iactatis turbine nautis

Lenius adspirans aura secunda venit,

Jam prece (6) Pollucis, jam Castoris implorata:

Tale fuit nobis Manlius auxilium.

Is clausum lato patefecit limite (7) campum,

Isque domum nobis, isque dedit dominam:

(8) Se fert illa domum, & fulgentem in limine plantam

C

Inni-

(1) Virg. sacris sonibus; cana
facula Catullus, uti etiam fama
anus.

(2) Sublimis, i. e. aëria.

(3) Amathusia dicitur Venus ab
Amathunte, urbe Cypri, ubi co-
lebatur. Dicitur duplex, quia ve-
teres putabant existere unam ce-
lestem, alteram Venerem vul-
garem, illam honestam, hanc
curpem.

(4) i. e. Æthna perpetuo ar-
dens, Trinacria dicta a græco
ἄρρη, i. e. a tribus promontoriis
Pachyno, Peloro, & Lilybæo.

(5) Lympha Malia prope mon-
tem Oetam, sunt aquæ calidæ in
Thessalia, ibi portæ extructæ sunt
cum muro a Phœnibus contra
Thessalorum incursiones; Ther-
mopylæ græcæ sunt portæ calidæ, ab

aquis calidis prope sinum Malia-
cum sic dicitur Liv. de bell. Maced.

(6) Duo hæc sidera sunt nautis
fausta signa in periculis.

(7) Manlius dedit Catullo do-
mum, & agri partem, agro eius-
dem Catulli vicinam: quare il-
lum maioribus sinibus dilatauit,
& dominam, i. e. sponsam.

(8) Sponsa adiit domum meam,
in cuius limine insistentem colloca-
uit pedes fulgentes resonanti cal-
ceo, ut quondam Laodamia venit
in domum conjugis sui Proteusila-
antequam, uti mos erat, Diis sa-
cra essent facta, unde ob multam
breui Proteusilaus ad Trojam e-
diens perijt, omnium primus ab
Hectore interfectus. Catullus com-
parat Laodamiæ filiam Arcaisti, &
Laodotheæ sponsam suam.

Innixa, arguta constituit solea;

Conjugis ut quondam flagrans advenit amore,
Protesilacæ Laodamia domum

(1) Acceptam frustra, nondum cum sanguine sacro
Hostia cælestes pacificasset heros.

Nil mihi tam valde placeat, (2) Rhamnusia virgo,
Quod temere invitis suscipiatur heris.

Quam (3) jejuna pium desideret ara cruorem,
Docta est amisso Laodamia viro;

(4) Quod scibant Parcæ non longo tempore abesse,
Si miles muros isset ad Iliacos.

Nam tum (5) Helenæ raptu primores Argivorum
Cæperat ad sese Troja ciere viros;

Troja nefas, commune sepulcrum (6) Europæ, Asiæque,
Troja virum, & virtutum omnium acerba cinis:

Quæ nempe & nostro letum miserabile fratri
Adtulit: hei misero frater adempte mihi;

Hei misero fratri jucundum lumen ademptum;
Tecum una tota est nostra sepulta domus.

Omnia tecum una perierunt gaudia nostra,
Quæ tuus in vita dulcis alebat amor.

Quem nunc tam longe, non inter (7) nota sepultra,
Nec prope cognatos compositum cineres,

Sed (8) Troja obscena, Troja infelice sepultum
Detinet extremo terra aliena solo,

Ad quam tum properans fertur unde undique pubes
Græca, (9) penetrales deseruisse focos;

Ne Paris abducta gavissus libera sponsa
Otia pacato degeret in thalamo.

(10) Quo tibi tum casu, pulcherrima Laodamia,
Ereptum est vita dulcius, atque anima

Conjugium; tanto te absorbens vortice amoris
Æstus in abruptum detulerat (11) barathrum;

(12) Quale ferunt Graji (13) Peneum prope Cyllenæum
Sic-

(1) Temere adiit Laodamia domum sponsi.

(2) Nemesis Deus malefactorum ultrix.

(3) Jejuna ara, in qua non est mactata victima.

(4) In fati erat, ut, qui primus Græcorum in Troiam descendisset, occideretur: Ovid. *Helloraq; primus fataliter hasta, Protesilæ, cades.*

(5) Historia tritissima est.

(6) Europa propter Græcos, Asia propter Troiam.

(7) Non sepulcrum juxta cineres consanguineorum, & sepulcra propinquorum.

(8) i. e. in Troja.

(9) i. e. patris Larem.

(10) Qua belli Trojani occasione &c.

(11) Barathrum est locus Athenis, in quem scelesti deiciebantur; hic pro voragine ponitur.

(12) Comparat barathrum palus di, quam Hercules exsiccaverat, & fabellam poltissime exponit.

(13) Stymphalios aves in Thessalia interfecturus Hercules, paludem ex Peneo flumine collectam siccavit, separatim montibus Ossa, & Olympo, ut aquæ in mare se exonerarent. Dicitur Peneus Cylleneæ, quia Cylleneæ urbem radat.

Siccari emulsa pingue palude solum,
 Quod quondam cæsis montis fodisse medullis
 Audet (1) falsiparens Amphitryoniades:
 Tempore quo certa (2) Stymphalia monstra sagitta
 Perculit, imperio (3) deterioris heri:
 Pluribus ut cæli (4) tereretur janua Divis,
 Hebe nec longa virginitate foret.
 Sed (5) tuus altus amor barathro fuit altior illo,
 Quod (6) Divum domitum ferre jugum docuit.
 (7) Nam neque tam carum confecto ætate parenti
 (8) Una caput feri nata nepotis alit:
 Qui cum divitiis vix tandem (9) inventus avitis
 Nomen testatas intulit in tabulas,
 Impia derisi gentilis gaudia tollens
 Suscitatur ab cano vulturium capite.
 Sed tu olim magnos vicisti sola (10) furores,
 Ut semel es flavo conciliata viro.
 (11) Hoc tibi, quod potui, confectum carmine munus
 Pro multis, Manli, redditur officiis:
 Ne vestrum scabra tangat rugine nomen
 Hæc atque illa dies, atque alia atque alia.
 Huc addent Divi quam plurima, quæ Themis olim
 Antiquis solita est munera ferre piis.

D E P E R F I D I A ,

*Ingratæque animo eorum, qui se amicos simulant,
 cum revera non sint.*

Define de quoquam quidquam bene velle mereri,
 Aut aliquem (12) fieri posse putare pium.

C 2

Omnia

(1) Falso Hercules habebat patrem Amphitryonem, a Jove, & Alcmena progenitus.

(2) *Stymphalia* est urbs Arcadiæ, in qua aves hominibus, & brutis infensissimæ.

(3) Jussu Eurysthei, qui Herculi labores, & monstra doruanda proponebat Junone urgente, ille Herculi fortitudine longe inferior esset.

(4) Ut janua cæli majori Divorum numero calcaretur, & *Hebe* Dea juventutis Herculi inter Divos relato nuberet.

(5) Redit rursus ad *Laodamiam*.

(6) Divum Herculem, qui jugum Eurysthei tulit.

(7) Poeta addit, *Laodamiam* cavorem fuisse Protefilao, quam parvus nepos natus avo in extre-

mo senio post signatas testamenti tabulas pro aliquo ex gente, & ex familia sua, qui nepos frangit testamentum & frustratur gaudium gentilis, qui quasi vultus capiti boni senis imminerebat, Vulturos, & corvos appellabant hæreditatum captatores.

(8) *Una nata*, i. e. unica filia educat patri decrepito caput nepotis tarde nati.

(9) Succedens divitiis avi.

(10) Tu sola *Laodamia* nupta viro tuo vicisti omnem ingentem amorem.

(11) Redit Poeta ad *Manlium*, cui scribit epistolium, & cui precatur falsa omnia, quæ Di, & iustitia olim in aureo sæculo dabant piis hominibus.

(12) Posse fieri beneficii memorem.

- Omnia sunt ingrata : (1) nihil fecisse benigne est :
 Immo etiam tædet, (2) statque magisque magis .
 (3) Ut mihi, quem nemo gravius, nec acerbius urget,
 Quam modo qui me unum, atq; unicum amicum habuit.

S E I P S U M

*Integritatis suæ conscientia consolatur, seque adhortatur
 ad curas ex animo projiciendas ; Deos rogat,
 ut eorum ope liberetur .*

- S**I qua recordanti bene facta priora voluptas
 Est homini, cum se cogitat esse pium :
 Nec sanctam violasse fidem, nec fœdere in ullo
 Divum ad fallendos numine abusum homines :
 Nam quæcumq; homines bene cuiquam aut dicere possunt
 Aut facere, hæc a te dictaque, factaque sunt .
 (4) Omnia quæ ingrata perierunt credita menti .
 Quare jam te cur amplius excrucies ?
 (5) Quin te animo obfirmas, teque istinc usque reducis ?
 Et, Diis invitis, desinis esse miser ?
 Difficile est, longas subito deponere curas :
 Difficile est: verum hoc, qua lubet, efficias .
 Una salus hæc est, hoc est tibi pervincendum .
 Hoc facies, sive id non (6) pote, sive pote .
 O Dii, si vestrum est misereri, aut si quibus umquam
 Extrema jam ipsa in morte tulistis opem ;
 Me miserum adspicite ; & , si vitam puriter egi,
 Eripite hanc pestem, perniciemque mihi ;
 Quæ mihi subrepens imos, ut torpor, in artus,
 Expulit ex omni pectore lætitiæ .
 Ipse valere opto, & tetrum hunc deponere morbum :
 O Dii reddite mi hoc pro pietate mea .

I N R U F U M

*Invehitur, qui se in Catulli amicitiam clam insinuarat,
 ut, quod ei erat carissimum, eriperet .*

- R**Use, mihi frustra, ac (7) nequidquam cognite amice
 Frustra ? immo magno cum pretio, atque malo :
 Siccine subrepsti mi, atque intestina perurens
 Mi misero eripuisti omnia nostra bona ?
 Eripuisti : heu heu nostræ crudele venenum
 Vitæ, heu heu nostræ pestis amicitia ?

Verum

(1) Nihil prodest benefecisse, immo etiam nocet.

(2) Idque certo certius constat.

(3) Veluti accidit mihi, quem vexat acerbè amicus ille, quo a-nice usus sum.

(4) Quæ quidem omnia perierunt &c.

(5) Quidni potius mentem ob-

dures, & revoces te, cum Diis invitis nihil fidendum, instar pro-verbil est ?

(6) Potis, & pote in quovis ge-nere dicitur.

(7) Nequidquam cognite, i. e. non solum frustra tibi credidi, sed cum impensâ, & damno.

Verum id non impune feres: nam te omnia sæcla
Noscent, & qui sis, fama loquetur (1) anus.

C U M Q U I N T I O

*Lepide agit, ne, nescio quid, quod ei carissimum erat,
præriperet.*

Quinti, si tibi vis oculos debere Catullum,
Aut aliud, si quid carius est oculis:
Eripere ei noli, multo quod carius illi
Est oculis, seu quid carius est oculis.

(2) A R R I U M

Quemdam dictionibus adspirationem addentem carpit.

Commoda dicebat, siquando commoda vellet
Dicere, & *hinsidias* (3) Arrius insidias:

Et tum mirifice sperabat se esse locutum,

Cum, quantum poterat, dixerat *hinsidias*.

Credo sic mater, sic (4) Liber avunculus ejus,

Sic maternus avus dixerit, atque avia.

Hoc misso in Syriam, requierant omnibus aures:

Audibant eadem hæc leniter, & leviter:

Nec sibi (5) postilla metuebant talia verba:

Cum subito adfertur nuntius horribilis:

Ionios fluctus, postquam illuc Arrius isset,

Jam non (6) Ionios esse, sed *Hionios*.

C I N N Æ P O E M A

Laudat, longeque anteponit annalibus Hortensii, & Volusi.

(7) **S**myrna mei Cinnæ, nonam post denique messem,

Quam cœpta est, nonamque edita post hiemem,

(8) Millia cum interea quingenta Hortensius uno

In pede stans fixo carmina ructat hians;

(9) Smyrna cavas Atracis penitus mittetur ad undas:

Smyrnam incana diu sæcula pervoluent.

At (10) Volusi annales Paduam morientur ad ipsam,

Et (11) laxas scombris sæpe dabunt tunicas.

C

3

Par-

(1) Supra dixit, *Chara loquatur*
anus.

(2) De hoc epigram. vid. Po-
litianum, & Scaligerum.

(3) Plures fuere Arrii apud Ro-
manos.

(4) Cognomine *Liberi* dicti sunt
apud Rom. secundum Tertullia-
num, qui ex sexto matris utero
in lucem editi essent.

(5) Deinde.

(6) *Mare Ionium* dividitur a
Servio in Adriaticum, Achaicum,
Epiroticum, & Siculum.

(7) Cinnæ poema inscribatur

Smyrna, laboratum spatio decem
annorum.

(8) Hortensius vero contra stans
pede in uno, ructat quingenta mil-
lia carminum.

(9) *Atrax* fluvius, & oppidum
Thessalix.

(10) *Annales Volusi* poetæ Pa-
duani alibi canit Catullus, *plenus*
viris, & *infestiarum*, & *infelici-*
bus utulandos lignis.

(11) Ita Marcial. *Scombris tuni-*
cas dabis molestas; & Persius, *hec*
scombro metuentia carmina, nec
sunt.

Parva (1) mei mihi sunt cordi monumenta laboris ;
At populus tumido gaudeat Antimacho .

I N F E R I Æ

*Ad fratris tumulum, in Trojano litore extincti, ad quem
pervenis post longam navigationem .*

Multas per gentes, & multa per æquora vectus,
Advenio has miseras, frater, ad (2) inferias:
Ut te postremo donarem (3) munere mortis,
Et (4) mutum nequidquam adloquerer cinerem,
Quandoquidem fortuna mihi tete abstulit ipsum,
Heu miser indigne frater adempte mihi .
Nunc tamen interea, prisco quæ more parentum
Tradita sunt tristes munera ad inferias,
Accipe fraterno multum manantia fletu:
Atque in perpetuum, frater, (5) ave, atque vale.

C O R N E L I O

*Fidam taciturnitatem spondet, & arcana se nunquam
revelaturum .*

Si quidquam tacito commissum est fido ab amico,
Cujus sit penitus nota fides animi ;
Meque esse invenies (6) illorum jure sacratum,
Corneli, & factum me esse puta (7) Harpocratem.

A D S I L O N E M.

*Ut reddat sestertia mutuo data, aut saltem desinat
ferocire, & interminari,*

Aut (8) sodes mihi redde decem sestertia, (9) Silo,
Deinde esto quamvis sævus, & indomitus:
Aut, si te nummi delectant, desine quæso,
Leno esse, atque idem sævus, & indomitus.

S I B I

De amici animo reconciliato gratulatur .

Si quidquam cupidoquæ, optantique obtigit umquam
Insperanti, hoc est gratum animo proprie .

Qua-

(1) Pauca scripta mei Cinna
placent: vulgus delectatur tumido
Antimacho, hic ut notat Hor. in
art. poet. bellum Thebanum exor-
sus viginti & quatuor volumina
confecit, antequam duces Thebas
duceret. Tumidus vel ob stilum,
vel ob operis molem.

(2) Inferia sunt sacra mortuo-
rum celebrata vel liquoribus, vel
victimis: Virg. Æn. 3. inferimus
repido spumantia cymbia lacte.

(3) Virg. vocat Æn. 11. Supra-
ma munera.

(4) Tibul. Es meo cum mutuo
facta quærat cinere.

(5) Ita vetus inscriptio: Vale, &
salvo animo Oppia felicis. Nec eo
ordine, quo natura permiscuit, se
sequuntur vale mater dulcissima.

(6) Illorum jure sacratum, i. e.
quasi vitorum initiandorum jura-
mento adactum.

(7) Apud Ægyptios Harpocra-
tes Deus silentii habebatur, cuius
simulacrum digito ori admofo si-
lentium indicebat.

(8) Sodes vos est adhortantis,
pro si audeat.

(9) Silones a superciliis promi-
nentibus sic dicti: hujusce cognomi-
nis plures familiæ apud Romanos.

Quare hoc est gratum, nobis quoque carius auro :
 Quod te restituis tam cito mi cupido
 Restituis cupido, atque (1) insperanti ipse refert te
 Nobis: o lucem (2) candidiore nota!
 Quis me uno vivit felicior, aut magis est me
 (3) Optandus vita, dicere quis poterit?

I N C O M I N I U M .

*Hominem propter maledicentiam omnibus invisum, qui,
 si intereat, a volucribus, & feris dilaniabitur.*

SI, (4) Comini, populi arbitrio tua cana senectus
 Spurcata impuris moribus intereat;
 Non equidem dubito, quin primum inimica bonorum
 Lingua (5) exacta avido sit data vulturio:
 Effossos oculos voret atro gutture corvus,
 Intestina canes, cetera membra lupi.

D E O S

*Orat, ut mutuus inter se, & amicam amor,
 numquam imminuatur.*

Jucundum, mea vita, mihi proponis amorem
 Hunc nostrum inter nos, perpetuumque fore:
 Dii magni, facite, ut vere promittere possit:
 Atque id sincere dicat, & ex animo:
 Ut liceat nobis tota perducere vita
 Alternum hoc (7) sanctæ fœdus amicitiae.

G E L L I O

*Mittit carmina, ut illius iram leniat, sed demum
 & tela ipsius irrides.*

Sæpe tibi studioso animo (8) venanda requirens
 Carmina uti possem mittere (9) Battiadæ,
 Quis te lenirem nobis, neu conarere
 Telis infesto mi icere (10) musca caput:
 Hunc video mihi nunc frustra sumptum esse laborem,
 Gelli, (11) nec nostras hinc valuisse preces.
 Contra nos tela ista tua evitamus (12) amictu:
 At fixus nostris tu dabi' supplicium.

C 4

ALBII

(1) *Insperanti nobis, ut in eo.
 micis praesente nobis: ita Tibull.
 el. 6. 1. 3. Perfida nec meritis nobis
 inimica merenti.*

(2) *Sicuti dicitur, vir magno
 ingenio. Cretenses notabant dies
 lutos albo lapillo: unde Hor.
 Cressa ne careat pulchra dies nota.*

(3) *i. e. magis beatus in vita.*

(4) *Cominius fuit tabula quidam
 de foro omnibus invisus accusa-
 tor, cujus meminerunt Cicer. &
 Asconius Orat. pro Cornel. &
 Cluent.*

(5) *Lingua extracta datur vul-
 turio, quæ est avis rapacissima.*

(6) *Sancta in proprio sensu, i.
 e. firmæ.*

(7) *Carmina Callimachi venan-
 da studioso animo, i. e. inquiren-
 da a me non sine cura.*

(8) *Battiada, i. e. Callimachi,
 sic dicti a patre ejus Batio.*

(9) *Tamquam musca.*

(10) *Non valueres preces nostras,
 ut me non laderes tuis versibus.*

(11) *Veste vitæbo, quia levio-
 ris momenti tela.*

A L B I I

T I B U L L I

I. Vita. II. Carmina. quæ exstant.

I. **A**lbis Tibullus Eques Romanus, miræ suavitatis, tersæque elegantix poeta, qui 30. minimum annis Ovidio ætate antecessit; non multo post Virgilium tempore ereptus e vivis. Tibullus, si Joannem Massonum virum clar. in Ovidii vita audimus, excessit e vita anno u. c. 735. cum Ovidius vix an. 24. natus esset. Huic scripsit Horatius libri 1. odam 33. & lib. 1. epist. 4. Ipse autem Horatii numquam facit mentionem in iis, quæ exstant *temporum opinor injuria, non tempore amoris Tibulliani*, ut inquit Tibulli cultissimus interpretes Brouckusius; qui non dubitat in lib. 3. eleg. 5. v. 17. *Natale nostrum primum videre parentes*, pentametri loco, qui in veteribus libri excidit, librarios laciniosum codicem vendere desperantes, male ingessisse, ac supplevisse alienum hunc ex Ovidio: *Cum cecidit fato consul uterque pari*.

II. Estant ejus Elegiarum libri 4., in quibus panegyricus ad Messallam, qui est in limine libri ultimi: Barthius lib. 59. cap. 16. suspicatur eum esse non Tibulli; sed Sulpiciæ, ejusve mariti Caleni; Sulpiciæ etiam tribuit doctissimus Brouckusius. Verum nulla ex parte tribui debere Sulpiciæ probat egregius vir Jo. Antonius Vulpus, qui Cat. Tib. & Prop. insigniter illustratos edidit Venet. 1710.

A L B I I
T I B U L L I,
EQUITIS ROMANI
EX LIBRO PRIMO
ELEGIA I.

Prima hæc Elegia tempore postrema fuit; ceteris præfigitur, ut constet, quod vitæ genus Tibullus expetierit: exhausto enim opimo patrimonio secessit in prædium suum Pedanum; illamque scripsit ad Messallam Corvinum in Ciliciam proficiscentem, proficeturque malle se pauperem in otio vivere, quam divitias bellicis laboribus comparare.

Divitias alius fulvo sibi congerat auro.
 Et teneat culti (1) jugera multa soli:
 Quem labor assiduus vicino terreat hoste,
 Martia cui somnos classica pulsa fugent.
 Me mea paupertas vitæ traducat inertî,
 Dum meus exiguo luceat igne focus:
 Nec (2) spes destituat, sed frugum semper acervos
 Præbeat, & pleno pingua musta (3) lacu.
 Ipse feram teneras maturo tempore vites
 Rusticus, & facili grandia poma manu.
 Nec tamen interdum pudeat tenuisse bidentem,
 Aut stimulo tardos increpuisse boves.
 Non agnamve sinu pigeat, fetumve capellæ
 Desertum oblita matre referre domum.
 Hic ego (4) pastoremque meum lustrare quotannis,
 Et placidam soleo spargere lacte Palem.
 (5) Nam veneror, seu stipes habet desertus in agris,
 Seu vetus (6) in trivio florea ferta lapis.

(1) *Jugera*. Juger, aut jugerum spatium est terræ, quod par boum uno die arare potest.

(2) *Spes* accipitur apud poetas pro frugum redditu: *Spes* alii agricolæ. Tibull. lib. 2.

(3) *Lacus*, vas ad vinâ excipiendâ de torculari defluentia: vid. Columell.

(4) Tibullus tangit morem lustrandi pecus, & pastores, seu aqua adspargendi quotannis ante

C 5 Et
 festa Palis Dæ pastorum, quæ appellabantur *Palilia*; quem morem fuisse Ovid. describit Fast. 4.

(5) Inter Deos apud Romanos erat *Terminus*, in cujus tutelâ erant agrorum fines: is erat vel lapis, vel stipes: *Terminæ* sive *lapi*, sive *stipes* in agro *Stipes*. Ovid. 2. fast.

(6) *Trivium*, & quadrivium erant rusticorum Sacris dicacæ: hiequidem ferta appendebantur.

Et quodcumque mihi pomum (1) novus educat annus,
 Libratum agricolæ ponitur ante (2) Deo.
 Flava (3) Ceres, tibi sit nostro de rure corona
 Spicea, quæ templi pendeat ante fores;
 Pomosisque (4) ruber custos ponatur in horti,
 Terreat ut sæva falce Priapus aves.
 Vos quoque (5) felicitis quondam, nunc pauperis horti
 Custodes, fertis munera vestra, (6) Lares.
 Tunc vitula innumeros lustrabat cæsa juvencos:
 Nunc agna exigua est hostia magna soli.
 Agna cadet vobis, quam circum rustica pubes
 Clamet: io messes, & bona vina date.
 Aditis, (7) Divi, nec vos e paupere mensa
 Dona, nec e puris spernite fictilibus.
 Fictilia antiquus primum sibi fecit agrestis
 Pocula, de facili composuitque luto.
 At vos exiguo pecori furesque, lupique
 Parcite: de magno est præda petenda grege.
 Non ego divitias patrum, fructusque requiro,
 (8) Quos tulit antiquo condita messis avo.
 Parva seges satis est, satis est requiescere lecto,
 Si licet, & solo membra levare toro:
 Tunc gelidas hibernus aquas cum fuderit Auster,
 Securum somnos imbre juvante sequi.
 Hoc mihi contingat: sit dives jure, furorem
 Qui maris, & tristes ferre potest pluvias.
 Quippe ego jam possum contentus vivere parvo,
 Nec semper longæ deditus esse viæ:
 Sed Canis æstivos ortus vitare sub umbra
 Arboris, ad rivos prætereuntis aquæ.
 Te bellare decet terra, Messalla, marique,
 Ut domus hostiles præferat exuvias.
 Hic ego dux, milesque bonus: vos signa, tubæque
 Ite procul, cupidis vulnera ferte viris:
 Ferte & opes; ego composito securus acervo
 Despiciam dites. despiciamque famem.

ELE-

(1) *Novus annus*, vel est initium anni, uti novum ver: vel pars anni, quæ novas fruges parit.

(2) *Deus agricola* vel est Liber pater, vel Priapus.

(3) *Ceres* est Dea, quæ homines docuit ferere, terram colere &c.

(4) *Quidam dicitur*. Priapus faciem magnam habuisse fingitur, quæ aves, & surunculos terrefaceret.

(5) Tibullus quondam dives nunc pauper.

(6) *Lares Divi*, qui & *Penates* appellati, erant custodes viarum, & agrorum: *fertis munera*, i. e. a me accipitis.

(7) i. e. *Divi Lares*, ad quos sermo.

(8) i. e. quos seges: *reposita* ad tuum sit prius avis.

ELEGIA II.

Es tempore M. Aurelius Messalla ex consulatu, quem cum Augusto gesserat, in Macedoniam proficiscebatur, ad quam Egæo mari pervenitendum erat: quo cum sequeretur Messallam Tibullus, adversa valetudine Corcyre correptus est.

I Bitis Egæas sine me, Messalla, per undas,
 O utinam memores (1) ipse, cohorsque mei.
 Me tenet ignotis ægrum (2) Phæacia terris:
 Abstineas avidas, mors modo nigra, manus.
 Abstineas, mors atra, precor: non hic mihi mater,
 Quæ legat in mœstos ossa perusta sinus:
 Non soror, (3) Assyrios cineri quæ dedat odores,
 Et fleat effusis ante sepulcra comis:
 Delia non usquam, quæ, me cum mitteret urbe,
 Dicitur ante omnes consuluisse Deos.
 Illa sacras (4) pueri sortes ter sustulit: illi
 Rettulit e triviis omina certa puer.
 (5) Cuncta dabant feditus: tamen est deterrita numquam,
 Quin fleret, nostras respiceretque vias.
 Ipse ego solator, cum jam mandata dedissem,
 Quærebam tardas anxius usque moras.
 Aut ego sum causatus aves, aut omina dira,
 (6) Saturni aut sacram me tenuisse diem.
 O quoties ingressus iter mihi tristitia dixi
 Offensum in porta signa dedisse pedem?
 Quid tua nunc (7) Isis tibi, Delia: quid mihi prosuat
 Illa tua toties (8) æra repulsa manu?
 Nunc, Dea, nunc succurre mihi, nam posse mederi
 Picta docet templis multa tabella tuis:
 Ut mea votivas persolvens Delia [9] noctes
 Ante sacras lino recta fores sedeat:
 Bisque die resoluta comas tibi dicere laudes
 Insignis turba debeat in (10) Pharia.

C 6

At

(1) Tu, & comites tui mei remiscimini.

(2) i. e. Corcyra insula maris Ionici, ita dicta a Phæace filio Neptuni & Corcyræ Nymphæ.

(3) Assyrios edentes rogo veteres adfundeant, Cic. 1. de Leg. Assyria regio Asia majoris.

(4) Puerum e triviis vocatum mos erat tollere sortes.

(5) Omnia spondebant reditum, tamen Delia numquam advocata est, quin fleret.

(6) Saturni stella malefica, quæ re ea die iter prohibitum.

(7) Isis Inachi filia a Jove in vatrem mutata, Dea apud Ægyptios, a mantium numen.

(8) Sistrum intelligit poeta tintinnum edens: unde Sacerdotes Mithæ sistrati dicti sunt a Juven. Martial. &c.

(9) Delia voverat pro Tibullo noctes vi ilaturam, & votum solvebat. Idem Sacerdotes lino te. &c. & ante fores sedere consueverant.

(10) Pharia turba, i. e. inter Ægyptios: Pharos est insula parva prope Alexandriam.

At mihi contingat patrios celebrare Penates,
 Reddereque antiquo menstrua tuta Lari.
 Quam bene Saturno vivebant Rege; prius quam
 Tellus in longas est patefacta vias.
 Nondum cæruleas pinus contempserat undas,
 Effusum ventis præbueratque sinum:
 Nec vagus ignotis repetens (1) compendia terris
 Presserat externa navita merce ratem.
 Illo non validus subiit juga tempore taurus:
 Non domito frenos ore momordit equus:
 Non domus ulla fores habuit, non fixus in agris,
 Qui regeret certis finibus arva, lapis.
 Ipsæ mella dabant quercus, ultroque ferebant
 Obvia securis ubera lactis oves.
 Non acies, non ira fuit, non bella, nec enses
 Immiti sævus duxerat arte faber.
 Nunc Jove sub domino cædes, & vulnere semper:
 Nunc mare, nunc leti mille repente viæ.
 (2) Parce pater, timidum non me perjuria terrent,
 Non dicta in sanctos impia verba Deos.
 Quod si fatales jam nunc explevimus annos,
 Fac lapis inscriptis stet super ossa notis:
Hic jacet immiti consumptus morte Tibullus,
Messallam terra dum sequiturque mari.
 Sed me, nam casto fuerunt hæc præmia amanti,
 Ipsa Venus campos ducet in Elysios.
 Hic choreæ, cantusque vigent, passimque vagantes
 Dulce sonant tenui gutture carmen aves.
 Fert cassiam non culta sèges, totosque per agros
 Floret odoratis terra benigna rosis.
 At scelerata jacet (3) sedes in nocte profunda
 Abdita, quam circum flumina nigra sonant:
 Tisiphoneque impexa feros pro crinibus angues
 Sævitur, & huc illuc impia turba fugit.
 (4) Tum niger in porta Serpens: tum Cerberus ore
 Stridet, & æratas excubat ante fores.
 Illic Junonem tentare (5) Ixionis ausi
 Versantur celeri noxia membra rota.
 Porrectusque novem (6) Tityus per jugera terræ
 Addidas atro viscere pascit aves.

(1)

(1) i. e. luera.

(2) Verba Tibulli, qui spem vitæ omnino amiserat.

(3) Inferorum regio: vid. Virg. lib. 6.

(4) i. e. Hydra, quam etiam Virg. in porta collocat.

(5) Ixion filius Phlegyæ ausus

est accusare Junonem nefando crimine: quare fulmine detrusus ad inferos rota circumagitur.

(6) Tityr gigas Jovis. & Elæ filius Læonæ insidias meditatus in inferos relegatus est: jecur ejus renascent vultures depascunt.

- (1) Tantalus est illic, & circum stagna; sed acrem
 Jam jam poturi deserit unda sitim;
 Et (2) Danaï proles, Veneris quod numina læsit,
 In cava lethæas dolia portat aquas.
 Illic sit, quicumque meos violavit amores.
 Optavit lentas & mihi militias.
 (3) At tu casta, precor, maneat, sanctique pudoris
 Adsideat custos sedula semper anus.
 Hæc tibi fabellas referat, positaque lucerna
 Deducat plena stamina longa colo.
 Ac circa gravibus pennis adfixa (4) puella
 Paulatim somno fessa remittat opus.
 Tunc veniam subito, nec quisquam nuntiet ante,
 Sed videar cælo missus adesse tibi.
 Tunc mihi, qualis eris longos turbata capillos
 Obvia festivo, Delia, curre pede.
 Hoc precor: hunc illum nobis aurora nitentem
 Luciferum roseis candida portet equis.

E L E G I A I I I.

M E S S A L Æ

*Diem natalem; & victorias celebrat poeta, quas & in
 Aquitania, & in Asia minore retulit.*

Hunc (5) cecinere diem Parcæ fatalia nentes
 Stamina, non ulli dissoluenda Deo:
 Hunc fore, (6) Aquitanas pōset qui fundere gentes,
 Quem tremere fortī milite victus (7) Atur.
 Evenere: novos pubes Romana triumphos
 Vidit, & evinctos brachia capta duces.
 At te victrices lauros Messalla gerentem.
 Portabat nitidis currus eburnus equis.
 Non sine me est tibi partus honos, (8) Tarbella Pyrene
 Testis, & Oceani litora (9) Santonici:
 Testis (10) Arar, Rhodanusque celer, magnusque Garumna,

(1)

(1) *Tantalus* filium Pelopem
 Diis a se hospitio acceptis mem-
 bratim concisum adposuit: qua-
 re hæc pœna apud inferos adse-
 ritus est.

(2) *Danaus* Ægypti frater 50.
 filias habuit, quæ una nocte mi-
 ritos suos interfecerunt præter
 Hypermetram, quæ conjugem
 suum servavit.

(3) At tu, casta Delia, sis sem-
 per cum vetula tutrice, quæ ad-
 hibita lucernæ &c.

(4) Famula jam lassæ remittat
 opus &c.

(5) *Parce* præfixit hunc diem.

(6) *Aquitani* hoc bellum nul-
 lis veterum monumentis prodit-
 tum est.

(7) *Atax* fluv. Aquitaniz
 vulgo dictus *Aude*.

(8) *Tarbella* ab occid. Pyrenæis
 montibus fontitur: primaria
 Urbs est Aquæ Tarbelliz, Galli-
 ce *Adour*.

(9) *Santonici* populi inter A-
 quitanos spectant ad oceanum
 Aquitanicum, qui & *Santonici*
 appellatur.

(10) *Arar*, *Rhodanus*, & *Garum-
 na* fluvii Galliz.

(1) Carnuti & flavi cærulea lympha Liger.
 An te (2) Cydne canam, tacitis qui leniter undis
 Cæruleus placidis per vada serpis aquis?
 Quantus & æthereo contingens vertice nubes
 Frigidus intonsos (3) Taurus arat Cilicas?
 Quid referam, ut volitet crebras intacta per urbes
 Alba (4) Palæstino sancta columba suo?
 Utque maris vastum prospectet turribus æquor,
 Prima ratem ventis credere docta (5) Tyros?
 Qualis &, arentes cum findit (6) Sirius agros,
 Fertilis æstiva (7) Nilus abundet aqua?
 Nile pater, quamam possum te dicere causa,
 Aut quibus in terris oculuisse (8) caput?
 Te propter nullos tellus tua postulat imbres,
 Arida nec (9) pluvio supplicat herba Jovi:
 Te canit, atque suum pubes miratur (10) Osirim
 Barbara, Memphitem plangere docta (11) bovem.
 Primus aratra manu solerti fecit Osiris,
 Et teneram ferro sollicitavit humum:
 Primus inexpertæ commisit semina terræ;
 Pomaque non noctis legit ab arboribus.
 Hic docuit teneram palis adjungere vitem:
 Hic viridem dura cedere falce comam.
 Illi jucundos primum matura saporēs
 Expressa incultis uva dedit pedibus.
 Ille liquor docuit voces inflectere cantu,
 Movit & ad certos nescia membra modos.
 (12) Bacchus & agricolæ magno confecta labore

Pe-

(1) *Liger*, qui est aqua cærulea, fines *Carnutum* præterfluit in Gallia.

(2) *Pluvius* Ciliciæ in Asia minorē, ubi tunc temporis degebat *Messalla*: quare poeta sperat etiam hos triumphos cinere.

(3) Mons *Taurus* frigidus ob densitatem silvarum. *Arat* hyppallage, pro *Cilices* arant *Tanrum*: alii leg. *alas*, sed male: *inronsi* dicuntur *Cilices*, quia agrestes, & montani.

(4) *Palæstini* non edunt columbas, id enim cautum lege est: vulgo dicitur *Palæstina*, *Terra sancta*.

(5) In *Tyro* Phœnicie urbe naves primum inventas adferit *Pompon. Mela*.

(6) *Canicula* sidus æstivum: ad eam Sol accedit mens. Jun.

(7) Fluv. *Ægypti* septem oris;

in mare Mediterraneum exoneratur, æstate exundat in agros.

(8) Olim *Nili* origo ignota.

(9) *Jovis Pluvii*, sive *Ombrii*, sive *Hymettii* ara, & simulacrum celebre apud Athenienses: ab eo pluviam precabantur.

(10) *Osiris*, i. e. *Nilus*, quem uti Deum hoc nomine adorabant *Æthiopes*: *Osiris* docuit *Ægyptios* arare, inferere &c.

(11) *Osirim* existimabant esse bovem: sepulto enim *Osiride* oppresso a fratre *Stiphone* apparuit bos, quem *Apim* vocaverunt lingua *Ægyptiaca*, & *Osiridem* reputarunt: hunc bovem in lacum demersum deslebant *Ægyptii*. Vide de his fabellis *Seldenum* de *Diis Syris*.

(12) Appellat *Osiridem* *Bacchum*: *Ausonius* inquit: *Bacchum* *Osirim* *Ægyptus* parat.

Pectora (1) tristitiæ dissoluenda dedit.
 Bacchus & adflctis requiem mortalibus adfert,
 Crura licet dura compede pulsa sonent.
 Non tibi sunt tristes curæ, nec luctus Osiri:
 Sed chorus, & cantus, & levis aptus amor:
 Sed varil flores, & frons redimita corymbis,
 Fusa sed ad teneros lutea (2) palla pedes,
 Et (3) Tyriæ vestes, & dulci tibia cantu,
 Et levis occultis conscia (4) cista sacris.
 Huc ades, & (5) centum ludis, Geniumque choreis
 Concelebra, & multo tempora funde mero:
 Illius & nitido stillent unguenta capillo
 Et capite, & collo mollia ferta gerat.
 Sic venias hodiernæ: tibi dem turis honores,
 (6) Liba, & Mopsopio dulcia melle feram.
 At (7) tibi succrescat proles, quæ facta parentis
 Augeat, & circa stet venerata senem.
 Nec taceant monumenta (8) viæ, quæ Tuscula tellus
 Candidaque (9) antiquo detinet Alba lare:
 Namque opibus (10) congesta tuis hic glareæ dura
 Sternitura hic apta jungitur arte silex.
 Te canet agricola e magna cum venerit (11) urbe
 Serus, inoffensum rettuleritque pedem.
 At tu, (12) natalis, multos celebrande per annos,
 (13) Candidior semper, candidiorque veni.

ELEGIA IV.

EST EJUSDEM ARGUMENTI

Cum fine primæ Elegiæ hujus lib. Nam detestatur bella, invitatus a Messalla ad expeditionem in Orientem.

Quis fuit, horrendos primus qui protulit enses?
 Quam ferus, & vere ferreus ille fuit!

Tunc

(1) Ita Seneca in Hippol. *Genas Bacchus exornat graves.*

(2) Croceæ vestis ad talos usque: palla erat vestis muliebrii.

(3) Tyrius, i. e. purpureus.

(4) Occultabantur sacra Bacchi, sive Osiridis in cistis unde horum Sacerdotes *Cistigeri* appellati. Mar. per contemptum: *Nupsisti Gallia Cistigero.*

(5) i. e. variis ludis. *Genio* Deo cuiuscumque loci sacrificabant choreis indulgendo &c. & persuadendo illius caput unguento &c.

(6) *Libum e melle Mopsopio* offert poeta Osiridi, sive Baccho, in se enim mel invenit *Mopsopium*, i. e. Atticum sive Hy net,

tium sic dictum a Rege *Mopsopo*.

(7) Tibi, o Messalla:

(8) Messalla viam de suo stravit ab *Alba Tusculum* usque, de *Alba* videt Virg. *Tusculum* hodie *Frascati*, vide Martialis. l. 8. Epigr. 3.

(9) *Antique lare destino*, i. e. ornantur antiquis domiciliis.

(10) *Glareæ congestæ*, i. e. sabulolum acervatum, atque asperum inferniur &c.

(11) Roma.

(12) O tu *Natalis dies*. *Natalis dies* maxime celebrantur antiquis, etiam in sacris literis.

(13) Ita Corvili. *Falsere quondam candidi sibi soleo.*

Tunc cædes hominum generi, tunc prælia nata;
 Tunc brevior diræ mortis aperta via est.
 At nihil ille miser (1) meruit: nos ad mala nostra
 Vertimus, in sævas quod dedit ille feras.
 Divitis hoc vitium est auri, nec bella fuerunt;
 Faginus adstabat cum scyphus ante dapes.
 Non artes, non vallus erat, somnumque petebat
 Securus varias dux gregis inter oves.
 Tunc mihi vita foret, vulgi nec tristia nossem
 Arma, nec audissem corde micante tubam.
 Nunc ad bella trahor, & jam quis forsitan hostis
 Hæsuræ in nostro tela gerit latere.
 Dii patrii, servate (2) Lares: aluistis & iidem,
 Cursarem vestros cum tener ante pedes.
 Neu pudeat prisco vos esse e stipite factos,
 Sic veteres ædes incoluistis (3) avi.
 Tunc melius tenuere fidem, cum paupere cultu
 Stabat in exigua ligneus æde Deus.
 Hic placatus erat, seu quis libaverat uvam,
 Seu dederat sanctæ spicea ferta comæ.
 Atque aliquis voti compos liba ipsa ferebat,
 (4) Postque comes purum filia parva favum.
 At nobis ærata, Lares, depellite tela:
 Hostia erit plena (5) mystica porcus hara;
 Hanc pura cum veste sequar, (6) myrtoque canistra
 Vincta geram, myrto vinctus & ipse caput.
 Sic placeam vobis: alius sit fortis in armis,
 Sternat & adversos Marte favente duces:
 Ut mihi potanti possit sua dicere facta
 Miles, & in mensa pingere castra mero.
 Quis furor est atram bellis arcescere mortem?
 Imminet, & tacito clam venit illa pede.
 Non seges est infra, non vinea culta, sed audax
 Cerberus, & Stygiæ (7) navita turpis aquæ.
 Illic perscissisque genis, ustoque capillo
 Errat ad obscuros pallida turba lacus.
 Quam potius laudandus hic est, quem prole parata
 Occupat in parva pigra senecta casa.

Ipse

(1) Ille nullam meritis penam: nam arma instituit contra cruces bellum.

(2) A Diis patriis incolamita- tem Larum, sive domorum petebant: qui Dii aluerant Tibullum puerum cursitantem ante eos.

(3) Veterum meorum avorum;

(4) Tum comitans filia &c.

(5) Vobis cadat porcus *Myrica*

vittima: appellabatur ita porcus, cum erat integer, & pinguis, & primus caelebatur, & multis care nonis immolebatur. Ovid. Metam. ult. *Es prima putatur Hostia sus meruisse mori.*

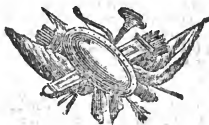
(6) *Myrica* Veneri sacra erat, & in hujus *Dex* sacrificiis ute- bantur.

(7) *Chiron*.

Ipse suas sectatur oves; at filius agnos,
 Et (1) calidam fesso comparat uxor aquam.
 Sic ego sim, liceatque caput candescere canis;
 Temporis & prisci facta referre senem.
 Interea Pax arva colat. Pax candida primum
 Duxit araturos sub juga curva boves;
 Pax aluit vites, & succos condidit uvæ,
 Funderet ut nato (2) testa paterna merum.
 Pace bidens, vomerque vigent: at tristia duri
 Militis in tenebris occupat arma situs.
 At nobis Pax alma veni, (3) spicamque tetheto:
 Præfluat & pomis candidus (4) ante sinus.

ALBII

- (1) Fessi ex itinere veteres se a filiis vetus hauriretur.
 lavabant. (2) Pacis simulacrum gerebat
 (3) Vas vinarium, sive dolium spicas: florent enim pacis tempo-
 restaceum: dicitur *paterna*, in re agri &c.
 quam pater novum infuderat, ut (4) Sinus, qui est ante



A L B I I T I B U L L I

EX LIBRO SECUNDO

E L E G I A I.

AMBARVALE SACRIFICIUM

Poeta describit, in quo hostia circum arva maturis frugibus ducebatur, omnesque post clamantes sequebantur, ex quibus una querna coronas ornatus cum salutatione solemniter composito carmine Cereris laudes decantabat.

Quisquis adest, faveat: fruges (1) lustramus, & agros,
Ritus ut a prisco traditus exstat avo.
Bacche veni, dulcisque tuis e (2) cornibus uva
Pendeat, & spicis tempora cinge Ceres.
Luce sacra requiescat humus, requiescat arator,
Et grave suspensio vomere cesset opus;
Solvite vincla jugis; nunc ad præsepia debent
Plena coronato stare boves capite.
Omnia sint operata Deo; non audeat ulla
Lanificam pensis imposuisse manum.
Casta placent Superis: pura cum veste venite,
Et manibus puris sumite fontis aquam.
Cernite, fulgentes ut eat sacer agnus ad aras,
Vinctaque post olea candida turba comas.
Dii patrii, (3) purgamus agros, purgamus (4) agrestes.
Vos mala de nostris pellite limitibus:
Neu seges eludat messem fallacibus herbis,
Neutimeat celeres tardior agna lupos.
Tunc nitidus plenis confusus rusticus areis
Ingerat ardenti grandia ligna foco;
Turbaque (5) vernarum saturi bona signa coloni
Ludet, & ex virgis exstruet arte casas
Eventura precor; viden', ut (6) felicibus extis
Significet placidos nuntia fibra Deos?

Nunc

(1) Hoc sacrificium appellabatur *ambarvale* ab ambiendis arvis: & immolabatur sus, ovis, & taurus, unde nomen *sacra suorum villa*.

(2) *Bacchus cornutus*, quia primus iunxit boves, vel quia sit filius Jovis Ammonis cornuti.

(3) Sacrificio, nempe *ambarvalli*.

(4) i. e. colonos.

(5) Multitudo *vernarum*, servorum vel liberorum opulenti agricola ludere solebat ante propitia signa Deorum, & tamquam pueri exstruebant casas.

(6) In sacrificiis aruspices, & extispices viscera, sive extra diligentissime observabant, maxime vero hepares.

Nunc mihi (1) fumosum veteris proferte Falernum
 (2) Consulis, & (3) Chio solvite vincla cado.
 Vina diem celebrent; non festa luce madere,
 Est rubor, errantes & male ferre pedes.
 Sed bene Messallam sua quisque ad pocula dicat,
 Nomen & absentis singula verba sonent.
 Gentis (4) Aquiranæ celeberrima Messalla triumphis,
 Et magna (5) intonsis gloria victor avis,
 Huc ades, adspiraque mihi, dum carmine nostro
 Redditur (6) agricolis gratia cælitibus.
 Rura cano, rurisque Deos: his vita magistris
 Destituit querna pellere glande famem.
 Illi compositis primum docuere tigillis
 Exiguam viridi fronde operire domum.
 Illi etiam tauros primum docuisse feruntur
 Servitium, & plaustro supposuisse rotam.
 Tunc victus abiere feri, tunc consista pomus,
 Tunc bibit irriguas fertilis hortus aquas.
 Aurea tunc pressos pedibus dedit uva liquores,
 Mixtaque securo est sobria lympha mero.
 Rura ferunt messes, calidi cum sideris æstu
 Deponit flavas annua terra comas.
 Rure levis verno flores apis ingerit alveo,
 Compleat ut dulci sedula melle favos.
 Agricola assiduus primum satiat aratro
 Cantavit certo rustica verba pede;
 Et satur arenti primum est modulatus avena
 Carmen, ut (7) ornatos duceret ante Deos.
 Agricola & (8) minio suffusus, Bacche, rubenti
 Primus inexperta duxit ab arte choros:
 (9) Huic datus a pleno memorabile munus ovili
 Dux pecoris hircus: (10) duxerat hircus oves.
 Rure puer verno primum de flore coronam
 Fecit, & antiquis imposuit (11) Laribus
 Rure etiam teneris curam exhibitura puellis
 Molle gerit tergo lucida vellus ovis.
 Hinc & semineus labor est, hinc pensa, colusque,
 Fusus & adposito pollice versat opus.

Atque.

(1) *Fumosum*, i. e. generosum, & spumosum.

(2) *Veteris Consul*: vini veteris ex inscripti cado Consulis nomine noſcebatur.

(3) *Vinum Chium* optimum Chios insula maris Ægei, nunc dicta Scio.

(4) Vide Eleg. 4. l. 1.

(5) *Intonsis avis*, i. e. severi & graves: ita Hor. *intonsi auspicii* *Canis* &c.

(6) i. e. Faunis, Satyris, Po.

monæ, Vestumno &c.

(7) Ante Deos coronatos floribus &c.

(8) Ante personarum usum, quem Æschylus invenit, poetæ & rustici minio, & facibus seillinebant, Hor. *Art. poet. Peruncti facibus ora*.

(9) Hic Tibullus initium Tragediæ tangit, cujus præmium fuit *hircus*, græce, *tragæ*.

(10) Deduxerat hircus ille oves.

(11) Diis domesticis.

Atque aliqua adſidue texitrix (1) operata Minervam
Cantat, & adpulſo tela ſonant latere.

Ipſe quoque inter agros, interque armenta Cupido
Natus, & indomitas dicitur inter equas.

Illic indocto primum ſe exercuit arcu:

Hei mihi quam doctas nunc habet ille manus.

Sancte veni dapibus feſtis, ſed pone ſagittas,

Et procul ardentes hinc procul abde faces.

Vos celebrem cantare Deum, pecorique vocate

Voce: palam pecori, clam ſibi quiſque vocet;

Aut etiam ſibi quiſque palam, nam turba jocosa

Obſtrepit, & (2) Phrygio tibia curva ſono.

Ludite: jam nox jungit equos, currumque ſequuntur

Marris laſcivo ſidera (3) fulva choro:

Poſtque venit tacitus fulvis circumdatus alis

(4) Somnus, & incerto ſomnia nigra pede.

E L E G I A I I.

C E R I N T H I

*Amici ſui natalem diem, ut videtur, celebrat hoc
carmine Tibullus.*

Dicamus bona verba: venit natalis ad aras:

Quisquis ades, lingua vir, mulierque (5) fave:

Urantur pia tura focis, urantur odores,

Quos tener e terra divite mittit Arabs.

Ipſe ſuos (6) Genius adſit viſurus honores;

Cui decorent ſanctas mollia ſerta comas.

Illius puro diſtillent tempora (7) nardo,

Atque ſatur libo ſit, madeatque mero.

(8) Adnuat, & Cerinthe tibi, quodcumque rogabis;

En age, quid ceſſas? adnuit ille, roga.

Auguror, uxoris fidos optabis amores,

Jam reor hoc ipſos edidiciſſe Deos.

Nec tibi malueris totum quæcumque per orbem

Fortis arat valido ruſticus arva bove:

Nec tibi gemmarum quidquid felicibus undis

Nasci-

(1) Jugiter laborans canit *Minervam* ſuſi, & radii præſidem: *tela ſonant*, id eſt, instrumenta texendi adpulſo peſtine vi brachiorum conſtrepunt.

(2) A Myda Rege *Phrygia* tibia inventam reſert Plin.

(3) *Sidera* rutila ſequuntur curarum noſtis, *laſcivo* choro, i. e. feſtivo, uti *Piſces laſcivi*.

(4) Somnus exiſtimabatur filius noctis, mortis frater: ei alæ ſuſcæ tribuuntur, immiſſitque vel

faſſa, vel vera ſomnia.

(5) Quid ſit *favere* lingua non omnino convenit, cum vel ſilentium indici, vel bona verba ac fauſta imperari exiſtiment.

(6) Deum *Genium* præſertim die natali colebant, atque invocabant.

(7) *Nardus* unguentum prætiſſimum.

(8) Putabant veteres *Genios* conſelluros die natali, quidquid rogabant.

Nascitur, (1) Eoi qua maris unda rubet.

(2) Vota cadunt: utinam strepitantibus advolet alis,

(3) Flavaque conjugio vincula portet amor.

Vincula, quæ maneant semper, dum tarda senectus

Inducat rugas, inficiatque comas.

Huc veniat (4) natalis avis, prolemque ministret;

Ludat & ante tuos turba novella pedes.

E L E G I A III.

A P O L L I N I S

Numen invocat, laudaturus Messallinum, filium Messallæ, qui fuerat cooptatus in collegium Quindecim virorum, ad quos cura librorum Sibyllinorum pertinebat.

Phœbe fave, novus ingreditur tua templa (5) sacerdos

Huc age cum cithara, carminibusque veni.

Nunc te vocales impellere pollice chordas,

Nunc precor ad laudes (6) flectere verba meas.

Ipse triumphali devinctus tempora lauro,

Dum cumulant aras, ad tua sacra veni.

Sed nitidus, pulcherque veni: nunc indue vestem

(7) Sepositam: longas nunc bene pecte comas.

(8) Qualem te memorant, Saturno Rege fugato,

Victori laudes concinuisse Jovi.

Tu procul eventura vides: (9) tibi debitus augur

Scit bene, quid (10) fati provida cantet avis.

Tuque regis sortes: per te præsentis aruspex,

(11) Lubrica signavit cum Deus exta notis.

Te duce, Romanos numquam frustrata (12) Sibylla est,

Abdita quæ (13) senis fata canit pedibus.

Phœbe sacras Messallinum sine tangere (14) chartas

Vatis: & ipse, precor, quod canat illa, doce.

Hæc

(1) Oceanus orientalis dicitur *Eur.*

(2) Irrita sunt.

(3) Sacrum conjugii vinculum intelligit, quod græceston, qua putabant conjuges devinctos in perpetua permanere concordia.

(4) *Avis natalis* seu cornix, symbolum concordiae, quam in nuptiis invocabant.

(5) Messallinus augur, sive poeta. Apollinis sacerdotes, & musarum dicuntur poetae.

(6) Orat Phœbum, ut ad laudes Messallini citharam, & cantum fleat.

(7) *Sepositam*, i. e. quam induebat Phœbus diebus solemnioribus.

(8) Dicitur Apollo Jovi parri suo laudes celebrasse de triumpho, quem a Jescutus est de Saturno,

ni fuga, qui latitavit diu apud Regem Janum, tuncque Phœbum tantæ elegantiae fuisse referunt, ut Deos omnes in se converterit.

(9) Auspex per te vaticinatur.

(10) Fati præscia.

(11) Credebant veteres, extis inesse vim, quæ Apollinis beneficio declararet futura.

(12) Cumanam intelligit, quæ Tarquinio Prisco libris vendidit, in quibus heroico carmine fata Romanorum descripta continebantur.

(13) i. e. versibus heroicis: ita sunt, quæ nunc circumferuntur, Sibyllæ Cumanæ carmina.

(14) i. e. libris Sibyllinis, quorum cura penes quindecim viros erat, inter quos cooptatus fuerat Messallinus.

Hæc dedit Æneæ (1) sortes, postquam ille (2) parentem
Dicitur, & raptos sustinuisse Lares.

(3) Hæc fore credebat Romam, cum (4) mœstus ab alto
Ilion, ardentes respiceretque Deos.

Romulus æternæ nondum formaverat urbis
Mœnia, consorti non habitanda Remo.

Sed tunc pascebant herbose (5) Palatia vaccæ,
Et stabant humiles in (6) Jovis arce casæ.

Lacte (7) madens illic suberat Pan illicis umbræ,
Et facta agresti lignea falce Pales;

Pendebatque (8) vagi pastoris in arbore votum
Garrula silvestri fistula sacra Deo:

Fistula, cui semper decrescit arundinis (9) ordo:
Nam calamus cera jungitur usque minor.

At qua (10) Velabri regio patet, ire solebat
Exiguus pulsa per vada linter aqua.

Impiger (11) Ænea, volitantis frater Amoris,
Troica qui profugis sacra vehis ratibus,

Jam tibi (12) Laurentes assignat Jupiter agros:
Jam vocat errantes hospita terra Lares.

Troja quidem tuam se mirabitur, & sibi, dicet,
Vos bene tam longa consuluisse via.

Illic sanctus eris, cum te veneranda (13) Numici
Unda Deum cælo miserit (14) indigetem.

Ecce super fessas volitat victoria puppes;

Tandem ad Trojanos (15) Diva superba venit

Ecce mihi lucent (16) Rutulis incendia castris.

Jam tibi prædico, barbare Turne, necem.

Ante

(1) Vide Virg. 6. Æn.

(2) Æneas patrem humeris, & manu Deos Penates, seu Lares in Italiam adportavit.

(3) Hæc, i. e. Sibylla credebat, post Trojam incensam fore Romam.

(4) Cum Æneas tristis e mari spectaret Ilion &c.

(5) i. e. montem Palatinum.

(6) Arx Jovis est Capitolium.

(7) Pan, & Pales Dii pastorales, quos lacte spargebant: Tibul. Es placidam solto spargere lacte Palem.

(8) Vagi, i. e. militiam, vel artem aliam desinentis. Instrumenta Dii artis præsidibus appendebant veteres.

(9) Virg. Ecl. 2. v. 36. Est mihi disparibus septem compasta cicuis fistula.

(10) Velabrum locus inter forum Romanum, Palatium, & Aventinum, disclusus olim paludibus a reliqua urbe, unde lintribus per Velabrum vehebantur, quadrantem solum: ibi plurima vendebatur,

præsertim caseus, & unguenta

(11) Æneas strenuus dicitur frater Cupidinis, cum uterque matrem Venerem habuerint: dicitur volitans amor ob inconstantiam, unde ei pennas adtribuere.

(12) Laurentes agros, i. e. Laurentum oppidum a Pico Rege conditum. Laurentis regia Pici, Virg.

(13) Numicius fluvius Larii, in quo Æneæ cadaver Ascanius reperit.

(14) Indigetes Dii sunt Dii patrii ex hominibus facti: de Ænea fabula talis est: Turno occiso, & accepta Lavinia in conjugem, fugiens Mezentium in Numicium flu. cecidit: ei submerso templum erexit Ascanius, Deumque Indigetem appellari voluit. Liv. 1. Hist.

(15) Victoria dicitur Dea superba ob fastum & magnificentiam quam secum defert.

(16) Rutuli duce Turno adversus Trojanos bellum gessere, Ati Virg. in sex postremis l. Æn. canit.

Ante oculos (1) Laurens castrum, murusque (2) Lavinii est,
 (3) Albaque ab Ascanio condita longa duce.
 Te quoque jam video Marti placitura sacerdos
 (4) Ilia, vestales deseruisse focos.
 Carpite nunc tauri de septem montibus herbas
 Dum licet: hæc magnæ jam locus urbis erit
 Roma tuum nomen terris fatale regendis,
 Qua sua de cælo prospicit (5) arva Ceres:
 Quaque patent ortus, & qua fluitantibus undis
 Solis anhelantes abluunt amnis equos.
 (6) Vera cano: sic usque sacras innoxia lauros
 Vescar, & æternum sit mihi virginitas.
 Hæc cecinit vates, & te sibi, Phœbe, vocavit,
 (7) Jastavit fusa sed caput ante coma.
 Quidquid (8) Amalthea, quidquid Marpeſſia dixit,
 Herophile Phœbo grata quod admonuit:
 Quodque Albuna sacras Tiberis per flumina sortes
 Portarit, sicco perlueritque sinu;
 Hæc fore dixerunt belli mala signa (9) cometen,
 Multus ut in terras deplueretque lapis;
 Atque tubas, atque arma ferunt strepitantia cælo
 Audita, & lucos præcinnuisse fugam.
 Ipsum etiam (10) Solem defectum lumine vidit,
 Jungere pallentes nubilus annus equos.
 Et simulacra Deum lacrimas fuisse tepentes,
 Fataque vocales præmonuisse boves.
 Hæc fuerunt olim; sed tu jam, mitis Apollo,
 Prodigia indomitæ merge sub æquoribus;
 Ut succensa sacris (11) crepiter bene laurea flammis,
 Omne quo felix, & facer arvis eat.
 At laurus bona signa dedit; gaudete coloni;
 Distendet spicis horrea plena Ceres.
 Oblitus & musto feriet pede rusticus uvas,

Dolia

(1) Laurentum, urbs Latii: *Ur-
 belli signum Laurenti Tarnus ab
 aere*, Virg. l. 3.

(2) Lavinium urbs ab Ænea con-
 dita, a conjugis suæ nomine.

(3) Ascanius relicto Lavinia
 noverat Lavinio urbe, multitu-
 dine civium florente, *Alba longam*
regni sedem condidit, quam
Albam a sue alba, ibidem oliu
 reperta, appellavit.

(4) Ilia, quæ & Rhea, & Sil-
 via mater Remi, & Romuli, quam
 Amulius, Numitore fratre pulso,
 & interfecto ejusdem filio Lau-
 so, Virginem *Vestalē* fecit, ut
 ipsi spem partus adimetet: at illa
 in somnis cum Marte geminos e-
 didit fratres, qui Romam condi-
 derunt.

(5) Arva Ceres debent sumi
 ro toto terrarum orbe, non pro

Sicilia.

(6) Ego Sibylla vera cano: va-
 tes vaticinantes comedebant lauri
 folia.

(7) Vates, & divini jastabant
 caput effusis comis.

(8) Ex Varrone decent fuisse Si-
 byllæ: Amalthea, quæ & Cuma-
 na libros adtulit vaticiniorum Tar-
 quinio: Tibullus dicit fuisse Si-
 byllam Alburnam, quæ sortes, seu
 hos libros Tarquinio obtulit, quos
 siccos, & sicco pectore, etsi aqua
 perluebat, gestavit.

(9) Hæ vaticinæ sunt come-
 ten futurum infaustum omen bel-
 li, & cetera prodigia.

(10) Id accidit, cum Cæsar di-
 ctior occisus est, & per totum an-
 num sol impalluisse ferur,

(11) Laurus combusta si resona-
 ret, felix, faustumque portendebat.

Dolia dum, magni deficiuntque lacus.
 At madidus Baccho sua festa (1) Palilia pastor
 Concinet: a stabulis tunc procul este lupi.
 Ille levis stipulæ solennes potus acervos
 Accendet, flammæ transilietque sacras.
 Et ferus matrona dabit, natusque parenti
 Oscula comprehensis auribus eriplet.
 Nec tædebit avum paryo advigilare nepoti,
 Balbaque cum puero dicere verba senem.
 Tunc operata Deo pubes discumbet in herba,
 Arboris antiquæ qua levis umbra cadet:
 Aut e veste sua tendent umbracula (2) fertis
 Vincta, coronatus stabit & ipse (3) calix.
 At sibi quisque dapes, & festas exstruet alte
 Cespitibus mensas, cespitibusque torum.
 Ingeret hic potus juvenis maledicta puellis,
 Postmodo quæ votis irrita facta velit.
 Nam ferus ille suæ plorabit sobrius idem,
 Et se jurabit mente fuisse mala.
 Pace tua pereant arcus, pereantque sagittæ,
 Phœbe: modo in terris erret inermis amor.
 Acer amor, fractas utinam tua tela sagittas.
 Si licet, extinctas adspiciamque faces:
 Ut Messallinum, celebrem, cum præmiabelli
 Ante suos currus (4) oppida victa feret.
 Ipse gerens laurus, lauro devinctus agresti
 Miles, Æo, magna voce, triumphæ, canam.
 Tunc Messalla meus pia det spectacula turbæ,
 Et plaudat curru prætereunte pater.
 Adnue; sic tibi sint (5) intonsi, Phœbe, capilli;
 Sic tua perpetuo sit tibi casta soror.

ALBII

(1) In festis *Palis* Dex pastores congestum fenum, & stipulas accendebant, transiliebantque flammæ, quibus se expiari credebant.

(2) *Sertis*, i. e. redimiculis: *serta*, & *sertula*, herba est in Campania frequens ad ornanda, & obliganda tentoria.

(3) *Es vinæ coronatus*, Virg.

(4) In triumphis simulacra urbium victarum ex argento, ex citro, ex acantho, ex testudine, & aliquando ex auro compacta præferri, solemne erat.

(5) Post preces poeta Phœbo, adblanditur, per ostentationem earum rerum, quas illi gratas esse novit.

A L B I I
T I B U L L I
E X L I B R O T E R T I O
E L E G I A I.

C A L E N D I S M A R T I I S

Ad invicem, maxime ad matronas, Romani dona, seu strenas mittebant; unde poeta Musas obtestatur, ut aperiant, quo dono Nearam suam carissimam debeat munerari; inde rogat, ut libellum suum perpolium ad eam perferant.

M Artis Romani festæ venere calendæ:
Exoriens nostris hinc fuit (1) annus avis.
Et vaga nunc certa discurrent undique pompæ,
Perque vias urbis munera, perque domos.
Dicite Pierides, quonam donetur honore,
Seu mea, seu fallor, cara Neara tamen.
Carminibus sponsæ, pretio capiuntur avaræ:
Gaudeat, ut digna est, versibus illa meis.
(2) Lutea sed niveum involvat membrana libellum,
Pumex & canas tondeat ante comas:
Summaque prætexat tenuis fastigia chartæ,
Indicet ut nomen littera picta meum:
Atque inter geminas pingantur (3) cornua frontes:
Sic etenim comptum mittere oportet opus.
Per vos (4) auctores hujus mihi carminis, oro,
Castaliamque umbram, (5) Pieriosque lacus:
Ite domum, cultumque illi donate libellum,
Sicut erit; nullus defluat inde color.
Illa mihi referet, si nostri mutua cura est,
An minor, an toto pectore deciderim.
Sed primum Nympham larga donate salute,

D Atque

(1) Mensis Martius initium an-
ni fuit apud priscos Romanos,
sic dictus a Marte gentis patre,
Numa deinceps Januarius, &
Februarius adjecit.

(2) Præclarum testimonium hoc
Tibulli de veterum cura in or-
nandis libris. *Luteus color*, i. e.
croceus.

(3) *Cornua* in libris erant capi-
tula quadam ossæ, vel eburnea

ad modum lunulæ. Ausonius ap-
pellat illa *menidem*, i. e. lunu-
lam. *Frontes* vero erant extre-
mitates membranarum in spicem
complicatarum, quæ pumice po-
licbantur.

(4) *Auctores* in sem. gen. Musæ
sunt carminum præsides.

(5) i. e. per fontem prope Pie-
rum montem Thessaliæ, Nymphis
sacrum.

Atque hæc summissio dicite verba sono:
 Hæc tibi, vir (1) quondam, nunc frater, casta Neæra,
 Mittit, &, accipias munera parva, rogat.
 Teque suis jurat caram magis esse medullis:
 Sive sibi conjux, sive futura soror:
 Sed potius conjux: hujus spem nominis illi
 Auferet extincto pallida (2) Ditis aqua.

E L E G I A I I.

N E Æ R Æ

*Conjugio fraudatus, graviter dolet: mandat, quomodo
 mortuus condi sepulcro velit.*

Ferreus ille fuit, qui tantum ferre dolorem,
 Vivere & crepta conjuge qui potuit.
 Non ego firmus in hoc: non hæc patientia nostro
 Ingenio: frangit fortia corda dolor.
 Nec mihi vera loqui pudor est, vitæque fateri
 Tot mala perpeßæ tædia nata meæ.
 Ergo ego cum tenuem fuero mutatus in unbram,
 Candidaque ossa super nigra favilla teget,
 Ante meum veniat longos (3) incompa capillos,
 Et fleat ante meum mæsta Neæra rogi.
 Sed veniat caræ matris comitata dolore:
 Mœreat hæc genero, mœreat illa viro.
 Præfatæ ante meos manes, animamque precatæ,
 Perfusæque pias ante liquore manus,
 Pars quæ sola mei superabit corporis, ossa
 Incinctæ nigra candida veste legant.
 Et primum annoso spargant collecta Lyæo,
 Mox etiam nivo fundere lacte parent.
 Post hæc (4) carbascis humorem tollere velis,
 Atque in marmorea ponere sicca domo.
 Illic quas mittit dives (5) Panchaia merces,
 Eoque Arabes, dives & Assyria:
 Et nostri memores lacrimæ fundantur eodem:
 Sic ego componi versus in ossa velim.
 Sed tristem mortis demonstrat littera causam,
 Atque hæc in celebri carmina fronte notet:
 Lygdamus hic situs est: dolor huic, & cura Neæræ
 Conjugis creptæ, causa perire fuit.

ELE-

(1) *Quondam* hic notat tempus futurum: Tibullus Neæram suam mox uxorem amabat, veluti sororem.

(2) *Ditis* est Pluto ipse, utroque nomine a divitiis deducto.

(3) Elegantiſſime poeta funærum, & obsequii ceremonias, &

ritus depingit.

(4) Ossa vino, lacte, & odoribus repleta linteis exſiccabant, ut humor, quo fuerant irrigata, exſurgeretur.

(5) *Panchaia*, Arabia, & Assyria regiones Asia, in quibus arbores turiferæ sponte nascuntur.

ELEGIA III.

VOTA MULTA SE DIIS

Persolviffe, ait poeta, ut Neæra sibi sponsa restitatur : negatque sibi aliud quidpiam jucundum contingere apud mortales posse ; si nulla sit spes , ut in gratiam cum ipsa redeat , e vivis ad inferos abire optat .

Quid prodest cælum votis impleffe, Neæra ?
(1) Blandaue cum multa tura dedisse prece ?

(2) Non ut marmorei prodirem e limine tecti

Insignis clara, conspicuusque domo :

Aut ut multa mei renovarent jugera tauri,

Et magnas messes terra benigna daret :

Sed tecum ut longæ sociarem gaudia vitæ,

Inque tuo caderet nostra senecta sinu .

Tunc, cum permenso defunctus tempore lucis,

Nudus (3) Letæa cogerer ire rate .

Nam grave quid prodest pondus mihi divitis auri ?

Arvaque si findant pingua mille boves ?

Quidve domus prodest (4) Phrygiis innixa columnis,

Tænare sive tuis, sive Caryste tuis ?

Et (5) nemora in domibus sacros imitantia lucos,

Aurataeque trabes, marmoreumque solum ?

Quidve in (6) Erythræo legitur quæ litore concha,

Tinctaque Sidonio (7) murice lana juvat ?

Et quæ præterea populus miratur ? in illis

Invidia est : falso plurima vulgus amat.

Non opibus mentes hominum, curæque levantur :

Nam fortuna sua tempora lege regit .

Sit mihi paupertas tecum jucunda, Neæra :

At sine te Regum munera nulla volo .

O niveam, quæ te poteris mihi reddere, lucem :

O mihi felicem terque quaterque diem !

At si pro dulci reditu quæcumque voventur,

Audiat averfa non meus aure Deus :

D 2

Nec

(1) *Blandi tuis benores*, Proper . Tura blandos, & propitios reddunt Deos .

(2) *Sensus est* : vota feci, non ut marmoreis fruar domibus &c. sed tecum ut longæ &c.

(3) *Charontis rate per flamen Lete vehar* .

(4) *Notus omnibus lapis Phrygius* . Tænarus promontorium Laconiae regionis in Peloponneso : hic prope specum valde umbrosum, per quem Hercules Cerberum ad Euperos traxit, est mar-

mor viridiscoloris. Carystus insula Eubææ oppidum : hinc coluntur marmorea multiplicitate coloris varietate commendata eruuntur .

(5) *Viridaria*, & silvæ voluptatis gratia olim in nobilium virorum domibus .

(6) *Pro toto mari orientali accipitur Erythræum* .

(7) *Murex marinus pifcis*, cujus succo purpura tingitur : Sidon Phœniciae urbs nobilissima . claritate, & antiquitate cum Tyro contendens .

Nec me regna juvent, nec (1) Lydius aurifer amnis,
Nec quas terrarum sustinet orbis opes.

Hæc alii cupiant, liceat mihi paupere cultu
Securo cara conjuge posse frui.

Adsis, & timidis faveas, (2) Saturnia, votis,
Et faveas, concha Cypria uestra tua.

Aut si fata negant reditum, (3) triste sique sorores,
Stamina quæ ducunt, quæque futura neunt:

Me vocet in vastos amnes, (4) nigramque paludem
Dives in ignava luridus Orcus aqua.

E L E G I A IV.

S O M N I U M

Refert Tibullus, & ut vanum abominatur. Visus est sibi Apollo, qui eum monuit Næram sibi sponsam alii viro nuptias jurasse; eam tandem Dei iussu monet, ne quid ejusmodi consilii capiat; Deosque precatur, ut ea insomnia auerant.

D Si meliora ferant, nec sint insomnia vera,
Quæ tulit externa proxima nocte quies.

Ite procul, vanum, falsumque avertite visum:

Desinite in vobis quærere velle fidem,
Divi vera monent: venturæ nuntia sortis

Vera monent (5) Thuscis exta probata viris.

Somnia fallaci ludunt temeraria nocte,

Et pavidas mentes falsa timere jubent.

Et vanum ventura hominum genus omina noctis

Farre pio placant, & (6) saliente sale.

Et tamen, utcumque est, sive illi vera moneri,

Mendaci somno credere sive volent:

Efficiat vanos noctis (7) Lucina timores,

Et frustra immeritum pertimuisse velit:

Si mea nec turpi mens est obnoxia facto,

Nec læsit magis impia lingua Deos.

Jam nox æthereum nigris emensa quadrigis

Mundum, cæruleo laverat (8) amne rotas:

Nec me sopierat menti Deus utilis ægræ

Somnus: sollicitas deficit ante domos.

Tandem cum summo Phœbus prospexit ab ortu,

Præf.

(1) Lydiæ amnis est Pæstolus, qui arenas, & strigmenta aurum undis devolvere creditur.

(2) Juno Saturni filia, & Venus, quæ in Cypro genita, concha vehi credebatur.

(3) Tres Paræ: Clotho columbae, Lachesis ner, Atropos occisi sunt autem lanificæ, & scidicæ.

(4) Nigra palus est Styx tanta generatione habita a Superis, ut,

si per illam quidquam jurarent, nullo pacto violari posse crederent.

(5) Thuscorum gens arte extispicina, seu aruspicina quantum valuerit, norunt, qui veterum monumenta tantisper attigerunt.

(6) Sed in igne coniectus crepitans exsilit.

(7) i. e. luna.

(8) Amnis, id est oceanus.

Pressit languentis lumina sera quies.
 (1) Hic juvenis casta redimitus tempora lauro
 Est visus, nostra ponere sede pedem.
 Non illo quidquam formosius ulla priorum
 Ætas, humanum nec videt illud opus.
 Intonsi crines longa cervice fluebant:
 Stillabat (2) Tyrio myrtea rore coma.
 Candor erat, qualem præfert Latonia Luna,
 Et color in niveo corpore purpureus:
 Ut juveni primum virgo deducta marito
 Inficitur teneras ore rubente genas:
 Ut cum contextunt amaranthis alba puellæ
 Lilia: ut autumnio candida mala rubent.
 Ima videbatur talis illudere (3) palla:
 Namque hæc in nitido corpore vestis erat.
 Artis opus raræ fulgens testudine, & auro
 Pendebat læva garrula parte lyra.
 Hanc primum veniens plectro modulatus ebusno
 Felices cantus ore sonante dedit.
 Sed postquam fuerant digiti cum voce locuti,
 Edidit hæc tristi dulcia verba modo:
 Salve (4) cura Deum, casto nam rite poetæ
 Phœbusque, & (5) Bacchus, Pieridesque favent.
 Sed proles Semelæ Bacchus, doctæque sorores
 Dicere non norunt, quid ferat hora sequens.
 At mihi (6) fatorum leges, ævique futuri
 Eventura pater posse videre dedit.
 Quare, ego quæ dico non fallax, accipe, vates;
 Quodque Deus vero Cynthius ore ferat.
 Tantum cara tibi, quantum nec filia matri,
 Quantum nec timido casta puella viro:
 Pro qua sollicitas cælestia numina votis:
 Quæ tibi securos non sinit ire dies:
 Et cum te (7) fusco somnus velavit amictu,
 Vanum nocturnis fallit imaginibus:
 Carminibus celebrata tuis formosa Neæra
 Alterius mavult esse puella viri;
 Diversasque suas agitat mens impla curas,
 Nec gaudet casta nupta Neæra domo.
 Ah crudele genus, nec fidum femina nomen:

(1) Describit Apollinem.
 (2) Myrtea coma dicitur a colore, & odore: color est subflavus, odor exquisitissimus, unde stillabat Tyria nardo: nardus optima in Tyro.
 (3) Vestis propitia mulierum ad talos usque defluens.
 (4) De sacri vates, & Divum cura

D 3 Ah
 vocatur, Ovid. de Tibul. obitu.
 (5) Vinum est virtutis, & ingenii incitamentum: *Ergandiles quæ non fecere disertum?* ait Horat.
 (6) Item Apollo passim templa, & oracula habuit.
 (7) Somnus Deus cornu manu tenet, & veste fusca induitur.

Ah pereat, didicit fallere si qua virum.
 Sed flecti poterit: mens est mutabilis illis:
 Tu modo cum multa brachia tende fide.
 (1) Improba spes docuit validos tentare labores:
 Improba spes docuit verbera sæva pati.
 Me quondam (2) Admeti niveas pavisse juventas,
 Non est in vanum fabula ficta jocum.
 Tunc ego nec cithara poteram gaudere sonora,
 Nec similes chordis reddere voce sonos:
 Sed perlucenti cantus meditabar avena,
 Ille ego Latonæ filius, atque Jovis.
 Ergo ne dubita blandas adhibere querelas:
 Vincuntur molli pectora dura prece.
 Quod si vera canunt sacris oracula templis,
 Hæc illi nostro nomine dicta refer:
 Hoc tibi conjugium promittit (3) Delius ipse
 Felix, ac alium desine velle virum.
 Dixit, & ignavus defluxit pectore somnus.
 Ah ego ne possim tanta videre mala!
 Nec tibi crediderim votis contraria vota,
 Nec tantum crimen pectori inesse tuo.
 Nam te nec vasti genuerunt æquora Ponti,
 Nec flammamvolvens ore (4) Chimæra fero:
 Nec (5) canis anginea redimitus terga caterva,
 Cui tres sunt linguæ, tergeminumque caput:
 (6) Scyllaque virginæ canibus succincta figuram:
 Nec te conceptam sæva læna tulit:
 Barbara nec (7) Scythiæ tellus, horrendave (8) Syrtis:
 Sed culta, & duris non habitanda domus:
 Et longe ante alias omnes mitissima mater,
 Isque pater, quo non alter amabilior.
 Hæc Deus in melius crudelia somnia vertat,
 Et jubeat tepidos irrita ferre Notos.

ELE-

- (1) Labor improbus omnia vincit.
 (2) Amore Admeti Thessaliæ Regis incensus Apollo novem annos armenta pavisse dicitur.
 (3) Apollo Delius dicitur a Delo insula, in qua natus est, & ubi ejus oracula frequentissima.
 (4) Monstrum triforme: in ore flammæ, caput, pectusque leonis, ventrem capræ, & caudam draconis habuisse fingitur.
 (5) Gerberus anguis iubeis deformis &c.
 (6) De Scylla vid. Virg. & Ovid. 14. Metam.
 (7) Scythiæ regio latissima quoad maximam partem ad Asiam, quoad minimam ad Europam: gentes efferas habet.
 (8) Syrtis, sinus ad Africam litus fabulosus, & periculi plenus.

ELEGIA V.

DUM AQUARUM TUSCARUM BALNEAS

Quidam Tibulli familiares adiissent, adversa quindecim dierum valetudine correptus est ROME: cumque de morbi gravitate timeret, Proserpinam mortis, & vice dominam rogat, ut diutius sibi vivere liceat, quippe qui & juvenis, & pius.

VOs tenet, (1) Etruscis manat quæ fontibus, unda,
Unda sub æstivum non adeunda Canem:
Nunc autem sacris (2) Bajarum maxima lymphis,
Cum se (3) purpureo vere remittit hiems.
At mihi (4) Persephone nigram denuntiat horam,
Immerito juveni parce nocere, Dea.
Non ego tentavi nulli temeranda virorum
Audax laudandæ (5) sacra docere Deæ.
Nec mea mortiferis infecit pocula succis
Dextera, nec cuiquam tætra venena dedit:
Nec nos sacrilegos templis admovimus ignes,
Nec cor sollicitant facta nefanda meum.
Nec nos insanæ meditantis jurgia linguæ
Impia in adversos solvimus ora Deos.
Et nondum cani nigros læsere capillos,
Nec venit tardo curva senecta pede.
Natalem primo nostrum videre parentes,
(6) Cum cecidit fato consul uterque pari.
Quid fraudare juvat vitem crescentibus uvis?
Et modo nata mala vellere poma manu?
Parcite, pallentes umbras quicumque tenetis,
Duraque fortiti (7) tertia regna Dei.
(8) Elysios olim liceat cognoscere campos,

D 4

Lc.

(1) Calidarum aquarum apud Tuscos meminit Varro lib. 8. de L. L. quæ quidem per æstatem insalubres.

(2) Maxima Bajarum lymphis: i. e. unda Etrusca est longe melior ipsi Bajarum aquis ineunte vere. Baje urbs Campaniæ, a Rajo Ulyssis socio dicta, amœnissima: Hor. Nalles in orbe locus Bæjis prælestis amœnis. Dicuntur sacra, quia ad omnes fere morbos depellendos apta. Hinc Sidorius omnes aquas calidas Bajas appellat.

(3) Color purpureus pro pulchro accipitur, unde Horat. l. 4. od. Paulli purpureis ales aleribus: at olores albi sunt.

(4) Alio nomine Proserpinæ, in

cujus potestate hominum fata credebant.

(5) Sacra Cereris, & Proserpinæ intelligit: ea enim vulgare grande piaculum. Ceres dicitur Dea laudanda ob magna ejus merita in mortales, quos docuit arare, serere &c.

(6) De hoc pentametro vide p. 58. hujus libelli.

(7) Plutonem intelligit, cujus regnum infra terram, vocatur tartarus: forte enim contigit Jovi Cælum, Neptuno aqua, Plutoni inferi.

(8) In Elysiis campis habitare animos virorum virtute præstantium sabulati sunt poetæ: quidam eos insulis fortunatis, quidam Lunæ addixere.

Lethæamque (1) ratem, (2) Cimmeriosque lacus,
 Cum mea rugosa pallebunt ora senecta,
 Et referam pueris tempora prisca senex.
 Atque utinam vano nequidquam terrear (3) æstu:
 Languent ter quinos sed mea membra dies.
 At vobis Thuscæ celebrantur numina lymphæ,
 Et facilis (4) lenta pellitur unda manu.
 Vivite felices, memores & vivite nostri:
 Sive erimus, seu nos fata fuisse velint.
 Interea (5) nigras pecudes promittite Diti,
 Et nivei lactis pocula mixta mero.

ELEGIA VI.

LIBERUM PATREM,

Seu Bacchum precatur Tibullus, ut se dolore levet; deinde pincernam jubet generosissimum vinum subministrare, sociosque precatur, ut genio indulgeant.

(6) **C** Andide Liber ades, sic sit tibi mystica vitis
 Semper: sic hedera tempora vincta feras.
 Aufer & ipse meum pariter medicando dolorem:
 Sæpe tuo cessit munere victus amor.
 Care (7) puer, madeant generoso pocula Baccho,
 Et nobis prona funde Falerna manu.
 Ite procul durum curæ genus, ite labores;
 Fulserit hic niveis (8) Delius alitibus.
 Vos modo proposito dulces faveatis amici;
 Neve neget quisquam, me duce se comitem.
 Aut si quis vini certamen mite recuset,
 Fallat eum (9) recto sæpe puella dolo.
 Ille facit dites animos Deus, ille ferocem
 Contudit, & dominæ misit in arbitrium.
 Armenias tigres, & fulvas ille leænas
 Vicit, & indomitis mollia corda dedit.
 (10) Hæc ipse, & majora valet: Sed poscite Bacchi
 Munera; quem vestrum pocula sicca juvant?
 Convenit ex æquo, nec torvus Liber in illos,
 Qui se, quique una vina jocosa colunt.

Jam

(1) i. e. ratem Charontis.

(2) Cimmerii lacus sunt famosi specus, per quos patebat aditus ad inferos, siti ad Aquilonem.

(3) Ut insani frustra concutiar formidine.

(4) Natandi peritiam, & balnearum usum apud veteres docebantur vel pueri ante elementorum scientiam.

(5) Plutoni, sive Diti nigre victimæ mactabantur.

(6) Candidus, idest pulcher, minime fucatus, sincerus. Liber,

quia a curis solvit. Mystica vitis, i. e. tibi sacra.

(7) Pater, i. e. famulus, & minister.

(8) Delius, i. e. Apello a Deo insula, ubi natus. Optat, ut transeat felix dies, quo cupit genio, & vino indulgere.

(9) Puellæ occulta fraude decipiant.

(10) Hæc, & majora potest Bacchus, i. e. æqualiter ipsi convenit cum iis, qui ipsum venerantur, & lata vina bibunt.

Jam venit iratus nimium, nimiumque severus;
 Qui timet irati numina magna, bibat.
 Quales his poenas, qualis, quantusque minetur,
 (1) Cadmæ matris præda cruenta docet.
 Sed procul a nobis hic sit timor: (2) illaque, siqua est,
 Quid valeat læsi, sentiat, ira Dei.
 Quid precor, ah demens! venti temeraria vota,
 Aeris & nubes (3) diripienda ferant:
 Quamvis nulla mei superest tibi cura, Neæra:
 Sis felix, & sint candida fata tua.
 At nos securæ reddamus tempora mensæ:
 Venit post multas una serena dies.

E L E G I A VII.

LÆTITIAM SIMULARE

*Difficillimum sibi esse, inquit, gravibus curis presso, &
 de amicorum perfidia conquerenti.*

HEi mihi, difficile est imitari gaudia falsa:
 Difficile est tristi fingere mente jocum.
 Nec bene mendaci risus componitur ore,
 Nec bene sollicitis (4) ebria verba sonant.
 Quid queror infelix? turpes discedite curæ:
 Odit (5) Lenæus tristia verba pater.
 (6) Gnosia, Thesæ quondam perjuria linguæ
 Flevisti, ignoto sola relicta mari.
 Sic cecinit pro te doctus, Minoi, Catullus,
 Ingrati referens impia facta viri.
 Vos ego nunc monco: felix, quicumque dolore
 Alterius discas posse carere tuo.

(1) Agave Cadmi filia, spretis
 Bacchi sacris, Pentheum filium
 suum in furorem acta Dei hujus
 potenti numine pro fera dilania-
 vit.

(2) Mater Cadmæ, nisi ficta
 res est, & commentitia.

(3) Venti, & nubes ferant vota.
 mea dispergenda, quæ sine cou-
 suo emissi.

(4) Dicta vinosa non conve-
 niunt anxio.

(5) Unum ex nominibus Bacchi,
 a græca voce ductum, quæ tor-
 ticular denotat.

(6) De Gnosia, de Thesæ, de
 Minoide Catullus cecinit in eo
 carmine, quod de puertis Pe-
 lei, & Thetidos inscribitur.

A L B I I
T I B U L L I
EX LIBRO QUARTO
PANEGYRICUS AD MESSALLAM.

TE, Messalla, canam. Quamquam me cognita virtus
Terret, ut infirmæ nequeant subsistere vires;
Incipiam tamen. At meritas si carmina laudes
Deficiant: humilis tantis sim (1) conditor actis:
Nec tua te præter chartis intexere quispiam
Facta queat, dictis ut non majora supersint.
Est nobis voluisse satis. Nec carmina parva
Respueris: etiam Phœbo gratissima dona
(2) Cres tulit, & cunctis Baccho jucundior (3) hospes
Icarus, ut puro testantur sidera cælo,
Erigoneque, Canisque, neget ne longior ætas,
Quin etiam (4) Alcides Deus adscensus Olympum
Læta Molorchæis posuit vestigia testis.
Parvaque cælestes pacavit (5) mica, nec illis
Semper inaurato taurus cadit hostia cornu.
Hic quoque sit gratus parvus labor, ut tibi possim
Inde alios, aliosque memor componere versus.
Alter dictet opus magni mirabile mundi,
Qualis in immensum (6) defederit æra tellus;
Qualis & in curvum pontus (7) confluerit orbem,
Et vagus e terris (8) qua surgere nititur aer,
Huic & contextus passim fluat igneus æther,
Pendentique super claudantur ut omnia cælo.

At

(1) Utinam sim scriptor ætho-
rum motum. Virg. *Æneida* conde-
re bella.

(2) Quis fuerit hic Gretensis,
ignota prorsus est fabula.

(3) Icarus Bacchum hospitem
excepit, & ab eo usum vini, &
colendi vitæ rationem accepit,
quam artem cum pastores docuis-
set, illique obruti vino, opinan-
tes venenum ab Icaro sibi propi-
atum, ipsum interemissent: E-
rigone ejus filia indicio canis cum
necem patris agnovisset, suspen-
dio se enecuit: unde inter astra
relati sunt Icarus, seu Bootes,
Brigone, & Canis.

(4) Hercules adscensus in ca-

lum ab *Molarcho* pastore hospitio
exceptus fuit, mox interfectorius
Leonem in silva *Nemæa*.

(5) Turis, vel falis granum
sæpe pacavit Deus.

(6) Cic. de Nat. Deor. lib. 2.
Terra crassissima mundi regio me-
dium mundi locum tenet.

(7) Mare terram complectitur
undique.

(8) Quatuor elementa tetigit,
quibus secundum veterum opi-
nionem mundus consistit, aer a
terra volitans surgit in sublime:
aeri connexus ignis undique mi-
setur: denique omnia cælo im-
minere continentur.

At quodcumque meæ poterunt audere Camœnæ,
 Seu tibi par poterunt, seu, quod spes abnuvit, ultra,
 Sive minus, certeque canent minus, omne vovemus
 Hoc tibi, nec tanto careat mihi carmine charta.
 Nam, quamquam antiquæ gentis superant tibi laudes,
 Non tua majorum contenta est gloria fama;
 Nec quæris, quid quaque (1) index sub imagine dicat,
 Sed generis priscos conrendis vincere honores,
 Quam tibi majores, majus decus ipse futurus.
 At tua non titulus capiet sub nomine facta,
 Æterno sed erunt tibi magna volumina versu,
 Convenientque tuas cupidi componere laudes
 Undique, quique canent victo pede, quique soluto,
 Quis potior, certamen erit: sim victor in illis,
 Ut nostrum tantis inscribam nomen in actis.
 Nam quis te majora gerit (2) castrisve, forove?
 Nec tamen hinc, aut hinc tibi (3) laus majorve, minorve:
 Justa pari premitur veluti cum pondere libra,
 Prona nec hac plus parte sedet, nec surgit ab illa.
 (4) Qualis, inæquatum si quando onus urget utrimque,
 Instabilis natat, alterno depressior orbe.
 Nam seu diversi fremat inconstantia vulgi,
 Non alius sedare queat: seu judicis ira
 Sit placanda, tuis poterit mitescere verbis.
 Non (5) Pylos, aut Ithacæ tantos genuisse feruntur
 Nestora, vel parvæ magnum decus urbis Ulyssem:
 Vixerit ille senex quamvis, dum terna per orbem
 Sæcula fertilibus decurreret horis:
 Ille per ignotas audax erraverit urbes,
 Qua maris extremis tellus includitur undis.
 Nam (6) Ciconumque manus adversis reppulit armis:
 Nec valuit (7) Lotos cœptos avertere cursus.
 Cessit & Ætneæ (8) Neptunius incola rupis,

D 6

Victa

(1) Index denotat virorum e-
 logium, quos referebant imagines,
 & in eorum basi index, sive titu-
 lus scribebatur.

(2) Militiæ, vel domi.

(3) Æqua tibi laus in pace, &
 in bello.

(4) Contra vero si pondera sint
 inæqualia in orbe alterno, i. e.
 in lance.

(5) Pylos, & Ithacæ urbes
 Græciæ. una Nestoris patria, al-
 tera Ulyssis: primus vixit annos
 300. summa prudentia, parillique
 eloquentia. De Ulyssæ vide Ho-
 meri omnem Odyssæam, cuius er-
 rores famulos enumerat Tibullus.

(6) Sunt Thraciæ populi, ad

quos post Trojam excisam pri-
 mum adpulit Ulysses, & devicit.

(7) Delatus Ulyss. ad *Lothophagos*
 homines minime malos in
 Africa, cum duo ejus socii *Lotos*
 herbam suavissimam, & patriæ
 oblivionem inducentem gustas-
 sent, vix eos tandem reduxit:
 vid. Olyss. 9.

(8) Polyphemum intelligit, &
 lium Neptuni, inebriatum vino
Maroneo. i. e. a Ciconibus acce-
 pto. *Maronea* eadem ac *Isma-*
rus, urbi Ciconum prima. *Ferdus*
lucina: a Polyphemo ebrio
 Ulysses oculum prægrandem ex-
 traxit. Olyss. 9.

Victa Maronæo fœdatus lumina Baccho.
 Vexit & (1) Æolios placidum per Nerea ventos.
 Incultos adiit (2) Læstrygonas, Antiphatenque,
 Mobilis Artaciæ gelidos quos irrigat unda.
 Solum nec doctæ verterunt pocula (3) Circes.
 Quamvis illa foret Solis genus, apta vel herbis,
 Aptaque vel cantu veteres mutare figuras.
 (4) Cimmeriorum etiam obscuras accessit ad arces:
 Quæis numquam candente dies apparuit ortu,
 Sive supra terras Phœbus, seu curreret infra.
 Vidit ut (5) inferno Plutoni subdita regna
 Magna Deum proles levibus discurreret umbris:
 Præteritque cita (6) Sirenum litora puppi.
 Illum inter geminæ nantem confinia mortis.
 Nec Scyllæ (7) sævo conterruit impetus ore,
 Cum canibus rapidas inter freta serperet undas;
 Nec violenta suo consumpsit more Charybdis,
 Vel si sublimis fluctu consurgeret imo,
 Vel si interrupto nudaret gurgite pontum.
 Non violata vagi sileantur (8) pascua Solis:
 Non Amor, & secunda Atlantidos arva (9) Calypsus,
 Finis & erroris miseri (10) Phæacia tellus.
 Atque hæc seu nostras inter sunt cognita terras,
 Fabula sive novum dedit his erroribus orbem,
 Sit labor illius, tua dum (11) facundia major.
 Jam te non alius belli tenet aptius artes,

Qua

(1) Ulysses ab Æolo ventorum Rege in utre accepit ventos, præter Zephyrum, quorum in patriam sine tempestate navigaret: at socii, Ulyssæ obdormiente, congestas in utre gazas opinantes, solverunt utres, unde iterum tempestatibus actus est Ulysses. *Hom. Olyss. 10.*

(2) Ad Læstrygonas, & eorum Regem Antiphaten Formiarum conditorem etiam adpulit Ulysses: hi autem humanis victabant carnibus, & ex Ulyssis sociis unum dilaniarunt. Hos irrigat fluvius Artacia. *Olyss. 10.*

(3) Circes fabella omnibus nota: vid. *Virg. & Olyss. 10.*

(4) Cimmerii populi Asiæ, vicini selibus Amazonum, ad quos adpulit Ulysses: ab *Hom.* ad inferos ponuntur: habitant climata cooperta caliginibus, utpote a sole remotissimi.

(5) Ulysses per Cimmerios descendit ad regna Plutonis.

(6) Sirenum fabula notissima:

(7) Scylla, & Charybdis monstra, seu scopuli prope Siciliam, navigantibus plena periculi. *Vide Virg. Æn. 1. & Hom. Olyss. 1. 12.*

(8) Ulyssis socii soli boves mactarunt in Sicilia, qui in frustra dissecti, & rosti etiam mugiebant: Sol indignatus, conquectus est cum Jove, qui navem Ulyssis fulmine incendit.

(9) Calypso Atlantis filia Regina Orygiæ insulæ, quæ naufragum Ulyssæm incensa navi excepit, adeoque adamavit, ut per septem annos abire non permitteret.

(10) Phæacia est insula Corcyra, vulgo Corfu; dicitur finis errorum Ulyssæ, quia inde recta navigavit in Ithacæ patriam.

(11) Quintilianus adserit, *Mesallam*, etiam Cicero se florente, in dicendo præferuisse nobilitatem, & in eloquentia non parum dementis cum Pollione obtinuisse.

Qua deceat tutam castris præducere fossam,
 Qualiter adversos hosti defigere (1) cervos:
 Quemve locum ducto melius sit claudere vallo,
 Fontibus ut dulces erumpat terra (2) liquores;
 Ut facilisque tuis aditus sit, & arduus hosti;
 Laudis & assiduo vigeat (3) certamine miles.
 Quis tardamve sudein melius, celeremve sagittam
 Jecerit, aut lente perfrigerit obvia pilo?
 Aut quis equum celerem arctato compescere freno
 Possit, & effusas tardo permittere habenas;
 Inque vicem modo directo contendere passu,
 Seu libeat curvo melius contendere gyro?
 Quis parma seu dextra velit, seu læva tueri,
 Sive hac, sive illac veniat gravis impetus hastæ,
 (4) Amplior, aut signata cita loca tangere funda?
 Jam simul audacis veniant certamina Martis,
 Adversisque parent acies concurrere signis,
 Tunc tibi non desit faciem componere pugnae,
 Seu sit opus quadratum acies consistat in agmen,
 Rectus ut æquaris decurrat frontibus ordo,
 Seu libeat duplicem, seu junctum cernere Martem,
 Dexter uti lævum teneat, dextrumque sinister
 Miles, sitque (5) duplex gemini victoria casus.
 At non per dubias errant mea carmina laudes;
 Nam (6) bellis experta cæno: testis mihi victæ
 Fortis (7) lapidæ miles: testis quoque fallax
 (8) Pannonius, gelidas passim disiectus in Alpes.
 Testis (9) Arupinis & pauper natus in armis,
 Quem si quis videat, vetus ut non fregerit ætas,
 Terna minus Pyliæ miretur sæcula famæ.
 Namque senex longæ peragit dum sæcula vitæ,
 Centum secundos Titan renovaverit annos,
 Ipse tamen velox celerem super edere corpus
 Audet equum, validisque sedet moderator habenis.
 Te duce non alias conversus terga (10) domator

Libe-

(1) *Cervi* sunt in militia trunci ramosi, ad iter hostibus obstruendum.

(2) Duci est, providere, ne castra in loca siccis ponantur.

(3) Assiduo ludo, & exercitio miles laudem querat.

(4) *Amplior*, i. e. quisnam aprior quam tu &c.

(5) Et sit duplicis casus duplex victoria.

(6) Bellis comprobata cæno, non incertas virtutes.

(7) *Lapidæ* regio laronibus famosa ab Augusto, duce Messal-

la, debellatis.

(8) Pannonii infidi, & rebelles: eorum regio superior, & inferior, vulgo *Ungaria*.

(9) *Arupinum* urbs lapidum, quam expugnavit Messalla, ubi natus est homo quidam infimo loco, qui omnia durissima perferbat, & in equum insiliebat, licet esset annosior Nestore in Pylo nato, qui ad tria sæcula vitam traduxisse dicitur.

(10) Populus equorum domitor liberam servicem summisit.

Libera Romanæ subjecit colla catenæ.

Nec tamen his contentus eris: majora peractis
 Instant, compertum est veracibus ut mihi signis,
 Queis Amythaonius nequeat certare (1) Melampus,
 (2) Nam modo fulgentem Tyrio subtemine vestem
 Indueras, oriente die duce fertilis anni;
 Splendidior liquidis cum Sol caput extulit undis,
 Et fera discordes tenuerunt flamina venti,
 Curva nec adsuetos egerunt flumina cursus.
 Quin rapidum placidis etiam mare constitit undis.
 Ulla nec aerias volucris perlabitur auras,
 Nec quadrupes densas depascitur aspera silvas,
 Quin largita tuis sunt (3) multa silentia votis.
 Jupiter ipse levi vectus per inania curru
 Adfuit, & cælo vicinum liquit Olympum,
 Intentaque tuis precibus se præbuit aure,
 Cunctaque veraci capite adnuat abditus aris.
 Lætior eluxit structos super ignis acervos.
 Quin, hortante Deo, magnis insistere rebus
 Incipe: non iidem tibi sint, aliisque triumphis.
 Non te vicino remorabitur obvia Marte
 (4) Gallia, nec latis audax Hispania terris:
 Nec fera te (5) Tyrio tellus obsessa colono;
 Nec qua vel Nilus, vel regia lympha (6) Choaspes
 Profluit, aut rapidus, Cyri dementia, (7) Gyndes,
 Ardet (8) Arectæis aut unda perhospita campis.
 Nec qua regna vago (9) Tomyris finivit Araxe,
 Impia nec sævis celebrans convivia mensis

Ulti-

(1) *Melampus filius Amythaonis*, augur præstantissimus, non posset iis signis repugnare.

(2) Poeta narrat signa, scilicet Jovem ab Olympo descendisse, & sincere adnuisse votis Messallæ, induti vestem trama *Tyria*, seu purpurea contextam: quæ vota a Romanis solemnibus ceremoniis peragebantur in Capitolio Cal. Januariis: tunc venti cohibere solent &c.

(3) i. e. immo tuis optatis omnia dederunt magnum silentium.

(4) Messalla gessit bellum in Gallia: vide et. in ejus laudem p. 64.

(5) Intelligit Africanam, quam coloni *Tyro* profecti securi Dido nem incluserunt, & Carthaginem condiderunt: vid. Virg.

(6) *Choaspes* est fluvius Medorum, & Persarum: hujus aquæ dulcissimæ, ita ut Reges quocumque peregrinantur secum ferant,

unde dicitur *Regia Lympha*.

(7) *Gyndes* fluv. Asiæ ex Montibus montibus in Tigrim delabitur: dicitur *Cyri dementia*, nam *Cyrus* Babylonem obsessurus, Gyndem amnem effusum exhauriendo, & in 100. rivulos dispergendo tempus contrivit, eo quod unus ex equis Regium curram trahentibus ab eo flumine abreptus est. quapropter juravit, se feminis ipsis illud calcandum præbiturum. Vide Sen. *de ira*.

(8) Regio est in Babylonia Atractene, seu *Atractæa*, quæ ardet bitumine, & scatet fontibus, & lacubus calidissimis. Plin. l. 2.

(9) *Tomyris* Regina Scytharum conclusit imperium suum Araxe: ipsa Cyrum vicit, cujus caput in utrem humani sanguinis confecit, dixitque: satia te sanguine humano, quem tantopere sitiisti: Regina enim filium Cyri enecaverat.

Ultima vicinus Phœbo tenet arva (1) Padæus :
 Quaque (2) Hebrus, Tanaisque Getas rigat, atque Magynos
 Quid moror ? Oceanus ponto qua continet orbem,
 Nulla tibi adversis regio sese offeret armis.
 Te manet invictus Romano Marte (3) Britannus,
 Teque interjecto mundi pars altera Sole ;
 Nam circumfuso consistit in aere tellus,
 Et (4) quinque in partes toto disponitur orbe.
 Atque duæ gelido vastantur frigore semper ;
 Illic & densa tellus absconditur umbra,
 Et nulla (5) incepto perlabitur unda liquore,
 Sed durata riget densam in glaciemque, nivemque.
 Quippe ubi non umquam Titan superegerit ortus.
 At media est Phœbi semper subjecta calori,
 Seu propior terris æstivum fertur in orbem,
 Seu celer hibernas properat decurrere luces.
 Non ergo presso tellus consurgit aratro ;
 Nec frugem segetes præbent, nec pabula terræ.
 Non illic colit arva Deus, Bacchusque, Ceresve,
 Nulla nec exustas habitant animalia partes,
 Fertilis hanc inter posita est, interque rigentes,
 Nostraque, & huic adversa solo pars altera nostro,
 Quas utrimque tenens similis vicinia cæli
 Temperat, alter & alterius vires necat aer.
 Hinc placidus nobis per tempora vertitur annus.
 Hic & colla iugo didicit summittere taurus,
 Et lenta excelsos vitis conscendere ramos :
 Tondeturque seges (6) maturos annua partus.
 Et ferro tellus, pontus confinditur ære :
 Quin etiam structis exsurgunt oppida muris.
 Ergo ubi per claros ierint tua facta triumphos,
 Solus utroque idem diceris magnus in orbe.
 Non ego sum satis ad tantæ præconia laudis ;
 Ipse mihi non si præscribat carmina Phœbus.
 Est tibi qui possit magnis se accingere rebus
 (7) Valgius, æterno propior non alter Homero.

Lan-

(1) Padæi Indiæ populi, anthropophagi, ægrotantibus, ætenuam moriantur, vescuntur.

(2) Hebrus fl. Thraciæ volvit aureas arenas. Tanais Asiam ab Europa dividit. Getæ hodie sunt *Calachi*, & *Moldavi* &c. apud *Getas* exsultavit Ovidius in urbe *Thémis*, fortasse nunc *Thémislar*. *Magyni*, hodie *Piccola Tarsia* : Hebræi hoc vocarunt *Maos*, & *Getas Os*.

(3) Britanni Augusti ætate non lum domiti.

(4) Elegantissime describit poeta quinque orbis zonas, quas Latini fascias, plagas &c. vocant.

(5) Incepto liquore, i. e. fluvii, & aquæ, simulac manere, & fluere incipiunt, conrescunt in gelu, ut versus sequens declarat : nam sol nunquam ibi exoritur.

(6) Fruges quotannis demeruntur sèribus maturis.

(7) Cum Tibullo nostro Valgium celebrat Horat. lib. 1. sat. 10, & l. 2. od. 2.

Languida nam noster peragit labor otia, quamvis
 (1) *Fortuna*, ut mos est illi, me adversa fatiget.
 Nam mihi cum magnis opibus domus alta niteret,
 Cui fuerant flavi ditantes ordine sulci
 Horrea, secundas ad deficientia messes.
 Cuique pecus denso pascebant agmine colles,
 Et domino satis, & nimium furique, lupoque:
 Nunc desiderium superest; nam cura novatur,
 Cum memor anteauctos semper dolor admonet annos.
 Sed licet asperiora cadant, spolierque relictis:
 Non te deficient nostræ memorare Camœnæ.
 Nec solum tibi (2) *Pierii* tribuentur honores.
 Pro te vel rapidas ausim maris ire per undas,
 Adversis hiberna licet tumeant freta ventis:
 Pro te vel solus densis subsistere turmis,
 Vel parvum *Ætnæ* corpus committere flammæ;
 Sum quodcumque, tuum est (3); nostri si parvula cura
 Sit tibi, quanta libet; si sit modo, non mihi regna
 Lydia, non magni potior sit fama (4) *Gylippi*,
 Posse (5) *Meletæas* nec mallem vincere chartas.
 Quod tibi si (6) versus noster totusve, minusve,
 Vel bene sit notus, summo vel ineret in ore.
 Nulla mihi statuent finem te fata canendi.
 Quin etiam mea tunc tumulus cum texerit ossa,
 Seu matura dies celerem properat mihi mortem,
 Longa manet seu vita, tamen mutata (7) figura,
 Seu me finget equum rigidos percurrere campos
 Doctum, seu tardi pecoris sim gloria taurus:
 Sive ego per liquidum volucris vehar aera pennis:
 In quemcumque hominem me longa receperit ætas,
 Inceptis de te subtexam carmina chartis.

E L E G I A.

V O T U M

*Ad artis medicæ principem Phæbum pro Sulpicia
 agrotante.*

HUc ades, & teneræ morbos expelle puellæ;
 Huc ades, intonsa Phœbe superbe coma.

Crede

(1) *Fortuna* viris invida fortibus.
 (2) *Honores* carminum: *Pierii*
 sunt Musæ, ita dictæ a *Piero*
 monte Thessaliæ.

(3) Quidquid sum, tuum est:
 Si mei quantulacumque cura tibi
 sit, dummodo tibi sit, non curò
 regna Lydia, quæ olim fuerant
 ditissima, ut omnes auctores de
 Creso scribunt.

(4) *Gylippus* fuit vir Lacedæ-
 monius, qui auxiliaturus Syra-
 cusanis contra Athenienses 170,

naves Atheniensium cepit, & in-
 cendit. Vide Justin. lib. 4. Hist.

(5) i. e. Chartas Homericas.
Meles est fluvius Smyrnæ, quæ
 est inter urbes, quæ de Homeri
 patria continentur.

(6) Hoc meum poema vel to-
 tum, seu pars illius tuis labris
 vagetur.

(7) *Pythagoræ* merempsycho-
 sin, seu de animarum de corpo-
 re in corpus transitu opinionem
 attingit.

Crede mihi propera, nec te jam, Phœbe, pigebit
 Sulpiciæ medicas adplicuisse manus.
 Effice, ne macies pallentes occupet artus,
 Neu noxet informis pallida membra color.
 Et quodcumque mali est, & quidquid triste timemus,
 In pelagus rapidis evehat annis aquis.
 Sancte veni, recumque feras quicumque sopores,
 Quicumque & cantus corpora fessa levant.
 Neu Sponsum torque, metuit qui fara puellæ,
 Voraque pro domina vix numeranda facit.
 Interdum vovet: interdum, quod langueat illa,
 Dicit in æternos aspera verba Deos.
 Phœbe fave: laus magna tibi tribuetur, in uno
 Corpore servato, restituisse duos.
 Jam celebrer, jam lætus eris, cum debita reddet
 Certatim sanctis lætus uterque focus.
 Tunc te felicem dicet pia turba Deorum:
 Optabunt artes & sibi quisque tuas.

EPIGRAMMA.

QUIDAM NOMINE

Perspectus, ærarii domini sui custos, postea tantum colonus, a Tibullo inducitur, hoc epigramma fecisse Priapo Deo, qui præest agricolis.

Villicus ærarii quondam, nunc cultor agelli,
 Hæc tibi Perspectus templa, Priape, dico.
 Pro quibus officiis, (1) si fas est, sancte, pacifcor,
 Adsiduus custos ruris ut esse velis:
 Improbus ut si quis nostrum violarit agellum,
 Hunc tu; sed taceo: (2) scis, puto, quod sequitur.

(1) Si fas est, i. e. si fas cum perimas: armabatur enim falce
 Diis pacifci. Priapus, secundum illud: Terras

(2) Hunc tu percellas, & tace ut feras falce Priapus arvis.

90 OVIDII NASONIS

E L E G I A ,

D E F L E N T I S

T I B U L L I

IMMATURAM MORTEM .

MEmnona si mater, mater ploravit Achillem,
Et tangunt magnas tristia fata Deas,
Flebilis indignos elegia solve capillos:
Ah nimis ex vero nunc tibi nomen erit!
Ille tui vates operis, tua fama, Tibullus
Ardet in exstructo corpus inane rogo.
Ecce puer Veneris fert everfamque pharetram,
Et fractos arcus, & sine luce facem.
Adspice, demissis ut eat miserabilis alis,
Pectoraque infesta tundat aperta manu.
Excipiunt lacrimas sparsi per colla capilli,
Oraque singultu concutiente sonant.
Fratris in Æneæ sic illum funere dicunt
Egressum castris, pulcher Iule, tuis.
Nec minus est confusa Venus, moriente Tibullo,
Quam juveni rupit cum ferus inguen aper.
At sacri vates, & Divum cura vocamur:
Sunt etiam, qui nos numen habere putent.
Scilicet omne sacrum mors importuna profanat,
Omnibus obscuras iniicit illa manus.
Quid pater Ismario, quid mater profuit Orphæo?
Carmine quid victas obstupuisse feras?
Et Linum in silvis idem pater edidit altis,
Dicitur invicta concinuisse lyra.
Adspice Mæoniden, a quo, ceu fonte perenni,
Vatum Pieriis ora rigantur aquis.
Hunc quoque summa dies nigro submersit Averno:
Effugiunt avidos carmina sola rogos.
Durat opus vatum Trojani fama laboris,
Tardaque nocturno tela retexta dolo.
Sic Nemesis longum, sic Delia nomen habebit,
Altera cura recens, altera primus amor.
Quid nos sacra juvant? quid nos Ægyptia profunt
Sistra? quid in vacuo secubuisse toro?
Cum rapiant malefacta bonos; ignoscite fasso,
Solli-

Sollicitor nullos esse putare Deos .
 Vive tamen moriture pius, cole sacra colentem ,
 Mors gravis a templis in cava busta trahet .
 Carminibus confide bonis : jacet ecce Tibullus ,
 Vox manet e toto parva quod urna capit ,
 Te ne facer vates flammæ rapuere rogales ?
 Pectoribus pasci nec timuere tuis ?
 Aurea sanctorum potuissent templa Deorum
 Urere, quæ tantum sustinere nefas .
 Advertit vultus, Erycis quæ possidet arces :
 Sunt quoque, qui lacrimas continuisse negent .
 Sed tamen hoc melius, quam si Phæacia tellus
 Ignotum vili supposuisset humo .
 Hic certe manibus fugientes pressit ocellos
 Mater, & in cineres ultima dona tulit .
 Hic soror in partem misera cum matre doloris
 Venit, inornatas dilanata comas .
 Cumque tuis sua junxerunt Nemesisque, priorque
 Oscula, nec solos destituere rogos .
 Delia discedens, felicius, inquit, amata
 Sum tibi : vixisti, dum tuus ignis eram .
 Cui Nemesis, quid ais ? tibi sunt mea damna dolori ?
 Me tenuit moriens deficiente manu .
 Si tamen e nobis aliquid nisi nomen, & umbra
 Restat : in Elysia valle Tibullus erit .
 Obvius huic venies hedera juvenilia cinctus
 Tempora, cum Calvo, docte Catulle, tuo .
 Tu quoque, si falsum est temerari crimen amici ;
 Sanguinis, atque animæ prodige Galle tuæ .
 His comes umbra tua est, si qua est modo corporis umbra .
 Auxisti numeros, culte Tibulle, pios .
 Ossa quieta, precor, tuta requiescite in urna ,
 Et sit humus cineri non onerosa tuo .

S E X T I A U R E L I I
P R O P E R T I I
E Q U I T I S R O M A N I

I. *Vita, & patria.* II. *Carmina.*
III. *Quando reperta.*

I. **S**extus Aurelius Propertius floruit post Tibullum eodem, quo Ovidius tempore, ante Ovidium tamen sodalem suum defunctus, ut hic testatur lib. 4. Trist. el. 9. Propertius non minorem laudem scriptis elegis apud Latinos consecutus est, quam apud Græcos Callimachus, Co-usque Philetas, quos æmulatum esse ipse se prædicat. Cum autem se ipse Umbrum prodatur l. 1. el. ult., sunt tamen, qui ex Umbriæ civitatibus præferant *Fulginiam*, *Trebiam*, alii *Montefalchium*, *Vestonium*, *Affisium*, *Amelium*, *Cannarium*. Pro *Hispello* pugnat Thaddæus Donnola, qui divinationem edidit Fulginie 1629. in 4. Et vide Rusinum Binium Affisinatem; & Scaligerum ad 4. 1. Quis autem in animum inducet, quod nobilissimo Vulpio persuasum est, Propertium ab Horatio perstringi sub importuni, & garruli persona l. 1. satyra 9. Conjicit Joannes Massonius in Nasonis vita Propertium obiisse anno ætatis Ovidii 31. ab u. c. 742.

II. Exstant Propertii lib. 4. Elegiarum, quibus ipse Cynthiæ adblanditur, Tibullianis non concedentes lepore, & elegantia: eruditione vero etiam antevertentes. Elegantissimus Muretus erudite confert inter se in Præfatione in Propertium. Ita de Propertio sentit doctissimus, ac summus vir Salmasius, cujus hæc sunt verba: *Propertius totus scatet hellenismis: præter infinita dicendi genera ex Græco expressa, non dubitavit dice-*

dicere Dryasin pro Dryadibus, Thyniasin pro Thyniacis, Hamadryasin pro Hamaäryadibus: nec Ovidius timuit Troasin dicere pro Troadibus, in epistola quadam: Troasin invideo. Hoc exstat iudicium Vinc. Gravinae lib. 1. de rat. Poetica: Propertio ha novità d' espressioni, fantasia veramente Itrica, ed è atto non meno alle cose grandi, che all' amene: ma in Tibullo per avventura è naturalezza maggiore.

III. Jovianus Pontanus apud Alexand. lib. 2. Genial. dier. cap. 2. refert, Propertii Elegias se adolescentulo primum in lucem prodisse, cum antea inscitia temporum incompetæ forent, & incognitæ: opusque oblitteratum, & longissimo ævo absumptum, corrosis, & labentibus litteris in cella vinaria sub doliis inventum apparuisse: & cum libelli vetustate verbis, & nominibus absumptis longo situ, & senio, quod in diurna obscuritate latuerat, veram lectionem adsequi nequirent, effectum; ut mendosi codices prodirent, paullatimque discuti errores, & corrigi cœptos, nec tamen effici quivisse, ut posteris omnino integri, inoffensique darentur. Eximiam hujus poetæ editionem e MSS. emendatam diligenter, & animadversionibus eruditis, atque ingeniosis illustratam publicæ luci dedit Janus Broukhusius Amstel. 1702. in 4. ex officina Henr. Vestenii, adposito indice omnium vocabulorum. Lucem viderunt Lips. 1588. in 8. Georgii Treptæ Chemnicensis phrasas e Tibullo, ac Propertio collectæ tribus libris.

SEXTI AURELII PROPERTII EX LIBRO PRIMO

ELEGIA I.

NOVAM SPONSAM

Suam admonet poeta, ne peregrino ornatu, & emptitiis sese excolat, cum sola pudicitia, morumque probitas sint vera Sponsæ ornamenta.

Quid juvat ornato procedere (1) vita capillo,
Et tenuous (2) Coa veste movere sinus?
Aut quid (3) Orontea crines perfundere myrrha:
Teque (4) peregrinis vendere muneribus?
Naturæque decus mercato perdere cultu?
Nec sinere in propriis membra nitere bonis?
Adspice quos summittit humus formosa colores,
Ut veniant hederæ sponte sua melius:
Surgat & in solis formosius arbutus antris,
Et sciat (5) indociles currere lympha vias.
Litora nativis pellucent picta lapillis,
Et volucres nulla dulcius arte canunt.
Non sic (6) Leucippis succendit Castora Phæbe,
Pollucem cultu non Elaira soror.
Non (7) Idæ, & , cupido quondam discordia Phæbo,
Eveni patriis filia litoribus.
Nec Phrygium falso traxit candore maritum
Avesta (8) externis Hippodamia rotis.

Sed

(1) *Vita*, i. e. Sponsa.

(2) *Coa insula maris Ægæi*, ubi hombycinæ vestes primum inventæ: in hac insula nati sunt Hippocrates medicus, & Apelles pictor.

(3) *Orontes* est fluvius Syriæ, a Libano monte in Mediterraneum delibens: quare *Orontea myrrha*, i. e. *Syrie malsubarbo*, ut ait Horat.

(4) *Munera peregrina* Horatius vocat *munera navium*, quia navibus adducuntur, ut sunt *vestes Coa* &c.

(5) *Indociles*, i. e. per desertas

vias.

(6) *Phæbe Leucippis*, i. e. *Phæbe* filia *Leucippis*: *Leucippus* Sicyoniorum Rex duas habuit filias, *Phæben* scilicet, & *Elairam*, quas ob nativam pulchritudinem sibi desponderunt *Castor*, & *Pollux*.

(7) *Non Idæ*, & *Phæbo* &c. *Marpessam* filiam *Eveni*, uxorem *Idæ* respuit *Phæbus*, quem arcu *Idæ* invasit ob recuperandam uxorem: sed *Jupiter Mercurium* misit, ut *Marpessa* maritum deligeret, quæ *Idam Phæbo* prætulit.

(8) *Externis rotis* &c. Oraculum cecinit cum moriturum Os.

Sed facies aderat nullis obnoxia gemmis,
 Qualis (1) Apelleis est color in tabulis.
 Non illis studium vulgo conquirere amantes.
 Illis ampla satis forma, pudicitia.
 Non ego nunc vereor, ne sis mihi vilior istis:
 Uni si qua placet, (2) culta puella sat est.
 Cum tibi præsertim Phœbus sua carmina donet,
 (3) Aoniamque libens Calliopea lyram:
 His tu semper eris nostræ gratissima vitæ,
 Tædia dum miseræ sint tibi (4) luxuriæ.

ELEGIA II.

CYNTHIÆ PERFIDIAM

*Exprobrat, quæ, quamvis Propertius in magnum vitæ
 periculum fuisset adductus, tamen ornatus non depo-
 suerit, nec de eo laboraret, Quodnam vero periculum
 subieris poeta, nefas est divinare.*

Sæpe ego multa tuæ levitatis dura timebam,
 Hac tamen excepta, Cynthia, perfidia.
 Adspice me quanto rapiat Fortuna periclo:
 Tu tamen in nostro lenta timore venis:
 Et potes externos manibus componere crines,
 Et longa (5) faciem quærere desidia:
 Nec minus Eois pectus variare lapillis,
 Ut formosa, novo quæ parat ire viro.
 At non sic Ithaci digressu mora (6) Calypso
 Desertis olim fleverat æquoribus.
 Multos illa dies incomptis mœsta capillis
 Sederat, injusto multa locuta salo:
 Et quamvis numquam posthac visura, dolebat
 Illa tamen (8) longæ conscia lætitiæ.

(1)

nomina patrem Hippodamiam, cum filia nupsisset: cum autem bene multi expeterent, pater certamen curule proposuit, hac lege, ut victi necarentur, victor uxorem duceret: quamplurimi victi sunt, & interempti. Tandem Pelops venit ad certamen corrupto Myrtilo auriga Oenomat, ut fragiles axes currui subjungeret; unde Pelops victor exstitit. & Hippodamiam duxit; ab eo- que regnum Elidis, & Pisarum Peloponnesum nuncupatum est. Dicitur autem externis vortis, i. e. curru peregrino, nam Hippodamia erat Græca, Pelops barbarus, seu Phryx.

(1) Apelles commendatur picturæ simplicitate.

(2) Puella honesto cultu ornata.

(3) Aonia dicta est Boeotia, quæ tota consecrata est Musis. Calliope est illa ex Musis, quæ heroico carmini præest.

(4) Odium infelicitis luxur.

(5) Terentius in Heautont. Dum moliantur, dum comuntur, annus est.

(6) Calypso Atlantis filia, quæ in insula Ogygia regnavit, ubi Ulysses Ithacæ Regem diu retinuit, & inde Diis jubentibus in- vita dimisit.

(7) Conscia præteriti gaudii.

- (1) *Alpheſibœa* ſuos ulta eſt pro conjuge fratres,
 Sanguinis & cari viacula rupit amor.
 Nec ſic (2) *Æſoniden* rapientibus anxia ventis
 (3) *Hypſipyle* vacuo conſtitit in ſalamo.
Hypſipyle nullos poſt illos ſenſit amores,
 Ut ſemel *Æmonio* (4) tabuit hoſpicio.
 Conjugis (5) *Evadne* miſeros elata per ignes
 Occidit *Argivæ* fama pudicitiz.
 (6) Quarum nulla tuos potuit convertere mores,
 Tu quoque uti fieres nobilis hiſtoria.
 Deſine jam revocare tuis perjuria verbis,
Cynthia, & (7) obliſos parce movere Deos.
 Audax ah nimium, noſtro dolitura periclo,
 Si quid forte tibi durius inciderit.
 Multa prius vaſto labentur flumina ponto,
 Annus & inverſas duxerit ante vices,
 Quam tua ſub noſtro mutetur peſtore cura,
 Sis quodcumque voles, non aliena tamen:
 Quamve mihi viles iſti videantur ocelli,
 Per quos ſæpe mihi (8) credita perſidia eſt.
 Hos tu jurabas, ſi quid mentita fuiſſes,
 Ut tibi ſuppoſitis exciderent manibus.
 Et contra magnum pores hos adtollere ſolem?
 Nec tremis admiſſæ conſcia nequitiz?
 Quis te cogebat multos pallere colores,
 Et fletum invitis ducere luminibus?
 Queis ego nunc pereo, ſimiles moniturus amantes
 O nullis tutum credere blanditiis!

ELE-

(1) *Alpheſibœam* *Alcmæon* duxit uxorem. donato monili: mox *Alcmæon* ipſam relinquens duxit *Callirhoen*: cum autem hic ad *Alpheſibœam* rediſſet recepturus monile ab *Alpheſibœa* fratribus occiſus eſt: quod facinus ægetime ferentem *Alpheſibœam* fratres ſuos obruncalle, inquit *Propertius*.

(2) *Æſonidem*, i. e. *Jaſonem*, a patre *Æſone*.

(3) *Hypſipyle* ſola ſeminarum Lemniarum patrem ſervavit, cum reliquæ omnes viros, & parentes occidiſſent: cumque eſſet Regina inſulæ Lemni, *Jaſonem* ad vellus aureum adſportandum properantem hoſpicio excepit: ex quo duos filios ſuſcepit. Vid. *Ovid. Ep.*

Hypſiphyles ad *Jaſonem*.

(4) *Tabuit*, i. e. iugemuit, poſtquam *Jaſon* *Æmonius*, i. e. *Theſſalus* ab tuo hoſpicio diſceſſit.

(5) *Evadne* *Capanei*, in bello Thebano Ducis egregii, uxor tanto amore conjugem *Capaneum* proſequēbatur, ut cum ipſe bello occubiſſet, in ejus rogam ardentem ſeiſſa conſecrecit, relique ritque famam immortalē Græcæ pudicitiz.

(6) Harum heroidum exempla ingenium tuum mutare non valuerit &c.

(7) Abſtine ad iram incitare Deos, obliſos tui periurii.

(8) Per quos perſuaſus ſum de tua perſidia.

Amicum suum poeta monet, exemplo Herculis, cui Nympha rapuerunt Hylam, cujus raptum graphice pingit, ut filium suum diligentissime defendat a Nympharum Ausoniarum rapina, nec incomitatum vagari sinat, ne idem patiatur, quod Hercules.

Hoc pro continuo te, Galle, monemus amore,
Id tibi ne vacuo defluat ex animo.
Sæpe imprudenti (1) fortuna occurrit amanti,
Crudelis (2) Minyis dixerit Atcanius.
Est tibi non infra speciem, non nomine dispar
(3) Thiodamanteo proximus ardor Hylæ.
Nunc tu sive leges umbrosæ flumina silvæ,
Sive (4) Aniena tuos tinxerit unde pedes;
Sive (5) Gigantæa spatia litoris ora,
Sive ubicumque vago fluminis hospitio:
Nympharum semper cupidas defende rapinas;
Non minor (6) Ausoniis est amor ab Dryasin.
Ne tibi (7) sit duros montes, & frigida saxa,
Galle, neque expertos semper adire lacus:
Quæ miser ignotis (8) error perpeffus in oris
Herculis indomito fleyerat Atcanio.
Namque ferunt olim (9) Pagasæ navalibus Argo
Egressam longe (10) Phasidos illic viam;
Et jam præteritis labentem (11) Athamantidos undis,
(12) Myserum scopulis adplicuisse ratem.

E Hic

(1) *Fortuna adversa.*

(2) *Minia dicti sunt Argonautæ, qui in Choloas ad vellus aureum navigarunt: erant plerique ex Minyæ Regis Orchomeni filii orti. Crudelis, i. e. infestus Minyis: testis sit Atcanius, qui est lacus iuxta Olympum, & ex eo fuerunt Nymphæ: quæ Hylam rapuerunt: quare Hercules isius deseruit navigationem, & Argonautas.*

(3) *Hylas fuit filius Thiodamantis, quem rapuit Hercules, secumque in Choloas ducebat: fregit autem Hercules remum, & e navi egressus est cum Hyla, ut in Myia filivis alium compararet: eum autem ob æstum sit laboraret, missi Hylam cum urna ad Atcanium fluvium, ut aquam adferret, Sed Hylas in flumen prolapsus demeritus est: quod poetis causam fabulæ præbuit, Hylam raptum esse a Nymphis.*

(4) *Asie fluvius in agro Tibur-*

tino.

(5) *Maritima regio prope Cumas, ubi Phlegæus camenis ubi Gigantes habitasse dicuntur.*

(6) *Nympha Ausonia, seu Italæ, non secum ac Bithyniæ Gal- læ, am-ut primum igitur Dryasin pro Dryadibus.*

(7) *Ne mens sit tibi adire montes &c.*

(8) *Error perpeffus Hercules, i. e. quæ Hercules erroris perculit, conquestus apud crudelem fluvium Atcanium.*

(9) *Pagasæ oppidum Thessaliæ, ubi Argo navis vehet: Argonautas extructa est.*

(10) *Phasidus est fluvius Cholo- rum: describitur iter navis.*

(11) *Athamantis est Helle filia Athamantis, Thebarum Regis, quæ demersa undis cedit nomen Hellesponio.*

(12) *Myserum scopuli. Myia est Bithyniæ, & Phrygiæ contermina in Asia.*

Hic (1) manus heronum placidis ut constitit oris,
 Mollia composita litora fronde tegit.
 At (2) comes invicti juvenis processerat ultra,
 Raram sepositi quærare fontis aquam.
 Hunc duo sectati fratres Aquilonia proles:
 Hunc super & (3) Zethes, hunc super & Calais
 (4) Oscula suspensis instabant carpere palmis,
 Oscula & alterna ferre supina fuga.
 (5) Ille sub extrema pendens secluditur ala,
 Et volucres ramo submovet insidias.
 Jam (6) Pandionis cesset genus Orithyæ:
 (7) Ah dolor ibat Hylas, ibat Hamadryasin.
 (8) Hic erat Arganthi Pegæ sub vertice montis,
 Grata domus Nymphis humida (9) Thyniasin:
 Quam supra nullæ pendeabant (10) debita curæ.
 Roscida deserens poma sub arboribus;
 Et circumrigo surgabant lilia prato
 Candida, purpureis mixta papaveribus.
 Quæ modo decerpens tenero pueriliter unguis,
 Proposito florem (11) prætulit officio.
 E modo formosis incumbens nescius undis
 (12) Errorem blandis tardat imaginibus:
 Tandem haurire parat demissis flumina palmis,
 Innixus dextro plena trahens humero.
 Cujus & accensæ Dryades candore puellæ
 Miratæ solitos destituere choros.
 Prolapsus leviter facili traxere liquore.
 Tum (13) sonitum raptò corpore fecit Hylas.
 Cui procul Alcides iterat responsa; sed illi
 (14) Nomen ab extremis fontibus aura refert.

His

(1) Cæsus Argonautarum.

(2) Comes invicti juvenis, i. e. Hylas.

(3) Zethes, & Calais filii Aquilonis securi sunt Hylam, profecti cum Argonautis ad vellus aureum.

(4) Hi duo venti desuper velabant, quæ erant ore prono, & manibus suspensis: & Hylas respiciens cælum supino erat vulsu, unde oscula supina dicuntur.

(5) Ille subter extrema penna suspensus secernitur, ramoque insidias alatas arcet.

(6) Nunc venti filii Orithyæ uxoris Aquilonis, quæ dicitur Pandionia ab avo suo Pandione, pater Esæthæ, Athenarum Regis, cujus filia fuit, cessant insectari Hylam.

(7) Hylas futurus causa doloris Dryadibus, quæ eadem sunt ac Hamadryades.

(8) Hic Hylas erat in radicibus montis Arganthi, qui est in Bithynia, ad cuius montis radices erat fons Pegæ, ubi raptus fuit Hylas.

(9) Thyniasin, idest Bithynicis; Bithynia dicta fuit Thynia a Tyro Arganthonis Nymphæ filio.

(10) Non culta ab hominibus.

(11) Præposuit flores muneri hauriendæ aquæ.

(12) Errorem longiorem facit despiciens in limpidis aquis sibi adridescentes imagines.

(13) Fecit sonitum, idest clamavit Hylas.

(14) Virg. Ecl. 6. Litus Hyla, Hyla omne sonaret, Aëta, i. e. Echo.

His, o Galle, tuos monitis servabis amores,
Formosum Nymphis credere tutus Hylam.

ELEGIA IV.

GALLUS,

In bello Perusino interfectus, admonet socios ex acie fugientes, ut sorori suae mortem ipsius denuntient, ossaque sua fuisse per Etruriam disiecta.

TU, qui consortem properas evadere casum,
Miles, ab (1) Etruscis saucius aggeribus:
Quid (2) nostro gemitu turgentia lumina torques?
Pars ego sum vestrae (3) proxima militiae.
Sic te servato possint gaudere parentes,
Haec (4) soror acta tuis sentiat e lacrimis,
(5) Gallum, per medios ereptum Caesaris enses,
Effugere ignotas non potuisse manus.
Et quicumque super dispersa invenerit ossa
Montibus Etruscis, haec sciat esse mea.

ELEGIA V.

TULLUM,

cui primum hunc librum dedicavit, docet quis, & qualis ipse sit, quo genere, & familia, & qua ex patria natus.

Qualis, & unde genus, qui sint mihi, Tulle, parentes,
Quæris pro nostra semper amicitia.
Si (6) Perusina tibi patriæ sunt nota sepultæ
Italiae duris funera temporibus,
Cum Romana suos egit discordia (7) cives:
(Sis mihi præcipue pulvis Etrusca dolor.
(8) Tu projecta mei pergesta es membra propinqui,
Tu nullo miseri contegis ossa solo:)
Proxima supposito contingens (9) Umbria campo
Me genuit, terris fertilis uberibus.

(1) Per Etruscos aggeres poeta denotat bellum Perusinum, cum Augustus L. Antonium Perusiam obsedit, & fame ad deditionem coegit. Perusia numeratur inter principes Tusculæ civitates, quæ tota hujus belli incendio conflagravit.

(2) Nostro gemitu, i. e. nostro desiderio.

(3) Ego nuper fui pars vestrae militiae.

(4) Soror mea.

(5) Fortassis hic est Cornel. Gallus Propertii propinquus, quem & Virg. dilexit, & cui inscri-

psit Eclogam.

(6) De bello Perusino vide Sueton. in Augusto cap. 14. & 15. Perusia ab Augusto excisa, & incensa est.

(7) Bellum triumvirale intelligit inter Augustum, Lentulum, & Antonium.

(8) Se convertit poeta ad Etruriam, & conqueritur de ipsa, ob miseram necem, & Galli. Vide præced. elegiam.

(9) Umbria supposito campo proxima, i. e. contigua ruinis Perusiae.

SEXTI AURELII PROPERTII EX LIBRO SECUNDO.

ELEGIA I.

ALTERUM HUNC LIBRUM

Suo nuncupat Mœnati Propertius, significatque, se libentissime, heroica scripturum, si ingenium non defuisset, & a Diis hoc concessum esset.

Quod mihi si tantum, (1) Mœcenas, fata dedissent,
Ut possem heroas ducere in arma manus,
Non ego (2) Titanas canerem, non Ossan Olympo
Ini, ositum, ut cæli Pelion esset iter:
Non veteres (3) Thebas, nec Pergama nomen Homeri:
(4) Xerxis & imperio bina coisse vada:
Regnavit prima (5) Remi, aut (6) animos Carthaginiæ altæ,
(7) Cimbrorumque minas, & benefacta Mari.
Bellaque, resque tui memorarem Cæsaris; & tu
Cæsare sub magno cura secunda fores.
Nam quoties (8) Mutinam, aut (9) civilia busta Philippos,
Aut canerem (10) Siculæ classica bella fugæ:
Everfosque (11) focos antiquæ gentis Etruscæ,

Et

(1) O Mœcenas, deducere
Heroicas copias meis versibus in
prælia.

(2) *Titanas* Tellus incitavit in
Saturnum, quos Jovis ope devio-
s detruxit in Tartarum. Nec
canerem *Ossa Pelion* impositum
& *Ossan Olympo*, qui montes sunt
in Thessalia Gigantum bello com-
issa Jovem famosi.

(3) Non bellum *Thebanum*,
quod Ponticus, & Silius apud
Romanos scripsere. Pergama fue-
runt Urbis Trojæ acies, cuius
bellum *Homerus* 24. libris com-
plectens æternam famam consecu-
tus est.

(4) *Xerxes* Rex Persiarum duo
litora Hellesponti ponte junxit:
de quo *Herodotus*, & *Plutarchus*.

(5) Originem Romæ.

(6) Bella Punicæ.

(7) *Cimbri* Germaniæ populi
ultra oceanum a patrio solo exes-
s imperium Romæ everterent,
nisi *Marius Arpinas* illos in Ita-

liam properantes variis certami-
nibus oppressisset: unde dicit Cic.
Orat. pro Sextio, ad salutem Im-
perii Romani natus: & poeta na-
ter: *Ex transfuga Mari*.

(8) O Mœcenas, mea Musa te
semper iungeret armis Augusti,
quoties canerem *Mutinam*, aut
Philippos &c. *Mutina* obsessum
D. Brutorum ab Antonio Hirrino,
& *Pansa* Coll. Romani liberavit.

(9) *Philippi*, urbs Thessaliæ: hic
ab Augusto Brutus, & Cassius de-
victi sunt, & ubi Cæsar Pompe-
ium deleverat: dicuntur *busta*
civilia, quod ibi innumeri cives
civili bello occubuerunt.

(10) Augustus Sext. Pompejum
Pompeii magni filium devicit,
qui fugit sex tantum navibus, re-
liquis omnibus amissis, & capti-
plurquam 390. Vid. Suet. in Aug.
c. 10.

(11) Bellum *Persicum* intelli-
git. Vide supra.

Et (1) Ptolemææ litora capta Phari:
 Aut canerem (2) Ægyptum, & Nilum, cum tractus in ur-
 Septem caprivis debilis ibat aquis: (bem
 Aut Regnum auratis circumlata colla catenis;
 Atque in Sacra currere (3) rostra via:
 (4) Te mea Musa illis semper contexeret armis,
 Et sumpta, & posita pace fidele caput.
 (5) Theseus infernis, superis testatur Achilles,
 Hic Ixioniden, ille Menœtiaden.
 Sed neque (6) Phlegæos Jovis, Enceladique tumultus
 Intonet augusto pectore (7) Callimachus;
 Nec mea conveniunt duro præcordia versu
 (8) Cæsaris in Phrygios condere nomen ayos. —
 Navita de ventis, de tauris narrat arator,
 Enumerat miles vulnera, pastor oves.

ELEGIA II.

POETA ELEGIS

*Confinendis se modum imponere significat, & jam tempus
 esse dicit, res a Cesare Aug. præclare gestas carmine
 heroico celebrandi.*

Sed tempus (9) lustrare aliis Heliconæ choreis,
 Et campum (10) Hæmonio jam dare tempus equo:
 E 3 Jam

(1) Pharus insula Ægypti Alexandriae ponte juncta: in ea erat turris immensa altitudinis, quæ nomen ab insula accepit. Bellum Alexandrinum hic intelligit Propertius. Vide Suet. in Aug. c. 17. Dicitur Ptolemæa hæc Pharus a primo Rege, antea vocabantur Pharones, uti habetur ex sacris Codd.

(2) Ægyptum devictam, & in provinciam redactam, & Nilum Romam in triumphum tractum: simulacra etiam fluviorum in triumphum circumferebant Romanis: magno marensium corpore Nilum. Virg. l. 8. Septem aquis, i. e. septem ostiis.

(3) Rostra nempe navium circumpræparum bello Asiæ, seu ad Asiæ promontorium Epiri gesto, ubi M. Antonium Augustus vicit, fugavitque, ludosque ibidem instituit Apollini, & Asia nuncupavit. Sacra via, quæ vesta sunt rostra, est vicus Romæ, per quem triumphales vehebantur in Capitolium.

(4) Laus Mæcenatis Augusto fidelissimi domi, militiaeque.

(5) Amicitiam Mæcenatis in Augustum comparat amicitia The-

sei in Ixionidem, i. e. Pirithouæ fil. Ixionis, & Achilles in Menœtiadem, i. e. Patroclum fil. Menætiæ. Theseus cum suo Pirithoo descendere non metuit ad inferos ad Proserpinam rapientiam. Quantum Achilles dilexerit Patroclum testatur Homerus, qui de Patrocli morte ab Hectore occisi merores describit.

(6) Phlegæos campos supra diximus juxta Puteolos, vulgo Soli faraja. Enceladus fuit unus ex gigantibus, qui bellum Jovi excitavit, & fulmine idus monti suppositus est.

(7) Qui grandi stilo, & cothurno non adsurgit, bella scribere non præsumat, uti Callimachus, cujus est blandus scribendi modus, & cui tacito se comparat Propertius: ita Ovid. Callimachi numeris non est dicendus Achilles.

(8) i. e. non est meorum late, ruæ, superbo versus nomen Cæsaris ad eas majores Herou Phrygios deducere.

(9) Lustrare Heliconæ choreis, i. e. obire aliis choreis montem Musis sacrum, in Boeotia situm.

(10) Equo Hæmonio, i. e. Thessalot in Thessalia equi laudatissimi.

Jam libet & fortes memorare ad prælia turmas,
 Et Romana (1) mei dicere castra ducis.
 Quod si deficient vires, audacia certe
 Laus erit. In magnis & voluisse, sat est.
 Nunc volo (2) subducto gravior procedere vultu;
 Nunc aliam citharam me mea Musa docet.
 Surge, anima, ex humili jam carmine: sumite vires
 Pierides: (3) magni nunc erit oris opus.
 Jam negat (4) Euphrates equites post terga tueri
 Parthorum, & Crassos se tenuisse dolet.
 (5) India quin, Auguste, tuo dat colla triumpho;
 Et domus intactæ te tremit (6) Arabiæ.
 Et si qua extremis tellus se subtrahit oris,
 Sentiet illa tuas postmodo capta manus.
 Hæc ego castra sequar, vates tua castra canendo
 Magnus ero: (7) fervent hunc mihi fata diem.
 Ut (8) caput in magnis, ubi non est tangere, signis,
 Ponitur hic imos ante corona pedes:
 Sic nos, nunc inopes laudis conscendere carmen,
 Pauperibus sacris villa tura damus.
 Nondum etiam (9) Aferæos norunt mea carmina fontes:
 Sed modo Permessi flumine lavit amor.

E L E G I A III.

A D C R I S P U M

Serius se venisse dicit, deperitum inspectione porticus Apollinis, quæ ab Augusto Cæsare absoluta est. Hæc porticus templo Apollinis Palatini cum Bibliotheca Græca, & Latina adjuncta erat.

○ Uæris, cur veniam tibi tardior? aurea Phœbi
 Porticus a magno Cæsare aperta fuit.

Tota

(1) Augusti Cæsaris, cujus partes secutus fuit poeta.

(2) Subducto vultu. i. e. contracta, & asperata fronte, & severa.

(3) Ita Horat. *Cui mens divi. nter; atque cu magna senaturum.* Sat. 4. l. 1.

(4) Fluvius maximus Asiæ ab Armenia in Persicum sinum se exonerans. Augustus post confecta bella civilia ad componendas res Orientis venit in Syriam: metu belli cum Romanis percussus Rex Parthorum Phraates, reddidit Augusto omnes captivos Romanos, signaque omnia militaria, quæ Antonio, & Crasso dempta fuerant: ita etiam Hor. l. 1. Epist. Et formidatam Parthis te principe Roman.

(5) Regio Asiæ vastissima sub

Augusto primum cum Romanis societatem iniit.

(6) Arabiam regionem inter sinum Arabicum, & mare Rubrum, Augustus duce Ælio Gallo subegit.

(7) *Servare*, i. e. concedant.

(8) Elegans similitudo: Sicuti corona ponitur ad pedes statuarum, quarum capita attingere non licet; ita ego, cum non possim attingere sublime carmen, humilis, & egenus vilia tura offero.

(9) Hippocrenem & Aganippen intelligit: significat, se nondum carmine heroico bene exercitatum, quo usus est Hesiodus, di. Quæ Aferæus ab urbe Aferæ, ad Heliconis radices sita: ex quo monte oritur Permessus, quo fluvio se solum lotum dicit.

Tota erat in speciem (1) Pœnis digesta columnis:
 Inter quas (2) Danaï femina turba senis.
 Hic equidem (3) Phœbo visus mihi pulchrior ipso
 Marmoreus tacita carmen hiare lyra.
 Atque aram circum steterant (4) armenta Myronis
 Quatuor artificis vivida signa boves.
 Tum medium claro surgebat marmore templum,
 Et patria Phœbo carius (5) Ortygia.
 Auro Solis erat (6) supra fastigia currus,
 Et (7) valvæ Libyci nobile dentis opus.
 Altera dejectos (8) Parnassi vertice Gallos,
 Altera mœrebat funera Tantalidos.
 Deinde (9) inter matrem Deus ipse, interque sororem
 (10) Pythius in longa carmina veste sonat.

E 4

SEXTI

(1) *Columna ex marmore Pœnis*. In speciem, idest in ornatum.

(2) *Danaï femina turba* pro feminea turba. *Danaus* Rex Ægypti so. filias genuit, quas cum peteret Ægyptus frater filiis suis, qui rotidem erant numero, in uxores: *Danaus*, oraculo docente, se a genere interfectum iri, iussit filias suas, ut ipsam inter, ficerent, quæ cultris armata, viros suos somno, lætitiæque sopitis nocte jugularunt, præter *Hypermnestram*, quæ *Linum* virum suum servavit, qui postea secundum oraculum *Danaum* interfecit.

(3) In illa porticu *Phœbus* erat marmoreus ipso Phœbo pulchrior, & hiscendo carmina canere videbatur.

(4) Circa aram Phœbi erant quatuor boves aucti *Myronis* peritissimi sculptoris. Apollo pavisse armenta dicitur.

(5) *Ortygia* dicta est Delos insula Cycladum in Ægeo, Apollinis templo clarissima.

(6) Supra templorum fastigia

simulacra Deorum curru vesta imponi solebant.

(7) *Valvæ* huius templi *Palæstini* ex ebore *Libyci* miræ artis artificium ostentabant. In *Libya* proveniunt elephantes, unde dicitur *Libyci*.

(8) In toribus eburneis huius templi *Palæstini* insculpta erant varia *Apollinis* egregia facinora: in una valva erant *Galli de Parnasso* fulminibus e cælo missis præcipitati, qui in *Phocidem* iruperunt, ut *Apollinis* templi in *Delphis* donaria diriperent: inde in *Asiam* penerrarunt, & *Galatiæ* provincia nomen indiderunt. In altera valva templi erat *hiæstoria filia Tantalus* *Niobes*, æneus filiorum, qui omnes ad unum perierunt *Apollinis*, ac *Diana* sagittis confossi.

(9) i. e. *Læonam* insculptam, & *Dianam*: *Læona* ab *Jove* habuit duos gemellos *Apollinem*, & *Dianam* in *Dele* insula.

(10) *Apollo* dicitur *Pythius* a serpente interfecto. *Orid.* lib. 1. *Metam.*

SEXTI AURELII
PROPERTII
EX LIBRO TERTIO
ELEGIA I.

CALLIMACHI, ET PHILETÆ COI

Græcorum Poetarum, Elegiarum scriptorum, umbras invocat Propertius, ut adnumeretur inter Poetas elegiacos: inde seipsum commendat, quippe qui primus Latinus Elegias excoluerint, unde sibi nomen immortale auguratur.

C Allimachi manes, & Coi sacra Philetæ,
In (1) vestrum, quæso, me sinite ire nemus.
Primus ego ingredior puro de fonte sacerdos
Itala per Graios (2) orgia ferre choros.
Dicite, quo pariter carmen (3) tenuastis in antro,
Quove pede ingressi, (4) quamve bibistis aquam.
Ah valeat, Phœbum quicumque moratur in armis.
(5) Exactus tenui pumice versus eat,
Quo me fama levat terra sublimis; & (6) a me
Nata coronatis Musa triumphat equis;
Et mecum in curru parvi vectantur amores,
Scriptoræque meas turba secuta rotas.
Quid frustra missis (7) in me certatis habenis?
Non datur ad Musas currere lata via.
Multi, Roma, tuas laudes annalibus addent,
Qui finem imperii (8) Bætra futura canent.
Sed quod pace legas, opus hoc (9) de monte Sonorum
De-

(1) Hor. *Scriptorum chorus omnis amat nemus, et fugit urbem.*

(2) *Orgia* apud Græcos sunt omnium Deorum sacra, sicut *cerimonie*, & *ritus* apud Latinos: Musa enim habet sua sacra, & *cerimonias*, unde *Poetæ* appellantur *Sacerdotes*, qui serunt elegiarum sacramenta inter Græcorum poetarum choros.

(3) *Antro* non pauca erant sacra Musis secessum querentibus. *Tenuastis*, i. e. concinnastis ad mollem, & tenuem stilum Callimachi. *Quo pede*, i. e. bono, an laevo intrastis?

(4) Plurimi fontes Musis sacri. Persius: *ut fonte labra prole, ca-*

ballo.

(5) Adludit ad morem, quo solebant veteres expolire pumice libros.

(6) *Nata a me Musa*, i. e. primus ego Elegiarum scriptor: & jam Musa Latina vehitur curru triumphali una cum turba cupidinum, turba poetarum rotas subsequente.

(7) Quid a me contenditis? difficiis aditus ad Musas.

(8) *Seu Bætrum*, primum Scythiarum oppidum.

(9) Ex Helicone, vel Parnasso libellus noster, semita nulli haecenus trita, hoc opus adtulit, quod in pace legas.

Detulit intacta pagina nostra via.

Mollia (1) Pegasides, vestro date sorta poetæ:

Non faciet capiti dura corona meo.

At mihi quod vivo detraxerit (2) invida turba,

Post obitum duplici fœnore reddet honos.

Omnia post obitum fingit majora vetustas:

Majus ab exsequiis nomen in ora venit.

Nam quis (3) equo pulsas abiegnos nosceret arces?

(4) Fluminaque Æmonio comminus isse viro?

Idæum (5) Simoenta Jovis cunabula parvi?

(6) Hectore per campos ter maculasse rotas?

Deiphobumque, Helenumque, & Polydamanta sub armis?

(7) Qualemcumque Parim vix sua nosset humus.

Exiguo sermone fores nunc, Ilion, & tu

Troja bis (8) Oetæi numine capta Dei:

Nec non ille tui casus memorator Homerus

Posteritate suum crescere sensit opus.

Meque inter seros laudabit Roma nepotes,

Illum post cineres auguror esse diem.

Ne mea contempto lapis indicet ossa sepulcro,

Provisum est, (9) Lycio vota probante Deo.

E L E G I A I I.

C A R M I N I B U S

Significat Poeta nihil esse perennius, nullasque esse moles pyramidum, & monumentorum superbas structuras, quæ non sint habitura finem, sed solum gloriam, & famam partem viribus ingenii semper victuram.

CArminis interea nostri redeamus in orbem,
Gaudeat ut solito casta puella sonæ.

E 5

Or-

(1) *Pegasides* appellantur Musæ a fonte, quem Pegasus equus istu ungula aperuit. *Mollia sorta*, ob blandos Elegiarum versus; non quarit poeta coronas parcas in canendis Ducum gestis.

(2) *Vellejus* Patere. Præsentia invidia, præterita utnations prosequimur.

(3) *Intelligit Trojam abiegnos equo captam.*

(4) *Xanibum*, & *Simoenta* significat, qui uti canit Homerus simul concurrisse ad obtruendum Achillem, ab Æmonia, quæ & Thessalia, oriundum.

(5) *Simois* fluvius prope Idam non procul a Troja, ubi Jupiter nutritus fuit.

(6) *Hector* ab Achille victus, ut raptus est adligatus currui circum Troja nutria.

(7) *Tres Heroti* carminibus Homeri, & Virgilii notissimi. *Paris* vero, firmosum licet, ac imbellem, vix novissent sui cives.

(8) *Oetæus* Deus dicitur Hercules, ab Oeta monte Thessalia, in quo conflagravit. *Troja* dicitur bis capta nunc Herculis. Hercules enim eam cepit, quando ei promissos equos Liomedæ Rex denegavit. Iterum capta fuit, cum Philoctetes Herculi ipsius sagittis, in quibus Troja fatum erat, Paridem occidit.

(9) *Lycius* Deus est Apollo, a *Lycia* Agæ provincia, ubi templum clarissimum habuit: & *Lycie sortes* a Virg. dictæ sunt oracula Apollinis. Dicitur est etiam *Passæus*, nam *Passæus* fuit hoc templum Apollinis *Lycii*.

Ophœa (1) detinuisse feras, & concita dicunt
 Flumina Threicia sustinuisse lyra.
 Saxa (2) Cithæronis Thebas agitata per artem
 Sponte sua in muri membra coisse ferunt.
 Quin etiam, (3) Polypheme, fera Galatea sub Ætna
 Ad tua rorantes carmina flexit equos,
 Miremur, nobis & (4) Bæcho, & Apolline dextro,
 Turba puellarum si mea verba colit?
 Quod non (5) Tænariis domus est mihi fulta columnis,
 Nec camera auratas inter eburna trabes,
 Nec mea (6) Phæacias æquant pomaria silvas,
 Non operosa rigat (7) Martius antra liquor.
 At (8) Musæ comites, & carmina cara legenti,
 Et defessa choris Calliopea meis.
 Fortunate meis quisquis celebrabere chartis,
 Carmina virtutis sunt monumenta tuæ.
 Nam neque Pyramidum sumptus ad sidera ducti,
 (9) Nec Jovis Elæi cælum imitata domus:
 Nec (10) Mausolei dives fortuna sepulcri
 Mortis ab extrema conditione vacat.
 Aut illis flamma, aut imber subducat honores,
 Annorum aut lectu pondera victa ruent.
 At non ingenio quæsitum nomen ab ævo
 Excidet. Ingenio stat sine morte decus.

ELE-

(1) Quomodo Ophœus ad se feras lyrae cantu traxerit, narrat Ovid. l. 10. Metam.

(2) Cithæron mons est Bæotiz, cujus saxa e seclibus suis convulsa, & attrita lyra Amphionis cantu sponte sua coaluere, ut Thebarum mœnia componerentur.

(3) Polyphemus Cyclops Neptuni filius, sub Ætna degens traxit Carminibus Galatæam vestem equis rorantibus: erat enim Dæa marina.

(4) Bæchus, & Apollo Dii potatuum tutelares, unde cum saveant, fiunt versus iucundissimi: dicit infra Prop. Hæc eurent pueri, eurent hæc scripta puella, neque Deum clament, & mihi sacra ferant.

(5) Marmor Tænarium, idest tractum ex promontorio Laconiz in Peloponneso.

(6) Coreyra insula dicta est Phæacia, a Phæaco Alcibi filio, qui ibidem habuit hortos, quibus nil fuit mirabilius.

(7) Martius liquor fuit aqua laudatissima, Romam a gente Marcia ducta, quam restituit M. Agrippa.

(8) Sunt tamen mihi Musæ comites, versasque mei sunt iucundi lectoribus, & meis cantibus lassata est Calliope una ex Musis.

(9) Jovis Olympii templum intelligitur, quod in Elide fuit, celeberrimum ludis, & oraculo: ubi Jovis statua eburnea incredibili magnitudine a Phidia fabrefacta.

(10) Mausolus fuit Rex Cariz, huic mortuo Artemisia uxor sepulcrum construxit ea magnificentia, ut inter septem orbis miracula recenseretur.

Narrat poeta: visus enim erat sibi in Helicone Musarum monte dormire, cumque Heroico carmine bella scribere meditaretur, a Phæbo admonitum se dicit, ne ad elegos se converteret.

Visus eram molli recubans Heliconis in umbra,
(1) Bellerophonte qua fuit humor equi:
Reges, (2) Alba, tuos, & Regum facta tuorum
Tantum operis, nervis hincere posse meis:
Parvaque tam magnis admoram fontibus ora,
Unde pater (3) sitiens Ennius ante bibit;
Et cecinit (4) Curios fratres, & Horatia pila;
Regiaque (6) Æmilia vesta trophæa rate,
Victorisque moras (6) Fabii, pugnamque sinistram
(7) Cannensem, & versos ad pia vota Deos:
Hannibalemque (8) Lares Romana sede fugantos,
(9) Anseris & tutum voce fuisse Jovem:
Cum me (10) Castalia speculans ex arbore Phœbus,
Sic ait aurata nixus ad antra lyra:
Quid tibi cum (11) tali, demens, est flumine? quis te
Carminis heroi tangere jussit opus?
Non hic ulla tibi speranda est fama, Properti:
Mollia sunt parvis prata terenda rotis,

E 6

Ut

(1) Ad Heliconem montem fons est Caballinus, quem dicitur Pegasus equus ungula sua produxisse, quem *Bellerophon* Neptuni beneficio fuerit deprehensus, ut contra Ghimæram pugnaretur.

(2) *Albanos* Reges, a quibus Romani duxerunt originem, enumerat Livius l. 1. horum gesta canere meis fidibus, erat tanta molis.

(3) *Ennius* poeta Tarentinus primus Latinorum heroico carmine annales scripsit: articulari morbo periit, quem contraxit, vino immodice potando, & siccandis calicibus.

(4) Pugnam intelligit tergemini-
orum *Gurionum* adversus ter-
geminos *Horatios*. *Horatii* fuerunt
Romani. *Gurii* Albani: viti
autem sunt Albani a Romanis;
unde obsecuti sunt semper: his-
toriam refert Liv. lib. 1. *Hor-
atia pila*: ita dicta est columna
cui imposita sunt *Gurionum* spo-
lia ad pugnam hujus monumentum.

(5) *Perseus* Rex Macedonum
ductus est Romam captivus a Pau-

lo *Æmilio*, nave sexdecim remo-
rum ordinibus orata. Vid. Liv.
l. 44.

(6) *Fabius Maximus* nectendo
moras Hannibalem hactenus in-
victum fregit, unde *cantando re-
stinis rom.*

(7) *Cannensem* pugnam funestis-
simam Romanis norunt omnes:
deinde Dii propitii facti sunt Ro-
manis.

(8) Scripsit etiam Ennius *Lares*,
seu Deos Romæ tutelares, *Han-
nibalem* Romanam obsidentem variis
terriculamentis fugasse post Can-
nensem victoriam.

(9) *Jovem*, i. e. Capitolium, ad
quam arcem eum noctu Galli
clanculum obrepissent, *anseris*
fallere non potuerunt, quorum
strepit u excitatus Manlius Gallos
deturbavit.

(10) *Castalia arbes* est Iturus,
quæ plurima fuit in Parnasso
monte. ubi & *Castalis* fons, quæ
se præcipitavit Castalia virgo.
Apollinem fugiens.

(11) *Cum tali flumine*, ex quo
nimis Ennius heroci Carmi-
nis scriptor bibet.

Ut tuus in scamno jactetur sæpe libellus,
 Quem legat expectans sola puella virum.
 Cur tua præscriptos evecta est pagina gyros?
 Non est ingenii cymba gravanda tui.
 Alter remus aquas, alter tibi radat arenas;
 Tutus eris: medio maxima turba mari est.
 Dixerat, & plectro sedem mihi monstrat eburno,
 Qua nova muscoso semita facta solo est.
 (1) Hic erat adfixis viridis spelunca lapillis,
 Pendebantque cavis (2) tympana pumicibus.
 Ergo Musarum, & (3) Sileni patris imago
 Fictilis, & calami, (4) Pan Tegeæ, tui,
 Et Veneris dominæ volucres, mea turba, columbæ
 Tingunt (5) Gorgoneo punica rostra lacu:
 Diversæque (6) novem sortitæ jura puellæ
 Exercent teneras in sua dona manus.
 Hæc hederas legit in thyrsos, hæc carmina nervis
 Aptat, & illa manu textit utraque rosam.
 E quarum numero me contigit una Dearum,
 Ut reor a facie, Calliopea fuit.
 Contentus niveis semper vestabere cyncis,
 Nec te fortis equi ducet ad arma sonus.
 Nil tibi sit rauco (7) prætoria classica cornu
 Flare, nec (8) Aonium cingere Marte nemus:
 Aut quibus in campis (9) Mariano prælia signo
 Stent, & Teutonicas Roma refringat opes.
 Barbarus aut sævo perfusus sanguine (10) Rhenus
 Saucia mærenti corpora vester aqua.
 Talia Calliope, lymphisque a fonte petitis,
 Ora (11) Philetæa nostra rigavit aqua.

ELE-

(1) Describit locum ab Apolline sibi demonstratum.

(2) Tympana præcipue dabantur Cybelæ matri Deorum, quæ, utpote rotunda, orbem terræ referebant.

(3) Silenus appellatur pater, honoris ergo. Fuit cum Musarum imaginibus etiam illa Sileni, qui utpote nutritus Bacchi, numquam a Baccho sejungitur qui Bacchus semper in medio Musarum choro choræ ducit.

(4) Pan dicitur Tegeæ ab Tegea urbe quadam Arcadiæ.

(5) Gorgoneus lacus est fons Callidinus a Pegasi ungulis productus. Pegasus autem a sanguine Medusæ Gorgoniæ natus est, unde etiam dictus Equus Medusæus. Punica vasa, i. e. coloris puniceï, & subrubentis.

(6) Varia Musarum officia defi-

gnat, circa quæ manus exercent.

(7) Prætoria classica, i. e. imperatorum, ac ducum res gestas. Prætor pro quovis duce, & imperatore sumitur.

(8) Musarum nemus dicitur Aonium, ab Aoni fonte in Bæotia.

(9) Hypallage pro Mariano signa stent prælio, seu ad prælium parata. Caius Marius Cimbrorum, Teutonorum &c. cum ingenti manu contra Romam contententes, fecit.

(10) Rhenus barbarus flu. Germaniæ ad discrimen Rheni Bononiensis in Italia.

(11) Calliope, postquam hæc dixisset, ex fonte, ex quo bibere solebat Philæas, hausit aquam, & rigavit Propertii labra, & factus est elegiaci carminis poeta, imitatorque Philæas.

ELEGIA IV.

EXPEDITIONEM,

*Quam Cæsar Augustus adversus Orientis populos appa-
bat, prosequitur poeta, Romanisque armis felicitatem
adprecatur.*

ARma (1) Deus Cæsar dices meditatur ad (2) Indos,
Et freta gemmiferi findere classe maris.
Magna viri merces, parat ultima terra triumphos,
(3) Tigris, & Euphrates sub tua jura fluent.
(4) Sera sub Ausoniis veniet provincia virgis:
Adfuescent Latio (5) Partha trophæa Jovi.
Ite, agite expertæ bello date lintea proræ,
Et solitum armigeri ducite munus (6) equi.
Omnia fausta cano, (7) Crassos, cladesque piate:
Ite, & Romanæ consulite historiæ.
Mars pater, & sacræ fatalia lumina (8) Vestæ,
Ante meos obitus sit, precor, illa dies,
Qua videam spoliis onerato Cæsaris axe
Ad vulgi plausus (9) sæpe resistere equos;
Tela (10) fugacis equi, & (11) brachati militis arcus,
Et subter captos arma sedere duces.
Ipsa (12) tuam prolem serva Venus: hoc sit in ævum,
Cernis ab Ænea quod superesse, caput.
Præda sit hæc illis, quorum metuere labores:
Mi sat erit, Sacra plaudere posse via.

ELE-

(1) Deus appellabatur Augustus, licet vivus: ita Horat. lib. 3. od. 5. *Præsent divus habebitur.*

(2) Indi populi Asiæ sunt dices, quippe qui aurum gemmis &c. quæ in mari reperiuntur, ad delicias abundant.

(3) Maximi sunt Asiæ fluvii.

(4) Regio orientalis fertur, at tamen erit sub Augusto provincia, & experietur Romanos fasces.

(5) De Parthis populis spolia relata, & adposita Jovi Capitolio no.

(6) O equi bellatores consuetum officium facite.

(7) Crassi duo pater, & filius contra Parthos pugnantes occubuerunt, unde piate maculam Reip. illatam, & Romano nomi-

ni consulite.

(8) Fatalia lumina Vestæ, i. e. sempiternus ignis, qui a Virginitate Vestalibus, tamquam Romæ fatum & tutela, servabatur.

(9) Resistere ob spoliiorum pondus.

(10) Videam tela fugacis equi, i. e. Parthorum equitum, qui fugiendo pugnabant.

(11) Qui fuerit Brachatus hic miles, an Gallus, an Dacus, an Ponticus, an Medus, an Sarmata, ignotum: omnes enim hæc gentes braccis utebantur.

(12) Julia gens, a qua Augustus a *Ventre* ducebat originem: Julius enim fuit Æneæ filius, Æneæ autem *Ventris*.

P R O P E R T I I
E L E G I A V.
D E U M P A C I S,

Non Martis castra, vult sequi Propertius : se divitiis non invidere dicit, cum omnia apud Inferos confundantur. Avaros infectatur, nil enim ad inferos adspor- tabunt : dicit etiam ludo in juventute indulgendum, atque in senectute se philosophiae studio daturum.

PAcis Amor Deus est, pacem veneramur & omnes :
Stant mihi cum sponsa praelia dura mea :
Nec tamen inviso pectus mihi carpitur auro,
Nec bibit e (1) gemma divite nostra sitis :
Nec mihi mille jugis (2) Campania pinguis aratur,
Nec miser æra peto classe, (3) Corinthe, tua.
O prima infelix fingenti terra (4) Prometheo!
Ille parum cauti pectoris egit opus.
Corpora disponens mentem non vidit in arte ;
Recta animi primum debuit esse via.
Nunc maris in tantum ventis jactamur, & hostem
Quærimus, atque armis nectimus arma nova.
Haud ullas porrabis opes Acherontis ad undas :
Nudus ab inferna, stulte, vehere rate.
Victor cum victis pariter miscebitur umbris :
Consule cum (5) Mario, capte Jugurtha, sedes.
Lydus Dulichio non distat (6) Cræsus ab Iro.
Optima mors, (7) parca quæ venit apta die.
Me juvat in prima coluisse Heliconæ juventa,
Musarumque choris implicuisse manus.
Me juvat & multo mentem vincere (8) Lyæo,
Et caput in verna semper habere rosa.
Atque jocos ubi jam gravis interceperit ætas,
Sparserit integras alba senecta comas :
Tum mihi (9) Naturæ libeat perdiscere mores :

Quis

(1) Non hibo in poculis gem-
mas.

(2) Campania provincia Italiae
felicissima, cuius caput olim Ga-
pua, nunc Neapolis, longe præ-
stans Capua.

(3) *Æs Corinthiacum* fuit cele-
bratissimum, commixtum ex au-
ro, argento, æreque. *Corinthus*
erat urbs Achajæ duorum por-
tuum commoditate ditata : *Æs*
Corinthiacum nobile, & pretiosis-
simum : eius mercis causæ eo ex
Asia, & Europa mercatores con-
fluebant.

(4) Homini miseriam deflet, &
formationem humani corporis a
Prometheo factam, qui parvam

curam animi habuit, cum animus
longe nobilior sit corpore. Ovid.
l. 1. Metamorph.

(5) *Inferi Mariam* victorem
cum viro *Jugurtha* confundunt,
omnesque ibi æquales sunt.

(6) *Cræsus Lyderum* Rex opu-
lentissimus. *Irus* homo pauperri-
mus, & *Dulichis* insula maris Jo-
nii: vide Homer. Odyss. 18.

(7) Quæ apto loco, & brevi
tempore venit.

(8) Ad ebrietatem usque bibe-
re, & gemitu indulgere.

(9) Quæ Philosophia docet, dum
senex est, vult inquirere Propertius.

Quis Deus hanc mundi temperet arte domum:
 Qua venit exorians, qua deficit, unde coactis
 Cornibus in plenum menstrua Luna redit:
 Unde (1) salo superant ventis: quid flamine capter
 Eurus, & in nubes unde perennis aqua:
 Sit ventura dies mundi quæ subruat arces,
 Purpureus pluvias cur bibat (2) arcus aquas:
 Aut cur (3) Perrhebi tremuere cacumina Pindi,
 Solis & auratis luxerit orbis equis:
 Cur segnis versare boves, & plaustra (4) Bootes:
 (5) Pleiadum spisso cur coit igne chorus:
 Curve suos fines altum non exeat æquor,
 Plenus: & in partes quatuor amicus eat.
 Sub terris sint (6) jura Deum, & tormenta Gigantum:
 Tisiphones atro si furit angue caput:
 Aut (7) Alcæoniæ furiæ, aut jejunia (8) Phinci:
 Num (9) rota, num scopuli, num sitis inter aquas,
 Num tribus infernum custodit faucibus antum
 Cerberus, & Tityo jugera pauca novem:
 An ficta in miseras descendit fabula gentes,
 Et timor haud ultra, quam rogus, esse potest.
 Exitus hic vitæ superest mihi: vos, quibus arma
 Grata magis, (10) Crassi signa referte domum.

ELEGIA VI.

A V A R I T I A M

*Mortalium, pecunieque cupiditatem infectatur, cujus
 causa (11) Pætus quidam naufragio perierat.*

ERgo sollicitæ tu causa, pecunia, vitæ es:
 Per te immaturum mortis adimus iter.

Tu

(1) i. e. cur in mari venti abundent: quid *Eurus* insidietur: unde imber in nubes proveniat.

(2) *Iris aquas bibere* dicitur: ideo enim tempore apparere semper, unde *imbrifer arcus* apud poetas.

(3) *Pindum* poeta vocat *Perrhebum*, ad ejus quippe montis radicem *Perrhebi* populi siti sunt: mons hic est in Thessalia altissimus, Musis sacer: cur tremant montes perdiscam, & cur sol eclipsim patiatur.

(4) De *Boote* jam sæpius dictum est.

(5) *Plejades* sunt septem stellæ: earum fulgor dicitur *spissus*, quia est tenuis, & densus, & vix cernitur, immo una fere latet.

(6) *Vine inferi*, & inibi iudices? sitne *Tisiphone* una ex furiis, anguibz armata?

(7) Quæ vexent *Alcæonem*,

qui matrem suam interfecit, ut pius esset in *Amphiaræum* patrem, qui ei matris nequitias aperuit.

(8) *Phineus* Rex *Arcadiæ*, mortuus *Cleopatra* priore conjugē, secundam duxit *Idæam*; huius suæ *Cleopatræ* filios excæcavit, unde & ipse a Diis dicitur excæcatus, & continuo jejulare cogebatur, nam *Harpyiæ* cibos fæciabant, & rapiebant.

(9) Inferorum supplicia poeta persequitur. Vide pag. 63.

(10) De *Crassi* signis vide pag. 109.

(11) Quis fuerit ille *Pætus*, ignoretur, nisi forte sit ille *Arrius Pætus*, de quo existat *Catulli* epigramma pag. 55. quod incipit, *Chæmmoda dicebas* &c. nam in Orientem eum navasse, & in *Jonio* mari periisse scribit *bi* dem *Catullus*.

Tu vitæ hominum crudelia pabula præbes;
 Semina curarum de capite orta tuo.
 Tu Pætum ad (1) Pharios tendentem linteæ portus
 (2) Obruïs infano terque quaterque mari.
 Nam, dum te sequitur, primo miser excidit ævo,
 Et nova longinquis piscibus esca natat.
 Et mater non iusta piæ dare debita terræ,
 Nec pote cognatos inter humare rogos.
 Sed (3) tua nunc volucres adstant super ossa marinæ;
 Nunc tibi pro tumulo Carpathium omne mare.
 Infelix Aquilo, raptæ timor (4) Orithyæ,
 Quæ spolia ex illo tanta fuere tibi?
 Aut quidnam fracta gaudes, Neptune, carina?
 Portabat sanctos (5) alveus ille viros.
 (6) Pæte, quid ætatem numeras? quid cara natant?
 Mater in ore tibi est? non habet unda Deos.
 Nam tibi nocturnis ad saxa ligata procellis
 Omnia detricto vincula fune cadunt.
 Sunt (7) Agamemnonias restantia litora curas,
 Qua natat Arginni pœna miantis aquæ.
 Hoc juvene amisso classem non solvit Atrides,
 Pro qua mactata est Iphigenia mora.
 Reddite corpus humo, positaque in gurgite vitæ,
 Pætum sponte tua vilis arenâ tegas,
 Ut, quoties Pæti transibit nauta sepulcrum,
 Dicat: Et audaci tur timor esse potes.
 Ite (8) rates curvæ, & leti quoque texite curças.
 Ista per humanas mors venit acta manus.
 Terra parum fuerat, satis adjecimus undas:
 Fortunæ miseras auximus arte vias.
 Anchora te teneat, quem non tenuere Penates,
 Quid meritum dicas, cui sua terra parum est?
 Ventorum est, quodcumque paras: haud uila carina
 Cor-

(1) *Pharos* insulam Ægypti Alexandriæ vicinam significat.

(2) Submergis septies vesanis fluctibus.

(3) Pætum adloquitur poeta: *Carpathium mare* est pelagus ad Ægyptum vergens ab insula *Carpatho* dictum, sita inter Rhodum, & Cretam.

(4) *Aquilo* dicitur timor *Orithyæ*; nam ipse Aquilo, seu Boreas Orithyiam filiam Regis Eriœi Regis Athenarum rapuit. Vide pag. 103.

(5) *Alveus*, i. e. navis: ita Virgil. simul accipit *alveo* ingentem *Æneam*.

(6) Ita furdi sunt venti, & tempestas, ut minime piorum preces audiant.

(7) Amnem Cephisum intelligit, in quo puer *Arginns* *Agamemnoni* Regi Mycenarum carus, periit: hujus amnis aquas reddidit infames mors, quem unda irata *Arginno* intulit. *Agamemnon* dictus *Atrides* ab *Atride* patre: hic ut placaret ventos, Deosque maris *Iphigeniam* filiam immolavit, antequam solveret ex portu Aulidis ad Trojam expugnandam.

(8) Naves execratur poeta, & hominum audaciam.

Consensit: fallit portus & ipse fidem.
 Natura insidians pontum substravit avaris:
 Ut tibi (1) succedat, vix semel esse potest.
 Saxa triumphales fregere (2) Capharea puppes:
 Naufraga cum vasto Græcia tracta salo est.
 Paullatim (3) socium iacturam flevit Ulysses,
 In mare cui soli non valere doli.
 Quod si contentus patrio bove verteret agros,
 Verbaque duxisset pondus habere mea;
 Viveret ante suos dulcis conviva Penates,
 Pauper, at in terra, nil ubi flere potest.
 Non (4) tulit hic Pætus stridorem audire procellæ,
 Et duro teneras lædere fune manus:
 Sed (5) Thyæ thalamo, aut Oricia terebintho
 Et fultum pluma versicolore caput:
 Huic fluctus vivo radicitus abstulit ungues,
 Et miser invisam traxit hiatus aquam.
 Hunc parvo ferri vidit nox improba ligno:
 Pætus ut occideret, tor cohere mala.
 Flens tamen extremis dedit hæc mandata querelis,
 Cum moribunda niger clauderet ora liquor.
 Dii maris (6) Ægæi, quos sunt penes æquora, venti,
 Et quæcumque meum degravat unda caput:
 Quo rapitis miseros primæ lanuginis annos?
 Adtulimus longas in freta vestra manus.
 Ah miser! (7) Alcyonum scopulis adfigar acutis:
 In me tæruleo (8) fuscina sumpta Deo est.
 At saltem Italiæ regionibus advehat æstus!
 Hoc de me sat erit, (9) si modo matris erit.
 Subtrahit hæc fantem torta vertigine fluctus,
 Ultima quæ Pæto noxque, diesque fuit.

O (5):

(1) Vix autem semel potest acci-
 dere, ut tibi prospere succedat.

(2) Caphareus mons in Buboni.
 ubi mare nautis formidabile ob
 vorricem ibidem Nauplius Eu-
 thea Rex mortem filii Palamedis
 Ulyssis dolo interempti ultus est:
 Græci enim cum viros ab Tro-
 ja redirent, Nauplius facem in
 Capharei montis vertice adposuit,
 ut Græci locus fidem postus ha-
 bere videretur, quo cum venis-
 sent, inter cautes Caphareas nau-
 fragium fecerunt.

(3) Ulysses, quamvis mortalium
 vasserimus, pericula maris effu-
 gere non valuit: festorumque o-
 mnem comitatum vel naufragiis,
 vel aliis calamitatibus amissum

flevit.

(4) Non potuit tunc Pætus fra-
 gorem tempestatis audire.

(5) Dum vult Pætus thalamo ce-
 drino caput reclinare, ipsum sibi
 ungues radentem gurgis inimicis
 fluctibus obruit. Thyæ est arbor
 odorifera, quæ cedrus dicitur.
 Oricum urbs Epiri, ubi nascitur
 Terebinthus, arbor ad vetusta-
 tem fidelis.

(6) Mare Ægeum nunc dicitur
 Arceipelago.

(7) Alcyones aves sunt marinas,
 quæ nidum aptant in scopulis.

(8) Neptunus contra me suum
 impingit tridentem.

(9) Si corpus meum matre ha-
 beat.

O (1) centum æquoreæ Nereæ genitore puellæ,
 Et tu materno tacta dolore Thetis,
 Vos decuit lasso supponere brachia mento:
 Non poterat vestras ille gravare manus.
 At tu, sæve Aquilo, numquam mea vela videbis.
 Conjugis ante fores condar oportet iners.

E. L E G I A V I. I.

M E C O E N A S

Hortatus fuerat Propertium ad heroicum carmen scribendum, & grandiora argumenta tractanda; qui quidem se excusat, non omnibus omnia convenire. Denique, cum Mecænatem impense laudavit, maximam ejus moderationem se velle imitari profitetur.

M Ecœnas (2) eques Etrusco de sanguine Regum,
 Intra fortunam qui cupis esse tuam:
 Quid me scribendi tam vastum mittis in æquor?
 Non sunt apta meæ grandia vela rati.
 Turpe est, quod nequeas, capiti committere pondus,
 Et pressum inflexo mox dare terga genu.
 Omnia non pariter rerum sunt omnibus apta;
 Fama nec ex (3) æquo ducitur ulla jugo.
 Gloria (4) Lysippo est animosa effingere signa;
 Exactis Calamis se mihi jactat equis.
 In Veneris tabula summam sibi ponit (5) Apelles:
 Parrhasius parta vindicat arte locum.
 Argumenta magis sunt (6) Mentoris addita formæ;
 At (7) Myos exiguum flectit acanthus iter.
 (8) Phidias signum se Jupiter ornat eburno;
 Praxitelem Parius vindicat arte lapis.

Sunt,

(1) *Nereidas maris Nymphæ, quæ centum credebantur, & Thetidem Achillis matrem adloquitur poeta, quæ filii sui necem maternis lacrimis prosecuta est.*

(2) *Eques: contentus enim semper fuit ordine equestri, quo natus est, altioresque dignitates ejusmodi oblatas accipere noluit.* Unde & Hor. lib. 1. od. 10. *Mecænas equitum decus.* Oriundus fuit e gente Cilnia, ex qua Reges Etruriæ.

(3) Non ex eodem fonte laus omnis provenit.

(4) Stasuarus celeberrimus, qui sexcenta & decem opera fecisse traditur. *Calamis* etiam insignis sculptor, qui currus, equosque sine umulo expressit.

(5) *Apellis* Venerem omnis mirum in modum prædicavit antiquitas. De *Parrhasio* Atheniensi, vel *Ephefio* pictore omnium pri-

mo in picturæ symmetria vidit Plin. l. 45. c. 10. qui & *Asus* certamen cum *Zeuxi* narrat.

(6) *Argumenta Mentoris*, qui fuit vasis calandis artifex mirabilis, qui addebat formæ, idest vasis jam perfectis, sua opera, quæ nimirum ita applicarentur vasis, ut etiam detrahi possent.

(7) *Mys* etiam fuit artifex peritissimus calando argento. *Acanthus* herba est, quæ alio nomine branca ursina dicitur: hic accipitur pro flexuoso, & sinuoso ornatu.

(8) *Phidias* Stasuarus inobilissimus, Diis efformandis nihil in eo genere perfectius, ait Cic. in Orator. De *Praxitele* scribit Pl. l. 10. c. 5. *Marmoris nobilitate superavit etiam semes. Lapis Parius*, qui solo *Praxitele* dignus est, educitur ex insula *Pare*, una ex Cycladibus.

Sunt, quibus (1) *Elææ* concurrat palma quadrigæ;
 Sunt, quibus in celeres gloria nata pedes.
 Hic satus ad pacem, hic castrensis utilis armis;
 Naturæ sequitur semina quisque suæ.
 At tua, *Mecœnas*, vitæ præcepta recepi,
 Cogor & exemplis te superare tuis.
 Cum tibi Romano (2) dominas in honore secures,
 Et liceat medio ponere jura foro;
 Vel tibi (3) *Medorum* pugnaces ire per hostes,
 Atque onerare tuam fixa per arma domum;
 Et tibi ad effectum vires det *Cæsar*, & omni
 Tempore tam faciles insinuentur opes.
 Parcis, & in tenues humilem te colligis umbras,
 Velorum plenos subtrahis ipse sinus.
 Crede mihi, magnos æquabunt ista (4) *Camillos*
 Indicia, & venies tu quoque in ora virum;
*Cæsar*is & famæ vestigia juncta tenebis;
Mecœnatis erunt vera trophæa fides.
 Non ego velifera tumidum mare fundo carina;
 Tota sub exiguo flumine nostra mora est.
 Non flebo in cineres arcem sedisse paternos
 (5) *Cadmi*, nec semper prælia clade pari.
 Nec referam (6) *Scæas*, & *Pergama* *Apollinis* arces,
 Et *Danaum* decimo vere redisse rates,
Mœnia cum *Grajo* *Neptunia* pressit aratro
 Victor *Palladiæ* ligneus artis equus.
 Inter (7) *Callimachi* sat erit placuisse libellos,
 Et cecinisse modis, *Coe* poeta, tuis.
 Hæc pueri curent, curent hæc scripta puellæ,
 Meque Deum clament, & mihi sacra ferant.
 Te duce, vel *Jovis* arma canam, cæloque minantem
 (8) *Cæum* & *Phlegæis* *Oromedonta* jugis;
 Celsaque Romanis decerpta (9) palatia tauris

Or-

(1) *Alii*, inquit poeta, ludis *Olympicis* celebrantur. *Elæi* populi, unde *Elææ* quadrigæ, sunt in *Peloponneso*, *Jovis* *Olympiei* templo, & ludis *Olympicis* clarissimi.

(2) Dominationis indices.

(3) *Medi* sunt *Asia* populi *Parthis*, *Persisque* finitimi.

(4) *Camillos* dictus est alter Romanus, qui Gallos Roma deletos.

(5) Non canam arcem *Cadmi*, i. e. urbem *Thebas* a *Cadmo* conditas, ab *Alemzone* dirutas, & ubi fratres germani *Eteocles*, & *Polynices* mutuis vulneribus considerunt.

(6) *Scæas* portas, & *Pergama*,

i. e. bellum *Trojanum* cum *Græcis*, qui *Trojam* decem annis obsedere, quam *Neptunus*, & *Apollo* ædificaverunt, & quam deinde pressit equus ligneus, opus *Palladis*.

(7) De *Callimacho*, & *Coe* poeta vide pag. 104.

(8) *Cæus* fuit unus ex Gigantibus, qui *Jovem* e cælo deicere conati sunt: sicuti etiam *Oromedon* in *Phlegæis* jugis: duplex est *Phlegæus* campus, alter in *Thessalia*, alter *Puteolis*.

(9) Cantabo Romæ originem. Romuli tempestate boves in monte *Palatino* herbas depascebant. Post mortem *Remi* nemo ausus violare mœnia Urbis.

Ordinar, & cæso mœnia firma Remo ;
 Eductosque pares (1) silvestri ex ubere Reges :
 Crescet & ingenium sub tua iussa meum.
 Prosequar & currus (2) utroque ab litore oventes,
 Parthorum astutæ tela remissa fugæ :
 Castraque (3) Pelusi Romano subruta ferro :
 Antonique graves in sua fata manus.
 (4) Mollis tu cœtæ fautor cape lora iuventæ,
 Dexteræque immixtis da mihi signa rotis.
 Hoc mihi, Mœcenas, laudis concedis : & a te est
 Quod ferat in partes ipse fuisse tuas.

E L E G I A V I I I.

C Y N T H I Æ

*Natalis dies, ut latius celebretur, celi serenitatem optat
 poeta, maris tranquillitatem, & omnia fausta precat-
 ur : & Sponsam ipsam ad sacrum illum diem nata-
 litium celebrandum exortatur.*

M Irabar quidnam misissent mane (5) Camœnæ
 Ante meum stantes, sole rubente, torum.
 Natalis nostræ signum misere puellæ,
 Et manibus faustos ter crepuere sonos.
 Transeat hic sine nube dies, stent aere venti,
 Ponat & in sicco molliter unda minas.
 Adspiciam nullos hodierna luce dolentes,
 Et (6) Niobes lacrimas supprimat ipse lapis.
 (7) Alcyonum positis requiescant ora querelis,
 Increpet absumptum nec sua mater (8) Ityn.
 Tuque, o cara mihi, felicibus edita pennis,
 Surge, & poscentes iusta precare Deos.
 Ac primum pura somnum tibi discute lymphæ,
 Et nitidas presso pollice finge comas.
 Inde coronatas ubi ture piaveris aras,
 Luxerit & tota flamma secunda domo,

Sit

(1) Remum, & Romulum lacte
 lupæ nutritos intelligit.

(2) i. e. ab orientali, & occi-
 dentali mari triumphosa Roma-
 nis ducebatur relatus *prosequitur*. Par-
 thi fingeant fugam pugnando.

(3) Bellum Alexandrinum no-
 tar, cum Antonium devicit Au-
 gustus, & ut sibi manus inferret,
 compulit, & Pelusium urbem Æ-
 gypti subvertit: nunc dicitur *Da-
 miata*.

(4) Mollis fautor, i. e. facilis,
 & benignus. A te accepi, ut ex-
 empla tua sequer.

(5) Musæ celebraturæ diem Cyn-
 thiæ natalem, Propertio summo
 mane ante torum adstirere.

(6) Niobe filia Tantali, & u-

xor Amphionis Thebanorum Regis,
 sex mares filios, & sex fe-
 minas habuit: ideoque animo e-
 lata, se prætulit Latonæ. Apollo,
 & Diana maternam ulciscens ini-
 juriam duodecim ejus filios sagi-
 tis interemerunt. Niobem autem
 conquerentem, convitiantemque
 in saxum transformavit Latona,
 & Amphion conjux præ dolore
 mortem sibi conscivit.

(7) Alcyonæ aves maris mor-
 tem lamentantur Ceycis conjugi
 Alcyonis, quæ fuit in avem
 ejusdem speciei mutata.

(8) Hoc est, nec Progne, quæ
 facta est hirundo, filium suum
 Ityn interemptum: & mensis ad-
 positum lamentetur.

Sit mensæ ratio, noxque inter pocula curret,
 Et crocino nares (1) myrrheus ungat onyx.
 Tibia nocturnis succumbat rauca choreis,
 Addantur festis & bona verba sonis:
 Dulciaque ingratos adimant convivia somnos.
 Publica vicinæ perstrepat (2) aura viæ.
 Annua solvamus Musis solemnia nostris,
 Natalisque tui sic peragamus iter.

ELEGIA IX.

MULIERUM IN VIROS

Potestas quanta sit, pluribus seminarum exemplis demonstrat. Deinde in laudes Augusti excurrans, Antonium, & Cleopatram Romanis arcibus formidabiles insectatur.

Quid mirare, meam si versat femina vitam,
 Et trahit addictum sub sua jura virum?
 Criminaque ignavi capitis mihi turpia fingis,
 Quod nequeam fracto rumpere vincla iugo?
 Venturam melius prælagit navita mortem:
 Vulneribus didicit miles habere metum.
 Ista ego præterita jactavi verba juvenia:
 Tu nunc exemplo discere timere meo.
 (3) Colchis flagrantem adamantina sub juga tauros
 Egrot, & armigera prælia sevit humo.
 Custodisque feros clausit (4) serpentis hiatus,
 Iret ut Æsonias aurea lana domos.
 Ausa ferox ab equo quondam oppugnare sagittis
 (5) Mæotis Danaum Penthesilea rates:
 Aurea cui postquam nudavit calbda frontem,
 Vicit victorem candida forma virum.
 (6) Omphale in tantum formæ processit honorem,
 Lydia

(1) *Myrrheus onyx* est vasculum *Myrrha* plenum, i. e. unguento pretiosissimo: unde *Myrrheus*, & *Myrrhea* coma, i. e. *Myrrha* donlibuta.

(2) *Aura viæ publica* perstrepat canu, plausuque.

(3) *Colchis*, i. e. *Medea* & *Cholchide* oriunda incantationibus efecit, ut *Jason Taurus* ignem spirantes, qui vellus aureum servabant, domaret *jugo adamantino*, i. e. quod non frangi posset. Et *Medea* docuit *Jasonem*, *Dracō* nis dentes seminare, unde nati homines armati, qui sese mutuis vulneribus trucidarunt.

(4) *Draconis* perivigiliæ, quem incantamentis *Medea* *Jason* sorptum interfecit, ut in *Thesalia* vellus aureum in domum

Æsonis patris *Jasonis* adportaretur.

(5) *Penthesilea* *Mæotis*, idest ex *Seythia* auxilium *Priamo*, *Trojanisque* contra *Græcos* tulit: idem cum eorundem classem impetoret, ab *Achille* est interfecta. *Achilles* forma *Penthesileæ* caprius sibi peliendam curavit: *Diomedes* suadebat in *Scamandrum* fluv. projiciendam.

(6) *Omphale* *Reginam* in *Lydia*, quæ se lavit in *laco Gyga*, qui 40. stadiis distat a *Sardibus*, ea floruit pulchritudine, ut *Herculem* ad *lanificium*, & ad *pensa* trahenda sibi *servientem* compulerit, qui postquam mundum monstris, tyrannisque purgasset, laborum suorum meras duas erexit columnas in *extrema Hispania* *Calpen*, & *Abilam* dictas.

Lydia Gygræ tincta puella lacu :

Ut qui pacato statuisset in orbe columnas,

Tam dura traheret mollia pensa manu.

Perfarum statuit Babylona (1) Semiramis urbem,

Ut solidum costis tolleret aggere opus :

Et duo in adversum misit per mœnia currus.

Ne possent tacto stringere ab axe latus.

Duxit & Euphratem medium, qua condidit arces.

Iussit & imperio surgere Bactra caput.

Nam quid ego Heroas, quid (2) raptem in crimina Divos ?

Jupiter infamat seque, suamque domum.

Quid modo (3) quæ nostris opprobria vexerit armis,

Et famulos inter femina trita suos ?

Conjugis obsceni pretium Romana proposcit

Mœnia, & addictos in sua regna Patres.

Noxia (4) Alexandrina dolis aptissima tellus,

Et toties nostro Memphi cruenta malo :

Tres ubi Pompejo detraxit arena triumphos.

Tollet nulla dies hanc tibi Roma notam.

Issent (5) Phlegræo melius tibi funera campo,

Vel tua si focero colla daturus eras.

Scilicet (6) incesti meretrix Regina Canopi,

Una Philippæo sanguine inusta nota,

Ausa Jovi nostro latrantem opponere (7) Anubin,

Et Tiberim Nili cogere ferre minas :

Roma-

(1) Assyriorum Regina, Nini Regis uxor, quæ hujus persona adsumpta annos 50. regnavit, & triumphis, divitiis, imperioque omnes Reges superavit. *Babylonom* ex costis latere maximam fecit, portisque centum æneis, hortis pensilibus, murisque altitud. 200. cubitorum, latitud. 50. ad septimum terrarum orbis miraculum ornavit, ita ut duæ quadrigæ sibi occurrentes sine periculo artin. gendi commeari possent: Et fluv. *Euphratem* per medium *Babylonom* induxit: & *Bactra* caput *Bactrianæ* regionis Assyriorum imperio adjecit.

(2) Quid vocem in crimen Divos, & Heroas? Jupiter ipse tot pellicibus calum infamavit.

(3) Hæc femina est Cleopatra, quæ magnum dedecus intulit Romano nomini bellum intendendo, inter servos ipsos prostituta: & ab Antonio pro spurci conjugii mercede imperium Rom. poposcit, & Senatorer.

(4) Poeta convertit sermonem

ad Ægyptum, cuius metropolis *Memphis*, in qua fuerunt *Pyramides* inter orbis miracula. In *Ægypto* litore occisus fuit *Pompejus*, tot triumphis clarus, quos *funi terre parvus*, ait *Cic.* pro *Cornel. Balbo*. Tres triumphos adserit ei *Velleius*, & *Plin.* Et *Albinus* apud *Priscian.* Ille, cui *servis Capitolii celsa triumphis Sponte Deum patuerit*.

(5) *Phlegreum campum* vocat *Pharsalicum* in *Thessalia*, ubi cum focero suo *Julio Cesare* *Pompejus* infaustus avibus decertavit.

(6) *Cleopatra Regina Canopi* urbis *Ægypti*, quorum cives moribus perditissimis: quæ meretrix *Cleopatra* dicitur infamem inuisse genti *Macedonum*, a quibus ortam narrant historici omnes.

(7) Pugnam *Asiaticam* designat, qua commissos esse Romanos, ac *Ægyptios* Deos adseverat. *Anubis* Deus maximus *Ægypti*, capere canino effingebatur, unde *Latrator Anubis*.

Romanamque tubam crepitanti pellere (1) fistro,
 (2) Baridos & contis rostra Liburna sequi;
 Fœdæque Tarpejo (3) Conopea tendere saxo,
 Jura dare statuas inter, & arma Mari.
 Quid nunc (4) Tarquinii fractas juvat esse secures,
 Nomine quem simili vita superba notat,
 Si mulier patienda fuit? Cape, Roma, triumphum,
 Et longam Augusto salva precare diem:
 (5) Fugisti tamen in timidi vaga flumina Nili:
 (6) Accepere tuæ Romula vincla manus.
 Brachia spectavi sacris admorsa colubris:
 Et trahere occultum membra soporis iter.
 Non hæc, Roma, fuit tanto tibi (7) cive verenda,
 Nec ducis assiduo lingua sepulta mero.
 Septem urbs alta jugis, toto quæ præsidet orbi,
 Femineas timuit territa Marte minas.
 Hannibalis spolia, & victi monumenta Siphacis,
 Et Pyrrhi ad nostros gloria fracta pedes.
 (8) Currium expletis statuit montimenta lacunis:
 At Decius misso prælia rupit equo.
 (9) Coclitis abscissos restatur semita pontes,
 Et cui cognomen (10) corvus habere dedit.
 Hæc Dii condiderunt, hæc Dii quoque mœnia servant,
 Vix tineat, salvo Cæsare, Roma Jovem.

Nunc

(1) *Sistrum* musicum instrumentum Ægyptiorum, quo in tri-
 pudis utebantur, sicuti *tuba* Ro-
 mani.

(2) *Baris* navigii genus, quo
 vehebant Ægyptii mortuorum
 cadavera ad sepulcrum. *Rostra Li-
 burna* sunt Romanorum *rostrata*
naves, dictæ *Liburna* a *Liburnis*
Myrici populis.

(3) Cleopatra ausa est tendere
 fœda tentoria in *Tarpeja* rupe,
 i. e. Capitolio: ubi erant *Statue*,
 & trophæa Caji Marii relata de
 Jugurtha, de Cymbris, ac Teu-
 tonis.

(4) *Tarquinium* superbum intel-
 ligit poeta, cujus *scutæ*, i. e.
imperium fractum est a Romanis;
 cum egestus fuit: dicit autem
 Propertius si *tyranno* parendum
 sit, ferendum potius Tarquinium,
 quam feminam superbam, & im-
 pudicam.

(5) Ex Asiatico prælio 50. na-
 vibus fugientem Cleoparam, se-
 curus Antonius, victoriam reli-
 quit Augusto.

(6) De imagine Cleopatræ intel-
 ligendum. ducta in triumphum

Romæ cum aspidæ mordicus ejus
 brachio inhzrente: interim cor-
 pus abditam viam mortis attrax-
 hebat.

(7) Augusto hospite femina hæc
 non tibi, o Roma, metuenda est,
 neque lingua Antonii imperatoris,
 perpetuo mero calentis. Tu, quæ
 viciisti *Hannibalem*, *Syphacem* Re-
 gem Numidiæ a Scipione captum,
 & carcere inclusum, & *Pyrrhum*
 Epirotarum Regem, de quo Ma-
 nius Curius Dentatus triumphavit.

(8) Cum Rom. forum vasto hia-
 tu desedisset, aruspices dixere,
 expleri non posse, nisi ea re, quæ
 plurimum posset populi Rom. quod
 de virtute populi Rom. *M. Cur-
 tius* interpretatus, equitum in
 eam voraginem se immisit, &
 hiatus expletus est. *Decius* concita-
 to equo in medios hostes irruit.
 Liv. l. 8.

(9) De Horatii Coclitis virtute
 nota est historia.

(10) *Valerium Corvinum* intelli-
 git, ita dictum a *Corvo* qui ei in
 auxilium venit, cum contra Gale-
 lum provocantem, quem vixit in-
 terfecitque, dimicaret.

Nunc ubi (1) Scipiadae classes? ubi signa Camilli?
 Aut modo Pompeja Bosphora capta manu?
 (2) Leucadius varias acies memorabit Apollo;
 Tantum operis belli sustulit una dies.
 At (3) tu sive petes portus; seu navira linques;
 Cæsar in toto sis memor Ionio.

E L E G I A X.

P O S T H U M U M Q U E M D A M

Inensat, qui ductus avaritia conjugem suam Gallam reliquerat, ut Augustum contra Parthos sequeretur, carpitque hominem, quod pluris faceret pecunias, quam uxorem, quæ castitate, & pudicitia Penelopem vinceret.

Posthume, plorantem potuisti linquere Gallam?
 Miles & Augusti fortia signa sequi?

(4) Tantine ulla fuit spoliari gloria Parthi,
 Ne faceres Galla multa rogante tua?
 Si fas est, omnes pariter pereatis, avari,
 Et quisquis fido prætulit arma toro.

Tu tamen injecta tectus, vesane, (5) lacerna,
 Potabis galea fessus (6) Araxis aquam.

Illa quidem interea (7) fama tabescet inani,
 Hæc tua ne virtus fiat amara tibi:

Neve tua (8) Medæ latentur cæde sagittæ;
 Ferreus aurato neu cataphractus equo:

Neve aliquid de te flendum referatur in urna:
 Sic redeunt, illis qui cecidere locis.

Ter quater in casta felix, o Posthume, Galla,
 Moribus his alia conjugè dignus eras.

Quid faciet nullo munita puella timore,

Cum

(1) Scipio Africanus summa celeritate in Africam classem transfudit, de quo Lucret. *Scipiades belli fulmen, Carthaginiis horret*. Camillus Gallos Roma expulit, *signaque, quæ Romanis ademerant, recepit*. *Bosphora* neutro genere, ut *Manat*, *Ismara* &c. duplex est *Bosphorus Thracius*, & *Cimmerius* utrumque viat *Pompejum*.

(2) *Apollo* celebrabit victoriam Augusti, & versam in fugam *Antoniæ classem*. *Apollo* dicitur *Leucadius* a *Leucade* in Epiro, ubi templum habuit, quod ornavit Augustus post *Adriacæ* victoriam. Tantum opus belli confectæ una dies.

(3) Elegiam clausurus poeta, navigantes per mare *Ionium* monet, ut Augusto acceptum referant, quod tuti navigent eo ma-

ri, quod *Antonius*, & *Cleopatra* armis suis infestabant, antequam delegerentur.

(4) *Tantine* facies laudem de *Parthis* victis, ut *Gallam* tuam *Antix* te precantem, ne *desereres*, non exaudieris.

(5) Vestis militaris genus, unde *populus urbanus togatus*, *attrenses* vero, seu *militares latentes* vocabantur.

(6) *Fluvius Armeniæ majoris*, qui in *Caspium* exoneratur, *Solenne* militibus aquam galea portare.

(7) *Galla* interea ob vanam gloriam tuam contabescet. ne hæc expeditio tibi sit luctuosa.

(8) *Medæ*, i. e. *Parthæ*, qui *populi insignis* sagittarii. *Ne ferreus cataphractus* gaudeat equo *aurato*.

Cum sit luxuriæ Roma magistra suæ?
Sed securus eas: Gallam non munera vincent,
Duritæque tuæ non erit illa memor.
Nam quocumque die sanum te fata remittent,
Pendeat collo Galla pudica tuo.
Posthumus alter erit miranda conjuge (1) Ulysses.
Non illi longæ tot nocuere moræ: (Calpe,
Castra decem annorum, & Ciconum mons, (2) Ismarâ,
Exustæque tuæ mox, Polypheme, genæ:
Et Circæ fraudes, lotosque, herbæque tenaces,
Scyllaque, & alternas scissa Charybdis aquas:
(3) Lampetis Ithacis verubus mugisse juvencos:
(Paverat hos Phœbo filia Lampetie)
Et thalamum, (4) Æææ flentis fugisse puellæ,
Totque hiemis noctes, totque nataste dies,
Nigrantesque domos animarum intrasse silentium;
Sirenum furdo remige adific lacus:
Et (5) veteres arcus leto renovasse procorum,
Errorisque sui sic statuisse modum.
Nec frustra, quia casta domi perfederat uxor.
Vincit Penelopes Lælia Galla fidem.

E L E G I A X I.

M U L I E R U M A V A R I T I A M

*Insecratur, & luxum, quem nimium libere grassari
mores sinunt.*

Certe equidem tantis causa est manifesta ruini:
Luxuriæ nimium libera facta via est.
Inda (6) cavis aurum mittit formica metallis.
Et venit e rubro (7) concha Erycina salo:
Et (8) Tyrus ostrinos præbet Cadmea colores,

F

Cin-

(1) Enumerat poeta Ulysses labores, erroresque, qui non nocuerunt eidem apud Penelopem constantem, ita apud Gallam pudicam expeditio Posthumi &c. Hos Ulysses errores jam supra descripsit Tibullus. Vid. p. 81.

(2) De Ismarâ, & Calpe vide p. 112. In Hispaniam ultimam navigavit Ulysses, unde urbs Ulyssippo, Lisbona.

(3) Lampetis filia Jovis: hæc dicitur pavisse boves patris sui in Sicilia, quos Ulysses focii furati sunt. Vide p. 84.

(4) Ææa puella est Circes ab Ææa insula, quam habitabat: hic autem Propertium intelligit de Calypso Nympha, nam jam dixit de Circæ. Licet Homerus domum Calypso adserit fuisse Ogy-

giam: sed circa fretum Siculum plures fuisse insula nomine Ææa.

(5) Ææus, qui toto errorum Ulyssis tempore jacuerunt mulieres, contra Procos Penelopis, quos omnes occidit, exercuit. Vide Odyss. lib. 21. & 22.

(6) Indica formitas narrat exterræ caveris aurum egerere. Metalla posuit pro fodinis.

(7) Erycina dicitur concha a Venere, quæ concha vesta in Cythera, statim ac e spumabundo mæsti orta est. Erycina dicitur Venus ab Eryce Siciliæ monte, in quo religiosissime colebatur.

(8) Tyrus Cadmea, quia nimirum Cadmus filius fuit Agenoris Regi Tyriorum. Tyrus conciliis, & purpura nobilissima.

Cinnamon & multi (1) pastor odoris Arabs.
 Hæc etiam clausas expugnant arma pudicas,
 Quæque terunt fastus, (2) Icarioni, tuos.
 Matrona incedit census induta (3) nepotum,
 Et spolia opprobrii nostra per ora trahit.
 Nulla est poscendi, nulla est reverentia dandi:
 Aut si qua est, pretio tollitur ipsa mora.
 Felix Eois (4) lex funeris una maritis,
 Quos Aurora suis rubra colorat equis;
 Namque ubi mortifero iacta est fax ultima lecto;
 Uxorū, suis stat pia turba comis:
 Et certamen habent leti, quæ viva sequatur
 Conjugium: pudor est non licuisse mori.
 (5) Ardent vinctrices, & flammæ pectora præbent,
 Imponuntque suis ora perusta viris.
 Hic genus infidum nuptiarum, hic nulla puella,
 Nec fida (6) Evadne, nec pia Penelope.
 Felix agrestum quondam pacata juvenus,
 Divitiæ quorum messis, & arbor erant.
 Illis pompa fuit decussa (7) Cydonia ramo,
 Et dare puniceis plena cænistra rubis.
 Nunc violas tondere manu, nunc mixta referre
 Lilia virgineos lucida per calathos;
 Et portare suis vestitas frondibus uvas,
 Aut variam plumæ versicoloris avem.
 Hinnulei pellis totos operibat amantes,
 Altaque nativo creverat herba toro.
 Pinus & incumbens laras circumdabat umbras,
 Nec fuerat castas (8) pœna videre Deas,
 Corniger (9) Idæi vacuum pastoris in aulam

Dux

(1) *Pastores* dicit *Arabes*, quod armenta summas divitias aestimarent, uti de Jobo in sacris Codic. Arabes metunt, & colligunt omne genus aromatum, & unguentorum.

(2) *Icarioni*, i. e. o Penelope: quæ fuit filia Icarii: hæc dicitur *terre fastum*, i. e. minuunt famam ejus pudicitie in repellendis fortiter prociis.

(3) *Nepotes* sunt luxuriosa viri homines. Matrona prodire in publicum audent amittæ fortunis hominum luxu perditorum, & exuvias probroforum hominum gerunt ante oculos nostros.

(4) Lex est apud Indos, ut uxores (plures enim uni viro nubunt) judicio concordant, quæ magis maritum dilexerit: quæ vicerit, exquisito cultu ornata una cum viro in rogam imponi-

tur, & crematur: quæ victa est, moesta discedit.

(5) Quæ uxor vicerit, gaudet, & præbet corpus flammæ, & faciem suam, ut peruratur.

(6) Romæ non est Evadne, quæ in viri sui Capanei rogam se injecit. De Penelope nota fabula, quæ procos viginti annos delusit.

(7) *Cydonia* sunt poma, de quibus loquitur Virg. Ecl. 3. *Aurea mala decem missi, cras altera mittam. Rubum posuit pro moris.*

(8) Alludit ad fabulam *Astræonis*, cui pœna inflata, quod *Dianam* conspexisset.

(9) *Idæus Pastor* est Paris, nam a pastoribus in Ida monte nutritus est, & pavit ipse greges: in *Paridis aulam cornutus aries* reduebatur oves saturas.

Dux aries saturas ipse reduxit oves ,
 Dirque , Deæque omnes , quibus est tutela per agros ,
 Præbebant vestris verba secunda focis .
 Et leporem quicumque venis venaberis , hospes ,
 Et si forte meo tramite quæris avem .
 Et me Pana tibi comitem de rupe vocato :
 Sive petas calamo præmia , sive cane .
 At nunc desertis cessant sacraria lucis :
 Aurum omnes victa jam pietate colunt .
 Aurea nunc vere sunt sæcula , plurimus auro
 Venit honos , auro conciliatur amor .
 Auro pulsa fides , auro vænalia jura ,
 Aurum lex sequitur , mox sine lege pudor .
 Torrida sacrilegum testantur lumina (1) Brennum ,
 Dum petit intonsi Pythia regna Dei ;
 At mons laurigero concussus vertice duras
 Gallica Parnassi sparsit in arma nives .
 Te scelus accepto (2) Thracis Polymnestoris auro
 Nutrit in hospitio non , Polydore , pio .
 Tu quoque , ut auratos gereres , (3) Eriphyla , lacertos ,
 Dilapsis nusquam est Amphiaras equis .
 Proloquar , atque utinam patriæ sim vanus aruspex :
 Frangitur ipsa suis Roma superba bonis .
 Certa loquor , sed nulla fides ; neque enim (4) Ilia quondam
 Verax Pergameis Mœnas habenda malis .
 Sola Parin Phrygiæ fatum componere , sola
 Fallacem patriæ serpere dixit equum .
 Ille (5) furor patriæ fuit utilis , ille parenti ;
 Experta est veros (6) irrita lingua Deos .

E 2

E I F.

(1) Tangit historiam Gallorum , qui duce Brenno ducti prædæ cupiditate templum Apollinis Delphici invasere , (qui dicitur *Pythius* , a *Pythone* serpente interfecto , & *Intensus* quia semper juvenis) quare eos Deus hic iratus fulminibus , & concusso Parnassi vertice , & effusis nivibus a proposito disiecit .

(2) *Polymnestor* fuit Rex Thracum : huic genero suo Priamus *Polydorum* filium cum magno auri pondere tradidit educandum , sed Rex auri potius cupiditate *Polydorum* obtruncavit , unde merito appellatur *scelusus* . Vid. Virg. lib. 3. *Æn.*

(3) *Eriphyla Amphiarai* uxor virum , in bellum Thebanum ire detestantem , prodidit , accepto monili aureo ab Argia Polyni-

cis uxore , & *Amphiaras* hiatu terræ in Thebis cum curru absumptus est .

(4) Licet certa dicam , non mihi fides habetur , sicuti olim Cassandra vera nuntianti non creditum est : existimata est *Ilia Menes* , i. e. Trojana quædam furis acta contra Trojam . Vaticinata est Paridem fore Trojæ fatum , & ruinam , & equum illi bi patriæ funestum .

(5) Ille furor Cassandra fuisse utilis patriæ , & patri Cassandra , si fides ipsi habita fuisset .

(6) *Irrita lingua* . Cum Apollo Cassandra precibus vaticinandi peritiam concessisset , nescio quâ mercede , voti compos cum promissis non stetisset , Deus indignatus prædixit ei neminem ipsius vaticiniis fidem habiturum .

PROPERTII
ELEGIA XII.
PROPERTIUS

Anceps, & dubius, an sit eundem Tibur, quo per litteras a Sponsa sibi redditas vocabatur, tandem nulum non subeundum pro futura uxore periculum statuit, speratque in itinere se tutum fore, & inviolabilem. Si vero moriendum sit, cupit se sepeliri in loco devio, & infrequenti, non circa viam publicam, ut mos erat Romanorum.

NOx media, & Sponsæ mihi venit epistola nostræ,
(1) Tibure me missa iussit adesse mora,
Candida qua (2) geminas ostendunt culmina tures,
Et cadit in patulos lymphæ (3) Aniena lacus.
Quid faciam? obductis committam mene tenebris,
Et timeam audaces in mea membra manus?
At si hæc distulero nostro mandata timore,
Nocturno fletus sævior hoste mihi.
Peccaram semel, & totum sum pulsus in annum:
In me mansuetas non habet illa manus.
Nec tamen est quisquam, sacros qui lædat amantes,
(4) Scironis media si licet ire via.
Quisquis amator erit, Scythicis licet ambulet oris,
Nemo, adeo ut noceat, barbarus esse volet.
Luna ministrat iter, demonstrant astra salêbras:
Accensas genius percutit ante faces.
Sæva canum rabies morsus avertit hiantes:
(5) Huic generi quovis tempore tuta via est.
Quod si certa meos sequerentur funera casus,
Talis mors pretio vel sit emenda mihi.
Adferet huc (6) unguenta mihi, fertisque sepulcrum
Ornabit custos ad mea busta sedens.
Dii faciant, mea ne terra locet ossa frequenti,
Qua facit assiduo tramite vulgus iter.
Post mortem tumuli sic infamantur amantum.
Me tegat arborea devia terra coma;
Aut humer ignotæ cumulis vallatus arenæ.
Non juvat in media nomen habere via.

E L E-

(1) Vulgo *Tivoli*, urbs crebris fontibus irrigua, 16. ab Urbe lapide distat, & aeris temperie commendatissima.

(2) Arx Tiburtina eminebat geminis turribus. Juvenal. sat. 14. *Semma nunc Tiburis arce.*

(3) *Anio* nobilis Italiae fluvius, irrigans agrum Tiburtinum, & se in Tiberim deferens, vulgo *Teverone*.

(4) *Scyron* olim fuit latro famosus, qui viam obsidebat angustam ab Corintho ad Megaram ducentem, & viatores exutos in mare præcipitabat: hunc *Theseus* occidit.

(5) Hoc genus hominum fortuna juvat.

(6) Sponsa adferas, ubi interfectus sum, unguenta &c.

(1) A BACCHO

(Cujus se laudes decantaturum pollicetur) auxilium
petit, ac suppetias implorat ad sollicitudi-
nes amovendas, curasque propellendas.

Nunc, o Bacche, tuis humiles advolvimur aris,
Da mihi pacato vela secunda, pater.
Tu potes insanos mentis compescere fluctus,
Curarumque tuo fit medicina mero.

Te quodque enim non esse rudem testatur in astris
(2) Lyncibus in cælum vecta Ariadna tuis.

Hoc mihi, quod veteres custodit in ossibus ignes,
Funera sanabunt, vel tua vina, malum.

Quod si, Bacche, tuis per fervida tempora donis
Accessitus erit somnus in ossa mea:

Ipse seram vites, pangamque ex ordine colles,
Quos carpant nullæ me vigilante feræ:

Dummodo purpureo spument mihi dolia musto,
Et nova pressantes inquinet uva pedes:

Quod superest vitæ, per te, & tua cornua, vivam;
Virtutisque tuæ, Bacche, poeta ferar.

Dicam ego maternos (3) Ætnæo fulmine partus,
Indica (4) Nyxæis arma fugata choris:

Vesenumque nova nequidquam in vite (4) Lycurgum:
(5) Pentheos in triplices funera grata greges:

Curvaque (6) Tyrrhenos delphinum corpora nautas

F 3

In

(1) *Bacchus*, qui & Liber pater. Bromius, Lenæus, Lyxus, & Dionysius dictus est: fuit Jovis ex Semele filius, vini inventor, unde & pro vino ipso sapius sumi consuevit.

(2) *Lynces*, tigres, & panthæe sunt feræ Baccho dicatæ. Hoc loco poeta ipsam etiam *Ariadnen* in cælum fuisse devectam ait, quamquam tantum ejus coronam scribat Catullus. Vide pag. 44.

(3) Bis eductus fuit in lucem *Bacchus*. primum cum mater ejus Semele percussa fulmine, quod in *Ætna* Cyclopes fabricatur, abortum eiecit; secundo, cum Jupiter jam efformatum, & maturo tempore partus edidit in lucem: unde dicitur bis genitus, & *Rimater*.

(4) *Nyxæos* choros vocat Satyros, Silenos, ac *Mænadas* Bacchi perpetuos socios. Dicitur autem *Nyxæus* Bacchus, quia *Nysæ* cui-dam educandus traditus est a Jove.

(5) Dicam *Lycurgum* insipientem in vites. Hic fuit Rex Thra-

cie, qui cum videret Thracas nimio vino deditos, omnes vites excidi in suo regno jussit, unde fabula, Lycurgum insensissimo odio Bacchum persecutum fuisse.

(6) *Pentheus* gen. *græcus*. *Penthei* membra discerpta a tergemi, no grege. *Pentheus*, quod sacra Bacchi adspernaretur misere dis-
cerptus est a tribus Baccharum gregibus: primum gregem ducebat Agave mater *Penthei*, duos alios Ino, & Autonoe sorores Agavæ, unde Propertius dicit mortem *Penthei* fuisse gratam tribus gregibus.

(7) Bacchus olim conducebat navem pampinis ornatam, plenam prædatoribus *Tyrrhenis* ex Icaria insula ad *Naxos*. *Tyrrheni*, si cum vellent in Africam Bacchum adportare, ut eum venderent, hanc ob rem iratum Bacchi numen, serpentes, & alia monstra oculis illorum objecit, qui vel timore, vel furore perciti in mare præcipites exsilire, & in Delphinos sunt transformati.

In vada pampinea desiluisse rate.
 Et tibi per mediam (1) benivolentia flumina Naxon,
 Unde tuum potant Naxia turba metum.
 Candida (2) laxatis onerato colla corymbis,
 Cinget Bassaricas Lydia mitra comas
 Lævis odorato cervix manabit olivo,
 Et series nudos veste fluente pedes.
 Mollia (3) Dirceæ pulsabunt tympana Thebæ,
 Capripedes calamo (4) Panes hiant canent.
 Vertice (5) turrigero juxta Dea magna Cybelle
 Fundet ad Idæos cymbala rauca choros.
 Ante fores templi crater antistitis auro
 Libarum fundens in tua sacra merum.
 Hæc ego non humili referam memoranda cothurno,
 Qualis (6) Pindarico spiritus ore tonat.
 Tu modo servitio vacuum me siste superbo,
 Atque hoc sollicitum vince sopore caput.

E L E G I A XIV.

M A R C E L L I M O R T E M

Deslet Propertius, qui filius Octaviæ sororis Augusti fuit, & cum Edilis esset, periit in Bajano secessu ætatis anno 20. Huic Augustus filiam suam Juliam desponderat. Romani ejusdem obitum vehementer doluerunt; Octavia autem mater nullum flendi finem fecit, atque bibliothecam ad filii memoriam prorogandam construxit: Marcelli quoque nomine Augustus theatrum edificavit. Iste est Marcellus de quo dixit Virgilius Lib. 6. Æn. Tu Marcellus eris &c.

Clausus ab umbroso qua ludit Pontus (7) Averno
 Humida Bajarum stagna tepentis aquæ,

Qua

(1) Et dicam fluvios, & fontes qui in Naxo insula Egæi, una ex Cycladibus, vino fluunt, & benivolent, quos Naxii incolæ potant.

(2) Tuum candidum collum oneratum, i. e. ornatum pendentibus corymbis: & Lydia insula cingit tuos crines. Lydi, seu Mæonii populi Lydia in primis usi sunt mitra. Bæchus autem dictus est Bassareus a quodam vestis genere, quæ dicta est Bassara a Thracibus, quæ e pellibus vulpinis constabat; id enim lingua Thracia Bassara significat.

(3) Dirceæ dicuntur Thebe in Bæotia a fonte Dirce, in quem mutata dicitur fuisse Dirce, Lyci Regis Thebarum uxor.

(4) Panes, i. e. Fauni, Satyri, Sileni, Læres, Silvani, qui omnes erant comites, & ministri Panis silvarum Dei, qui omnes erant pedibus caprinis.

(5) Cybelle uxor Saturni, fingitur caput turrigerum habere. Cybelle enim eadem est ac Terra, quæ ab urbibus, & oppidis coronatur. Idæi chori sunt Idæi ministri, sacerdotesque Cybelle, quæ Idæa vocata est, quod in Ida monte Phrygiæ potissimum coleretur.

(6) Pindarus Græcorum Lyricorum princeps, spiritus magnificentia, & carminis inimitabilis excellentia celebratur. Vid. Horat. lib. 4. od. 1.

(7) Avernus lacus est Campaniæ, Plutoni dicatus: ab antiquis inferorum limen credebat. Humida Bajarum: Baja urbs Campaniæ ad mare sita, in cuius agro sunt aquæ calidæ ad voluptatem, & morbos commodæ, olim aeris temperiæ, & Romæ civium frequentia, & ædificiorum ornamentis celeberrima.

Qua jacet & Trojæ tubicen (1) Misenus arena,
 Et sonet Herculeo structa labore via:
 Hic (2) ubi mortales dextra cum quæreret urbes,
 Cymbala Thebano concrepuere Deo:
 At nunc invisæ magno cum crimine Bajæ,
 Quis Deus in vestra constitit hostis aqua?
 (3) His pressus Stygias vultum demisit in undas,
 Errat & in vestro spiritus ille lacu.
 Quid genus, aut virtus, aut optima profuit illi
 Mater, & amplexum Cæsaris esse (4) focos?
 Aut modo tam pleno fluitantia (5) vela theatro,
 Et per (6) maternas omnia gesta manus?
 Occidit, & misero steterat vigesimus annus.
 Tot bona tam parvo clausit in orbe dies.
 I nunc, tolle animos, & tecum finge triumphos,
 (7) Stantiaque in plausum tota theatra jurent..
 (8) Attalicas supera vestes, atque omnia (9) magnis
 Gemmea sint ludis: ignibus ista dabis.
 Sed tamen huc omnes: huc primus, & ultimus ordo:
 Est mala, sed cunctis ista terenda via est.
 Exoranda canis tria sunt latrantia colla:
 Scandenda est torvi publica cymba senis.
 Illa licet ferro cautus se condat, & ære,
 Mors tamen inclusum protrahit inde caput.
 (10) Nireæ non facies, non vis exemit Achillem,

E 4

Croc-

(1) *Misenus* est promontorium, cui nomen dedit *Misenus* tubicen *Aenea*, ibidem sepultus. Vid. Virg. 6. Æn. v. 214. *Hercules* viam constructit in Campania, qua suos boves traduceret, hanc ornavit Augusti tempore Agrippa.

(2) Hic obiit *Marcellus*, ubi, dum *Hercules* sub potestate dexteræ, & armis civitates orbis redigeret, coram eadem *Herculi Deo Thebano* concrepuere. *Hercules enim Thebis* *Ægeæ* natus est. Dicuntur *cymbala* juxta *Bajæ* huic Deo concrepuisse, nam in campis *Phlegææ* gigantes devitæ.

(3) *His pressus* aquit *Marcellus* &c.

(4) *Focos*, i. e. non profuit *Marcello* arcto adfinitatis vinculo conjunctum esse cum *Augusto*, qui ei *Juliam* desponderat.

(5) *Marcellus* *Ædilis theatrum*, & forum velis inumbrasse, ut salubrius licigantes consisterent, narratur.

(6) *Extollicus* piecas *Marcelli*, quod omnem adfinitatis suæ curam *Octavia Marti* commendavit.

(7) In *Theatro* spectatores adfurgere solebant honoris causa plausum daturi. Cic. ad Art. l. 2. ep. 19. *Stantes* *Curiosi* *plausuerunt*.

(8) *Attalica vestes* sunt aulæ pretiosa auro, argentoque intertextæ, ab *Attalo* dictæ *Regæ Pergami*, qui omnes mortales pretiosa hujus suppellectilis magnificentia superavit.

(9) *Magni ludi* sunt, qui in honorem *Jovis* fiebant *Deorum omnium principis*. *Ignibus ista dabis*, nam cum mortuis omnia vel *gemmea* in rogum iniciendi mos erat.

(10) Neque *Nireus*, quamvis formosissimus, qui fuit *Rex Naxi*, neque *Achilles*, quamvis fortissimus, neque *Cræsus*, licet ditissimus, qui fuit *Rex Lydiæ*, mortem effugerunt.

Crescunt aut, (1) Pactoli quas parit humor, opes.
 Hic (2) olim ignaros luctus populavit Achivos,
 Attridæ magno cum stetit alter amor;
 At tibi, (3) nauta, pias hominum qui trajicis umbras,
 Huc animæ portent corpus inane tuæ:
 Qua Siculæ victor telluris Claudius, & qua
 Cæsar ab humana cessit in astra via.

E L E G I A X V.

MULIERUM PERVERSITATEM

Longe præstare virorum malitiæ ostendit.

O Bjicitur toties a te mihi (4) nostra libido;
 Crede mihi, (5) vobis imperat ista magis.
 Vos, ubi contempti rupistis frena pudoris,
 Nescitis captæ mentis habere modum.
 Flamma per incensas citius sedetur aristas,
 Fluminaque ad fontis sint reditura caput:
 Et placidum (6) Syrtes portum, & bona litora nautis
 Præbeat hospitio sæva (7) Malea suo:
 Quam possit vestros quisquam reprehendere cursus,
 Et rapidæ stimulos frangere nequitiae.
 Testis, (8) Cretæi fastus quæ passa juvenci
 Induit abiegnæ cornua falsa bovis.
 Testis Thessalico flagrans (9) Salmonis Enipeo,
 Quæ voluit liquido tota subire Deo.
 Crimen & illa fuit patris succensa senecta
 Arboris in frondes condita (10) Myrrha novæ.
 Nam

(1) *Pactolum* fluvium *Lydiæ* aureas arenas traxisse fabulantur.

(2) *Similis* sicut pane exhaustis funeribus *Achivos* nescientes, quando novus amor tam magno pretio constitit *Agamemnoni*. Poeta designare videtur cladem Græcorum cum *Attrides*, i. e. *Agamemnon* eripuit *Achilli* *Briséis*, quæ dicitur alter amor: unde *Achilles* indignatus amplius contra *Troianos* decertare noluit: tandem ei *Briséis* restituta fuit.

(3) *Nauta*, i. e. o *Charon*, anima tua, i. e. umbræ tuæ portent in eum locum *Marcelli* iuane corpus, per quem proavus ejus *Claudius Marcellus*, qui *Siciliam* omnem expugnavit, & *Jul. Cæsar* in *Deorum* numerum relatus, in eundem discesserunt.

(4) *Nostri*, idest virorum.

(5) *Vobis*, idest feminis.

(6) *Syrtes* sunt duo sinus in *Lybico* mari navigantibus peri-

culosissimi.

(7) *Malea* promontorium est *Læconia*, quod adversis ventorum flatibus navigationem efficit: periculi plenum: unde proverbium: cum ad *Maleam* discesseris, demeritos obliviscere.

(8) *Paliphæ* *Minois* *Cretæ* Regis uxor amore tauri, sive juveni ardebat: at festus, seu repulsam saepe perpeffa, tandem cum se in abirgna, seu lignea vacca figura inclusisset, peperit *Minotaurum*.

(9) *Salmonis*, i. e. *Tyro* filia *Salmonis* ob amorem fluvii *Enipei*, qui est in *Thessalia*, in ipsum se demersit.

(10) *Myrrha* fuit *Cinyræ* *Cypriorum* Regis filia. Cum pater ipsam, ob nefandum crimen in patrem ipsum, gladio persequeretur in *Arabiam* fugientem, Deorum miseratione in sui nominis arborem conversa est.

Nam quid (1) Medæ referam, quo tempore matris
 Iram natorum cæde piavit amor?
 Quidve (2) Clytemnestræ, propter quam tota Mycenis
 Infamis stupro stat Pelopea domus?
 Tuque, o Minoa venumdata, (3) Scylla, figura,
 Tondens purpurea regna paterna coma.
 Hanc igitur dotem virgo despenderat hosti?
 Nise, tuas portas fraude reclusit amor.
 At vos, innuptæ, felicius urite (4) tædas,
 Pendet Cretæa tracta (5) puella rate.
 Non tamen immerito (6) Minos sedet arbiter Orci.
 Victor erat quamvis, æquus in hoste fuit.

ELEGIA XVI.

CURARUM ÆSTU

*Vexatus Poeta, dicit se calum mutare cogi, Athenasque
 proficisci, ut loci mutatione curæ minuantur, quæ,
 quamdiu Romæ moratur, in dies crescere consuevere.*

MAGNUM iter ad doctas proficisci cogor Athenas,
 Ut ne longa gravi solvat amore via.
 Omnia sunt tentata mihi, quacumque fugari
 Possit: at ex omni me premit ipse Deus.
 Nunc agite, o socii, propellite in æquora navem,
 Remorumque pares ducite sorte vices,

F 5

Jun-

(1) *Quid Medea referam* scelus. *Medea* Regis Colchorum filia, Jasonis uxor, quam cum Jason repulisset, Creusamque superdixisset, furore correpta geminos filios, quos ex Jasono pepererat, in ultionem ante patris oculos pugulavit: & ita matris dolorem placavit *Amor* filiorum necem.

(2) *Quidve Clytemnestra* scelus referam? Hæc fuit Mycenarum regis uxor, & Agamemnonem virum suum e Troja reversum ægisto adultero adjuva interfecit. Dicitur tota *Pelopea* familia in Mycenarum urbe adulteriis infamis, omnes fere ejus domus & viri, & mulieres turpibus delictis famosi, unde in proverbium abierunt *Pelopida*.

(3) *Tuque o Scylla* vendidisti ipsam ob formam *Minos* hastis

patris tui *Nisi*: cum spoliasti regnum paternum coma purpurea: quam comam spondidisti *Agem* &c. Et, o *Nise*, amor reclusit portas urbis sue. Fatum totius regni *Nisi* ærum erat in purpureis ejus capillis.

(4) *Felicius urite tædas*, i. e. latioribus auspiciis nubite. Nubentibus tædas præferebant. Vide Catullum pag. 25.

(5) *Scylla puella Cretensis* ob nuper dictum crimen proscissa fuit in mare e puppi pedibus vincis, unde trahabatur, non vehabatur.

(6) *Jure Minos* est iudex inferorum æquus, & iustus, cum hanc *Scyllam* proditricem a se submovit, & quamvis esset *Nisi hostis*, ac victor de capillorum purpureorum tonsura ultus est.

Jungiteque extremo felicia linteā malo .
 Jam liquidum nautis aura secundat iter .
 Romanæ turres , & vos valeatis amici ,
 Pontice tuque mihi tam bene culte vale .
 Ergo ego nunc rudis (1) Adriaci vehar æquoris hospes ,
 Cogar & undisonos nunc prece adire Deos .
 Deinde per (2) Ionium vestus cum fessa Lechæo
 Sedarit placida vela phaselus aqua .
 Quod superest sufferte pedes , properate laborem ,
 (3) Isthmos qua terris arcet utrimque mare .
 Inde ubi (4) Piræi capient me litora portus ,
 Scandam ego (5) Thesæ brachia longa viæ .
 Illic vel studiis animum emendare (6) Platonis
 Incipiam , ut hortis , docte Epicure , tuis :
 Persequar aut studium linguæ , Demosthenis arma ,
 Librorumque tuos , docte (7) Menandre , sales :
 Aut certe tabulæ capient mea lumina pictæ ,
 Sive ebone exactæ , seu magis ære manus ;
 Aut spatia annorum , aut longa intervalla profundi
 Lenibunt tacito vulnere nostra sibi .
 Seu moriar fato , non turpi fractus amore ,
 Atque erit illa mihi mortis honesta dies .

ELE-

(1) Indignatur Propertius, quippe qui, contra quod statuerat, navigare cogatur: dixerat enim alibi: *At tu seves Aquilo numquam mea vela videbis. Adriacum mare, vulgo Golfo di Venezia.*

(2) Ionium ab Adriatico incipit, & inter Siciliam, Græciam, Mæcedoniam, Epirum, Achajam &c. interfusam extenditur. *Lechæum* est portus urbis Corinthi: constat enim geminos portus fuisse Corinthi, *Lechæum* & *Genchreum*: ita ut qui ex Italia in Græciam navigant utantur *Lechæo*, qui ex Asia *Genchre*: ideo apud Horat. Corinthus appellatur *bi-maris*, lib. 1. od. 7.

(3) *Isthmus*, significatur Corinthiacus, i. e. angustum illud terræ intervallum inter duo maria *Ægæum*, & *Ionium*: in ejus in-

tervalli faucibus sita fuit Corinthus.

(4) *Piræus* portus fuit Athenarum 300. navium capax.

(5) *Thesæ* via est, quæ Piræum portum Athenis stadiorum 40. spatium jungebat. Hanc viam *Thesæus* latronibus purgavit, unde dicta est *Thesæa*.

(6) Plato Academicæ sectæ princeps: *Epicurus* primus hortos Athenis instituit, ubi docuit: antea enim moris non erat in opidit haberi rura.

(7) *Menander* Atheniensis, Comicus poeta comedias 80. scripsit: tanto fuit in pretio, ut magnis honoribus, & divitiis invitatus fuerit ab Ægypti Regibus. Elogium ejus profert Quintil. 1. 10. c. 1. Instit. Orat.

(1) T U L L U M A M I C U M

Diutissime peregrinantem Propertias revocat in urbem Romanam, qua nihil pulchrius, & mirabilius toto orbe terrarum esse demonstrat. Hac elegia ceteris difficilior ob bene multas fabellas, quibus unusquisque versus ornatur.

F Rrigida tam multos placuit tibi (2) Cyzicus annos;
Tulle, (3) Propontiaca qua fluit Isthmus aqua,
(4) Dindyma ubi Argivæ sunt templa sacrata Cybellæ;
(5) Raptorisque tulit quæ via Ditis equos.

Si te forte juvant (6) Helles Athamantidos urbes,

Et desiderio, Tulle, (7) movere meo:

Tu licet adspicias cælum omne (8) Atlanta gerentem;
Sectaque Persea (9) Phorcidos ora manu,

(10) Geryonæ stabula, & luctantum in pulvere signa
Herculis, Antæque (11), Hesperidumque (12) choros:

Tuque tuo (13) Colcho propellas remige Phasin,

F 6

(1)

(1) Quis fuerit ille Tullus incertum est, nisi forsitan fuerit frater L. Volcatii Tulli, qui collega fuit Augusti in secundo consulatu.

(2) *Cyzicus frigida*, i. e. inamena, urbs Asiae minoris, montibus, arce, turribus marmoreis, & armis inclita.

(3) *Isthmus* adluitur Propontiacis aquis: Cyzicus enim intra Propontidem sita angusto terræ spatio in mare porrecto adhaerebat continenti: Propontis autem est totum illud mare, quod ab Hellesponti angustiiis ad Thracium usque Bosphorum protenditur.

(4) *Dyndyma*; *drum* mons est urbi Cyzico imminens: in hoc monte templum fuit *Dææ Cybelæ* ab Argivis ædificatum, unde *Cybele* appellata Argiva. Hic versus Propertii vario modo legitur a variis.

(5) Propertius adserit *Ditem*, seu Plutonem per hanc viam, i. e. circa Propontida rapuisse curru Proserpinam: licet alii fere omnes eam in Sicilia raptamuisse referant.

(6) *Helles Athamantidos urbes*, i. e. urbes Hellesponti, Hellespontus autem hodie est, *la Strye*. *eo di Gallipoli*: ita dictus ab *Hel-le Athamantis* Regis Thebarum filia, quæ novercam fugiens, Pontumque trajiciens in mare decedit.

(7) *Meique desiderio teneris*.

(8) *Atlas Japeti*, & *Glymenes filius*, Rex Mauritaniae magnus Astronomus, sphaeramque primus adinventis dicitur, unde cælum humeris sustinere fingitur.

(9) *Phorcis* est Medusa, seu Gorgonis, cujus caput amputatum est a Persæ. Gorgones fuerunt tres filiae Phorcis, a quo Phorcides dictæ sunt.

(10) *Geryon* Rex fuit Hispaniæ, quem tricorporem, seu tripitem fuisse fabulari sunt: hunc Hercules interfecit, & ejus boves innumeros abegit in Græciam.

(11) Si statuas adspicias *Herculis*, & *Antæ* pugnantium, & vestigia in pulvere impressa &c. *Antæ* Terræ filius hospites, ut secum decertarent, cogebat, quos in lucta deinde enecabat. Pl. lib. 3. c. 8. a Polyæto factum refert *Herculem* *Antæum* a terra sublimem opprimentem.

(12) *Hesperides* fuerunt tres sorores, hortosque habebant nemore auriferi pretiosos, quos pervigil servabat draco: hunc Hercules interfecit, pomæque abstulit. Poeta dicit, quod in his hortis *Hesperides* choreas agebant.

(13) Atque Tu *Colchicum Phasin* impellas *suo remige*. *Phasis* est fluvius maximus Colchidæ regionis, ex Armenia in Euxinum illabens.

(1) Pellicæque trabis totum iter ipse legas,
 Qua rudis, (2) Argoa natat inter saxa columba
 In faciem proræ pinus adaesta nove;
 Et qua Gygæi visenda est ora (3) Cæstri,
 Et qua (4) septenas temperat unda vias:
 Omnia Romanæ cedent miracula terræ.
 Natura hic posuit quidquid ubique fuit.
 Armis apta magis tellus, quam (5) commoda noxæ,
 Fainam, Roma, tuæ non pudet historiæ.
 Nam quantum ferro, tantum pietate potentes
 Stamus: victrices temperat illa manus.
 Hic (6) Anio Tiburne fluis, Clitumnus ab Umbro
 Tramite, & æternum Martius humor opus,
 (7) Albanusque lacus socii Nemotensis ab unda,
 Potaque (8) Pollucis lymphæ salubris equo.
 At non squamoso labuntur ventre (9) cerastæ,
 (10) Italia portentis nec furit unda novis.
 Non hic (11) Andromedæ resonant pro matre catenæ,
 Nec tremis Ausonias, Phœbe fugate, (12) dapes.

Nec

(1) *Pellicata trabis* est navis Argo, quæ Argonautas a Thessalia ad Colchidem duxit ad vellus aureum.

(2) *Argoæ columba*. Argonautas monuerat Phineus, ut *columbam*, quam eis viæ ducem dederat, ad Symplegadas insulas emitterent: quam ab *Argo* vocat *Argos*: sententia poetæ est: Eas, quæ parte rudis pinus adaesta, i. e. extructa, in faciem, i. e. in formam navis recentis fertur per cautes, ducit *Argoæ columba*. Hæc saxa sunt Symplegades insulæ, quæ procul videntibus apparent cautes, & scopuli.

(3) *Cæster* fl. Lydiæ, qui dicitur *Gygæus* a *Gyge* Lydorum quondam Rege, & in Ionium illabitur. Commendatur amœnitas regionis, & urbium, unde dicitur *visenda*.

(4) i. e. fluvius unus, qui in septem vias, seu alveos divisus cursum moderatur: fortasse Nilum intelligit, vel Gangem, qui septem ostiis in mare orientale influit.

(5) Roma idonea bello magis, quam inferendæ injuriæ: tuam historiam fama non erubescit.

(6) *De Aniene Tiburino*, sive *Tiburno*, quia *Tibur* adluit, & in Tiberim illabitur, dictum est *saxo*, vulgo *Tavorant*. *Clitumnus* est Umbriæ fluvius, cujus aqua pota boves facit candidos. *Trametes*, hic est pro filia. De

aqua Marcia dictum est elegiis superioribus.

(7) Juxta Albam est nemus, & lacus *Albanus*, Liv. l. 5. cujus aqua quondam intumescens Vejorum expugnationem præfagii. *Nemorensis lacus* dicitur socius *Albani*, quia ab iisdem fontibus oritur.

(8) Hæc aqua est fons *Juturna*, quem bibit *Gyllarus Pollucis equus*: erat autem ægris salubris. Duplex erat *Juturnæ* fons, alter in agro Latino in *Nemicum* in fluens, alter in *Velabro*.

(9) Huc usque laudavit Romanam regionem a propriis commodis: nunc eandem laudar ab incommodis, quæ non habet.

(10) In mari *Italo* non visuntur immanes belluæ, quibus expositæ olim fuerunt *Hæstione*, & *Andromede*.

(11) *Andromeda* *Cæphei* Regis *Æthiopum* filia, ob matris superbiam, quæ *Nereidas* omnes pulchritudine superare gloriabatur, ab *Nymphis* saxo adligata, & monstris marinis exposita, a *Perseo* liberata est, & nupta.

(12) Sol fingitur ad *Auroram* rediisse, ne cerneret comam *Thyestæ*, in qua filium suum ipsi *Thyesti* *Atræus* comedendum adposuit. Uti etiam *Progenes* conjux proprium filium *Ityn* *Tereo*. *Nem timor Ausonias dapes*, i. e. in *Ausoniæ*, seu *Italia*.





Nec cuiquam absentes arserunt (1) in caput ignes,
 Exitium nato matre parante suo.
 Penthea non sævæ venantur in arbore (2) Bacchæ,
 Nec solvit Danaas subdita (3) cerva rates.
 Cornua nec valuit curvare (4) in pellice Juno,
 Aut faciem turpi dedecorare bove.
 Arboreasque cruces (5) Scinis, & (6) non hospita Grajis
 Saxa, & (7) curvatas in sua fata trabes.
 Hæc tibi, Tulle, parens, hæc est pulcherrima sedes;
 Hic tibi pro digna gente petendus (8) honos.
 Hic tibi (9) ad eloquium cives, hic ampla nepotum
 Spes, & venturæ conjugis aptus amor.

ELEGIA XVIII.

A MISSOS PUGILLARES,

*In quibus res non exigui momenti scribere consueverat,
 conqueritur, eique, qui repertos sibi retulerit, præ-
 mia pollicetur.*

ERgo tam doctæ nobis perire tabellæ,
 Scripta quibus pariter tot perire bona?
 Has quondam nostris manibus detriverat usus;

(1) Qui

(1) De fato Meleagri fabellam accingit: Nato Meleagro, Parex stipitem flammis imposuerunt di- centes, tandem Meleagrum vi- surum, quamdiu stipes in igne duraret, *Althæa* mater adreptum stipitem aservavit diligentissi- me. *Althæa* vero, cum accepis- set fratres suos a Meleagro inter- sectos, doloris impatienti stipitem illum in ignem injectit, quo exu- sto Meleager etiam *absens* exu- stis intestinis consumptus est: itaque mater nato suo paravit e- xistium.

(2) De *Bacchis*, & *Penthes* vi- de p. 125. 126.

(3) Attingit fabulam *Iphigeniæ* filix *Agamemnonis*: quæ cum immolanda esset ad placandos ventos, qui Græcam classem in *Aulidis* portu detinebant, *cerva* loco *Iphigeniæ* sacrificio *supposita* est: quo facto ventus adflavit secundus.

(4) Io filia *Ioachi* Regis *Argi- vorum* *Jovi* nupta. Hæc in vac- cam conversa est *Junonis* odio, & adeo suis agitata, ut numquam posset consistere, donec formam priorem reciperet: qua recepta in *Agypto*. *Isis* dicta, consecu- ta est divini honores. Romæ templum habuit in *Campo Martio*.

(5) *Scinis* latro fuit famosissi- mus, qui *Corinthiacum* *Isthmum* infestabat, duasque arbores fle- debat, quibus simul flexis hor- mine adligabat, utraque arbore deinde in sublime obnitente, eo- rum membra discerpebantur. *Gra- cæ* hic posuit poeta pro quovis instrumento, quod *cruces*.

(6) *Sæva* *Scyronia* a latrone *Scyrone* *Megarenis* sic dicta, qui viatores ab his saxis in mare præ- cipitabat.

(7) His ultimis verbis denotat poeta, *Theseum* eadem omnino pœna adfecisse *Scinia* latronem, qua & ipse alios adfecerat. Hæc omnia flagitia, quæ fuerunt apud Græcos, scilicet *Meleager* inter- sectus a matre: ab *Agave* filius *Pentheus* discerptus in frusta: *I- phigenia* virgo mactata, &c. femi- næ in vacca muratæ, *Latro- nes* grassantes &c. arbores flexæ in sui ipsius perniciem, Romæ non exstant, nec in *Italia* au- diuntur.

(8) Hic tibi capeffendi sunt ma- gistratus, prout dignitas gentis rux postulat.

(9) Præsto sunt cives ad audien- dam eloquentiam tuam, vel quon- sacundia tua adjuvare possit.

(1) Qui non signatas iussit habere fidem;
 Non illas fixum caras effecerat aurum:
 Vulgari buxo sordida cera fuit.
 Qualescumque mihi semper mansere fideles,
 Semper & effectus promeruerunt bonos.
 Me miserum! his aliquis (2) rationem scribit avari,
 Et ponit duras inter ephemeridas.
 Quas si quis mihi rettulerit, donabitur auro.
 Quis pro divitiis (3) ligna rerenta velit?
 I puer, & citus hæc aliqua proponere (4) columna:
 Et dominum (5) Exquiliis scribe habitare tuum.

(1) Etsi illæ tabellæ non essent sigillo munitæ, usus fecit, ut fides eis haberetur: detritæ enim erant, & manibus meis velut consumptæ.

(2) In his tabulis quispiam expensa Avari nunc describit. Ephemerides hic sunt diaria rationum, seu expensarum diurnarum.

(3) Ligna, i. e. tabellæ, quæ ex arboris corticibus componebantur.

(4) Illa proponi columnis dicebantur, quæ omnium oculis, ut

conspicerentur, exponerentur. Romæ erant plures huiusmodi columnæ: Columna Aurea in foro Romano, Læstaria in foro Olistorio, Mævia in Circo &c.

(5) Exquilia mons est Urbis Romæ, qui & Exquilinus: est nunc in ejus vertice Basilica S. Mariæ Majoris. Propertius in eo colle habitabat, utpote aeris salubrioris. Horat. sat. 8. lib. 1. Nunc licet Exquiliis habitare salubribus.

SEXTI AURELII PROPERTII

EX LIBRO QUARTO

ELEGIA I.

OMISSIS LUDICRIS

Rebus; ad res graves, ac serias stilum convertit poeta: blandeque quasi peregrinum quemdam compellans, altiusque repetens Urbis Romæ primordia, vitam priscorum Romanorum rudem, moresque, ac ritus rusticanos describit. Deinde Patrem quemdam, seu Astrologum inducit, a quo se fingit res futuras edoctum fuisse, & a scribendo carmine heroico deterritum, quippe qui non sit ad hoc idoneus.

Hoc quodcumque vides, hospes, quam maxima Roma est.

Ante Phrygem Æneam collis, & herba fuit, Atque ubi navali stant sacra (1) palatia Phœbo,

(2) Evandri profugæ procubuere boves.

Fistilibus crevere (3) Deis hæc aurea templa,

Non fuit opprobrio facta sine arte casa.

Tarpejusque pater (4) nuda de rupe tonabat,

Et Tiberis nostris advena bobus erat.

Quo (5) gradibus domus ista Remi se sustulit, olim

Unus erat fratrum maxima regna focus.

Curia, prætexo quæ nunc nitet alta senatu,

Pellitos habuit rustica corda patres.

Buccina cogebat priscos ad verba Quirites:

(6) Centum illi in prato sæpe senatus erat.

Nec sinuosa cavo pendebant (7) vela theatro;

(1)

(1) Templum Apollinis in Palatinomonte erectum ab Augusto post victoriam Asiaticam, seu post devictum Antonium significat: ideo dicitur *Navuli Phœbo*: *navalis*, enim fuit victoria.

(2) *Evander* fuit ex Arcadia: cum casu patrem occidisset, avito regno pulsus in Italiam venit, pulsisque Aboriginibus populis ea loca tenuit, ubi postea Roma condita est.

(3) *Ex fistilibus* simulacris templa aurea in hanc majestatem

excrevere.

(4) *Jupiter a Tarpejo monte nudus*, i. e. sine templo, & edificii tonabat. & *Tiberis flavius* peregrinus erat nostris bobus.

(5) *Gradibus*, i. e. paullatim domus Remi, idest Roma se sustulit.

(6) *Centum Senatores creavit Romulus*, quos *Patres* vocavit, quorum posterum *Patres* dicitur.

(7) De velis in theatro vid. p. 120.

(1) *Pulpita* solemnes non oluere crocos.
 Nulli cura fuit externos quærere Divos,
 Cum tremere patrio (2) pendula turba sacro.
 Annuaque accenso celebrare (3) Palilia sæno,
 Qualia nunc curto lustra novantur equo.
 Vesta coronatis pauper gaudebat (4) asellis:
 Ducebant macræ villia sacra boves.
 Parva saginati lustrabant (5) compita porci,
 Pastor & ad calamos exta litabat ovis.
 Verbera (6) pellitus setosa movebat arator,
 Unde Licens Fabius sacra (7) Lupercus habet.
 Nec rudis infestis miles radiabat in armis:
 Miscebant usta prælia nuda sude.
 Prima galeritus posuit prætoria (8) Lucmo:
 Magnaque pars (9) Tatio rerum erat inter oves.
 Hinc Tatius, Ramnesque viri, Luceresque coloni:
 (10) Quattuor hinc albos Romulus egit equos.
 Quippe suburbanæ parva minus urbe (11) Bovillæ,

Et

(1) *Pulpitum* locus est, ubi laetor positus ab omnibus conspici, & audiri possit: *Pulpia* tunc temporis non olebant crocos, qui deinde sœrgi solebant in ludis solemnibus.

(2) *Pendula turba*, i. e. plebs attenta in propriis sacris contremisceret.

(3) *Annus Palilia* celebrabantur congerendo sæno: & stipulas, ignemque magnum accensum transliebant, credentes ita sese expiari: dicta sunt a *Palo* Deus pastorum: dies festorum huiusmodi erat 11. Cal. Marti, natalis Urbis Romæ. Adde quod *Palilia* sacrificia lustrabantur sanguine equino: uti in sacrificiis *lustrum* quinquennialibus salsimen erat cum sanguine cauda equina, quæ decurrebatur, unde *Lustra* curto quoque novari ait Propert. *Lustrum* opus erat censorum, qui completo quovis quinquennio populum lustrabant.

(4) *Vesta* tunc inops gaudebat asellis panibus coronatis: & curru ad rempla ducebant sacra.

(5) Festa *Compitalia* erant Laribus, eorumque matri *Maniæ* sacra, quibus porci, sicuri & Cereri, & Telluri, immolabantur.

(6) Olim agricolæ in suis festis solemnibus induti pellibus scuticas, & lora e pellibus caprinis compacta agitant, & obvios quosque verberabant.

(7) *Lupercalia* festa quotannis

celebrabantur Diis agrestibus, ut *lupos* arcerent: sacerdotes sacerorum dicebantur *Luperci*, quæ per maximam licentiam obviis infligentes flagella discurrebant: unde *Licinus Lupercus*: qui quidem dicitur etiam *Fabius*: nam Romulus *Fabium* quemdam sacris præposuit.

(8) *Lucmo*, sive *Lucumo* fuit unus e Tuscorum Regibus, qui contra Romanos pugnavit, & quæ *Luceres* dicti sunt: ubi primum constitutus est populus Romanus, statim divisus est in *Rhamneses* a *Romulo*, in *Tatienfes* a *Tatio*, & *Luceres* a *Lucumone*. Dicitur *Lucmo galeritus* a quodam pilei genere, quo utebantur veteres Romani. Fixit *prima prætoria*: nam ipse *Lucmo* tabernaculum quoddam constituit, in quo esset dux, seu imperator in castris: appellavit *prætorium*, quia magistratus omnis, cui parebat exercitus, *Prætor* appellabatur.

(9) *Tatius* Rex fuit Sabinorum, cum quo Romulus imperium sociavit.

(10) A parvis initiis ita rem suam auxit Romulus, ut quadri-gis albis invehit sit in urbem, triumphum agens de *Ceninensibus*, de *Fidenatibus*, de *Camerinis*, & non semel de *Vesentibus*.

(11) Romæ erat minor urbe *Bovilla*, oppido Latii non procul ab urbe Romæ, unde dicitur *suburbana*. Et *Fabii* tum tempo-

Et qui nunc nulli, maxima turba Gabii :
 Et stetit (1) Alba potens albæ suis omine nata,
 Hac, ubi Fidenas longe erat ire, via.
 Nil patrium nisi nomen habet Romanus alumnus :
 Sanguinis altricem nunc pudet esse lupam.
 Huc melius profugos misisti Troja Penates ;
 O quali vecta est (2) Dardana puppis ave !
 Jam bene spondebant tunc omina, quod nihil illam
 Læserat abiecti venter apertus equi,
 Cum pater in nati tremulus cervice pependit,
 Et verita est humeros urere flamma pios.
 Tunc (3) animi venere Decii, Brutique secures,
 Vexit & ipsa sui (4) Cæsaris arma Venus,
 Arma resurgentis (5) portans victricia Trojæ,
 Felix terra tuos cepit, Iule, Deos.
 Si modo (6) Avernalis tremulæ cortina Sibyllæ
 Dixit Aventino rura pianda Remo :
 Aut si (7) Pergamæ sero rata carmina vatis
 Longævum ad Priami vera fuere caput.
 (8) Vertite equum Danai, male vincitis. Ilia tellus
 Vincet, & huic cineri Jupiter arma dabit.
 Optima nutricum nostris, Lupa (9) Martia, rebus,
 Qualia creverunt mœnia lacte tuo !
 Mœnia namque pio conor disponere versu :
 Hei mihi quod nostro est parvus in ore sonus.
 Sed tamen exiguo quodcumque e pectore rivi
 Fluxerit, hoc patriæ serviat omne meæ.

En-

ris habebantur in pretio, quibus minus erat Roma oppidulum : metui erant inter Romam, & Præneste.

(1) *Albam* condidit Ascanius, ita vocatam ab omni *suis albæ*, quæ triginta porcellos edidit: conditam eo itinere, quo itur ad *Fidenas*, urbem ab Roma distantem stadii 30.

(2) Quam fausto auspicio Trojana navis in Italiam Æneam duxit!

(3) Tunc in Italiam venere animosi Decii. De Decio vide p. 120. *Brutus* heros ille Romanus, qui Reges Roma eiecerat, & liberos suos, revocandis in urbem Regibus studentes, *securi* percuti iussit.

(4) Vel quia *Venus* tutela fuit illius navis, quæ Æneam detulit in Italiam vel quia duce *Venera* Æneas, Juliusque, (unde Julia gens) in Italiam delati sunt.

(5) *Julus* Æneæ filius *portans* Penates Deos, *Albam*, quam ipse

condidit, transfudit.

(6) *Si Sibylla* Cumana annosa, prope *Avernum* lacum degens, vera dixit in *cortina*, i. e. ex tripode: scilicet *vera*, & agros expiandos esse sanguine *Remi* *Aventini*. *Remus* dicitur *Aventinus* vel quia in monte *Aventino* capravat auguria, vel quia inibi sepultus, in loco qui etiam dicitur *Remuria*.

(7) *Vates Pergamæ* est *Cassandra*, quæ fuit a *Pergamo*, i. e. Troja: vera quidem ejus vaticinia, sed sero, unde *Virg.* *Numquam credida Teucri*.

(8) Verba sunt *Cassandræ* ad Græcos: Retrahit equum ligneum Trojani cineres in Italia majus imperium excitabunt, cui etiam Græcia olim subjiçietur.

(9) Poeta *lupam* adloquitur, Romuli, & Remi nutricem, quæ dicitur *Martia*, quia *Marti* *lupæ* dicebantur sacri.

Ennius (1) hirsuta cingat sua dicta corona :
 Mi folia ex hедера porrige, Bacche, tua,
 Ut nostris tumefacta superbiat (2) Umbria libris,
 Umbria Romani patria Callimachi.
 Scandentes si quis cernet de vallibus arces,
 Ingenio muros æstimet ille meo.
 Roma fave, tibi surgit opus : date candida, cives,
 Omina, & inceptis dextera cantet avis.
 Sacra, diesque canam, & cognomina prisca locorum :
 Has meus ad metas fudet oportet equus.
 Quo mis imprudens vage dicere facta, Propertii?
 (3) Non sunt a dextra condita fila colo.
 (4) Accerfis lacrimis cantus : averfus Apollo :
 Poscis ab invita verba pigenda lyra.
 (5) Certa feram certis auctoribus : haud ego vates
 Nescius ærata signa movere pila.
 Me creat (6) Archytæ soboles Babylonius Horos,
 (7) Horos, & a proavo ducta Conone domus.
 Dil mihi sunt testes, non degenerasse propinquis,
 Inque meis libris (8) nil prius esse fide.
 Nunc (9) pretium fecere Deos, & fallitur auro
 Jupiter. Obliquæ (10) signa iterata rotæ,
 Felicesque Jovis stellas; Martisque rapacis,
 Et grave Saturni sidus in omne caput.
 Quid moveant Pisces, animosaque signa Leonis,
 Lotus & Hesperia quid Capricornus aqua,
 Dicam. (11) Troja cades, & Troica Roma resurget;

Et

(1) *Hirsuta corona* est ex lauro, epico poëtæ conveniens: elegiaco poëtæ ex hедера.

(2) De Umbria patria Propertii, quæ nunc dicitur Ducatus Spoletanus, vide pag. 20.

(3) Opus, quod a te rexitur, non est a colo felici, & fausta deductum: superat enim tuas vires.

(4) Tu, qui fles amores tuos, ad lacrimas vis adjungere cantus, & res latus, sacra scilicet, & dies festos.

(5) Inducitur Astrologus, a quo poeta fingit de rebus futuri se edoctum, qui inquit, se scire movere sphaeram æream instar pilæ rotundam, quam Archimedes invenit.

(6) Me procreavit Horos Babylonius Archytæ filius. Archytas fuit philosophus eximius Pythagoricus, patria Tarentinus. Horos, vel Horus dicitur Babylonius non patria, sed a professione Babylonii enim, & Chaldaei po-

etissimi astrologi semper habiti.

(7) Et mea gentis Conone proavæ orta est. Conon insignis fuit mathematicus ex insula Samo oriundus.

(8) In meis libris nil potius, & antiquius est fide, & veritate.

(9) Deorum religionem (inquit Astrologus) quidam venterunt in lucrum, & questum. Jupiter ipse auro dicitur falli ab Astrologis, dum ipsi ob aurum lucrandum assignant stellam Jovis falsam in genitura.

(10) Prosterur Astrologus, se dicturum siderum caelestium naturam, quam habet perspicissimam: scilicet cur Zodiaci tramitem sol oblique percurrat, cur stella Jovis sit benigna, Martis malefica, Saturni perniciofa; quid Pisces, quid Leo, quid Capricornus in genitura portendant.

(11) Orationem prosequitur genethliacus, probatque ab exemplis, se peritissimum esse vatem.

Et (1) maris, & terræ longa sepulcra canam.
 Dixi ego, (2) cum geminos produceret Arria natos,
 (Illa dabat matris arma vetante Deo)
 Non posse ad patrios sua pila referre Penates:
 Nempe meam firmant nunc duo busta fidem.
 Quippe (3) Luperus, equi dum saucia protegit ora,
 Heu sibi prolapsa non bene cavit equo!
 Gallus at in castris dum credita signa tuetur,
 Concidit ante aquilæ rostra cruenta suæ.
 Fatales pueri, duo funera matris avaræ!
 Vera sed (4) invito contigit ista fides.
 Idem ego, cum (5) Cynaræ traheret Lycina dolores,
 Et facerent uterq; pondera lenta moram:
 Junoni votum facite impetrabile, dixi,
 Illa parit, libris est data palma meis.
 Hoc neque arenosum (6) Libyci Jovis explicat antrum,
 Aut sibi commissos (7) fibra locuta Deos:
 Aut si quis moras (8) cornicis senserit alas,
 (9) Umbra neque hæc magicis mortua prodit aquls.
 Adspicienda via est cæli, (10) versusque per astra
 Trames, & a zonis quinque petenda fides.
 Exemplum grave erit (11) Calchas: namque Aulide solvit
 Ille bene hærentes ad pia saxa rates.

Idem

(1) *Sepulcra* posuit pro funeribus. Non liquet, quæ funera prædicat. nisi de *terra*, & *maris*, & totius mundi interitu loquatur.

(2) *Arria* cuidam mulieri, eum misisset duos filios ad bellum, prædixit Astronomus, non relatu-ros sua arma ad patriam domum.

(3) *Lupercus*, & *Gallus* sunt duo liberi *Arria* mulieris, primus equi lapsu extinctus, alter dum aquilam suam tuetur interemptus.

(4) Certa mei viciniæ veritas evenit mihi, sed renuenti, & invito.

(5) Astrologus *Cynaræ* puellæ parturienti sine moris periculo parituram prædixit, si *Junonis*, seu *Lucinæ* parientium præsidii votum exorabile faceret: quod cum evenisset, libris Astrologici hæbita est maxima fides.

(6) *Jovis* *Hammonis* celeberrimum oraculum intelligit, in extrema *Libya* situm.

(7) Per aruspicinam ex *fibris* jecinatoris ab aruspice explorari futura cognoscebantur, & volun-

tati Deorum aperiebatur. Tibull. Significet placidos conscia fibra Deos.

(8) Ostendit cornicem non cantu tantum, sed etiam volatu facere suspicium, ideoque non modo ostendit, sed & alium esse.

(9) Nec umbra mortui hominis conspersa magicis aquls id indicat.

(10) Zodiacum intelligit. De *Zonis* dictum est sapissime.

(11) Aruspicinam esse mendacem exemplo *Calchantis* arioli ostendit. Cum *Græci* ex *Aulide* portu solvissent, *Calchas* eos sospites ex *Troja* eversa in patriam redituro prælixit, quod secus accidit: nam omnes *Græci* ad *Euboeæ* sinus, i. e. ad *Caphareum* promontorium, ad quod *Nauplii* dolo *Græci* classis delata est, perierunt. Vide p. 113. melius igitur classis *Græcorum* hæsisse in *Aulide* ad pia saxa: ideo, pia, quæ prohibebant cætes, cladesque *Græcorum*. Scribit *Strabo* l. 9. regionem illam, ubi *Aulis* portus est, saxosam esse.

- Idem (1) Agamemnoniæ ferrum cervice puellæ
 Tinxit, & Atrides vela cruenta dedit.
 Nec redlere tamen Danaï, tu diruta fletum
 Supprime, & (2) Euboicos respice, Troja, sinus.
 (3) Nauplius ultores sub noctem porrigit ignes,
 Et natat exuviis Græcia pressa tuis.
 Victor (4) Oilide rape nunc, & dilige vatem,
 Quem vetat avelli veste Minerva sua.
 Hactenus historiæ: nunc (5) ad tua devchor astra.
 Incipe tu lacrimis æquus adesse novis.
 (6) Umbria te notis antiqua Penatibus edit.
 Mentior? an patriæ tangitur ora tuæ?
 Qua nebulosa cavo rotat (7) Mevania campo,
 Et (8) lacus æstivis intepet Umber aquis,
 (9) Scandentisque arcis confurgit vertice murus,
 Murus ab ingenio notior ille tuo.
 Ossaque legisti non illa ætate legenda
 Patris, & in (10) tenues cogeris ipse Lares.
 Nam tua cum multi versarent rura juvenci,
 Abstulit excultas (11) pertica tristis opes.
 Mox ubi (12) bulla rudi demissa est aurea collo,
 (13) Matris & ante Deos libera sumpta toga:

Tum

(1) Calchas Iphigeniam Agamemnonis filiam ad placandos ventos, ac Dianam, dum in Aulide hæreret classis Græcorum, jussit immolari inde *Atrides*, i. e. Agamemnon dux Græcorum, sanguine filiz cruentatus in Trojam navigavit.

(2) Vide p. 133.

(3) Vide eandem p. 133.

(4) Astrologus insultat Ajaci Oilis filio, qui cum deperiret Cassandra vatem, & propterea in templo Minervæ, quæ eam vinolari verabar, vim illi intulisset, causa fuit potissima Græcorum naufragii.

(5) Nunc ad tuum, Propertii, inquit Astrologus, sitas natalitium devenio: *adsit* meis novis carminibus.

(6) Umbria te genuit nobilis antiquis Penatibus: an mentior? an patriæ tuæ fines non attinguntur?

(7) Civitas Umbriæ ad viam Plaminiam sita: dicitur *nebulosa* ob circumjacentes valles, & agros pingues, qui rore multo madentes exhalant *nebula*: hanc patriam Propertii fuisse contendunt multi. Vide p. 25.

(8) Quisnam sit hic *lacus*, non convenit inter commentatores: Scaliger ait esse *lacum Vadimonis*, nunc *lago di Bassanello*; alii *lacum Velinum*, il *lago di Piseduco*. Taddæus Vannola de patr. Prop. *lacum Umbræ* contendit esse *Clitumnæ fontes* Hispello vicinos.
 (9) Mœnia in jugo collis *scandentis*, i. e. eminentis *confurgens*, carminibus tuis clariora.

(10) Postquam patris cineres in urnam rite collegisset Propertius adhuc junior, in angustam domum sub matris custodia, ubi arcte habitus est, compulsus fuit.

(11) Romani agros *per ticiæ*, seu decempedis mensos veteranis attribuebant: id Propertio accidit: quare ad paupertatem redactus, & paternis possessionibus pulsus, vidit agros *pertica tristis* descriptos alii assignari.

(12) *Bulla aurea* in cordis figuram ante pectus pueris ingenuis ornamentum erat.

(13) *Ante Deos matris*, idest coram maternis Laribus: sub matris tutela post patris mortem educatus est Propertius, & virilem togam sumpsit.

Tum tibi pauca suo de carmine dictat Apollo,
 Et vetat infano verba tonare foro.
 At tu finge elegos fallax opus (hæc tua castra),
 Scribat ut exemplo cetera turba tuo.
 Militiam blandis duram patiere sub armis,
 Et (1) Veneris pueris utilis hostis eris.
 Nam tibi victrices, quascumque labore parasti,
 Eludet palmas una puella tuas.
 Et bene cum fixum mento discusseris (2) uncum,
 Nil erit hoc: rostro te premet ansa suo.
 Illius arbitrio noctem, lucemque videbis;
 Gutta quoque ex oculis non nisi iussa cadet.
 Nec mille excubiæ, nec te signata juvabunt
 Limina, (3) persuasæ fallere rima sat est.
 Nunc tua vel mediis puppis luctetur in undis,
 Vel licet armatis hostis inermis eas,
 Vel tremefacta cavo tellus deducat hiatum:
 (4) Ostipedis cancri tærga sinistra time.

E L E G I A I I.

(5) V E R T U M N U S

*Inducitur hac elegia vires suas multiplices, ac varias
 referens, causasque, cur Vertumnus nuncupetur,
 locumque, ubi colatur.*

Quid mirare meas tot in uno corpore formas;
 Accipe Vertumni (6) signa paterna Dei.
 Thuscus ego, & (7) Thuscis orior: nec pœnitet inter
 Prælia (8) Volsinios deseruisse focos.
 Hæc me (9) turba juvat, nec templo lætor eburno:
 Romanum satis est posse videre forum.

Hac

(1) i. e. Cupidinibus.

(2) Quo magis ab iugo te subducere conaberis, hæc arctius addigaberis: metaphora sumpta ab *ancho* illo, qui reorum gurguri, collo, aut *mentis* impingebatur, ut traherentur in carcerem.

(3) Decipere, aut effugere. *vo-*lenti unica sufficit *rimula*.

(4) Cur autem poëta sit *me-*tuentus *cancer*, interitum est, nisi forsitan ipsius, aut avara *Cyn-*thiæ natale fuerit astrum.

(5) Alii *Vertumnus*, vel ab *anno* in se ipsum verso ita dictus, vel a *vertendis* rebus, hoc est permutandis, vendendis, vel emendis. Fuit Rex antiquissimus Thuscorum, qui ferendi &c. rationem tradidit: unde Roma tem-

plum ædificatum in vico Thusco, ubi ejus simulacrum. Festa *Vertumnalia* Octobri mense quotannis celebrabantur.

(6) Audi *signa*, & notas patrias *Dei Vertumni*.

(7) Ex *Etruria* originem traheretur, cujus Rex fuit veterrimus: quare Romæ in vico Thusca tempus habebat, ut ait Varro.

(8) Non male secum assumat Vertumnus, quod *Volsinios* deseruerit, ut Romam migraret, dum *Volsinios* Romani debellerent. Vide Liv. l. 6. & 9. *Volsinium* urbs est Etruriæ, olim opulentissima.

(9) Ingenti pop. Rom. frequentia delector.

Hac quondam (1) Tiberinus iter faciebat; & ajunt
 Remorum auditos per vada pulsa sonos.
 At postquam ille suis tantum concessit alumnis,
 Vertumnus verso dicor ab amne Deus.
 Seu quia vertentis fructum percepimus anni,
 Vertumni rursus credidit esse sacrum.
 (2) Prima mihi variat viventibus uva racemis,
 Et coma lactenti spicea fruge tumet.
 Hic dulces cerasos, hic autumnalia pruna
 Cernis, & æstivo mora rubere die.
 Insitor hic solvit pomosa vota corona,
 Cum prius invito stipite mala tulit.
 Mendax fama nocet, alius mihi nominis index;
 De se narranti tu modo crede Deo.
 Opportuna mea est cunctis natura figuris:
 In quamcumque voles, verte, decorus ero,
 Indue me. (3) Cois, fiam non dura puella:
 Atque vitum sumpta quis neget esse toga?
 Da (4) falcem, & torto frontem mihi comprime fœnor.
 Jurabis nostra gramina secta manu.
 Arma tuli quondam, & (memini) laudabar in illis.
 Corbis at imposito pondere messor eram.
 Sobrius ad lites; at cum est imposita corona,
 Clamabis capiti vina subisse meo.
 Cinge (5) caput mitra, speciem furabor Iacchi:
 Furabor Phœbi, si modo plectra dabis.
 Cassibus impositis venor: sed arundine sumpta
 Faunus plumoso sum Deus aucupio.
 Et etiam aurigæ species Vertumnus; & ejus,
 Trajicit (6) alterno qui leve pondus equo.
 (7) Suppetat hoc, pisces calamo prædabor, & ibo
 (8) Mundus demissis insitor in tunicis.
 Pastorem ad baculum (9) possum curare, vel idem
 Sirpiculis medio pulvere ferre rosam.

Nam

(1) *Tiberinus* est nomen *Tiberis* fluvii. Notat poëta per forum qua parte fuit Velabrum, Tiberim fluxisse, & remorum sonitus auditos fuisse. Cum deinde ab Agrippa Menenio *Tiberis* alveus avertus fuisset a Velabro, ab averso hoc amne dictus fuit *Vertumnus*: & suis alumnis, i. e. Romanis, via concessa est.

(2) Fuit etiam *Vertumnus* Deus hortorum, unde cum *Priapo* confunditur.

(3) i. e. vestibut, lis enim utebantur mulieres Romanæ.

(4) *Falcem* intelligit, quam vo-

cant *fanariam*: solebant enim *fanificæ* sibi frontem herbis cingere ad arendum solis ardorem.

(5) *Bacchus*, qui & *Iacchus*, mitram capite gestabat, & *Phylus Plectrum*.

(6) Puerunt olim militum speciei, qui ab uno equo in alium velox corpus transferrent.

(7) *Suppetat hoc*, i. e. si opus sit.

(8) *Insitor* est, qui tractandæ negotiationi præponitur. *Mundus*, i. e. diligens.

(9) Possum agere pastorem, si detur pedum, & media æstate in canistis ferre rosas.

Nam quid ego adjiciam, de quo mihi maxima fama est,
 (1) Hortorum in manibus dona probata meis?
 Cæruleus cucumis, tumidoque cucurbita venire
 Me notat, & junco brassica vineta levi.
 Nec flos ullus hiat pratis, quin ille decenter
 Impositum fronti langueat ante meæ.
 At mihi, quod formas unus vertebat in omnes,
 Nomen ab eventu patria lingua dedit.
 At tu, Roma, (2) meis tribuisti præmia Thuscis,
 Unde hodie vicus nomina Thuscus habet.
 Tempore, quo sociis venit Lycomedius armis,
 Atque Sabina feri contudit arma Tati:
 Vidi ego labentes acies, & tela caduca,
 Atque hostes turpi terga dedisse fugæ.
 Sed facias, Divum sator, ut Romana per ævum
 Transeat ante meos (3) turba togata pedes.
 Sex superant versus: te, qui (4) ad vadimonium curris,
 Non moror: hæc spatium ultima meta meis.
 Stipes acernus eram properanti falce dolatus,
 (5) Ante Numam grata pauper in urbe Deus.
 At tibi, (6) Mamuri, formæ cælator ahenæ,
 Tellus artifices ne terat (7) Osca manus:
 Qui me tam dociles potuisti fundere in usus.
 Unum opus est: operi non datur unus honos.

E L E G I A I I I.

(8) ARETHUSA EPISTOLAM

Ad Lycotam virum suum scribis, de ipsius absentia con-
querens, hortaturque, ut tandem confecto bello
Parthico domum propere redire velit.

HÆc Arethusa suo mittit mandata Lycotæ,
 Cum toties absis, si potes esse meus.
 Si qua tamen tibi lecturo pars oblita deerit,

Hæc

(1) Ab agricolis, & hortulanis cultus fuit Vertumnus, ipsique libata fuere hortorum munera.

(2) Cum olim Lucumon, seu Lycomedius Thuscorum Rex venisset in auxilium Romuli contra Tatum Sabinorum Regem, Romulus locum in Urbe sua Thuscis adtribuit, qui vicus Thuscus dictus est.

(3) Ita etiam Virgil. Romanos rerum dominos, gentemque togatam.

(4) Vadimonium est sponso ad certum diem sistendi in iudicio: reus enim parum idoneus vadem pro se dabat, cui pro reo deservere vadimonium turpe erat, unde

de dicitur currere ad vadimonium.

(5) Numa primus Rom. Rex post Romulum. Dicit autem Vertumnus Numa temporibus ex ligno se factum fuisse æneum.

(6) Mamurius fuit faber ætærius celeberrimus, qui Vertumni simulacrum opere singulari ex ære finxit.

(7) Tellus Osca tua patria, & Mamuri, colat manus tuas: unicum opus est, at tibi multiplex honor tribuetur. Osci populi Campaniæ oris fræditate famosi, unde nomen obsequat.

(8) Quænam fuerit hæc Arethusa, & Lycotas quinam fuerit, penitus incertum est.

Hæc erit e lacrimis facta litura meis.
 Aut si qua incerto fallet te littera tractu,
 Signa meæ dextræ jam morientis erunt.
 Te modo viderunt iteratos (1) Bactra per ortus,
 Te modo munito (2) Sericus hostis equo,
 Hibernique (3) Getæ, plectoque Britannia curru,
 Ustus & (4) Eoa discolor Indus aqua.
 Quæ mihi deductæ (5) fax omen prætulit, illa
 Traxit ab everso lumina nigra rogo.
 Et (6) Strygio sum sparsa lacu, nec recta capillis
 Vittæ data est: nupsi non comitante Deo.
 Omnibus heu portis pendent (7) mea noxia vota.
 Textitur hæc castris (8) quarta lacernæ tuis.
 Occidat, immerita qui carpserit ab arbore vallum,
 Et struxit querulas rauca (9) per ossa tubas.
 Dignior obliquo funem qui torqueat (10) Ocno:
 Aternusque tuam pascat, asellæ, famem.
 Dic mihi, num teneros urit lorica lacertos?
 Num gravis imbelles atterit hasta manus?
 Dixeris & macie vultum tenuasse: sed opto,
 (11) E desiderio sit color iste meo.
 At mihi cum noctes induxit vesper amaras,
 Si qua relicta jacent, osculor arma tua.

Tum

(1) *Bactra*, urbs prima *Bactria-*
um regionis. Vid. p. 104. *Iteratos*
per ortus, i. e. per orientis popu-
 los iterum perlustratos, ac peti-
 gratos.

(2) *Seres* Indiarum populi, quorum
 Regio *Serica*, nunc *Cathai* dici
 prohibetur.

(3) *Getæ* sunt Scythiarum populi
 ad Boream vergentes, qui æter-
 no gelu rigent. De Britannorum
 curribus pictis inquit alibi Pro-
 pertius. *Effusa calasis fiste Bri-*
tanna jugis.

(4) *Aqua Eoa* efficit crispas, &
 nigros Indos: alii legunt *Eois æ-*
quis, i. e. Solis aquis.

(5) Ominis causa puellæ deducta
 in domum mariti, idest novæ
 nuptiæ, duo pueri facem præfere-
 bant. Illa fax nigra accensa fuit
 ab rogo everso quod erat nuptiis
 inauspiciis.

(6) Tria infelicitium nuptiarum
 nomina ponit: *Strygia sum sparsa*
lacu: hoc est aqua Inferorum pa-
 ludis: deinde dicit, *nec recta ca-*
pillis &c. novæ enim nuptiæ, si-
 cut & matronæ, rectas vittas
 æquare solebant, virginum vero

vittæ erant non rectæ, sed resi-
 dentes: tertio cum dicit, *non*
comitante Deo, idest Hymenæo
 minime deducente.

(7) In portis, ubi erant Denrum
 imagines, appendebant vota ob-
 noxia.

(8) Tres lacernas militares con-
 jugi jam misisse dicit, & jam quar-
 tam se texere. Ita Ovid. Fast.
 2. *Mittenda est domino, nunc nunc*
properare puella. Quam primum
 nostra facta lacerna manu.

(9) Olim ossa fuere tubæ, quæ
 postea ex ære constructæ sunt.

(10) Ocneus fuit vir, quem effu-
 xerunt funem perpetuo torquen-
 tem, adstante asellæ, quæ quan-
 tum ille torfisset, statim illa
 perroderet: unde proverbium,
Ocneus funiculum torquet, in eos
 qui nulli labori parcunt, ut rem
 familiarem augeant, attamen
 domi habent asellam, idest uxorem,
 quæ omnia profundit. Di-
 citur obliquus a positu corporis,
 qui enim funem torquent obliquo
 gradu incendunt.

(11) Opto, ut pallor a mei desi-
 derio proveniat.

Tum quæror, in toto non fidere pallia lecto,
 Lucis & auctores non dare carmen aves.
 Noctibus hibernis (1) castrensia pensa laboro,
 Et Tyria in radios vellera secta suos.
 Et disco, qua parte fluat vincendus (2) Araxes,
 Quot sine aqua Parthus millia currat eques.
 Cogor & e tabula pictos ediscere mundos,
 Qualis & hæc (3) docti sit positura Dei:
 Quæ tellus sit lenta gelu, quæ putris ab æstu,
 Ventus in Italiam qui bene vela ferat.
 Adsit una soror curis, & pallida nutrix
 Pejerat hiberni temporis esse moras.
 Felix (4) Hippolyte nuda tulit arma papilla,
 Et texit galca (5) barbara molle caput.
 Romanis utinam patuissent castra puellis!
 Eßem militiæ sarcina fida tuæ.
 Nec me tardarent Scythiæ juga, cum (6) pater altas
 Africanus in glaciem frigore necit aquas.
 Omnis amor magnus, sed aperto in conjugē major.
 Hanc Venus, ut vivat, ventilat ipsa facem,
 Nam (7) mihi, quo Pœnis tibi purpura fulgeat ostris,
 Crystallusque tuas ornet aquosa manus,
 Omnia surda tacent, rarisque adsueta calendis,
 Vix aperit clausos una puella lares.
 (8) Graucidos & catulæ vox est mihi grata querentis:
 Illa tui partem vindicat una tori.
 Flore sacella tego, verbentis compita velo;
 Et crepat ad veteres (9) herba Sabina focos.
 Sive in finitimo genuit flans noctua tigno,
 Seu voluit tangi (10) parca lucerna nero:
 Illa dies (11) hornis cadem denuntiat agnis,
 Succinctique calent ad nova lucra popæ.
 Ne, precor, (12) adscensis tanti sit gloria Bastris,

G

Ra-

(1) Ad castrorum usum opus
 texo, & vellera Tyria, i. e.
 purpurea per radios textorios di-
 stincta laboro.

(2) Armetiæ fluvius, qui in
 Caspium mare illabitur.

(3) Et quomodo sapientissimus
 Deus mundum disposuit, a tabu-
 lis edisco.

(4) Poeta dicit felices Amazo-
 nas, quorum Regina fuit Hippo-
 lyte, quod ipsis arma tractare li-
 cebat.

(5) Barbara. Romani omnes
 gentes externas barbaras appella-
 bant.

(6) Pater Africanus. Venti Di-
 tredebantur: ille non est frigi-
 dus, unde fortasse pro Aquilone

positus.

(7) Omnia mihi surda, ut tu
 fulgeas ostro puniceo, & bibas in
 crystallo instar aquæ lucidæ: &
 sola calendis ancilla ad id edocta
 uso domum aperit.

(8) Graucis est nomen catellæ:
 fuerunt etiam olim catula femi-
 nu in deliciis.

(9) His herbis utebantur ad
 suffimen.

(10) Lucerna erat in usu iis, qui
 parsimoniæ studebant: a lucernis
 omina captabant, ideoque nero
 tingebantur, quo excitaretur
 flamma languens.

(11) Tunc sacrificantur agni hu-
 jus anni. Iopa erant sacrificio-
 rum ministri.

Raptave odorato carbasa lina duci,
 Plumbea cum tortæ sparguntur pondera fundæ,
 Subdolos & versis increpat arcus equis.
 Sed tua sic domitis Parthæ telluris alunis
 Pura triumphantes hasta sequatur equos.
 Incorrupta mei conserva fœdera lecti.
 Hac ego te sola lege redisse velim.
 Armaque cum tulero portæ vota (1) Capenæ,
 Subscribam: *salvo grata puella viro.*

E L E G I A I V.

F A B U L A T A R P E J Æ.

Postquam Romani auctore Romulo Sabinas mulieres raptissent, ipsis duce Tatius Sabini bellum intulerunt. Fingit autem Propertius, Tarpejam Virginem Vestalem, desiderio nuptiarum Regis Tatii correptam, arcem prodidisse, cujus custodia patri ejus commissa: inde Tarpejam ipsa Sabinos, ut fraudem ulciscerentur, clipeis obruisse.

TArpejum nemus, & (2) Tarpejæ turpe sepulcrum
 Fabor, & antiqui limina capta Jovis.
 Locus erat felix hederoso conditus antro,
 Multa ubi nativis obstrepat arbor aquis,
 Silvani ramosa domus, quo dulcis ab æstu
 Fistula poturas ire jubebat oves.
 Hunc Tatius fontem vallo præcingit acerno,
 Fidaque suggesta castra coronat humo.
 Quid tum Roma fuit, tubicen vicina (3) Curetis
 Cum quateret lento murmure saxa Jovis?
 Atque ubi nunc terris dicuntur jura subactis,
 Stabant (4) Romano pisa Sabina foro.
 Murus erant (5) montes, ubi nunc est curia septa,
 Bellicus (6) ex illo fonte bibebat equus.
 Hinc (7) Tarpeja Deæ fontem libavit, at illi
 Urgebat medium fistilis urna caput.
 Et satis (8) una malæ potuit mors esse puellæ,

Quæ

(1) Precor, ne tanti fiet gloria expugnationum *Bastorum*, & *linea vitta* excepta eorum duci odoribus perfuso; dum *arcus conversis* in fugam equis insonat, & *fundo* torquentur.

(2) Voverat *Arethusa*, *Diis* apensuram arma viri a bello reducis in porta *Capenæ*: inibi enim *Martis Dei* beilorum præsidis ædes fuisse legitur.

(3) In eo monte sepulta est *Tarpeja Vestalis*, qui semper *Jovi* dicatus fuit, unde *Tarpejus Pater*.

(4) *Tubicen Curetis* pro *Tubicen* Sabinorum. *Diis* sunt *Sabini* Cu-

reret ab urbe *Curibus*, unde *Quirites*. *Tuba* pulsabat *saxa Jovis*, i. e. *Tarpejam rupem*.

(5) *Sabinorum copiarum* *Rom.* occupabant, ubi nunc devicto orbe leges dantur.

(6) Pro mœnibus montes, ubi nunc est constructa curia.

(7) Ex fonte de quo versu 7.

(8) *Tarpeja Vestalis* *Deæ Vestæ* ad sacra facienda ex hoc fonte hauriebat aquam, ipsique inde redeunti medium verticem urnæ plena premebat.

(9) Non fatis erat una mors huic

Quæ voluit flammæ fallere, Vesta, tuas!
 Vidit arenosis Tatium (1) proludere campis,
 Pictaque per flavas (2) arma levare iugas.
 Obstupuit Regis facie, & regalibus armis,
 Interque oblitæ excidit urna manus.
 Sæpe illa immeritæ caussata est (3) omina Lunæ,
 Et sibi tingendas dixit in amne comas.
 Sæpe (4) tulit blandis argentea lilia Nymphis,
 Romula ne faciem læderet hasta Tati.
 Dumque subit (5) primo Capitolia nubila fumo,
 Rettulit hirsutis brachia secta rubis.
 Et (6) sua Tarpeja residens ita flevit ab arce
 Vulnera, vicino non patienda Jovi:
 Ignem (7) castrorum, & Tratiæ prætoriam turmæ,
 Et formosa oculis arma Sabina meis,
 O utinam ad vestros sedeam captiva Penates,
 Dum captiva mei conspicer esse Tati!
 Romani (8) montes, & montibus addita Roma,
 Et valeat probro vesta pudenda meo.
 Ille (9) equus, ille meos in castra reponet amores,
 Cui Tati dextræ collocat ipse iugas.
 Quid mirum, in patrios (10) Scyllam sævisse capillos?
 Candidaque in sævos inguina versa canes?
 Proditæ quid mirum (11) fraterni cornua monstri,
 Cum patuit lecto flamine torta via;
 Quantum ego sum (12) Ausoniis crimen factura puellis

G 3.

Im-

Vestali, quæ sacra Deæ Vestæ violavit.

(1) *Proludere*, i. e. pugna simulacra representare, ut ad certamen adulescerent milites.

(2) Et vidit Tatium venilare arma equo flavo assidentem.

(3) Quod amphora ceciderit, accusavit Lunam: Lunam enim credabant veteres immittere somnia.

(4) Obtulit lilia Nymphis, ne Tati vulneraretur.

(5) Ut conspiceret Tatium, Tarpeja ingressa est Capitolum nubilum, hoc est obscurum fumo, quasi nubibus obtectum, & ejus brachia sentibus discepta sunt.

(6) Vestalis illa sedens in Capitolio stabas vulnere, non quæ ei insulerent rubi, sed quæ intulit amor Tati: quæ nec viam Jupiter passurus esset, Jupiter adorabatur in Capitolio.

(7) Verba sunt Tarpejæ Vestalis, nuptias Tati exoptantis.

(8) Valet Romani montes, & Roma ipsa, & Vesta, quæ meo

crimine certe erubescet.

(9) Equus referat ad castra Tatium, quem amo, cuius iugas in armum dextrum recumbentes componet.

(10) Perfidiam suam Vestalis excusare cupit exemplo Scyllæ, filie Nisi Regis Megarensium, quæ amore Minos paterni hostis flammans, patrem capillo purpureo, in quo satum regni ejus situm erat, spoliavit, Minoique tradidit, quasi dorem conjugii: inde Scylla conversa est in eanem pubem tenuis: quod accidit Scyllæ Phorci: videtur Poeta duas fabellas miscere.

(11) Monstrum cornutum est Minotaurus, qui ab Ariadne sorore proditum fuit, quæ Theseo revolutum fœmen tradidit, ut se a labyrintho extricaret.

(12) Ego virgo Vestalis, electa Sacerdos ad servandum sacrum ignem, allatura sum Romanis virginibus maximum dedecus.

Improba virgineo lecta ministra foco!

(1) Pallados extinctos si quis mirabitur ignes,

Ignoscat: lacrimis spargitur ara meis.

Cras, ut rumor ait, tota pugnabitur urbe:

Tu (2) cape spinosi roscida terga jugi.

Lubrica tota via est, & perfida: quippe tacentes

Fallaci celat limite semper aquas.

O utinam magicæ nossem cantamina musæ!

Hæc quoque formoso lingua tulisset opem.

Te toga picta decet; non (3) quem sine matris honore

Nutrit inhumanæ dura papilla lupæ.

Sic, hospes, patiare (4) tua Regina sub aula:

Dos tibi non humilis prodita Roma venit.

Sin minus, at raptæ (5) ne sint impune Sabinæ,

Me rape, & alterna lege repende vices.

Commixtas acies ego possum solvere, (6) nuptæ,

Vos medium palla fœdus inite mea.

Adde (7) Hymenæe modos: tubicen fera murmura conde:

Credite, vestra meus molliet arma torus.

Et jam (8) quarta canit venturam buccina lucem,

Ipsaque in oceanum sidera lapsa cadunt.

Experiar somnum: de te mihi somnia quæram:

Fac venias oculis umbra benigna meis.

Dixit, & incerto permisit (9) brachia somno,

Nescia se furiis accubuisse novis.

Nam Vesta (10) Iliacæ felix tutela favillæ

Culpam alit, & plures condit in ossa faces.

Illa ruit, qualis celerem prope Thermodoonta

(1) Stry-

(1) *Pallada*, & *Vestam* eandem esse Deam nonnulli contendunt: quia *Palladium* ab *Vestali*bus servabatur: alii legunt *pallidus*.

(2) Tu, Tati, occupa dorsum fore madens collis vepribus asperi.

(3) Intelligit Romulum, quem non mater, sed lupa enutrivit.

(5) O advena Tati, ferre velis, ut sis *Regina* in *aula* tua: & non *humilis dos* tibi dabitur, *Roma* scilicet.

(5) Ne remaneat inultum scelus Romuli, qui vestras *Virgines* *Sabinas* rapuit.

(6) O *Sabinæ* jam *nuptæ* pacem Romanos inter, & *Sabinos* mea *palla* nuptiali componite.

(7) O *Hymenæe*, Deus nuptiarum præses, adhibe *modos*, i. e. carmen nuptiale: & *tubicen* remo-

ve tuum truces tantum: meum conjugium vestra bella sedabit.

(8) *Tarpeia* significat lucem, seu diem instare, & *quartam* *huc*. *cina* signum dedisse *quartæ* *vigiliæ*, quæ est noctis pars ultima: nox apud veteres in quatuor *vigiliæ* trium horarum dividebatur, & *vigiles* in stationem succedebant, dato signo a *tubicine*: vide *Vegetium* l. 1. c. 8. de re milit.

(9) *Tarpeia* dubio *somno* membra tradidit, & nesciebat se cubitum discessisse cum novo furentis amoris ardore, & cubare cum insanis flammis.

(10) *Vesta*, quæ reliquias, cineresque *Trojæ*, & *Ilii* tueretur, *Tarpejæ* insanam flammam sovet, & nutrit, unde ruit in scelus infandum.

(1) Strymonis abscisso fertur aperta sinu.
 Urbi festus erat, dixere (2) Palilia patres:
 Hic primus coepit moenibus esse dies.
 Annua pastorum convivia, lusus in urbe,
 Cum pagana madent fercula deliciis.
 Cumque super raros foeni flammantis acervos
 Trajicit immundas ebria turba dapes.
 Romulus (3) excubias decrevit in otia solvi,
 Atque intermissa castra silere tuba.
 Hoc (4) Tarpeja suum tempus rata, convenit hostem,
 Pacta ligat, pactis ipsa futura comes.
 Mons erat adscensu dubius, (5) festoque remissus.
 Nec mora, vocales occupat ense canes.
 Omnia praebebant somnos: sed (6) Jupiter unus
 Decrevit poenis invigilare tuis.
 Prodiderat portæque fidem, patriamque (7) jacentem;
 Nubendique petit, quem velit ipsa, diem.
 At Tatius (neque enim scelere dedit hostis (8) honorem)
 Nube, ait, & regni scande cubile mei.
 Dixit, & ingestis comitum super obruit armis.
 Hæc, Virgo, officiis dos erat apta tuis.
 A duce (9) Tarpejo mons est cognomen adeptus.
 (10) O vigil, injustæ præmia fortis habes.

G 5

ELE-

(1) *Ruit qualis Strymonis*, i. e. Baccha, seu Mænas nudo pectore: nam ad Strymonem amnem Threçiciæ Bacchæ sacra Bacchi sui celebrantes discurrebant. Propterea hoc in loco sequitur sententiam eorum, qui *Thermodonem* fluvium, Amazonesque in Thracia collocant.

(2) *Palis* Dex pastorum festa, quæ 10. Cal. Maji Romæ celebrabantur, præsertim in agris a colonis ritu solemnè. *Paliliorum* dies fuit natalis urbis Romæ: eo enim die mœnia a Romulo condita sunt.

(3) Ob celebritatem Paliliorum decrevit Romulus, ut omnes etiam excubias genio, & otio indulgerent, & arma tubæque silescent.

(4) *Tarpeja* hunc diem festum ad patranda arcis prodicionem idoneam rata, Tatium Regem adiit &c.

(5) Custodia erat remissa, ac negligentior ob festa *Palilia*: quare montem Tatius occupat, & canes enecat.

(6) *Tarpejus* scilicet, cui sunt odio proditores, vigilavit ad poenas de proditrice *Tarpeja* sumendas.

(7) *Jacentem*, i. e. cives viro, fomnoque sepultos.

(8) Proditionem Tatius hostis nefandam *honore*, seu præmio adficere noluit: *Tarpejamque*, quæ se fore Reginam sperabat, congestis armis obrutam interemisse, tali quidem supplicio dignam.

(9) *A duce Tarpejo* patre *Tarpejæ* Vestalis dictus est mons *Tarpejus*, qui antea Saturnius mons vocabatur.

(10) O Jupiter, qui vigilasti ad custodiam montis, & Templi, habuisti præmia iniquæ prodicionis.

P R O P E R T I I
E L E G I A V.
A U G U S T I L A U D E S

Canit poeta, victoriamque navalem ab ipso relatam ex Antonio, & Cleopatra Ægypti Regina ad Actium promontorium celebrat.

S Acra facit vates: sint ora faventia sacris,
Et cadat ante meos ista juvenca focos.

Cera (1) Philetæis certet Romana corymbis,
Et (2) Cyrenæas urna ministret aquas:

Costum molle date, & blandi mihi turis honores,
Terque focum circa (3) laneus orbis eat.

Spargite me lymphis, carmenque recentibus aris

(4) Tibia Mygdoniis liber eburna Cadis.

Ite procul fraudes, alio sint aere noxæ:

(5) Pura novum vati laurea mollit iter.

Musa, Palatini referamus Apollinis ædem:

Res est, Calliope, digna favore tuo.

Cæsaris in nomen ducuntur carmina: Cæsar

Dum canitur, quæso, Jupiter, ipse vaces.

Et Phœbi fugiens (6) Athamana ad litora portus,

Qua sinus Ionæ murmura condit aquæ,

Actia (7) Julææ pelagus monumenta carinæ,

Nautarum votis non operosa via.

Huc mundi colere manus: stetit æquore moles

Pinea, nec remis æqua favebat avis.

Altera classis erat (8) Teucro damnata Quirino,

Pilaque (9) feminea turpiter apta manu.

Hinc Augusta ratis plenis Jovis omine velis,

Signaque jam patriæ vincere docta suæ.

Tandem acies geminos Nereus lunarat in arcus,

Armorum & radiis picta tremebat aqua:

Cum

(1) Cera Romana, i. e. versus Romani in cera scripti, vel tabulis cerasis: alii legunt *Serica*, alii *Hedra* pro *hedera*: qui versus carent cum iis, quos *Phileras* Coss canebat: & quocum sæpe se comparat Propertius.

(2) Fontes nimirum, ex quibus Callimachus *Cyrenæus* bibit. De *Phileta*, & Callimacho vid. pag. 104.

(3) *Laneis* vittis aræ coronantur: ita Virg. l. 8. *Æn. Adfer aquam, & molli cinge hæc altaria vittæ*.

(4) *Tibia Mygdoniis Cadis*, i. e. Phrygia. *Mygdonia* est Regio Phrygiæ, ubi est etiam urbs dicta *Cadi*, oram: huiusmodi *sibia* cantet versus in novis sacrificiis: alii legunt *Mygdoniis modis*, letat.

quod est planius.

(5) *Pura laurea* facilem poetæ reddit viam, antea non tritam.

(6) *Athamanes* sunt populi Epiri, Ætoliz contermini. Strabo l. 7. & 9.

(7) Ad *Actium* promontorium ab Augusto conditum est templum Apollinis, ac oppidum Nicopolis, a victoria navali de Antonio ita dictum, quæ sunt monumenta *Julææ carinæ*, i. e. Augusti.

(8) *Teucus Quirinus*, i. e. Augustus, ab Ænea Trojano originem ducens. *Damnata*, i. e. adjudicata, & addita.

(9) *Cleopatræ Ægypti Reginæ*, quæ vires suas omnes orientis imperii pro Antonio suo contulit.

Cum Phœbus linquens stantem, se vindice (1), Deion
 (Nam tulit iratos mobilis una Notos)
 Adstitit Augusti puppem super, & nova flamma
 Luxit in obliquam ter sinuata facem.
 Non ille adtulerat crines in colla solutos,
 Aut testudineæ carmen (2) inerme lyræ.
 Sed quali adspexit (3) Pelopejum Agamemnona vultu,
 Egeffitque avidis Dorica castra rogis:
 Aut qualis flexos solvit (4) Pythona per orbem
 Serpentem, imbelles quem timuere lyræ.
 Mox ait: O longa mundi servator ab (5) Alba
 Auguste, Hectoreis cognite major avis:
 Vince mari: jam terra tua est: tibi militat arcus,
 Et favet ex humeris hoc onus omne meis.
 Solve metu patriam, quæ te nunc vindice freta
 Imposuit proræ publica vota tuæ.
 Quam nisi defendes, murorum Romulus augur
 Ire (6) Palatinas non bene vidit aves.
 Et (7) nimium remis audent, proh turpe, Latinis,
 Principe te, fluctus regia vela pati.
 Nec te, quod classis centenis remiget alis.
 Terreat: invito labitur illa mari.
 Quodque vehunt proræ (8) Centaurica saxa minantes,
 Tigna cava, & pictos experiare metus.
 Frangit, & attollit vires in milite caussa;
 Quæ nisi iusta subest, excutit arma pudor.
 Tempus adest: committe rates: ego temporis auctor
 Ducam laurigera Julia rostra manu.
 Dixerat, & pharetræ pondus consumit in arcus.
 Proxima post arcus Cæsaris hasta fuit.
 Vincit Roma fide Phœbi: dat semina pœnas:
 Sceptra per Ionias fracta vehuntur aquas.

G 6

At

(1) Insula *Deles* olim per mare vagabatur: sed Apollo ibidem genitus immobilem reddidit.

(2) Non adtulit Phœbus carmen bello inepta.

(3) Cum *Agamemnon*, cujus avus fuit *Pelops*; *Astynomem* filiam *Chrysa* sacerdotis Apollinis bello cepisset, cumque idem *Chryses* filiam ab *Agamemnone* ingentibus donis non impetrasset, precatus est Apollinem, qui statim pestem immisit *Doricis castris*, i. e. *Græcis*, & exhaustis rapidis funeribus.

(4) Nota est fabula de *Python* serpente, quem per sinuosâ volumina telis confixit Apollo, unde dictus est *Pythius*. Ovid. *Metam.* 1. 6.

(5) Apollo adloquitur Augustum, qui ab *Albanis* Regibus originem ducebat, & superabat virtutem avorum suorum.

(6) Romulus montem *Palatinum* conscendens, vidit duodecim aves volare, sex vero *Remus*, unde ab hoc augurio nomen dedit *Roma*. Ovid. *Fast.* 4.

(7) *Plus* Jonii sustinent ferre naves Regine *Cleopatræ*, te principe, quod heu nimis probrosum est *Latinis* navibus.

(8) Nota est vis *Centaurorum*, qui pugnantes in *Lapithas* ingentia saxa, & arbores jaculabantur. Ostendit hic, non esse timendam *Antonii* classem, veluti si essent trabes cavæ, & inanes terrores.

At pater (1) *Idallo* miratus *Cæsar* ab astro,
 (2) *Sum Deus*, & nostri sanguinis ista fides.
 Prosequitur cantu *Triton*, omnesque marinæ
 (3) *Plauserunt* circa libera signa *Deæ*.
 Illa petit *Nilum* cymba male nixa fugaci,
 (4) *Hoc unum*, jussu non moritura die.
Dii melius: quantus mulier foret una triumphus,
 Ductus erat per quas ante (5) *Jugurtha* vias.
Actius hinc traxit (6) *Phœbus* monumenta, quod ejus
 Una decem vicit missa sagitta rates.
Bella satis cecini: citharam jam poscit *Apollo*
 Victor; & ad placidos exiit arma choros.
Candida nunc molli subeant convivia luco,
 Blanditæque fluant per mea colla rosæ:
Vinaque fundantur prælis elisa (7) *Falernis*,
 Terque lavet nostras spica (8) *Cilissa* comas.
Ingenium potis irritat *Musa* poetis.
 (9) *Bacche*, soles *Phœbo* fertilis esse tuo.
Ille paludosos memoret servire (10) *Sicambros*:
Cepheam hic *Meroen*, fuscaque regna canat.
Hic referat sero confectum fœdere (11) *Parthum*:
 Reddat signa *Remi*, mox dabit ipse sua.
Sive aliquid pharetris *Augustus* parcat *Eois*,
 Differat in pueros ista trophæa suos.
Gaude, *Crasse*, (12) *nigras* si quid sapias inter arenas,
 Ire

(1) *Cæsar* dicitur pater Augusti non natura, sed adoptione: eum appellat poeta *Idallum astrum*, quod *Horatius* dicit *Julium sidus*. *Cæsar* post mortem Deus factus est, & inter astra relatus. *Idallum* idem est ac ad Venerem pertinent, ab *Idallo* civitate Cypri Veneri sacra. *Cæsar* a Venere originem ducebat.

(2) Inquit *Cæsar*: Ego sum Divus, meique genetis hæc est certa probatio.

(3) Dederunt *Deæ* undique certa signa victoriæ.

(4) *Hoc unum* desuit triumpho, quod *Cleopatra* non coacta sit die constituto perire.

(5) *Jugurtha* Numidiæ Rex captus a C. Mario catenis Romam ductus est in triumphum.

(6) Ut *Adriæ* victoriæ memoria superstitis esset, urbem *Nicopolim* apud *Adrium* condidit Augustus, Templumque *Apollini* ædificavit celeberrimum: quod etiam *Romæ* fecit.

(7) *Falernus* ager est in Campania.

(8) *Spica Cilissa* quænam sit, lis est inter scriptores: eandem esse ac spicam nardi, probabilius est.

(9) Vino vegetantur ingenia ad carmina faciendâ. *Bacche* etiam, & *Phæbo* erant sacra communia in *Parnasso*.

(10) Et unus canat, Augustum vicisse *Sicambros* Germaniæ populos ad utramque *Rheni* ripam positos, unde regiones palustres incolunt: alius canat *Meroen*, quæ est insula maxima, quam efficit *Nilus*, & dicitur *Cepheæ* a *Cepho* *Andromedes* parte, qui in ea regnavit: fusca regna sunt *Ægyptus*, *Æthiopia*, *India* &c. quatum incolæ vultus nigredine decolorantur.

(11) Hic canat *Parthum* tardiore pace supplicem, & reddentem signa Romana, quæ *Crasso* eripuit. Vide pag. 115.

(12) *Crassus* Pater, & Filius occisi inter arenas *Assyriæ*, utpote pingues, & uberet, ideu *nigras*. Vide pag. 115.

Ire per Euphraten ad tua busta licet.
Sic (1) noctem patera, sic ducam carmine, donec
Injiciat radios in mea vina dies.

E L E G I A VI.

S O M N I U M

Narrat poeta, quo sibi vidisse Cynthiae umbram visus est, & quæ ab ipsa audierat, narrat. Carpit autem eos, qui manes nihil esse contendunt, nihilque post mortem superesse.

Sunt aliquid manes: letum non omnia finit,
Luridaque evictos effugit umbra rôgos.
Cynthia namque meo visa est incumbere (2) fulcro,
(3) Marmor ad extremæ nuper humata viæ:
Cum mihi ab exsequiis somnus penderet amaris,
Et quereretur lecti frigida regna mei.
Eosdem habuit secum, quibus est elata, capillos,
Eosdem oculos; lateri vestis adusta fuit.
Et (4) solitum digito beryllon adusserat ignis,
Summaque Lethæus triverat ora liquor:
Spirantesque animos, & vocem misit; at (5) illi
Pollicibus fragiles increpuere manus.
Perfide, nec cuiquam melior sperande puellæ,
In te etiam vires somnus habere potest?
Non (6) crepuit fixa me propter arundine custos,
Lælit & objectum tegula curta caput.
(7) Fœderis heu taciti, cuius fallacia verba
Non audituri diripuerunt Noti.
At mihi non (8) oculos quisquam inclinavit cunctes.
Unum impetrassem te revocante diem.
Denique quis nostro curvum te funere vidit?
Atram quis lacrimis incaluisse togam?
Si piguit (9) portas ultra procedere; at illuc
Jussisses lectum lentius ire meum.
Cur ventos non ipso rogis, ingratis, petisti?
Cur nardo flammæ non oluere meæ?
Hoc etiam grave erat, nulla mercede hiacynthos

G 7

In-

(1) Ob Augusti victoriam vult usque in diem producere convivium.

(2) Fulcro, i. e. lecto. (re.

(3) Humata ad extremum millia-

(4) Et ignis, seu rogos corruerat beryllon digito adfuerum. Et aqua Lethæi fluvii inferorum, quam mortui bibunt, ejus labra detriuerat.

(5) Cynthia præ dolore fragiles palmas percussit.

(6) Locus hic difficilis admodum; videtur poeta innuere Cynthiae conquirentem, quod nuli

lus custos firma fistula ad ejus eadem insonuit, sicuti mos erat: & quod ejus caput pro pulvinis mollibus adpositum sit tegula fracta.

(7) Pudet me fœderis tui.

(8) Nemo mihi percuncti clausit oculos: te implorante obtinuissem a Plutone, ut unum saltem adhuc diem apud Superos me esse pateretur.

(9) Si piguit te extra portas urbis egredi, meumque funus commitari ad sepulcrum: extratenim urbem sepeliebantur.

† Injicere, & fracto busta piare cado?

(1) Lygdamus uratur: candescat lamina vernæ;

(Sensu ego, cum insidiis pallida vina bibi.)

Aut (2) Nomas arcanas tollat versuta salivas:

Dicet damnatas ignea testa manus.

Quæ modo (3) per viles inspecta est publica noctes,

Hæc nunc aurata clyclade signat humum.

Et graviora rependit (4) iniquis pensa quasillis,

Garrula de facie si qua locuta mea est.

Nostraque quod (5) Petale tulit ad monumenta corollas,

Codicis immundi vincula sentit anus.

Cæditur & (6) Lalage tortis suspensa capillis,

Per nomen quoniam est ausa rogare meum.

Te patiente, (7) meæ confluxit imaginis aurum;

Ardenti e nostro dotem habitura rogo.

Non tamen insector, quamvis mereare, Properti:

Longa mea in libris regna fuere tuis.

Juro ego fatorum nulli revocabile carmen,

Tergeminusque canis sic mihi (8) molle sonet,

Me servasse fidem: si fallo, vipera nostris

Sibilet in tumultis, & super ossa cubet.

Nam (9) gemina est sedes turpem sortita per amnem,

Turbaque diversa remigat omnis aqua.

Una (10) Clytemnestræ stuprum vehit, altera (11) Cressæ

Portat mentitæ lignea monstra bovis.

Ecce

(1) *Lygdamus* igni devoveatur: videtur innuere *Cynthia* *Lygdamum* veneno vitæ suæ insidiatum fuisse. Et *lamina candescat* ad cruciandum *vernæ*, sive servum: *lamina* ardetes tormentorum genus apud veteres, quibus servi inurebantur notis suorum scelerum.

(2) *Nomas* est nomen veneficæ: hæc auferat sputa magica; & *lamina* ignita, seu *testa* fateri cogit *vernæ*, cujus *manibus* sceleris mihi mixtum fuerit venenum.

(3) Et quæ semina vulgaris, & viles inspecta est per noctem, ut emi possit: nunc *aurata clyclade*, i. e. muliebri pretiosa veste verrit humum.

(4) Et si qua loquax laudaverit meam pulchritudinem, dum in vivis agerem, imponit ei *pensa* graviora injuriis calathis.

(5) *Petale* nomen est vetula, quæ, eo quod meo flores adtulit sumulo, terri *codicis* catenas pa-

titur: *codex* hoc loco est tormenti genus, idest ligneus stipes, quem ægre trahebant, & vincti infidebant.

(6) *Lalage* nomen cujusdam ancillæ, quæ a nova domina *Propertii* capillis in modum funis complexis suspensa torquebatur.

(7) *Imaginem* meam auream liquefecit, ut in aliam mutaret formam. Dolet umbra *Cynthia*, quod *Propertius* passus sit, suam effigiem auream ab nova amica ipsius constari: quia *Cynthia* *rogo* debebatur ejus *imago aurea*, cum pretiosissima quæque cum mortuis cremari solent.

(8) Leniter adlatret.

(9) Duplex *sedes* apud inferos, piorum nempe, & impiorum.

(10) De *Clytemnestra* dictum est *sæpe*. Vide pag. 120.

(11) Altera trahit *lignæ monstra* *Cretensis* *Reginæ* vaccam ementitæ, i. e. *Pasiphaæ*. Vide pag. 120.

Ecce coronato pars altera vecta phaselo,
Mulcet ubi Elyfias aura beata rosas.

(1) Quæ numerosa fides, quæque æra rotunda Cybelles
Mitræisque sonant Lydia plectra choris.

(2) Andromedeque, & Hypermnestræ sine fraude maritæ
Narrant historiæ corpora nota suæ.

Hæc sua maternis queritur vivere catenis
Brachia, nec meritas frigida saxa manus.

Narrat Hypermnestræ magnum ausas esse sorores:
In scelus hoc animum non valuisse suum.

Sic mortis lacrimis vitæ sanamus amores.
Celo ego perfidiæ crimina multa tuæ.

Sed tibi nunc mandata damus, si forte moveris,
Si te non totum (3) Chloridos herba tenet.

Nutrix in tremulis ne quid desideret annis

(4) Parthenie: patuit, nec tibi avara fuit.

Deliciæque meæ (5) Latris, cui nomen ab usu est,
Ne speculum dominæ porrigat illa novæ.

Et quoscumque meo fecisti nomine versus,
Ure mihi: laudes desine habere meas.

Pelle hederam tumulo, mihi quæ (6) pugnante corymbo
Mollia contortis adligat ossa comis.

Ramosis (7) Anio qua pomifer incubat arvis,
Et numquam (8) Herculeo numine pallet ebur:

Hoc carmen media dignum me scribe columna,
Sed breve, quod currens vector ab urbe legat:

Hic Tiburtina jacet aurea Cynthia terra:

Accessit ripæ laus, Aniène, tuæ.

Nec tu sperne piis venientia somnia (9) portis:

Cum pia venerunt somnia, pondus habent.

Nocte vagæ ferimur: nox clasas liberat umbras,

Erat & abjecta Cerberus ipse sera.

Luce jubent leges Lethæa ad stagna reverti:

Nos

(1) Ubi cytharæ plurimæ modulantes, & ubi æra Cybelles, & plectra Lydia resonant.

(2) De Andromede, & Hypermnestra, quatum mulierum virtutem, & animum virilem historiz narrant, sæpe dictum est, & quæ passæ sunt pro conjugii fide.

(3) Veneficia, & philtrea amatoria ex herbis confecta.

(4) Parthenie nutrix Cynthia, quæ in Propertium animo fuit apertæ, & benefico.

(5) Latris latine est serva.

(6) Quæ mihi inimicis baccis teneros cineres implicitis ramis

adligat.

(7) De Aniène sæpius dictum est: Vide p. 124.

(8) Tibur Sabinorum oppidum Herculi fuit sacrum, summa æris elementia commendatum, ita ut ebur inibi non pallefcat. Mart. l. 4. epigr. 62. Tibur in Herculeum migravit nigra Lycoris, omnia dum fieri candida credit ibi.

(9) Duas esse somniorum portas veteres dixerunt, corneam, & eburneam, quorum cornea veris, bonis, & piis, eburnea vero falsis somniis est adsignata. Virg. lib. 6.

Nos vehimur, (1) vectum nauta recenset onus.
Nunc te possideant aliæ, mox sola tenebo :
Mecum eris, & mixtis ossibus ossa teram.
Hæc postquam querula mecum sub voce peregit,
Inter complexus excidit umbra meos.

E L E G I A VII.

C A C U S P A S T O R

Aventini montis, viribus ferox, octo boves Herculis noctu prædatus abegit, eosque cauda aversos in antrum pertraxit, ne furtum vestigiis deprehenderetur. Hercules autem cum partem gregis ab numero abesse sensisset, ad speluncam pervexit, sed cum vestigia foras versa vidisset, jam ab spelunca Caci discessurus raptas boves ad desiderium relictarum mugire audit; quare Hercules ad speluncam iter conversit, & Cacum clava percussit, bovesque recepit.

(2) **A**mphitryoniades qua tempestate juvencos
Egerat a stabulis, o (3) Erythea, tuis,
Venit ad invictos pecorosa (4) palatia montes,
Et statuit fessos fessus & ipse boves,
Qua (5) Velabra suo stagnabant flumine, quaque
Nauta per urbanas velificabat aquas.
Sed non infido manserunt hospite (6) Caco
Incolumes; furto polluit ille Jovem.
Incola Cacus erat, metuendo raptor ab antro,
Per tria partitos qui dabat ora sonos.
Hic, ne certa forent manifestæ signa rapinæ,
Aversos cauda traxit in antra boves.
Nec sine teste Deo furem sonuere juveni,
Furis & implacidas diruit ira fores.
(7) Mænalio jacuit pulsus tria tempora ramo
Cacus, & Alcides sic ait: Ite boves,
Herculis ite boves, nostræ labor ultime clavæ,
Bis mihi quæsitæ, bis mea præda boves:
Arvaque mugitu sancite (8) boaria longo:
Nobile erit Romæ pascua nostra forum.

Di-

(1) Charon lustrat numerum umbrarum, si aliqua desit.

(2) Hercules fuit filius Amphitryonis, & Alcmene: alii ad Jovem originem Herculis referunt: sed plures revera fuisse Hercules.

(3) Erythra est insula ad extremam Hispaniæ oram prope Gades, in qua Gerion regnavit. ejus armenta abegit Hercules.

(4) Pecorosa palatia, i. e. montem Palatinum.

(5) Vide pag. 70.

(6) Cacus Vulcani fuit filius. Servius scribit fuisse Evandri servum: hic Jovem Hospitem vocat, qui hospitibus fidem servari jubet.

(7) Clava excisa est a Mænalo monte Arcadiæ. Pulsus tria tempora ramo Cacus, i. e. percussus Cacus triceps Herculis clava.

(8) Hæc ait Propertius, quasi forum Boarium, quod Romæ fuit, ab Herculis bobus, qui quondam in eodem loco pasci fuerunt, nuncupatum fuisset.

Dixerat, & sicco torret sitis ora palato;
 Terraque non ullas foeta ministrat aquas.
 Sed procul inclusas audit ridere puellas;
 (1) *Lucus* ab umbroso fecerat orbe nemus,
 Femineæ loca clausa (2) *Deæ*, fontesque piandos,
 Impune & nullis sacra resecta viris.
 Devia puniceæ velabant limina vittæ.
 Putris odorato luxerat igne casa.
 Populus & longis ornabat frondibus ædem,
 Multaque cantantes umbra tegebat aves.
 Huc ruit (3) in siccam congesto pulvere barbam,
 Et jacit ante fores verba minora Deo:
 Vos precor, o luci sacro quæ luditis antro,
 Pandite defessis hospita sana viris.
 Fontis egens erro, circaque sonantia lymphis,
 Et cava suscepto flumine palma sat est.
 Audistisne aliquem, tergo qui sustulit orbem?
 Ille ego sum: Alciden terra recepta vocat.
 Quis facta Herculeæ non audit fortia clavæ?
 Et numquam ad natas irrita tela feras?
 Atque uni (4) *Stygias* hominum luxisse tenebras?
 Accipite: hæc fesso vix mihi terra pater.
 Quod si (5) *Junoni* sacrum faceretis amaræ,
 Non clausisset aquas ipsa noverca suas:
 Sin aliquam vultusque meus, setæque (6) *Leonis*
 Terrent, & *Libyco* sole perusta coma,
 Idem ego (7) *Sidonia* feci servilia palla
 Officia, & (8) *Lyda* pensa diurna colo.
 Mollis & hirsutum cepit mihi fascia pectus,
 Et manibus duris apra puella fui.
 Talibus Alcides: at talibus alma sacerdos
 Puniceo canas flamine vincta comas:
 Parce oculis, hospes, lucoque abscede verendo;
 Cede agedum, & tuta limina linque fuga.

Inter-

(1) *Lucus* ibi arboribus in gymnasium confectis nemus efformatur. *Lucus* est locus religionis causa, agnus vulvorationis.

(2) *Dea feminea* est *Bona Dea*, in cuius templum viris nefas accedere: eiusque fontes piandi forent, si vir inde bibisset.

(3) Cuius barba multo pulvere congesta erat.

(4) *Hercules* infernas sedes, dum in vivis ægeret, penetravit, & *Cerberum* domuit.

(5) Notum omnibus *Junonis* odium in *Hercule*, quam ipse vocat novercam, quia filius *Jovis*, cuius uxor est *Juno*, credebatur

Hercules.

(6) *Leonis* *Nemæi*, quem occiderat, pellem pro veste gestabat *Hercules*, & clavam pro telis.

(7) Non sine veste muliebri purpurea, quæ dicitur *Sidonia*. *Sidon* enim urbe *Phœnicia* pretiosa purpura tingebatur.

(8) *Lyda* colo. *Hercules* quondam servilia ministeria exhibuit inter ancillas *Omphales* *Lydorum* Regine, cui propter amorem serviens lanificium, colum, aliosque cultus femineos, & officia exercuit.

Interdicta viris metuenda lege piatur,
 Quæ se summota (1) vindicat ara casa.
 Magnam (2) Tiresias adspexit Pallada vates,
 Fortia dum posita Gorgone membra lavat.
 Dii tibi dent alios fontes; hæc lympa puellis
 Avia secreti liminis una fluit.
 Sic anus. Ille humeris postes concussit opacos,
 Nec tulit iratam janua clausa sitim.
 At postquam exhausto jam flumine vicerat æstum;
 (3) Ponit vix siccis tristia jura labris.
 Angulus hic mundi nunc me mea fata trahentem
 Accipit, hæc fesso vix mihi terra patet.
 Maxima quæ gregibus devota est (4) ara repertis,
 Ara per has, inquit, maxima facta manus.
 (5) Hæc nullis umquam pateat veneranda puellis,
 Herculis eximii ne sit inulta sitis.
 Sancte (6) pater salve, cui jam favet aspera Juno;
 Sancte, velis libro dexter inesse meo.
 Nunc quoniam manibus purgatum (7) sanxerat orbem,
 Sic sanctum Tatii composuere Cures

ELE-

(1) Hæc ara, i. e. ædícula in secossu posita sese tuetur viris interdicta, & gravis pœnæ sanctione expiatur.

(2) Exemplum adferre *Tiresia* vatis, qui dicitur excacatus, quod *Pallada* lavanrem se adspexerit, quæ deposuit *Gorgone*, i. e. scutum, in quo erat incisum caput *Gorgonis*.

(3) Vix exsecratis labiis leges tulit puellis amaras.

(4) Hercules interfecto *Caco* aram erexit, quæ semper dicta est maxima; ita *Ov. l. 1. Fast.* Constituitque sibi, quæ maxima dicitur, aram, *Hic ubi pars urbis de hinc nomen habet.*

(5) Ab hac ara maxima voluit

Hercules arcævi mulieres, quod sibi olim silenti negassent aquam.

(6) Poeta invocatur *Herculem*, qui post mortem in cælum elatus *Iunoni* reconciliatus est, cujus filiam *Heben* in cælo uxorem duxit, & librum suum commendat.

(7) Quoniam *Hercules* orbem terrarum sua virtute a monstribus sanctum, & purum reddiderat, *Cures Tatii*, i. e. *Sabini* quorum urbe præcipua sunt *Cures*, ipsum sanctum constituerunt. *Hercules* autem dicitur lingua *Sabina* sanctus, quod Latini dixerent sanctus. In *Coribus* regnavit *Tatius*, unde *Cures Tatii*.

ELEGIA VIII.

UNDE JUPITER FERETRIUS

Cognominatus sit, hac elegia docet Propertius: alii sic dictum a feriendo putant, alii a ferendo: utrumque admittit poeta.

Nunc Jovis incipiam causas aperire (1) Feretri,
Armaque de ducibus (2) trina recepta tribus.
Magnum iter adscendo, sed dat mihi gloria vires.
Non juvat ex facili lecta corona iugo.

(3) Imbuis exemplum primæ tu, Romule, palmæ
Hujus, & exuviis plenus ab hoste redis,
Tempore, quo portas Ceninum Acrona petentem
Victor in eversum cuspide fundis equum.

Acron Herculeus Cenina ductor ab arce,
Roma, tuis quondam sinibus horror erat.
Hic spolia ex humeris ausus sperare Quirini,
Ipse dedit, sed non sanguine sicca suo.

Hunc videt ante cava vibrantem spicula turres
Romulus, & votis occupat ante ratis:
Jupiter, hæc hodie tibi victima corruiet Acron.
Voverat, & spoliū corruiet ille Jovi.

Urbis, virtutisque parens sic vincere suevit,
Qui tulit (4) aprico frigida castra lare.
Idem eques & frenis, idem fuit aptus aratris,
Et galea hirsuta compta lupina juba.

Picta nec indulto fulgebat parma pyropo:
Præbebant cæsi baltea lenta boves.

(5) Cossus at insequitur Vejentis cæde Tolumni,
Vincere cum Vejos posse laboris erat.
Nec dum ultra Tiberim belli sonus, ultima præda
Nomentum, & captæ jugera pauca Coræ:

Et

(1) Acronem Ceninensium ducem in prælio cum Romulus obruncasset, spolia ex eo relata fereulo ad id factō in Capitolium detulit, ibique templum, quod primum fuit Romæ, Jovi consecravit, quem *Feretrium* nuncupavit, auctorque fuit posteris, ut ab hostibus optima spolia capta eo deferrentur. Optima spolia erant, quæ Regibus, vel ducibus, hostium in prælio cæsis sua manu detraherent duces, & in templo Jovis *Feretrii* suspenderent.

(2) Prima optima spolia obtulit, & suspendit Romulus Acronem interempto: secunda Cornelius Cossus Tolumnio Etrusco occiso: tertia Gaudius Marcellus obruncato Viridomaro Gallorum Rege: nec alii, dum Romanum stetit

imperium, optima spolia retulisse leguntur.

(3) Tu offers primus exemplum optimorum spoliū, qui Acronem Ceninensium ducem, ut Sabinas mulieres raptas repeteres, in Romanas portas irrudentem obruncasti, & Acronis spolia Jovi consecrasti.

(4) Qui quamvis haberet agrum, & repidam domum, algida tamen castra toleravit.

(5) Aulus Cornelius Cossus Tribunus militum Larrem Tolumnium Vejentium Regem bello propria manu occidit, ejusque spolia solemnī pompa Jovi Feretrio post Romulum obrulit. Livius lib. 4. Causa belli fuit, quod Fidenæ colonia populi Rom. ad hunc Tolumnium occisus Romanis legatis

Et (1) *Veji* veteres, & *Volsce* regna fuistis,
 Et vestro posita est aurea sella foro.
 Nunc intra muros pastoris buccina lenti
 Cantat, & in vestris ossibus arva metunt.
 Forte super portæ (2) dux *Veius* adstitit arcem,
 Colloquiumque sua fretus ab urbe dedit.
 Dumque aries murum cornu pulsabat aheno,
 (3) *Vinea*que inductum longa tegebat opus,
 Cossus ait: Forti melius concurrere campo.
 Nec mora fit: plano sistit uterque gradu.
 Dii *Lartias* juvere manus: deserta *Tolumni*
Cervix Romanos sanguine (4) lavit equos.
Claudius a (5) *Rheno* trajectos arcuit hostes,
Belgica cum vasti parma relata ducis
 (6) *Virdomari*. Genus hic *Rheno* iactabat ab ipso,
 Nobilis erectis funderè gesa rotis.
 (7) Illi virgæis jaculantis ab agmine brachis
 Torquis ab incisa decidit unca gula.
 Nunc spolia in templo tria condita, caussa *Feretri*,
 Omne quod certo dux ferit ense ducem.
 Se quia victa suis humeris hæc arma ferebant,
 Hinc *Feretri* dicta est ara superba *Jovis*.

ELE-

desecerant: quare *Romani* ultiori
 iniuriam bellum & *Fidenatibus*,
 & *Vesentibus* *Thuscorum* populis
 intulerunt: quamvis magni labo-
 ris erat posse *Veios* debellare: nam
 non ultra *Tiberim* *Romani* bellum
 umquam protraxerant, nec ultra
Nomentum, & *Ceram*, parva oppi-
 da prope *Romam*.

(1) Vos *Veji*. licet gens antiqua,
 & *Volsce* regna, quamvis in
 aurea sella duces vestri ius dice-
 rent, nunc, i. e. post bellum cum
 Romanis, inibi pastor fistula ca-
 nit, & arva meritis agricola.

(2) *Lartès* *Tolumnius* adlocutus
 est ducem Romanum *Cossum*.

(3) De vinea machina bellica,
 & arboris faris nota sunt, quæ ad-
 fect *Vegetius* l. 4. c. 15.

(4) Tinxit Romanos equos.

(5) *Claudius* *Marcellus* *Cos.*
Virdomarus Gallorum *Insubrium*
 ducem in prælio occidit, ac ter-

ris epima spolia *Jovi* *Feretrio*
 obtulit. Non hic sermo est de
Rheno Germaniæ fluvio, sed vel
 legendum est *Eridano* cum *Passer-*
 ratio: vel de *Rheno* Italiæ fluvio,
 qui agrum *Bononiensem* irrigat:
 non enim tempestate *Marcelli*
 ad Germaniæ *Rhenum* fines suos
 protulerant *Romani*.

(6) *Virdomarus* dux Gallorum,
 vel porius *Gessatarum*, qui fue-
 runt populi Galliæ rogatæ, quæ
Æmilia dicta est: ubi nunc *Bo-*
nonia, *Forum* *Cornelii*, & *Ra-*
vennæ qui dux insignis erat vi-
 brandis gesa, i. e. hastis longis
 & sublimi curru. Gesa vocabu-
 lum Gallicum.

(7) Ipsi *Virdomaro*, cui virgæ-
 sa erant brachia, ex agmine vi-
 branti spicula torquis inflexa ex
 amputato collo decidit. A longis
 brachiis dicta est Gallia brachia

ELEGIA IX.

SUB NOMINE (1) CORNELIÆ

E vivis ereptæ scripta est hæc epistola ad L. Æmilium Paulum Censorem maritum, quem monet, ut a lacrimis, & querelis temperet, utpote profuturis, ipsique filios, quos omnes reliquit superstites, commendat.

Desine, Paulle, meum lacrimis urgere sepulcrum,
Panditur ad nullas janua nigra preces.

Cum semel infernas intrarunt funera leges,
Non exorato stant adamante viæ.

Te licet orantem fuscæ Deus audiat aulæ,
Nempe tuas lacrimas (2) litora surda bibent.

Vota movent Superos: tibi (3) portitor æra recepit,
Obferat herbosos lurida porta rogos.

Sic mœstæ cecinere (4) tubæ, cum subdita nostrum
Detraheret lecto fax inimica caput.

Quid mihi conjugium Paulli, quid currus (5) avorum
Profuit, aut famæ pignora tanta meæ?

Num minus immittes habui Cornelia Parcas?

(6) En sum, quod digitis quinque levatur, onus
Damnatæ (7) noctes, & vos vada lenta paludes,

Et quæcumque meos implicat unda pedes,
Immatura licet, tamen huc non noxia veni.

Det (8) Pater hic umbræ mollia jura meæ.
Aut si quis posita iudex sedet (9) Æacus urna,

In mea sortita iudicet ossa pila.

Adsideant (10) fratres, (11) juxta Minoida sellam
Eumenidum intento turba severa foro.

(1) Si-

(1) Hæc Cornelia fuit filia Scriboniæ, quæ nupsit Augusto, eique filiam Iullam genuit: unde constat Iulium Augusti filium, & hanc Corneliæ ex eadem matre Scriboniæ fuisse sorores, ut mox in commentis.

(2) Ripæ fluminum inferorum, quæ non molo surdescent, sed omnium rerum oblivionem faciant, ut Lethe.

(3) Charon, postquam accepit navium, quod in ore mortuorum ponebatur, janua nigra occludit luridos manes.

(4) Divitiis funeribus adhibebantur *udæ*, pauperum tibiæ. *Detraheret lecto fax*: intelligit rogam, quem ultima fax subiectis ignibus incendebat.

(5) Osunda erat de gente Cornelia, ex qua duo Scipiones Africani cognominati.

(6) Significat, se esse redactam in cinerem, ita ut una manu

posse gestari, & sustineri: idem Propertius alibi, *Maximaque in parva sustulit ossa manu*.

(7) Sermonem convertit ad paludes Stygias, protestaturque se innoxiam, insontemque perisse.

(8) Pater umbræ est Pluto.

(9) Æacus Jovis filius, iudex inferorum. *Urnæ* notat sortitionem, quæ Judicium nomina, atque etiam suffragia in urna versabantur. *Sortita pila*: adludit ad consuetudinem Romanorum, qui sorte causas ordinabant, ac sortitione nomina Judicium in pilis, seu calculis, & tabellis inscripta ducebant.

(10) Æaci fratres, & consilarii, Minos scilicet, & Rhadamantus.

(11) Et circa Minois thronum tres *Eumenides* furis, quæ ante fores Orci sedent, appareant *seorsim*.

(1) Sisyphæ mole vaces; taceant Ixionis orbes:
 Fallax Tantaleo corripere liquor:
 Cerberus & nullas hodie petat improbus umbras,
 Et jaceat tacita lapsa catena sera.
 Ipsa loquor pro me: si fallo, pœna (2) sororum
 Infelix humeros urgeat urna meos.
 Si cui fama fuit per avita decora trophæi,
 (3) Afra Numantinos regna loquuntur avos.
 Altera maternos exæquat turba (4) Libones,
 Et domus est titulis utraque fulta suis.
 Mox ubi jam facibus cessit prætexta maritis,
 Vinxit & acceptas altera vitta comas;
 Jungor, Paulle, tuo sic discessura cubili:
 In lapide hoc uni nupta fuisse legar.
 Testor majorum cineres tibi, Roma, colendos,
 Sub quorum titulis Africa (5) tonsa jaces:
 Et (6) Persen proavi simulantem pectus Achillis,
 Quique tuas proavus fregit, Achille, domos:
 Me neque (7) censuræ legem moluisse, nec ulla
 Labe mea nostrôs erubuisse focos.
 Non erat exuviis tantis (8) Cornelia damnum:
 Quin & erat magnæ pars imitanda domus.
 Nec mea mutata est ætas: sine crimine tota est:
 Viximus insignes inter utramque (9) facem,
 Mi natura dedit leges a sanguine ductas,
 Nec possim melior judicis esse metu.
 Quælibet (10) austeras de me ferat urna tabellas,
 Turpior adsensu non erit ulla meo.
 Vel tu, quæ tardam movisti fune Cybellen,

(1) Clau-

(1) *Sisyphus* filius fuit *Æoli*, qui cum *Atticam* latrociniis infestaret, a *Theseo* occisus est: eo ad inferos supplicio plectitur, ut cum immane saxum in montis vorticem volueret, cum ad summum extulisset, subito deorsum relabatur. De *Ixione*, de *Tantale*, & de *Cerbera* dictum est sæpius. Vide p. 60. Dicitur *Tan salus*, & *Tantalus*.

(2) *Sorum pœna*, i. e. *Belidum*, seu *Danaldum*, quæ in inferis finguntur in pertusum dolium aquam immittere.

(3) *Regna Africana*, *Carthago* nimirum, & *Numidia* devictæ testantur *Scipiones* duos dictos fuisse *Africanos*, & *Numantinos*. Hi *Scipiones* fuerunt *Corneliæ* maiores paterni.

(4) *Libones*: *Corneliæ* nimirum mater *Scribonia* dicebatur, quæ ex *Libonum* familia, & gen-

te oriunda erat. Ex *Scriboniorum* genere erant *Largi*, *Curtones*, *Drusi*, *Libones*.

(5) *Tonsa*, i. e. prostrata.

(6) Et testor *Persen*, seu *Perseum* Regem *Macedonum*, quem devicit *Paullus Æmilius*, proavus meus, qui patriam tuam, o *Achille*, devicit. *Perseus* iactabat avum suum *Achillem*.

(7) Ego non maculavi honorem tuæ Censuræ, o *Paulle*, nec ob ullum crimen domum pudore adfeci.

(8) Ego *Cornelia* non fui detrimento tantis triumphis.

(9) Inter facem nuptialem, & sepulcralem, hoc est toto conjugii tempore.

(10) Quælibet urna ferat de me severum suffragium: nec fuit ulla femina, quæ mea consuetudine, ac familiaritate deterior facta sit.

(1) *Claudia turritæ rara ministra Deæ:*
 Vel (2) cui commissos cum Vesta reposceret ignes,
 Exhibuit vivos carbasus alba focos.
 Nec te dulce caput, mater (3) *Scribonia*, læsi.
 In me mutatum quid, nisi fata, velis?
 Maternis laudor lacrimis, urbisque querelis,
 Desleta & gemitu Cæsaris ossa mea.
 Ille (4) sua nata dignam vixisse sororem
 Increpat, & lacrimas vidimus ire Deo.
 Et tamen emerui generosos (5) vestis honores.
 (6) Nec mea de sterili facta rapina domo.
 Te, (7) *Lepide*, & te, *Paulle*, meum post fata levamen,
 Condita sunt vestro lumina nostra sinu.
 Vidimus & fratrem (8) sellam geminasse *Curulem*,
 Consule quo facto tempore rapta soror.
 (9) Filia tu speciem censuræ nacta paternæ,
 Fac teneas unum nos imitata virum.
 Et (10) serie fulcite genus mihi cymba volenti
 Solvitur, aucturis tot mea fata malis.
 Hæc est feminei merces extrema (11) triumphî,
 Laudat

(1) *Claudia Vestalis*, cum in nefandi criminis suspicionem venisset, ut innocentiam comprobaret, navem cum sacris omnibus, & simulacro *Cybellis* matris Deum, quam multa hominum millia vado Tiberis adhaerentem trahere non poterant, cingulo suo sola traxit. Cur *Cybellis* sit *Dea turrita*, dictum est *supra*.
 (2) *Æmilia Vestalis* virgo accusata, quod ejus incuria Vestæ ignis defecisset, Deam deprecata est, ut opem sibi ferre vellet: vestisque carbasiam partem in aram frigidam iniecit, quæ repente emicante flamma cœpit ardere.

(3) Fuit mater *Corneliæ Scriboniæ*, quam uxorem duxit *Augustus*, ex eaque *Juliam* filiam suscepit. *Scribonia* nupta fuerat duobus viris consularibus, & ex altero fuerat mater: unde colligitur *Corneliam* natam fuisse *Scriboniæ* ex viro illo consulari, ex quo fuit mater.

(4) *Augustus* *Corneliæ* morri illacrimavit, eamque dignam prædicavit, quæ filia sua esset. Soror autem *Julia* fuit *Cornelia*, cum ambæ ex matre *Scribonia* natæ, licet ex diverso patre. *Lacrimas ire Deo*, i. e. ab *Augusto* oculis lacrimas emanasse, qui

Deus, licet vivus, per adulationem dictus est.

(5) Vestem matronalem intelligit, quæ secundis matronis concedebatur apud Romanos: vel loquitur de funere censorio, quo elata fuit ipsa *Cornelia Paulli Censoris* uxor.

(6) Neque præda mea fuit de familia infecunda.

(7) Filios suos *Paulum*, & *Leptidum*, (qui conjurarunt in *Augustum*: *Suet. in August. cap. 19.*) in quorum amplexu *Cornelia* clausit oculos.

(8) Significat *Cornelia*, fratrem suum consulem iterum fuisse re-nuntiatum eo tempore, quo præmatura morte functa est. *Sella Curialis* tribus magistratibus solummodo concedebatur. *Ædili*, *Prætori*, *Consuli*.

(9) Denotat *Paulum* conjugem suum fuisse *Censorem*, cujus dignitatem, ac leges ut *adamsium* observet sua filia; unum ipsi tutum optat maritum.

(10) Vos longa filiorum serie gentem nostram fulcite. *Mibi* non invitæ *Charontis cymba* solvitur, malis tot mea fata aucturis.

(11) Post mortem celebritas famæ, ac laudatio in funere, mulieribus est triumphî loco.

Laudat ubi emeritum libera fama rogam.
 Et bene habet; numquam mater lugubria sumpsi,
 Venit in exsequias tota caterva meas.
 Nunc tibi commendo communia pignora natos,
 Hæc cura & cineri spirat inusta meo.
 Fungere maternis vicibus, pater: illa meorum
 Omnis erit collo turba ferenda tuo.
 Oscula cum dederis tua flentibus, adjice matris:
 Totâ domus cœpit nunc onus esse tuum.
 Et si quid doliturus eris, sine testibus illis;
 Cum venient, siccis oscula falle genis.
 Sat tibi sint (1) noctes, quas de me, Paullæ, fatiges:
 Somniaque in faciem credita sæpe meam.
 Atque ubi secreto nostra ad simulacra loqueris,
 Ut responsuræ singula verba jace.
 Seu tamen (2) adversum mutarit janua lectum,
 Sederit & nostro cauta noverca toro,
 Conjugium, pueri, laudate, & ferte paternum:
 Capta dabit vestris moribus illa manus.
 Nec matrem laudate nimis: collata priori
 Vertet in offensas libera verba suas.
 Sen memor ille mea contentus manserit umbra,
 Et tanti cineres duxerit esse meos.
 Discite (3) venturam jam nunc sentire senectam,
 Cœlibis ac curas nec vacet ulla via.
 Quod mihi detractum est, vestros accedat ad annos:
 Prole mea Paullum sic juvat esse senem.
 Causa perorata est. Flentes, me, surgite testes,
 (4) Dum pretium vitæ grata rependit humus.
 Moribus & (5) cælum patuit: sim digna merendo,
 Cujus honoratis ossa vehantur (6) equis.

(1) Sufficiant tibi noctes, Paulle, quas mea causa male habeas, & nocturna simulacra in somnis meam figuram imitantia, quibus fidem sæpe præstas.

(2) Lectum nuptiale vocat adversum, quia sere semper nuptia inimica est privignis.

(3) Ex hoc etiam tempore adfuescæ patris obsequio, quem querulum, morosum, & difficilem reddet senectus: nullus modus officii prætereatur curandi patrem vestrum senem, & calidum.

(4) Humus hic ponitur pro patria, & honore sepulture, quasi exsequiarum pompa sit defunctis peritum, & merces vita.

(5) Bonis moribus ad cælum via aperitur: & meis meritis sim digna.

(6) Honoratos vocat equos, magno ornatu funeri decoratos, quibus efferti proceres, & magnates consueverunt: alii legunt, honoratis aquis, per quas Charon matronarum manes vehit in Elysium.



F. 1. N. I. S.



BM Ed. A. 12.

Vernt. 1762







